

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

Det forenede Understøttelses-
Selskab.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Kjöbenhavn 1835.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

05.6
Bob6

1835
Aug. 47

17531

Indhold

af

Borger-Vennens

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

No.		Side.
1.	Naturlige og phantastiske Fornøielser (sluttet). — Om den Indflydelse, som en Huusfaders Forstand eller Dumhed og Laster har paa hans Huusvæsen. — Den sande og falske Vre.	1-8
2.	Slutning af: Den sande og falske Vre. — Skrækkelige Følger af ungdommelig Forvildelse	9-16

No.		Side.
3.	Slutning af: Skrækkelige Følger ic. — Frue von Maintenon	17-24
4.	Fortsættelse af: Frue von Maintenon	25-32
5.	Fortsættelse af: Frue von Maintenon	33-40
6.	Bekjendtgjørelse. — Fortsættelse af: Frue von Maintenon	41-48
7.	Fortsættelse af: Frue von Maintenon. — Extract af fjerde Quartals Regn- skab 1834	49-52
8.	Anmeldelse. — Slutning af Frue von Maintenon	53-60
9.	Ahnestolthed's Daarlighed. — Dyden er intet andet end fornuftig Brug af vore Lidensfaber	61-68
10.	Fortsættelse af: Dyden ic.	69-76
11.	Slutning af Dyden ic. — Under- barnet. — Extract af General Regn- skabet for 1834	77-84
12.	Slutning af: Underbarnet. — Om Nytaar, Douceur og Drifkepenge.	85-92
13.	Slutning af: Om Nytaar ic.	93-100

No.	Side.
14.	Bekjendtgjørelse. 101-116
15.	Slutning af: Bekjendtgjørelse. — Sa- voyarderne i Paris 117-124
16.	Fortsættelse af: Savoyarderne ic . . 125-132
17.	Slutning af: Savoyarderne ic. — Om Læseforeninger, som Midler til Folkets Dannelse 133-140
18.	Slutning af: om Læseforeninger ic. — Anekdoter 141-148
19.	Om den sande Betydning af et Par gængse Ordsprog 149-156
20.	Slutning af: Om den sande Betyd- ning af et Par gængse Ordsprog . . 157-164
21.	Harum Raschid og hans Bezierer . . 165-172
22.	Fortsættelse af: Harum Raschid ic. . 173-180
23.	Fortsættelse af: Harum Raschid ic. — Extract af første Qvartals Regnskab 1835 181-184
24.	Fortsættelse af: Harum Raschid ic. . 185-192
25.	Slutning af: Harum Raschid ic. —

No.	Side.
	Om Bygningen Raaba i Mekka. — Landsnærvarelse 193-200
26.	Napoleons og Josephines Ægteskabs- skilsmisse 201-208
27.	Fortsættelse af: Napoleons og Jose- phines Ægteskabskilsmisse 209-216
28.	Slutning af: Napoleons og Josephi- nes Ægteskabskilsmisse. — Ali Pa- scha og de franske Officierer. — Mel- sons Liggiste. — Om Beduinerne. 217-224
29.	Slutning af: Om Beduinerne. — Forskjellige Ønsker. — Om Ordet "Dressur", brugt om Mennesker . . 225-232
30.	Om Algier 233-240
31.	Fortsættelse af: Om Algier 241-248
32.	Slutning af: Om Algier. — Algier som det er 249-256
33.	Fortsættelse af: Algier som det er . . 257-264
34.	Fortsættelse af: Algier som det er. — Extract af andet Quartals Regnskab 1835 265-268

No.	Side.
35.	Fortsættelse af: Algier som det er . . . 269-276
36.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: Algier som det er 277-284
37.	Fortsættelse af: Algier som det er . . . 285-292
38.	Slutning af: Algier som det er. — En Kugle i Hovedet i 14 Mar . . . 293-300
39.	Anmeldelse. — Nogle Erfaringer, Veirets Forudsigelse vedkommende . . . 301-308
40.	Selskabet i Vertshuset 309-316
41.	Slutning af: Selskabet i Vertshuset. — Malerierne 317-324
42.	Fortsættelse af: Malerierne 325-332
43.	Slutning af: Malerierne 333-340
44.	En Tale paa Kongens Fødselsdag . . . 341-348
45.	Slutning af: En Tale paa Kongens Fødselsdag 349-356
46.	Strø = Bemærkninger om Skole- og Underviisningsvæsenet 357-364
47.	Fortsættelse af: Strø-Bemærkninger ic. — Extract af tredie Quartals Regn- skab 1835 365-368

No.	Side.
48.	Anmeldelse. — Fortsættelse af: Strø- Bemærkninger ic. 369-376
49.	Slutning af: Strø-Bemærkninger ic. — Malta 377-384
50.	Fortsættelse af: Malta 385-392
51.	Slutning af: Malta. — Snighandel. 393-400
52.	Slutning af: Snighandel. — Blan- dinger. 401-408

Borger = Vennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 1. . .

Løverdagen den 3^{die} Januar 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets • Bogtrykker.

Naturlige og phantastiske Fornøielser. (Slutning.)

Men den Fornøielse, som naturligviis paa den meest levende og meest henrykkende Maade rører det menneskelige Gemyt, bestaaer, troer jeg, deri, at man er sig bevidst, hvorlunde man færdes i Nærværelsen af en uendelig Viisdom, Magt og Godhed, som vil belønne vor dydige Bestræbelse her med en tilkommende Lyksalighed, der vil blive ligesaa udstrakt, som vore Ønsker, og ligesaa varig som vore udødelige Sjæle. Dette er en bestandig Glædeskilde for Sindet; det gjør Ende paa vore Trængsler, og fordobler vore glade Nydelser. Uden

det er den høieste Stand paa Jorden smagløs, og den meest fornødrede et Paradis.

Hvilke Uhyrer ere derfor ikke de, som ere dumme nok til at tilregne sig det selv som Fortjentes, naar de bestræbe sig for at berøve Dyden dens Trøst, og Menneskene saavel deres nærværende som tilkommende Lyksalighed!

Om den Indflydelse, som en Huusfaders Forstand eller Dumbhed og Laster har paa hans Huusvæsen.

Det er en bedrøvelig Ting at see en Huusfader, som er en Nar, thi han smitter det hele Huus. Hans Hustrue og Børn have stedse deres Dine hevendte paa ham. Have de nu mere Fornuft end han, saa skamme de sig ved ham; have de endnu mindre, saa underkaste de ham deres Fornuft, og bringe det dagligen videre i Daarskab og Uforsammenhed. Jeg har ofte været inderligen bedrøvet, naar jeg saae en Kreds af nydelige Børn, hvis naturlige Anlæg vare ledte istikken, og som endnu pludrede flettere, end de kunde have gjort, om de havde slaaet en Gladder af med et Par

rossede Forældre. En Faders Dumbhed qvæler ofte Sønnens Naturell, eller giver hans Sjel et saa sælsomt Sving, at han vanskeligen kan blive det qvit. Kort, hvor en Familiefader er svag, der hører man Gjentagelsen af hans smagløse Ekjentetaler, hans elendige Ordspil og hans uendelige Spidsfindigheder at gjenlyde fra alle Huusbæsenets Medlemmer. Hans BOrd, hans Raffelovnsfrog, hans Spadseregange ere tilhobe denne Daarligheds Skueplads.

Naar jeg nu anpriser mine Læserinder deres Gemyts Forædling, da skeer dette, fordi jeg onsker, at en Familie maa i dobbelt Henseende være vel faren, eller, om det indtræffer, at En af begge de Forste i den er svag, det da fra den Andens Side maa gjøres godt igjen. Det er tilvisse en beklagelig Omstændighed i et Huusbæsen, naar Konen er klogere en Manden; men det maa dog tusinde Gange heller være saa, end at der i det hele Huus ikke skulde findes een Forstandig.

Har en Huusfaders Daarskab allerede onde Folger, da have hans Laster endnu langt flere, idet de ere af en skjændigere og mere smittende Natur. Er Herren i et Huus lastefuld, bliver ofte det hele Huus det. Man hører Sønnerne at føre liderlig Tale og trostigen at bande paa Faderens Buis;

men Døttrene ere enten vante til hans Udtryk, eller de rødme hvert Øjeblik for ham.

Selv Sjeneren bliver et artigt Menneske, saas fremt hans Herre er det. Han forbedrer sig ved dennes Vordtaler, og gjentager i Kjøkkenet, hvad han i Spisestuen har lært. Man give ham den samme Titel og de samme Værestegn, saa vil man neppe kunne skjelne ham fra denne fornemme Mand. Men han efteraber ogsaa i det modsatte Tilfælde sin Herres Eder, hans Smudsigheder, og hans Naade at skjente paa.

Det maa derfor være en Familie høistmagts paaliggende, at den Person som regjerer i den, er viis og dydig. Den første af disse to Fuldkomnheder staaer vist nok ikke i noget Menneskes Magt; men kan end et Menneske ikke afholde sig fra at være svagt, saa kan det dog undgaae at være lastefuldt. Det staaer i Enhvers Magt at give et godt Exempel paa Beskedenhed, Naadehold, Sparommelighed, Gudsfrøgt og alle andre Dyder, som skjøndt de ere den menneskelige Naturs største Prydelse, dog ogsaa kunne udøves af Mennesker, som kun besidde almindelige Evner.

Som nu Viisdom og Dyd ere en Huusfaders tilbørlige Egenheder, saa er det dog, saas fremt han ikke er fuldkommen i begge, langt bedre,

at det fattes paa den første, end paa den sidste, da Lastens Følger ere af en uendelig farligere Natur end Daarlighedens Følger.

Den sande og falske Ære.

Enhver Grundsætning, som er en Bevæggrund til gode Gjerninger, burde alvorligen indskræpes, fordi Menneskene ere af saa forskjellig Art, at een og samme Grundsætning ikke har lige Virkning hos alle Gemytter. Hvad Samvittighed, Pligt og Religion, som kun ere forskjellige Navne paa een og samme Sag, virke hos visse Folk, det virker Æren hos andre Mennesker.

Æresfølelsen er af en saa fin og øm Art, at den kun træffes hos saadanne Gemytter, som af Naturen ere ædle, eller have dannet sig efter ædle Mønstre, eller efter en skjon Opdragelse. Derfor bestemmer jeg det, jeg her nedskriver, fornemmeligen for dem, som, ved Hjælp af en af disse Fordele, enten opflammes, eller skulde opflammes af denne herlige Drift.

Da imidlertid intet er skadeligere, end at handle af en ildeforstaaet Tilskyndelse, saa ville vi betragte Æren med Hensyn til tre Slags Mennes-

sker; først med Hensyn til dem, som have et sandt Begreb om den; dernæst med Hensyn til dem, som mistyde den, og endeligen med Hensyn til dem, som ansee den for et Hjernesvind, og gjøre den latterlig.

For det første frembringer *Veren*, skjøndt den er en ganske anden Tilskyndelse end Religionen, dog netop de samme Virkninger som denne. Handlingernes Linier løbe alle ud fra eet Punkt, skjøndt de komme fra forskjellige Sider, Religionen indbefatter Dyden, forsaavidt den gjør den menneskelige Natur behagelig og pryder den. Det christelige Menneſke frygter for at gjøre noget Ondt; den *Verkjære* skammer sig derved. Den *Ene* betragter Lasten som noget der er flet for ham; den *Anden* — som noget der fornærmes det guddommelige Væsen. Den *Ene* anseer Lasten, som noget, der er forbudt; den *Anden* holder den for noget uanstændigt. Saa taler, for Exempel, *Seneca* en ærefjær Mand's Sprog, naar han erklærer: at om der ogsaa ingen Gud var, som kunde see og straffe Lasterne, vilde han dog ikke øve dem, fordi de ere af en saa nederdrægtig, ond og flet Natur.

Jeg vil slutte dette første Punkt med den Beskrivelse over *Veren*, som den unge *Juba* i *Sør*

gespillet Cato giver over den. Æren, siger han, er et helligt Baand, Kongernes Lov, en Fuldkommenhed, som adskiller ædle Gemytter fra andre. Den staaer Dyden bi, og styrker den, hvor den finder den; den efterligner dens Handlinger, endog der, hvor ingen Dyd er; den lader ikke drive Skjemt med sig.

For det andet ville vi betragte dem, som have et falsk Begreb om Æren, og det er saadanne, som gjøre sig en Ære af Et eller Andet, der enten er Guds eller Landets Love imod; de, som ansee det berømmeligere at hevne end at tilgive en Uret; de, som ikke gjøre sig nogen Betænkning over at sige en Løgn, men dog vilde ombringe Enhver, som vovede at beskylde dem derfor; fort alle, som ere villigere til at beskytte deres Ære ved Tapperhed end ved Dyd. Den sande Tapperhed er i og for sig selv den menneskelige Natur saa anstændig, at Enhver, som fattes den, neppe fortjener Navn af Menneske; men vi finde Forskjellige, som i saadan Grad misbruge dette Navn, at de søge hele Begrebet om Ære i et Slags fæist Naserie. Paa denne Maade have vi havt mange iblandt os, som kaldte sig selv ærefjære Folk, men som visseligen vilde have

bestømmet en Galge selv. Kort, Enhver, som tilfidesætter en eller anden af det fornuftige Creaturs Pligter for den herskende Mode eller Bane, som anseer roesværdigt, hvad der er det menneskelige Selskab skadeligt, og efter disse Grundsaetninger troer sig forpligtet til at udøve visse Dyder, men andre ikke, enhver Saadan kan paa ingen Maade henregnes blandt sande ærefjære Folk.

Timogenes var det levende Billede paa et Menneske, som tilskyndes af en falsk Ære. Han vilde have smilet, om et Menneske i hans Paahør havde spottet sin Skaber; men til samme Tid vilde han ombragt den, som dristede sig til at tale ilde om en af hans Venner.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 2.

Løvedagen den 10^{de} Januar 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Den sande og falske Ære.

(Slutning.)

Han vilde have skammet sig ved at aabenbare en Hemmelighed, som var ham betroet, var endog hans Faderlands Skjæbne afhængig af dens Opdagelse. Han dræbte i Tvekamp en ung Mand, fordi denne havde talet ufordeelagtigen om et Frus entimmer, som han dog selv i sin Ungdom havde forført og styrtet i Mangel og Skjændsel. For at fuldende denne Charakter, folgte Timogenes sine Eiendomme, for at tilfredsstille sine Creditorer, efterat han forud havde gjort forskjellige Han-

delsmænd, som havde forundt ham Credit, tilligemed deres Familier uslykkelige; men som en æreskjær Mand, efter sit eget Begreb, anvendte han alle de Penge, han derved kunde tilveiebringe, til sin Spillegjelds Betaling, eller, at jeg skal bruge hans egne Ord, han betalte med dem sin Æresgjeld.

For det tredie komme vi endnu til dem, som holde Æren for et Hjerneskind, og drive Spot med den. Folk som aabenbarligen intet gjøre af Æren, ere allerede af en lastefuldere og mere forværvet Natur end de, som gjøre sig et vrangt Begreb om den; ligesom man ogsaa kan gjøre sig mere Haab om en Rjætter, end om en Gudsforagter. Deres Indbildningskraft er forhærdet, og har tabt alle de blide Følelser, som ere uskyldige og usfordærvede Gemytter naturlige. Saadanne afpryglede Bantroende spotte over Alt, hvad der angaaer deres nærværende Nytte, som over noget Romanagtigt, og holde alle for Drømmere, som i en fordærvet Tid kunne understaae sig til at forsøgte det, der ikke er sammenknyttet med nogen umiddelbar Fordeel. Saadanne Folks Evner eller deres Erfaring gjør dem vel meget ofte i alle Henseender og til alle Tider nyttige. Men samle de end nok saa store Skatte, og opnaae de end nok

faa hvie Værdigheder, skulde de dog betænke, at ethvert Menneske, som kommer til *Vrens* Tempel paa nogensomhelst anden *Bei* end paa *Dyden's* *Bei*, er en Skamplet i sit Faderlands *Arbøger*.

Skæffelige Folger af ungdommelig Forvildelse.

Philander var eneste Søn af en Adelsmand i *Suffolk*, hvis Slægt var god, og hvis Indkomster vare flækkelige. Hans Forældre, som alle øvrige Børn tidligen vare berøvede ved Døden, havde ganske hængt deres Hjerter ved ham, og lode ved hans Opdragelse ikke fattes det Ringeste af Alt, hvad der skikker sig for en Adelsmand. Hans behagelige Gestalt, hans indtagende Opsørsel og hans ædelmodige Beskedenhed havde saa meget Lillokkende ved sig, at Enhver søgte hans Bekjendtskab. De rigeste Adelsmænd i Landet gjorde sig ikke mindre *Vere* af at tænke sig ham som Svigersøn, end deres Døttre foruroligedes ved Tanken om, at han maaskee kunde blive fortroligere med en anden Familie, end med deres.

Denne velartede Yngling var omtrent atten Aar gammel, da hans Moder endeligen kunde

overtale sig til at sende ham saa langt fra sig, som til Cambrigde, hvor han skulde fortsætte sine Studeringer. Hans gode naturlige Forstand, hans artige Opførsel, ja endog hans Stemmes blide Tone forhvervede ham hos alle Universitetets Studenter saa megen Kjærlighed, at han oftere, end Hensigten med hans Ophold der tilstødte det, maatte være i Selskab med dem; dog maa man til samme Tid sige, at han ved Hjælp af sit lykkelige Naturell var istand til, legende at gjøre alt det, som hos Andre fordrede stor Opmærksomhed og megen Flid.

Hans Fader underholdt ham ikke karrigen, af Frygt for, derved at gjøre ham dorst og fortræden, men udbetalte ham en aarlig Sum, af hvilken han, efter sin Stand og daværende Omstændigheder, rigeligen og mageligen kunde leve. Hans Moder gif endnu videre i sin Forsorg, og sendte ham underhaanden, fra Tid til Tid, nogle Pengesummer, som hun, sin Mand uafvidende, havde sammensparet. Men netop denne overflødig Omhed, hvis Ønske var, at Sønnen maatte gjøre tilgavn's Opfigt ved Universitetet, blev den første Årsag til hans strax derpaa følgende fuldkomne Elendighed og Fordærvelse.

Hans frimodige Levnet og medfødt Tæfkelig-

hed udvidede fast dagligen hans Kjendskabs; Kreds, og det endog til Folk, som i saadan Grad bleve Mestere over ham, at de vidste at forvandle hans artige Opførsel til det uordentligste Væsen. I slet Veir kan han nu umueligen med Glæde jidde over Bøgerne; i skjønt Veir derimod ærgrer det ham at blive hjemme, uden at nyde det. Hans ledige Venner tænke stedse paa allehaande nye Forlystelser, som uformærkt vænne ham til en Udvævelse efter den anden. Hans Gjeld formerer sig med hvert Fjerdingaar, og han har allerede ikke forødt smaae Summer paa et vist Slags medlidende Fruentimmer. Hans Galanterie gaaer endeligen saa vidt, at han kaarer sig en egen Favoritinde. Hun maa underholdes rigeligen og vel, for ikke at vække nogen Mistanke ved Universitetet, som til Opdagelsen af saadanne hemmelige og forbudne Bekjendtskaber underholder visse Spioner.

Hertil hører nu et nyt Forraad, som han umuligen kan tilveiebringe. Hans Moder, som elskede ham saa ømt, er død, og følgerigen hans Indkomster formindskede til samme Tid, da Udgivterne opdyngte sig. Den Nøiagtighed, hvormed han hidtil til enhver Tid betalte, gav ham vel over den hele Stad en meget stor Credit, som han, ved sit nuværende Levnet, paa det Bedste og indtil

det Yderste maa benytte; men hvad skal han gjøre, for at betale sin Gjeld, naar Tiden er forfalden? Hvorledes kan han tilfredsstille sine utaalmodige Creditorer? Den Ene truer med at ville anklage ham for Univeristetets Rector; den Anden vil sende hans Fader Regningen; hans Beherskerinde maa have nye Klæder; Univeristetet kan ikke længer give ham Credit, og hans Tutor eller Opsynsmand nærer ikke uden Grund den Mistanke, at han maa forøde sine Penge paa forskjellige hemmelige Veie. Hvad skal den arme Philander i denne forvirrede Tilstand gribe til?

Han kvæler sig med indvortes Sorger, spiser lidt, sover endnu mindre; beder sine Creditorer, efter saa mangt et brudt Løfte, endnu om en kort Frist, og forbinder sig til, saa høit og dyrt han kan, inden saa Dage at betale Alt paa det nøiagtigste. Hans fortrædelige Omstændigheder bringe ham endeligen til Anger; han bestemmer sig til at forlade sin Veninde, at indskrænke sine Udsvævelser, ganske at forbedre sin Levemaade, og at være den Første som, esrerat have bedet om Tilgivelse, aabenbarer sin Fader den hele Sag. Med dette Forsæt sætter han sig ned, og skriver den gamle Fader følgende Brev til:

”Det vilde, min dyrebare Fader! være mig

"aldeles umuligt at komme for Deres Dine i de
 "Omstændigheder, under hvilke jeg skriver dette.
 "Jeg er aldeles bestæmmet, naar jeg tænker
 "paa, hvor anseelig den Sum er, De har til-
 "staaet mig, og hvorledes jeg alligevel er tvun-
 "gen til, saa ofte at bede om nyt Tilskud.
 "Jeg har, under mit hele Ophold her, ikke
 "gjort andet end bedraget Dem, min Fader,
 "og mig selv. De hyppige Brevler, som de
 "godhedsfuld har sendt mig, have allene tjent
 "til at formere min Credit, og givet mig Feiligt-
 "hed til at synke i endnu dybere Gjæld. Nu
 "er jeg endog ved mine Daarstaber geraadet i
 "en saa betrængt Tilstand, at jeg, uden hurt-
 "tig Hjælp, vil blive til Skamme for det hele
 "Universitet. Det indsluttede indeholder en
 "nøiagtig Fortegnelse over al min Gjæld, og
 "indstændigst beder jeg Dem, at De endnu
 "denne Gang vil betale den.

"Meget vel indseer jeg, at min Unmodning
 "er ubillig, og at min kjære Fader maa studse
 "over de mange Poster og over Regningens
 "høie Beløb. Jeg er uformærkt henreven i
 "min Ulykke, og det fattes mig ikke paa Mod
 "til at fordrage Alt, som maatte komme over
 "mig; thi jeg fortjener virkelig det Allerværste.

"Men Tanken om den Kummer, jeg foraar
 "sager Dem, kan jeg umueligen fordrage.
 "Havde det paa nogen Maade været mueligt
 "at skjule mit Vanheld, da tilstaaer jeg, at
 "jeg, endog imod min Pligt, havde gjort det,
 "og det allene for ikke at volde Dem nogen
 "Bekymring. Men da Efterretningen derom
 "nødvendigen maatte komme Dem for Øren,
 "saa beder jeg fremfor Alt indstændigen om
 "Tilgivelse, og lover helligt, at jeg herefter
 "vil opføre mig som en retskaffen Søn af en
 "retskaffen Fader.

"Jeg zittrev, naar jeg forestiller mig, hvad
 "for en Mening De, min Fader, nu vil
 "nære om mig. Men ydmygst beder jeg, at
 "De hverken ved at udsætte Besvarelsen, eller
 "ved at give mig et alt for haardt Svar, vil
 "betage mig al Trøst. Jeg vil ingenlunde driste
 "mig til at komme for Deres Dine, førend
 "jeg har aflagt umiskjendelige Prøver paa fulde
 "kommen Bedring, og igjen gjort mig værdig
 "til den Kjærlighed, som nu med den største
 "Ret af Verden kan nægtes mig. Jeg er o. s. v."

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Borger = Vennen.

Sny og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 3.

Løvedagen den 17^{de} Januar 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Skæffelige Følger af ungdommelig Forvildelse.

(Slutning.)

Dette Brev blev sendt bort med Posten, og indtraf i hans Faders Huus til en saa ulykkelig Tid, da den gamle Herre netop, og det for en temmelig lang Frist, var fjærnet fra sit Landsæde, og besøgte en af sine Venner. Derfor kunde Sønnen ikke faae Svar saa snart, som Omstændighederne fordrede. Hans Creditorer laae ham dagligen paa Døren; hans Utaalmodighed blev stedse heftigere, og han begyndte ganske at mistvise

om sin Faders Hjelp, og at ønske, han aldeles ikke havde skrevet til ham.

For at lette denne bekymringsfulde Sindsstemning, lader han sin Hest sadle, og rider til Neus Markt, et lystigt Sted, omtrent to engelske Mile fra Cambrigde. Den hele Wei did gaaer over en jevn, med fint Lyng bevoren Mark, hvor sædvanligen de engelske Væddeløb holdes. Der søger nu Philander at blive sin Kummer qvit; og da han endeligen, for at vederqvæge sig, stiger af i et Gjestgiversted, hører han Verten at spørge en uskyldig Landmand, som ligeledes var stegen af der, hvorledes han dog turde vove at ride over Heden med en saadan Sum Penge?

Hvad kan ikke Nøden forlede et Menneske til? Philander, saasnart han hører tale om Penge, sukker, og ønsker, at de vare hans. Han ønsker, kun at have den ringeste Fordring paa dem, og tænker endeligen, at han med ringe Møie kan ved Magt gjøre dem til sin Eiendom. Kort her finder han Leilighed til at komme til en stor Skat, uden nogensinde at blive opdaget; og det vil ei heller fattes ham paa Leilighed til, saasnart han bliver istand dertil, at tilstille dens Eiermand den igjen.

Med dette fortvivlede Forsæt rider det arme unge Menneske, som endnu ikke har gjort nogen anden end sig selv Fortræd, efter Landmanden, griber hans Hest i Tøilen, sætter ham en Pistol for Brystet og siger til ham, hvor nødvendigen han maa have Penge, og at han (Landmanden) paa Stedet maa finde sig i at udlevere hvad han fører med sig. Denne svarede ham med uforkæret Mod, at han vel førte en Sum Penge med sig, men at han var beordret til, ikke at udlevere den til nogen Anden end til hans unge Herre i Cambrigde, og at han enten vilde vove Livet, eller afgive Pengene i hans egen Haand. Med disse Ord drog han en Pistol frem, skjød den af mod Philander, og ramte ham ikke.

Denne derimod, fuld af Forvirring og Forbavselse, affyrer ogsaa sin Pistol, som han havde i Haanden, og nedskyder paa Stedet sin Modstander. Det var en af de sorgeligste Begivenheder; og gjerne havde den Ulykkelige opoffret sit eget Liv, om dette stakkels Menneskes Liv derved kunde reddes. Men det var nu for sildigt. Han snørede den Myrdedes Badsæk fast til sin egen Sadel, og red med den igjen til Universitetet.

Undervejs fandt han Tid nok til at overlægge, hvad han havde gjort og nu syntes det ham, at

Enhver, som mødte ham, kunde læse Misgjerningen i hans Ansigt. Saasnart han var kommen paa sit Værelse, aabnede han med bævende Haand Badsækken, for at see, hvad Bytte, han havde gjort. Men hvor er det muligt at beskrive hans Forfærdelse, da han i den fandt et Brev fra sin Faders egen Haand og den forlangte Sum Penge. Brevet lød saaledes:

”Søn”!

”Det er en smertelig Bekymring for mig, at jeg kun har eet Barn, og at dette mit eneste Barn i en saadan Grad opfører sig slet. Dog bærer jeg faderlig Kjærlighed til dig, og tiltroer dig saamegen Forstand, at du vil erkjende dine Daarskaber. Betal nu al din Gjæld med den Sum Penge, som jeg sender dig, og pas dine Studeringer. Lad mig opleve Glæde af dig paa mine gamle Dage, og bring ikke mit graa Hoved med Sorg i Graven”.

”Jeg er din, dig oprigtigen elskende Fader”.

E. Skr. ”Dettes Dverbringer, den ærlige Johan”, er en af mine nye Forvaltere. Undlad ikke at gjøre ham godt”.

”Du arme Johan”! skreg Philander med høj Stemme, ”jeg har belønnet din Ærlighed slet”.

Og derpaa løb han i den største Forvirring om paa alle Studenter; Børelserne, og sagde Enhver, hvad han havde gjort. Ved det hele Universitet, som havde skattet denne unge Adelsmand saa høit, opstod en stor Bestyrtelse derover; og det fattedes ikke paa en Mængde Folk, som med Taarer ledsagede ham til hans Fængsel, fra hvilket han endnu engang lod følgende Skrivelse afgaae til sin Fader:

”Af min Fader”!

”Deres kjærlige Gave er kommen for sildigt.
 ”Jeg er det elendigste Menneſke af Verden.
 ”Min Nød drev mig ud paa Landeveien, og
 ”jeg har myrdet Deres troe Johan. Han
 ”satte sit Liv til, for ikke at lade Deres Gave
 ”komme i anden Haand end i min. Doms
 ”merne ville snart være her, for at ende mine
 ”Sorger. O! at de ogsaa kunne gjøre en
 ”Ende paa den Bestæmmelse, jeg har bragt
 ”over vort Huus, og paa min Faders Bekym-
 ”ring! Tilgiv mig, min Fader! og bed Gud,
 ”at jeg i Himmelen maa have de Glæder, jeg
 ”ikke mere kunde have paa Jorden”.

Deres høistulykkelige Søn,

Philander.

Dommeren kom virkelig strax derefter; og Philander, som ved egen Bekjendelse var bleven

erklæret skyldig i Stratenrøveri og Mord, blev dømt til at hænges. Vel indkom fra alle Steder Forbønner om Straffens Eftergivelse; men Forbrydelsen var alt for aabenbar og grusom til, at Eftergivelse kunde erholdes.

Det var et sørgeligt Syn, da han paa sin Henrettelses-Dag tog Afsked fra sin bedagede Fader, kastede sig til hans Fodder, og endnu engang bad ham om Tilgivelse og Forbøn hos Gud, medens Oldingen med Laarer faldt sin Søn om Halsen. Han blev ført til Nætterstedet, hvor han syntes at vente sin Død med større Fatning, end de Omkringstaaende kunde forestille sig.

Bort fra Fængslet bragte man til samme Tid den gamle Adelsmand, som af Hjerterøve rev sig de graa Haar af Hovedet, og næsten hvert Døgn blev faldt i Almagt, indtil han igjen kom til sit Landsted, hvor han blev overfaldet af en pludselig Sygdom, som i faa Dage bragte hans kummerfulde Liv til Ro.

Denne sørgelige Tildragelse var aldrig saa snart bleven bekjendt i Provindsen, før et ungt, fornemt Fruentimmer som maaskee med en alt for stærk Tilboilighed havde været Philander hengiven, blev aldeles forvirret i Hovedet og saaledes

udbredte denne Ulykkes Følger ogsaa over en anden Familie.

Slige skrækelige Ulykkestilfælde opstaae ene og allene af saadanne Udskielser, som oprindeligen ere Baggateller, og synes at være Ting af ingen Betydning.

Frue von Maintenon. *)

Frue von Maintenon var en født Frøken Fransisca von Aubigne. Hendes Bedstefader, Hr. Aubigne, var ei allene en fornem, men ogsaa en meget fortjensfuld Mand. Han var født i Aaret 1550, og døde 1630, i sit 80 Aar. Kort før sin Død skrev han sin egen Gravskrift, som findes udhuggen paa hans Ligsteen i St. Peterskirken's Kloster i Genf, og kan læses i denne Republik's Historie af Spon. Han var holdt for Protestanterne i Frankrig, og man gjorde sig megen Møje for at bringe ham over paa det

*) Den franske Konges, Ludvig den fjortendes Favoritinde.

En med Frue Maintenon samtidig, men ubekendt, Engländer er Forfatter af denne Efterretning.

modsatte Partie. Da han nu blev vaer, at der ikke mere var nogen Sikkerhed for ham i hans Fædreland, flygtede han i Aaret 1619 til Genf. Den derværende Magistrat og Geistligheden modtog ham med mange Beviser paa Ære og Høisagtelse, og han tilbragte sit øvrige Liv i stor Ansæelse iblandt dem. Den franske Historieskriver Mezeray siger, at han var en særdeles dristig og uforsærdet Mand, der ikke mindre udmærkede sig ved sjeldent Bid og sin videnskabelig Smag, end ved god Erfaring om Statsfager.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Vennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 24^{de} Januar 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Frue von Maintenon.

(Fortsættelse.)

Hr. von Aubignés Søn var Fader til vor Frue von Maintenon. Denne Adelsmand kom, da han endnu var en Yngling, i Fængsel, af hvad Aarsag, veed jeg ikke; men det synes, at det her vilde været om hans Liv at gjøre, dersom ikke Fangevogterens Datter, som hans Ulykke og Fortjeneste gif til Hjerte, havde bestemt sig til at sætte ham i Frihed. Dette Forsæt udførte hun, da en beqvem Leilighed dertil tilbød sig, og gjorde ham Selskab paa hans Flugt. Da nu disse Et:

stende ikke mere vare stædte i Fare for at blive opdagede, saa opfyldte Hr. von Aubigne det Løfte, han havde givet sin Redderinde, og ægtede hende offentlig. For at forebygge deres umiddelbare Mangel paa et fremmed Sted, havde de fra Hjemmet medtaget Alt, som havde nogen Værdie, og var let at bringe fort. Alt dette blev gjort i Hænde og saalænge denne lille Skat varede, ansaae vort nyegiste Par sig for de lykkeligste Personer paa Jordkloden. Men Forraadet begyndte mærkeligen at formindskes; og Hr. von Aubigne, som grant forudsaae den Nød, i hvilken de om en kort Tid vilde stædes, erkjendte tilfulde, trods al Kjærlighed, og Omhed, at hans Omstændigheder da vilde blive langt værre end de, han havde undflyet. Hvad der meest smertede ham var, at hans Kone, som elskede ham saa inderligen, maatte geraade i den yderste Trang, og det til en Tid, da hun var frugtsommelig.

Under denne Vægt af Bekymringer fattede han derfor en meget forboven Beslutning, og da den Fare, han saa derved, kun angik hans egen Person, udførte han den, uden engang at spørge sin Hustru tilraads. Hans Forsæt var nemlig, atter at vende tilbage til Frankrig, og der see til at hæve en Deel af sin Formue, for om en kort

Lid at vende glad tilbage til sin Hustru med Nøget til Livets Underhold. Han smigrede sig med, at man i hans Fædreland ikke mere tænkte paa ham, og at han, ved en Vens Hjælp, kunde i nogen Tid leve ubekjendt der. Men, hvorledes det nu end gik til, skedte det heelt anderledes, thi han blev endog forraadt af dem, som han forlod sig paa, saa at han anden Gang blev fængslet. Jeg burde have anmærket, at han forlod sin Hustru, uden endog at tage Afsked fra hende, og at den første Efterretning, hun modtog om hans Forehavende, stod i et Brev, som han havde skrevet til hende fra sit første Nattequarтер. Saa snart hun havde læst dette, geraadede hun i den største Bekymring for en hende saa dyrebar Ægtefælles Liv; men hun blev styrtet i den dybeste Bedrøvelse, da hun modtog Efterretningen om hans gjentagne Fængsling, som hun strax fra Begyndelsen havde frygtet for. Saa snart hendes Græmmelse havde lagt sig lidt, overveiede hun, at hendes Bedrøvelse intet kunde hjælpe hende; og da hun opgav alt Haab om at kunne anden Gang befrie sin Mand, og dog fandt det aldeles ufordrageligt at leve i lang Tid fjærnet fra ham, saa bestemte hun sig til at dele hans Ulykke med ham, og at leve og døe med ham i hans Fæng-

fel. Derfor begav hun sig paa Veien, uden i mindste Maade at tage i Betragtning, hvor farlig Reisen var for et Fruentimmer i hendes Omstændigheder, (hun var nemlig høistfrugtommelig); og da hun havde opdaget sin Mand's Opholdssted, tilbød hun sig frivilligen at være hans Medfangne. Der nedkom hun ogsaa med den Datter, som siden er bleven sin Lids Under.

Hr. von Aubignés Frænder, som vare særdeles misfornøiede med hans Opførsel og Givtermaal, havde alle forladt ham, hans Søster Frue Billette allene undtagen, som pleiede at besøge ham. Hun maatte nødvendigens være dybt over den Tilstand, hvori hun fandt ham, da det fattedes ham ganske og aldeles paa alle Bequemmeligheder, ja endog paa alle Livets Fornødenheder. Men hvad der meest vakte hendes Medlidenshed, var dette, at hun i en trøstesløs Moders Arme saae det stakkels forladte Barn, midt under sit Skrig udsat for Kulde, Nøgenhed og Hunger. Under denne Jammer tog Frue Billette Barnet hjem med sig, og betroede sin Datters Amme det til Opsigt. Desforuden sendte hun begge de Fangne allehaande Fornødenheder, indtil Hr von Aubigne nogen Tid derefter, ved at forandre sin Religion, fandt Leilighed til at komme ud af

Fængslet, dog under den Betingelse, at han skulde forlade Kongeriget, som han ogsaa lovede.

Vel vidende, at han ikke letteligen vilde faae Frankerig at see igjen, sammenbragte han saa meget af sin Formue, som han kunde, for at foretage en lang Reise, og gif med sin lille Familie underseils til Amerika. Der levede han meget roligt med sin Hustru, og begge lode sig det være magtpaaliggende, at give deres Børn (en Søn og en Datter) en god Opdragelse.

De ulykkelige Forældre døde begge i deres Landflygtighed, og efterlode disse Børn meget unge. Datteren, som var ældre end hendes Broder, blev, da hun opvoxede, ualmindelig begjærlig efter at see sit Fædreland. Dette, og det Haab, endnu at kunne erholde noget af det, som havde tilhørt hendes Fader, gjorde hende beredvilig til at gribe den første Leilighed, som kunde bringe hende til Frankerig. Da hun nu traf et Skib, som vilde gaae underseils did, gif hun ombord og ankom til Rochelle. Derfra gif hun lige til Poitou, og bestræbte sig fremfor Alt for at opspørge Frue Billette, da hun vel vidste, at hun havde hende sit Liv at takke. Af hende blev hun ogsaa modtaget med den største Velvillie, men tillige underrettet om, at hun

aldeles ikke maatte haabe at erholde noget af sin Faders forrige Formue, da denne, ved hans Lands forviisning og ved den imod ham førte Proces, var uigjenfaldelig bleven tabt og adspredt. Hun tilføiede, at det vilde være hende særdeles behageligt, om hun vilde bestemme sig til at leve hos hende, hvor hun idetmindste ikke skulde komme til at lide Mangel, eller sørge for Livets Ophold.

Froken von Aubigne tog imod dette sin Lantes Tilbud, og bestræbte sig paa alle tænkelige Maader for, at gjøre sig uundværlig og behagelig for en Person, af hvis Raade hun, som hun vel indsaae, ganske maatte leve. Ibesynderlighed lod hun sig det være magtpaaliggende, at indsmigre sig hos sin Cousine, med hvem hun havde havt Amme tilfældes; og for ikke at undlade noget, som kunde være hende behageligt, yttrede hun en stor Begjærlighed efter at blive underviist i sine Forfædres Religion. Hun var ytaalmodig efter at underholde Samtaler med visse Geistlige, og at gaae i deres Prædikener, saa at hun til den Tid syntes at finde stor Behag i den protestantiske Lære. Der er ogsaa ingen Tvivl om, at hun jo offentlig vilde have antaget denne Art af Guds-tjeneste, dersom ikke nogle af hendes Faders Frænder, som vare Papister, og i hans Ulykke havde

forladt ham, nu, for at gjøre sig elskede, havde givet nogle Store Underretning om den Fare, i hvilken Frøken von Aubigne, med Hensyn til hendes Salighed, var stædt, og derpaa ladet sig give Befaling til, at bringe hende i romerskcatolske Hænder. Dette Beviis paa Jber var det hersekkende Partie behageligt. Man foiede strax Anskalter til, at hun skulde tages bort fra hendes Fæster, Frue Willette, og bringes til hendes tjenstfærdige Beslægtede. Dette blev strax udført; og Frøken von Aubigne blev paa en vis Maade med Bold taget fra Frue Willette, som dog var den eneste Frænke, der nogensinde havde antaget sig hende. Hun udgjød en Strøm af Taarer ved Afskeden, og forsikkrede saavel sin Tante som Cousine, (der nu var bleven formælet med Hr. von St. Hermine) om, at hun tilligemed Erindringen om deres Godhed, ogsaa stedse vilde bevare det Indtryk, som hun havde modtaget af deres Religion, og at hun aldrig vilde undlade at bekjende begge Dele, saasnart Tid og Omstændigheder maatte tilstæde det.

Den Faderløse blev fra Frue Willette bragt til en Frænke, som havde en Proces, der paa den Tid blev ført i Paris; og da hun nu af den Marsag maatte reise did, tog hun Frøken von Au:

bigne med sig. I det selsamme Huus, hvor den berømte Scarron da boede, leiede dette Fruentimmer Bærelser. Hun gjorde Bekjendtskab med ham; og da hun engang maatte gaae allene ud paa et Besøg, udbad hun sig af ham, at hendes Niece imidlertid maatte opholde sig hos ham, idet hun vel vidste, at et ungt Fruentimmer ikke var i nogen Fare hos saadan en Mand, og at Sagen maaskee endog kunde falde ud til hendes Fordeel. Hr. Scarron var fremfor alle andre levende Mennesker plaget med et hæsligt Legeme som ei allene var meget vanskabt, men endog sygeligt. Dog nød han, i Betragtning af sin Vittighed og Duellighed, et aarligt Honorar af 500 Kroner.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Vennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 31^{te} Januar 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Frue von Maintenon.

(Fortsættelse.)

Han blev aldeles fortryllet af Samtalen med Frøken von Aubigne, og hendes Frænke tog deraf Anledning til, ofte at lade hende dvæle hos ham. Dette gav Scarron fra Tid til Tid Leilighed til, stedse at opdage nye Skjønheder hos hende. Undertiden underholdt hun ham med Fortællingen om hendes Begivenheder og Ulykkestilfælde, da hun endog bgyndte med hvad hun havde lidt, førend hun endnu var født. Alt dette vidste hun at foredrage saa bevægeligt og eftertryffeligen,

at han blev gennemtrængt af Medlidenshed med hende, og bestemte sig til, om ikke at gjøre hende lykkelig, saa dog at sætte hende i Sikkerhed for Mangel, idet han paa egen Bekostning vilde kjøbe hende ind i et Nonnekloster. Da han imidlertid nøiere eftertænkte Sagen, fandt han sig besøiet til at foreslaae hende et Valg, som hun rimeligviis aldrig havde formodet. Da hun nu en Dag, som sædvanligt, atter var allene med ham, skal han have aabenbaret hende sin Mening omtrent paa følgende Maade: "Deres Ulykke, min Frøken, og den store Elendighed De har døiet, rører mig dybt og inderligen; Jeg indseer ogsaa meget vel de besværlige Omstændigheder, i hvilke De nu lever; og jeg har i nogle Dage hos mig selv overveiet, hvorledes jeg vel kunde hjælpe Dem ud af al Deres Kummer. Endeligen ere tvende Midler til at gjøre det, jeg saa inderligen ønsker, faldne mig ind, og til Dem overlader jeg, efter Deres egen Tilbøielighed, at vælge det ene eller det andet, eller at forkaste begge, dersom de ikke skulle anstaae Dem. Mine Lykkesomstændigheder ere alt for ringe til, at de skulle sætte mig istand til at grunde Deres Lykke overeensstemmende med Deres For tjeneste. Alt, hvad jeg kan gjøre, er, at jeg enten tilbyder Dem at dele Nydelsen af det Lidet,

jeg besidder, eller at jeg paa min egen Bekostning kjøber Dem ind i et Kloster efter Deres eget Valg. Jeg vilde ønske, det stod i min Magt at gjøre mere for Dem; prøv nu Deres Tilbøieligheder, og gjør hvad der behager Dem bedst. Min Person tør jeg ikke anbefale Dem; jeg veed at min Figur er vanskabt; men det er mig unuueligt at omsmelte den. Jeg tilbyder mig derfor som jeg er, og forsikkrer Dem derhos, at jeg, som De her seer mig, ikke vil skjænke mig bort til nogen Anden; ja at jeg maa have en særdeles stor Høiagtelse for Dem, da jeg foreslaaer Dem Ægteskab, som jeg i mit hele Liv blandt alle Ting i Verden har havt mindst Lyst til. Dvervei nu dette, og fat en endelig Beslutning, enten at blive Nonne, eller at tage mig, eller, uden at De skal fortryde det, at blive i deres nærværende Omstændigheder, idet det Ene med det Andet kommer an paa Deres eget Valg."

Froken von Aubigne aflagde Hr. Scarron den Tak, han tilfulde fortjente. Hun indsaae alt for nøie et underordnet Livs Fortrædelighed til, at hun ikke med Glæde skulde have antaget en Forsørgelse, som idetmindste satte hende i Sikkerhed for Trang. Da hun nu hos sig selv ikke folte noget Kald til Klosterlivet, svarede hun Hr. Scarron uden Betænkning; "Jeg føler alt

for dybt den Forbindtlighed, jeg er Dem skyldig, til at jeg ikke skulde vælge den Levevei, som giver mig den meeste Leilighed til at bevidne Dem min Erkjendtlighed. Scarron, som var indtaget af det meest smigrende Haab om at tilbringe sit Liv med en Person, som saa meget behagede ham, blev henrykt over hendes Svar, og begge bleve enige om, endnu den samme Aften at ville begjære hendes Frænkens Indvilligelse. Dette gav hun dem gjerne, og det hurtigen fuldtbyrdede Bryllup var ligesom Begyndelsen til hele Frue von Mains tenons tilkommende Lykke. Hun var Scarron en meget god Husfrue; hun levede lykkelig med ham, og det fattedes hende, saalænge han levede, ikke paa nogen Bequemmelighed; men da hun tabte ham, tabte hun Alt. Med hans Død ophørte ogsaa hans Pension, og hun geraadede atter i de samme kummerfulde Omstændigheder, i hvilke hun havde levet før sit Eivtermaal.

Herpaa begav hun sig i Klosteret i Place royale, som var stiftet for trængende Personer, hvor hendes afdøde Mands Venner antog sig hende. Her begyndte det stedse vedvarende Venskab imellem hende og Nonnen, Frue von St. Basile. Hun besøgte hende endnu meget ofte i Klosteret de la Raquette, hvor hun nu lever.

Man maa ogsaa til Frue von Maintenons Noes tilstaae, at hun altid har havt et taknemmeligt Sind, og ved sin store Lykke erindret sig de gamle Venner, som hun var Forbindtlighed skyldig.

Hendes Mand's Venner gjorde sig ved Hoffet den yderste Flid, for at udvirke Hr. Scarrons Pension bevilget for hans Enke. Derfor bleve hyppige Bønkrifter indgivne, som stedse begyndte med Ordene: "Scarrons Enke ansøger hos Deres Majestæt allerunderdanigst" o. s. v. Men alt dette hjalp ikke; og Kongen blev saa kjed af disse Bønkrifter, at man endog hørte ham sige: "Skal jeg da stedse plages med Enken Scarron"? Dog bestemte hendes Venner sig til, ikke ved noget at lade sig affrække fra deres Bestræbelse for at tjene hende.

Herpaa forlod hun Klosteret, og levede i Hotel d'Albert, hvor hendes Mand stedse var høit agtet; og her skal have mødt hende noget særdeles Mærkværdigt, som jeg nu vil fortælle, da jeg finder det stadfæstet ved en vis Skribents Vidnesbyrd. I Hotel d'Albert arbeidede nogle Muurfolk, ikke langt fra Frue Scarrons Værelse. En af disse kom til hende paa en Tid da han traf to eller tre besøgende Damer hos hende,

og forlangte at tale med hende i Cenrum. Hun gik med ham ind i Sovestuen, hvor han fortalte hende alle hendes Livs tilkommende Begivenheder. Hun indsaae til den Tid saa liden Sandsynlighed ved hans Forudsigelser, at hun næsten ikke gav mindste Agt derpaa. Dog mærkede de Tilstædesværende, ved hendes Tilbagekomst, en Forandring i hendes Ansigt; og en af Dammerne sagde: "Dette Menneske har vist nok bragt Dem en behagelig Efterretning, thi De seer muntrere ud, end førend han kom herind". "Jeg havde", svarede hun, "Årsag nok dertil, hvis jeg vilde fæste den mindste Troe til hvad dette Menneske har lovet mig; og jeg forsikrer Dem, svarede hun smilende til, at er der det mindste derom, da gjør De meget vel i, itide at beile til min Gunst." Mere kunde de Tilstædeværende, til deres Nysgjerrigheds Tilfredsstillelse, ikke faae bragt ud af hende; men da de vare borte, aabenbarede hun den hele Hemmelighed for en af sine fortroelige Veninder; og fra denne er det siden blevet bekjendtgjort, da det Forsudsagte virkelig var blevet opfyldt, og det altsaa ikke mere var nødvendigt at iagttage en saaa samvittighedsfuld Tavshed i denne Sag.

Nogen Tid derefter blev det raadet hende, at hun skulde søge enhver Leilighed til at sætte sig i

Maade hos Kongens Favoritinde, Frue von Montesperan, som havde en uindskrænket Magt over ham. Frue von Scarron fandt ogsaa Leilighed til at blive Frue von Montesperan forestillet, og tiltalede hende paa saa god en Maade, at denne, som hendes Omstændigheder gik til Hjerte, bestemte sig til at lindre dem og paatog sig med egen Haand at overrække Kongen et Bønskrift fra hende. "Hvad", sagde Kongen, alles rede igjen Enken Scarron? Skal jeg da aldrig see andet"? "J Sandhed"! svarede Frue von Montesperan, "Deres Majestæt maa allerede i lang Tid ikke have hørt hendes Navn nævnes, og det er en Smule sølsomt, at Deres Majestæt i den hele Tid intet har bestemt til Bedste for den stakkels Kone, som uden Tvivl fortjener en bedre Tilstand, ei allene for hendes egen Fortjeneste, men ogsaa for hendes afdøde Mand's Berømmeligheds Skyld". Kongen, som med Glæde greb enhver Leilighed til at glæde Frue von Montesperan, bevilgede Alt, hvad Bønsskriftet forlangte. Frue von Scarron kom nu for at sige sin Belynderinde Tak; og Denne blev saa indtaget af hende, at hun endeligen vilde forestille hende for Kongen, og derpaa gjøre ham det Forslag, at vælge hende til Hovmesterinde for deres Børn

paa begge Sider. Kongen lod sig det behage, og Frue von Scarron vandt ved sin Duelighed og gode Opførsel Frue von Montespans Hengivenhed og Høiagtelse i en saadan Grad, at hun, efter en kort Tids Forløb blev hendes Yndling og Fortrolige.

Engang lod Frue von Montespans hende falde om Aftenen, for at opdage hende, at hun var stædt i den største Angest. Hun havde nemlig modtaget et Brev fra Kongen, hvorpaa der blev fordret uopholdeligt Svar. Men uagtet det paa ingen Maade fattedes hende paa Bid, var det hende dog dengang umueligt at skrive noget Sindrigt.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Vennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 7^{de} Februar 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses - Selskab afholdt Fredagen den 19^{de} December f. A. en Generalforsamling for ifølge Lovene at vælge en Committee til at eftersee Selskabets Effecter, samt nye Repræsentanter, Revisor og Administrator i deres Sted hvis Embedstid vilde udløbe med Aarets Udgang.

De Medlemmer som efter indhæntede Erklæringer i denne Anledning have modtaget Valget ere følgende:

A. Committeeen til Effecternes Eftersyn:

- Hr. Professor og Sognepræst Brorson, Ridder af
 Dannebrogen.
 — Justitsraad og Renteskriver Bondo.
 — Capitain og Bogholder Herforth.

B. Til Repræsentanter:

For anden Klassefication.

- | Afgik: | Blev valgt: |
|------------------------------------|----------------------------|
| Hr. Cancelliraad Beyer. | Hr. Krigsassessor Myeland. |
| — Justitsraad Foss. | — Cancellier. Mouritzen. |
| — Høiesterets = Assessor
Wilsø. | — Justitsraad Dreier. |

For tredje Klassefication.

- | Afgik: | Blev valgt: |
|---------------------------|-----------------------------------|
| Hr. Commandeur Holst. | Hr. Capit. C. C. Paludan. |
| — Lieutenant Langemærk. | — Capitain Rathsfack. |
| — Lieutenant L. J. Grove. | — Capitain F. Paludan,
Ridder. |

For fjerde Klassefication.

- | Afgik: | Blev valgt: |
|--|---------------------------|
| Hr. Major v. Lund. | Hr. Oberstl. v. Stricker. |
| — Oberstlieut. v. Ewald.
Commandeur af Dan.
og Dm. | — Capitain v. Bøldicke. |

Sor femte Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Pastor Bull.	Hr. Hofprædikant Mønter,
— Biskop Müller.	Ridder af Dannebrog.
	— Stiftprovst, Professor
	Clausen, Ridder og
	Dannebrogsmænd.

Sor sjette Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Directeur, Professor,	Hr. Professor D. Bang,
Kolderup Rosenvinge,	Ridder.
Ridder.	— Inspecteur Friedenreich.
— Professor David.	— Professor Sibbern.
— Livchirurg Schwarzkoph.	

Sor syvende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Grosferer P. Bech.	Hr. Grosferer M. B. Casé.
— Directeur H. G. Christensen.	— Mægler Sündenbergs.

Sor ottende Klassefication.

Afgik:	Blev valgt:
Hr. Klædeh. F. J. Thomsen.	Hr. Agent H. S. Schmidt.
— Tobaksfabriq. P. Augustinus.	— Capitain Brændeviinsbrænder Marcusen.

- | | |
|--|---|
| Hr. Klædehandler C. Holm-
blad.
— Musikhandler C. C. Løse.
— Vinhandler Lederthoug. | Hr. Klædeh. N. Jacobsen.
— Vinhandler F. Hansen.
— Klædehandler C. F.
Henningesen. |
|--|---|

For niende Klassefication.

- | Blev valgt: | Afgik: |
|---|--|
| Hr. Lieutenant, Muurmest-
ter Aagaard. | Hr. Muurmest. F. L. Wahl. |
| — Capitain, Sommermes-
ter Kerrn. | — Lieutenant, Steenhug-
ger Scheller. |
| — Blikkenslager J. Jrgens. | — Lieutenant, Juveler C.
Winther. |
| — Capitain, Guldsmed
Westrup. | — Skoemagermest. C. Leske. |
| — Capitain, Glarmester
Fischer. | — Malermest. J. G. Berg. |

For tiende Klassefication.

- | Afgik: | Blev valgt: |
|------------------------|-------------------------|
| Hr. Student A. Hertz. | Hr. Mægler B. J. Adler. |
| — Kjøbmand J. Raphael. | — Grosferer L. Weill. |

C. Til Revisor.

Hr. Capitain Bogholder Herforth i Forening med Hr. Agent H. H. Schmidt som forrige Aar blev valgt paa 2 Aar.

D. Til Administrator.

Undertegnede Bentley, som atter valgtes.

Derefter fremlagdes Kassererens Regnskab for Aaret 1833 der under 14^{de} October f. A. var tilbagesendt fra d.Hrr. Revisorer med Erklæring om sammes Rigtighed, og gaves derfor Qvittes ring i Mødeprotocollen.

En Ansøgning fra tvende af Selskabets Budde, om Tillæg i deres Løn, blev henlagt til Afgjørelse i næste Generalforsamling, og et Medlems restende Gjæld 90 Rbdlr. 32 f. Sølvmynt, som efter de oplyste Omstændigheder ikke var at erholde betalt, blev bestemt til Afskrivning i Bøgerne.

Endeligen optoges følgende nye Medlemmer:

- Hr. Urtekræmmer H. F. Dreier.
 — Capitain, Institutbestyrer Mølholm.
 — Capitain v. Jacobsen.
 — Urtekræmmer H. Gleerup.
 — Skoemager C. F. A. Lindtner.
 — Skrædermester P. Jørgensen.
 — Uhrmager C. S. Jerndorff.
 — Skoemager N. J. Levin.
 — Skorstensfeiermester Heidkamp.
 — Handskemager M. Lunddall.
 — Handskemager C. Lander.

- Hr. Klædehandler J. F. Dede.
 Madam C. M. Barfoed.
 Hr. Bataillons ; Chirurg G. H. Døsterdich.
 — Pastor J. A. Riis.
 — Kæbslager Ad. Lassen.
 Gensfrue J. Bagesen.
 Gensfrue J. Beldring.
 Hr. Skædermester J. Sandberg.
 — Krigsassessor J. C. Neumann.
 — Krigsraad D. C. Wibe.
 — Knapmager F. W. Sommer.
 — Justitsraad H. A. K. Hansen.
 — Skædermester J. J. Kroll.
 — Skædermester A. E. Kroll.
 — Smedemester J. F. Abell.
 — Grosserer A. T. Møller.
 — Urtekræmmer H. P. Sundorph.
 — Bødkermester H. M. Birchholdt.
 — Depotsergeant C. L. Jser.
 — Urtekræmmer J. Høier.
 — Capitain H. G. Garde.
 — Garver A. Hammerich.
 — Høker Mads Andersen.
 — Skolelærer J. F. Holm.
 — Extrafriver M. N. Clausen.
 — Cancellieraad, Inspecteur Moldenhaver.
 — Urtekræmmer H. W. Gulbager.

Gomfrue E. Walter.

Hr. Soldbetjent N. Westergaard.

— Gartner A. C. Gudmann.

— Bertschuusholder J. Hansen.

— Skoemager N. Haagensen.

— Weibetjent S. T. Blanck.

— Uhrmager H. J. N. M. Steen.

— Instrumentmager J. A. Fasting.

— Barbeer Carl H. Swane.

— Guldsmedsvend Jacob Cardvis.

— Skoemagermester P. C. Petersen.

— Bertschuusholder Niels Fischer.

— Skoemagermester D. J. Sorensen.

— Skibscapitain Baltzersens Enke.

— Klubvært F. Fæster.

— Guldsmedmester C. F. Knoblich.

— Bomuldsvæver D. Simonsen.

— Dlhandler Hans Jensen.

Madam L. Davidsen.

Hr. Snedkermester P. C. Holm.

— Capitain v. Borthig.

Kjøbenhavn den 31^{te} Januar 1835.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab

Schram. Friedenreich. Bentley.

M. Bengen.

Frue von Maintenon.

(Fortsættelse.)

Imidlertid ventede Overbringeren paa Svar, medens hun forgjæves anstrængte al sin Opfindelseskraft. Havde intet andet været fornødent, end at sige noget Dmt, da havde hun blot havt behov at skrive hvad hendes Hjerte indgav hende; men hun skulde holde sin Skrivemaades Anseelse og sin særegne Maade at udtrykke sig paa i Være, — og der forlod nu Opfindelseskraften hende ved en saa vigtig Anledning. Dette nødte hende til at bede Frue von Scarron hjælpe hende ud af Nøden, og idet hun overleverede hende Kongens Brev, forlangte hun et hurtigt Svar derpaa. Frue von Scarron vilde vel af Beskedenhed undskylde sig: men Frue von Montespan befalede hende det udtrykkeligen, saa at hun endeligen adlød, og nedskrev et meget skjønt Brev, fuld af Bittighed og Omhed. Det behagede Frue von Montespan ualmindeligen; hun skrev det af, og assendte det. Kongen blev aldeles henrykt ved det.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Vennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 7.

Løvedagen den 14^{de} Februar 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Frue von Maintenon.

(Fortsættelse.)

Det syntes ham, som havde Frue von Montespan overtruffet sig selv, og han tiltroede hende ved denne Leilighed baade mere end almindelig Vitigtighed og en Tilvæxt i hendes Omhed. Hans største Lidsfordriv den hele Nat igjennem var, at han læste og atter læste dette Brev, og ved enhver Gjennemlæsning opdagede nye Skønheder deri. Han skattede sig selv for den lykkeligste og overordentligste Mand paa Jorden, da han var istand til at indgyde sin Elskede saadanne forbausende Tølelser og vittige Indfald.

Da han Morgenen derpaa var paaklædt, gik han ilende hen at besøge Frue von Montespán. "Hvilken lykkelig Stjerne", sagde han ved Indtrædelsen, "har igaaraftes hvilet over Dem? Biskop seligen har aldrig Noget været saa fortryllende skjont, eller er blevet saa sindrigt skrevet, som det lille Brev, De har sendt mig. Ja føler De virkelig den Omhed, som De saa skjont beskriver, da er jeg det lykkeligste Menneske paa Jordkloden". Frue von Montespán geraadede i nogen Forvirring ved disse Lovpriesninger, som egentligen tilkom en Anden, og kunde ikke afholde sig fra at forraade det ved en let Rødmen. Kongen mærkede hendes Uroe, og vilde vide Aarsagen dertil. Hun havde gjerne undslaaet sig for at sige den; men da Kongens Nysgjerrighed kun tiltog, jo mere hun undskyldte sig, saa maatte hun omsider bekjende for ham alt, hvad der var skeet, at han ikke skulde fatte Mistanke om det, som værre var. Kongen studsede ualmindelig, uagtet han af Høflighed skjulte sine Tanker. Dog kunde han ikke modstaae sin Begjerlighed efter at lære at kjende Forfatterinden af det Brev, som saa overordentligen havde behaget ham, for at erfare, om hendes Bid i Samtaler var lig det, som fremlyste af hendes Skrift. Her kom nu Frue Scarron

Muursvendens Spaadom ihu, og ofte intet ringe Haab af den Begjerlighed, Kongen havde efter at see hende. Skjøndt hun allerede havde tilbageslagt sine blomstrende Aar, smigrede hun sig dog med, at Skjæbnen havde opbevaret hende denne eneste Erobring, og udseet denne mægtige Monark til hendes Slave. Hun var særdeles ordentligen dannet, havde et ædelt Udvortes, skjønne Dine og en fin Mund med friske røde Læber. Hun kunde desforuden give Alt tilkjende med Dinene, og saa ganske føie sine Blikke efter sine Tanker, at Alt, hvad hun sagde, strax gik En til Hjertet. Kongen var allerede indtagen til hendes Fordeel, og efterat han tre eller fire Gange havde talet med hende, begyndte han viensynligen at kjølnes i sin Tilbøielighed for Frue von Montespan.

Kongen kjøbte efter en kort Tids Forløb til Frue von Scarron de Fordegodser, som føre Navnet Maintenon, en Titel, som de før den Tid havde antaget. Aldrig har man seet noget Exempel paa, at en Favoritinde har havt saa stor Magt over en Prinds som hun indtil denne Dag*) har havt over ham. Ingen kan erholde den rind

*) Her kjendes det grant, at Forfatteren har været Frue von Maintenons Samtidige

geste Raade, naar han ikke umiddelbart henven-
 der sig til hende. Mogle ere af den Mening, at
 hun saagar har været Aarsag til alt det Onde,
 Protestanterne i Frankerig have døiet, og følger-
 ligen ogsaa til den Skade, som tilflød Kongeriget
 af denne Fremfærd. Men det er fornuftigere at
 troe, at denne hele Forandring er opspunden ved
 Jesuiternes List; og hun er stedse bleven anseet
 for en alt for koldfindig Belynderinde af denne Dr-
 den, til at hun skulde have hjulpet til at befordre
 deres Rænker. Desuden er det ogsaa ikke natur-
 ligt at troe, at hun, som forhen havde et godt
 Begreb om den reformerte Religion, og var saa
 vel underviist i den protestantiske Troe og Gudstje-
 neste, nogensinde skulde have været Stifterinde af
 en Forfølgelse mod disse uskyldige Folk, af hvilke
 hun aldrig i nogensomhelst Henseende var bleven
 fornærmet.

(Slutningen følger.)

N. G. Wolf.

Rettelser.

I No. 6 af Borgervennen, staaer Pag. 44:

For niende Klassefication.

"Blev valgt:"

"Afgik:"

Skal være:

Afgik:

Blev valgt:

Extract

af

fjerde Kvartals Regnskab 1834,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rede Salt.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Restancer iberegneede	1125	32	770	63
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 46 ^{de} Aargang No. 40—52	556	14		
B. Contingent for tredje og fjerde Kvartal	1941	22		
C. Laans Afbetaling			1115	48
D. Det kongelige Husets Gave	20		100	
E. Renter af Selskabets og de til samme legerede Capitaler, hævede i October og December d. A.	112	4	3524	15
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	3754	72	5510	30

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Salt.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for fjerde Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	721	24	150	
Pensionister af det Brockske Legat			44	
Dito for Caroline; Legatet			25	
Pensionisterne af det Brockske Legat, det overflødende af dette Legat for Aaret 1833				24 65
Liv; Rente			50	
2. Archiv Løse			30	
3. Afskrevne Restancer ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 19 ^{de} December d. A.				90 32
4. Uerholdelige Contingenter	24	12		
5. Evende anviste Regninger	6	82		
6. Ugebladets Trykning med Papir	189	64		
7. Lønninger				400
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Quittinger:				
	G. og L.		R. Salt.	
for Laan	96	Rbd.	325	Rbd.
for Contingent	239	56 ß.		
			335	56 325
Saldo	2477	26	4371	29
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	3754	72	5510	30

Kjøbenhavn den 31^{te} December 1834.

C. G. Primon.

Overensfæmmende med den af Administrationen førte Control.

Bentley.

G. Schram.

P. Friedenreich.

M. Benzen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 21^{de} Februar 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Annældelse.

Fredagen den 27^{de} Februar d. A., om Eftermiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palais bag Slottet, til hvilken Tid d' Hrr. Repræsentanter behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab

Schram. Friedenreich. Bentley.

M. Benzen.

Frue von Maintenon.

(Slutning.)

Enhver er af den Mening, at Frue von Maintenon har i disse sidste Aar havt Indflydelse paa alle det franske Hof's Forholdsbegler. Saa snart Kongen efter Middagstaftelet har taget frisk Luft, gaaer han hver Dag til hende, og sidder der til Klokken ti om Aftenen, da han forlader hende for at spise. Generalcontrolleuren for Finantserne kommer ligeledes i hendes Gemak, for at tale med Kongen. Idet de nu tale med hinanden, sidder Frue von Maintenon ved sit Arbeide i den anden Ende af Bærelset, og synes ikke at give ringeste Agt paa hvad der tales. Dog gjør denne Minister aldrig Kongen noget Forslag, uden at jo hans Majestæt ogsaa henvender sig til hende og siger: "Hvad synes Dem derom, Madame"! Herpaa siger hun paa en beskeden Maade sin Mening, og hvad hun siger, skeer. Frue von Maintenon viser sig aldrig offentlig, undtagen, naar hun gaaer ud at spadserere med Kongen, og da sidder hun med hans Majestæt paa eet Sæde, har sine Briller paa, arbeider paa et Broderie, og synes aldeles ikke at føle den Lykke og Ære, hvortil hun har opsvunget sig.

Hun er stedse meget sædeligen paaklædt, og lader sig aldrig see med et Følge af Tjenerz. Hver Morgen gaaer hun til St. Cyr, for at uddele sine Befalinger, da det er et Pleiehuus, som hun selv har stiftet, at unge, men fattige Fruentimmer af gode Huse der kunde opdrages. Derfra gaaer hun henimod den Tid, da Kongen staaer op, da han aldrig undlader at gjøre hende et Morgenbesøg. I Messen gaaer hun stedse mod den frembrydende Dag, for at undgaae Folkets Tilløb. Sjeldent faaer Rogen hende at see, og næsten Ingen lader hun komme for sig, tre eller fire Beskjendtere af hendes Rion undtagne. Det være nu, at hun ved denne Opsørsel vil undgaae Misundelse, som Rogle troe, eller at hun, som Andre mene, frygter for, at man maatte gjøre hende den Rang stridig, som efter hendes Mening, tilkommer hende ved alle Besøg og paa offentlige Steder; Dette er uvisst. Men ustridigt er det, at hun ved enhver Leilighed undviger at antage nogensomhelst Rang; og selv Titelen af Marquisinde, som tilkommer de Jordegodsfer, Kongen har kjøbt til hende, er udeladt ved hendes Navn. Hun vil ogsaa ikke antage Titelen af Hertuginde, da hun, efter alt Udseende, pønser paa noget Høiere, som vil sees af det Følgende.

Af forskjellige Omstændigheder i Kongens og Frue von Maintenons Udfærd har det hele Hof allerede i nogle Aar sluttet, at de maatte være formælede. Man har endogsaa sagt, at hendes hovmodige Attraae efter at blive erklæret for Dronning, tilsidst skal være udbrudt, og at hun havde bestemt sig til, ikke at lade Kongen i Noe før det var skeet. Han skal en Tidlang have modstaaet alle hendes Bønner i dette Stykke, men endeligen engang med en besynderlig Omhed og Godhed have lovet hende, at han vilde spørge sin Skriftefader tilraads derom. Dette behagede Frue von Maintenon, som ingenlunde tvivlede om, at Pater la Chaise jo vilde føle stor Glæde ved at finde denne Leilighed til at tjene hende. Men han var en alt for snue Hofmand til, at han ikke skulde have indseet Faren ved en saa kille Sag. Han undveg den derfor derved, at han sagde til Kongen, han holdt sig ikke for en saa duelig Casuist, at han var istand til at afgjøre et saa vigtigt Spørgsmaal. Han bad derfor Kongen at adspørge en eller anden dygtig og lærd Mand, for hvis Tavshed han vilde indestaae. Kongen frygtede for, at Sagen [derved] skulde rygtes; men saasnart Pateren nævnede Hr. Fenelon, Erkebiskop af Cambrai, forsvandt hans

Frygt, og han befalede Pateren, strax at hente ham. Saasnart Skriftefaderen havde sagt ham Aarsagen, hvorfor han kom til ham, sagde Biskoppen: "Hvad har jeg syndet, min Pater, siden De vil styrte mig? Dog det skader ikke; kom kun til Kongen." Kongen var i sit Sovegemak og ventede paa ham. Biskoppen var neppe traadt ind, før han kastede sig til Kongens Fodder, og bad ham, at han maatte ikke opofre ham; Kongen lovede ham dette, og foredrog ham nu Sagen. Biskoppen forestillede ham med sin sædvanlige Redelighed den store Ulykke, han, ved at erklære denne Formæling, vilde bringe over sig selv, tilligemed de onde Folger, som en saadan Fremfærd kunde drage efter sig. Kongen gav hans Grunde Bisfæld, og bestemte sig til at lade Sagen beroe. Frue von Maitenon plagede ham endnu stedse med Anmodninger om at sœie hendes Dnske; men nu hjalp Alt intet, og han sagde hende endeligen reent ud, at den Sag lod sig ikke gjøre. Hun spurgte ham, om Pater la Chaise havde fraraadet ham det? og skjøndt han en Tidlang ikke vilde give hende noget Svar derpaa, gav han dog endeligen efter for hendes paatrængende Bedholdenhed, og fortalte hende Alt, hvad der var skeet. Sin Hevn dulgte hun vel strax, men kun for at være desto

visere paa, at den skulde gjøre sin Virkning. Hun troede vistnok intet mindre, end at Jesuiten fortjente Tilgivelse; men de første Udbrud af hendes Høngjerrighed traf dog Erkebiskoppen af Cambray. Han og alle hans Beslægtede bleve efter en kort Tids Forløb affatte fra alle deres Embeder; og han begav sig derpaa bort, for at leve roligt i sit Bispedømme, skjøndt man gjorde alt mueligt, for ogsaa at berøbe ham det.

Det er noget Overordentligt, at Frue von Maintenon har i saa mange Aar vedligeholdt Kongens Hengivenhed, skjøndt hendes Ungdoms Blomster forlængst vare salmede, og at hun aldrig er falden i mindste Unnaade, uagtet hun havde utalige Fjender, og man nu og da opspandt Anslag imod hende. Kong Wilhelm sagde derfor, "at Kongen af Frankrig afveg i sin Udfærd aldeles fra andre Prindsler, idet han kaarede sig unge Naadgivere og gamle Favoritinder". Men denne Dames Tillokkelser ere mere at søge i hendes Vittighed og sunde Forstand, end i hendes Person. Hun har stedse brugt List, for at smigre Kongens Forsængelighed, og med de behagelige Dele af hendes Samtaler at forene noget Alvorligt og Nyttigt. Hun har forstaaet den Kunst, at indføre de alvorligste Statsfager i sine Forlystelses-

Timer, idet hun har sagt Kongen, "at en Monark maatte hverken elske eller gjøre noget saaledes som andre Mennesker, og at han vidste mere end noget andet Menneske paa Jordkloden, ligesom han ogsaa midt i alle sine Forlystelser stedse maatte kunne blive Konge, og stedse sig selv lig". Nu omgaaes Kongen med hende som med en Veninde, og tager hende paa Raad med ved sine hemmeligste Arbejder. Han har sand Kjærlighed og Hviragtelse for hende, og har søiet Foranstaltning til, at hun, hvis han skulde døe først, kan med Ære tilbringe den øvrige Deel af sit Liv i Abbediet St. Cyr. Der er paa dette Sted indrettede flere Bærelser for hende. Hun og alle hendes Betjente skulle underholdes af dette Huses Indkomster, og man skal bevise hende al den Ære, som tilkommer en Stifterinde. Abbediet er opført i Parken ved Versailles. Det er en skøn Bygning, og Kongen har betænkt det med rundelige Indkomster. Hensigten med det er, som jeg allerede har nævnet, at unge Fruentimmer, hvis Formue ikke staaer i Forhold til deres Stand, der skulde underholdes og opdrages. Ingen bliver anseet skicket til at optages i dette Hus, uden forud at have beviist en hundrede og fyrgetyve Aar gammel Adel paa Fædreenside. Desforuden maae de, som ville

optages, ogsaa bringe deres Biskops Vidnesbyrd om deres Fattigdom. Endeligen fordres ogsaa, at de ikke maae have Legems eller Sjæls Feil, og derfor ere visse Personer beskikkede til, før Optagelsen at prøve og undersøge dem. Naar disse Børn engang ere antagne, have deres Forældre eller Frænder ikke behov at anvende de allermindste Beføstninger paa dem, eller at bekymre sig om dem: thi de ere forsynede med alt Nødvendigt til Underhold og Opdragelse. Naar de opnaae de Aar, da de ere skikkede til at vælge sig selv en Levevei, saa blive de enten paa Kongens Beføstning kjøbt ind i et Kloster, eller de kunne ægte en Adelsmand, for hvem Frue von Maintenon da sørger, at han, under denne Betingelse, enten bekommer en Post i Armeen eller ved Finantsvæsenet. Frøkenen erholder desforuden en Brudegave af fire hundrede Pistoler. De fleste af disse Ægtefæber ere faldne meget lykkeligen ud; og mange Herrer have derved opnaaet en stor Lykke, og ere blevne hævede til meget vigtige Betjeninge.

N. G. Wolf.

Borger = Vennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 28^{de} Februar 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets • Bogtrykker.

Ahnestoltheds Daarlighed.

(Af Addison.)

Horaz, Juvenal, Boileau og overhovedet de største Skribenter have næsten til alle Tider og med al den sunde Fornufts Styrke og Vittighed fremstillet de Menneskers Forsængelighed, som gjøre sig formeget til af deres Ahner, og have ders hos bestræbt sig for at bevise, at den sande Adels bestaaer i Dyd og ikke i Fødsel. Med al den Høis agtelse imidlertid, jeg er disse store Mænd skyls dig, synes det mig dog, at de have drevet denne Materie noget for høit. Vi ere af Taknemmelig:

hed forpligtede til ogsaa at ære Efterkommerne af dem, som have formeret deres Fædrenelands Bedste eller Ære og ved hvis Bestræbelser vi selv ere blevne lykkeligere, visere eller dydigere, end vi uden dem vilde været. Foruden dette vil naturligviis Efterkommeren af fortræffelige Forfædre, som har godt Blod i sine Aarer, mere bøie sig til Stormodighed end den, der nedstammer fra en uædel og ringe Slægt. Af disse Aarsager holder jeg for, at en fortjenstfuld Mand, som nedstammer fra en berømt Slægt, med Rette bør ansees bedre end et Menneske af ligesaa megen Fortjeneste, som ikke kan gjøre Fordring paa arvede Ærestegn. Ja jeg troer, at endog de, som i og for sig selv ere temmelig ligegyldige Personer, og ikke kunne udmærke sig ved andet, end ved deres Forfædres Dyder, just derfor maae ansees med en vis Grad af Ærefrygt, og holdes mere i Ære end den almindelige Hob af Folk, som ere af en ringe og slet Herkomst.

Da jeg nu saaledes har ladet Fødsel og Ahner vederfares Ret, maa jeg dog ogsaa tænke paa dem, som i dette Stykke anmasse sig mere Ære, end der tilkommer dem. De første af disse Folk ere de, som ikke tydeligen nok indsee, at Laster og Uvidenhed besmitte Blodet, og at uanstændig Dyrkelse i Verdens Dine ligesaa meget fornedrer et

Menneske og gjør det værdt, som Fødsel og Familie ophøie og hæve det.

De andre ere de, som troe, at et saakaldet nyt Menneske, som besidder stor Fortjeneste, ikke i høiere Grad bør æres, end en ubetydelig, fortjensløs Person, som nedstammer fra en lang Række af Helte og Patrioter; eller, for at udtrykke mig anderledes: de, som see med Foragt til et Menneske, der ligner deres Families Stifter, af hvis Fortjeneste de dog gjøre sig saameget til.

Dog jeg vil især holde mig til dem, hvis Værdighed fornemmeligen bestaaer i alle deres Taler, og i deres Opførsel. Et forsængeligt Menneske af en stor Slægt er en Skabning som man næsten ikke kan omgaaes med. Man læser hans Stamtræe i hans Smilen, i hans Miner, paa hans Dienbryne. Han har ogsaa virkelig intet andet, hvormed han beskæftiger sine Tanker, end sin Adel. Rang og Forsæde ere de vigtige Punkter, som han stedse overveier hos sig selv. En Adelsmand af dette Slags, begyndte i Kong Carls Tider sin Tale i Parlamentet saaledes: "Min Herre! jeg havde den Ære at blive født, da" — — — — hvorpaa en trohjertig, ærlig Adelsmand faldt ham i Taler og sagde: "Jeg gad dog vidst, hvor Ridderen egent-

tigen vil hen; er der vel en Æneste her i Huset, der ikke; ligesaa godt som han, har havt den Ære at være født"? Den funde Fornuft, som hersker i vor Nation, har iblandt Folk, som have seet Verden, og vide, at enhver Adelsmand vil ansees med en vis Ægthed, ganske affskaffet denne oprørende Sædvane; men der gives Mange, som ere blevne opdragne iblandt Fruentimmer, Tjenere, eller Smigrere, og som derved, at de lægge formeget an paa at erholde den, ganske tabe den Æresbeviisning, man ellers vilde ydet dem.

Lord Froth er saa aldeles opdragen i saadanne Bagateller, at han endog i de almindeligste Tilfælde retter sig efter Ceremoniellet. Han afmaaler sin Compliment noie efter den Persons Rang, som han gjør den. Jeg har allerede seet ham at bøie sig i alle Grader, fra den fortrolige Hovednikken indtil Hilseskunstens dybeste Krumning. Det falder mig just her ind, at jeg en Morgen stødte sammen med fire af mine Bekjendtere i hans Bolig, og at en Spøgefugl i vort Selskab sagde: "det var dog Noien værd at lægge Mærke til, hvorledes han ved sin Indtræden vil skjelne imellem os". Det skedte; Han kom neppe ind i Bærelset før han lod Dinene løbe rundt: "Yd:

myge Tjener, Mylord", sagde han, "ærbø-
dige Tjener, Hr. Richard; — Deres Tje-
ner, Hr. Ironside; — Hr. Ducker, hvor
staaer det sig? — Ei ei! Hr. Frank, er
De der"?

Intet er lettere end at kjende et Menneske,
hvis Hjerte er fuldt af hans Familie. Svage Bes-
mytter, som have suget en stærk Gift i sig fra
deres Ammer; yngre Sønner, som ikke blive
anførte til noget; bedagede Slægtninge af et stort
Huus, de beskjæftige almindeligviis ikke deres
Tanker med mange andre Ting.

Jeg havde endnu for nogle Aar siden en Fas-
ter ved Navn Martha Ironside, som aldrig
vilde ægte nogen anden, end sig selv, og er i sin
Alders firestidstyvende Aar død som Jomfrue.
Hun var vor Slægts rette Kronike, og har til-
bragt den største Deel af sine sidste fyrgetyve Aar
med Fortælling om Ironsidernes Alderdom,
Ægteskaber, Gjerninger og Forbindelser. Mar-
tha omgiffes overhovedet med et Partie af gamle
Jomfruer, som ogsaa vare af gode Huse, og i det
forrige Aarhundredes Begyndelse havde viist sig
meget grusomme. Enhver af dem var saa stolt
som Lucifer; men de holdte Bøn to Gange daglig-
gen, og vare i alle andre Henseender de bedste

Fruentimmer af Verden. Saae de nogenstunde et smukt Skjort i Kirken, saa bestæmmede de strax dens Stamtræe, som havde det paa, og hævede Dinene mod Himlen over dette frække Faarehoveds Kjæthed, naar de befandt, at det var en ærlig Kjøbmands Datter. Det er umueligt at beskrive den fromme Galde, der opstod hos dem ved Synet af en Mand, som levede rundeligen af en Formue, han selv havde forhvervet. De bleve af en overordentlig stor Iver bragte ud af sig selv, naar de hørte, at et ungt Fruentimmer blot for sin Skjønheds, sin Fortjenestes eller sine Penges Skyld blev taget til Ægte i en stor Familie. Kort, der gaves intet Fruentimmer i ti Miles Omkreds, som besad et Gulduhr, et Halsbaand af Perler, eller et Stykke kostbare Kniplinger, uden at dette Selskab skulde undersøge hendes Ret dertil. Min Fæster Martha pleiede ofte at skjænde paa mig, fordi jeg ikke holdt nok paa min Ære. Hun vilde ved et Maaltid, hvor hun var indbuden til Gæst, ikke have nydt en Bid, om hun havde fundet, at hun sad under sin Rang, og til mig vilde hun i en heel Time have seet suurt, om jeg havde indrommet en Ringere end en Baronet Forsædet. Da jeg engang talede om en meget rig Borger, som hun i sin Ungdom havde givet Kurven, sagde

hun med den største Hestighed, at hun foretrak
 en Adelsmand i den bare Skjorte for den rigeste
 Mand fra Børsen i en Vogn med sex Heste. Hun
 foregav at vor Familie var paa Mødreneside beslæg-
 tet med et halvt Dosisn Pairs; men da Ingen af
 alle vidste et Ord derom, saa havde hun stedse
 beholdt denne Sag som en Hemmelighed for sig
 selv. Kort før sin Død fortalte hun mig mine
 Forfædres Historie, men da hun opholdt sig alt
 for længe ved Efterretningen om en vis Gilbert
 Ironside, under hvem en Hest skal være bleven
 skudt ved Edghill, saa undslap mig uvilkaarligen
 det Spørgsmaal: "Hvad angaaer alt det mig"?
 Herpaa foer hun til sit Bærelse, og har der malet
 Kragetæer i fulde tre Timer; i hvilken Tid hun
 ogsaa, som jeg siden har befundet, udslettede mig
 af sit Testamente, og bestemte sin hele Formue for
 min Søster Margaretha. Denne er et smig-
 rende lille Dyr, som var vant til fra Morgen
 indtil Natten at gjøre hende Spørgsmaale om
 hendes Tjopdefader. Hun ligger nu begravet
 blandt den Ironsidiske Familie, og har over
 sig en Steen, som underretter Læseren om, at
 hun er død ugift i det firesindstyvende Aar, og
 nedstammer fra Ironsidernes gamle Slægt.

Derpaa følger Genealogien, som hun med egen Haand har affattet den.

Dyden er intet andet end fornuftig Brug af vore Lidenſkaber.

(Efter det Tydſke.)

Det er endnu ikke otte Dage ſiden, at jeg, efter endt Middagsmaaltid, ſtod ved mit Vindue, og blev et ſtort Antal Menneſker vaer. Jeg bemærkede næſten hos dem alle en ſynderlig Uengſtelighed i deres Gebærder og Skridt; og Hælvten omtrent gif den Bei hen, ſom de Andre kom fra. Herved henledtes mine Tanker paa de forſkjellige og næſten utallige Henſigter, ſom vel maatte ſætte diſſe mange Vandrende i ſaa ſtærk Bevægelse. Men hvor ſtor end Mængden af ſaadanne Bevæggrunde i Begyndelſen forekom mig, ſaa mærkede jeg dog ſnart, og uden dyb Eſtertænken, at de tilſhobe meget let vare at inddele i ſaa Claſſer.

(Fortsættes.)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 7^{de} Marts 1835.

Førlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Dyden er intet andet end fornuftig.
Brug af vore Lidenſkaber.

(Efter det Tydſke.)

(Fortsættelse.)

De fleste af disse Vandrerere, tænkte jeg, driver Nøden fort; og disse have allene deres Livsophold til Hensigt. Alle de øvrige blive usfridigen tilskyndede ved Pengegjerrighed, Bellyst og Væresyge. Jeg ansaae derfor disse tre forhadte Lidenſkaber som Kilderne til vor Gjøren og Laden i denne Verden, beklagede, at saadanne lastefulde Drifter maatte være Bevæggrundene til menneskelige Foretagender, og troede, herved at have fundet

det Marsagen, hvorfor saa faa Mennesker stræbe efter Dyden, som dog allene er skicket til at gjøre os lykkelige.

Jeg satte mig nu ved mit Skriverbord, og faldt paa den Tanke, at Menneskene maaskee maatte gjøre sig et aldeles urigtigt Begreb om Dyden, eftersom de saa lidt agtede den. Derhos kom jeg ihu, at jeg selv i rum Tid ret egentligen havde troet at vide, men dog ikke havde vidst, hvad Dyd var. Jeg blev vaer, at det da var gaaet mig, som de fleste, der i deres Ungdom have faaet et vist Begreb mere om Klangen af Ordet Dyd, end om Dyden selv, og i deres hele Levetid lade sig noie dermed.

Man forestiller os oftest Dyden i de første Aar under Billedet af en alvorlig Qvindesperson, som vel er omgiven med Lys og Straaler, men boer paa et høit, næsten ubestigeligt Bjerg, hvis Fod er begroet med Torne og stikkende Hække, spærret med ujevne Klipper, og gjennemskaaet af dybt heldende Skrænter, da man derimod udmaler os Belystens Bei særdeles behagelig, smykket med Blomster og fyldt med tusinde Indigeheder. Begges Ende bliver vel fremstillet i dens naturlige Farver, den Førstes nemlig som lykkelig, fuld af Sundhed, Ære, Rigdom o. s. v.,

den Sidstes som elendig, fattig og gyselig. Men som et ungt Menneske ikke er skicket til, istedet, for at see hen til det Gode, der ligger ham nær, og let kan erholdes, at henvende sit Diemærke paa et fjærnt, som man endnu ikke klart kan see, og først efter mange Besværligheder opnaae, saa vil ogsaa Dydens indbildte Strængthed gjøre et saa stærkt Indtryk paa hans Hjerne, at det sjældent taber sig for med Livet selv.

Man gjør sig derhos ei engang den Nøie at have et bedre Begreb derom, og de fleste Læremestere lade sig det ret med Flid være magtpaaliggende, paa alle Maader at styrke deres Undergivne i den engang fattede, ubøielige Mening om Dyden. Saavidt jeg skjønner, styrker især Xenophons bekjendte, og dem saa flittigen indpryggede, Fabel om Herkules paa Skilleveien dem i denne Bildfarelse.

Saadanne Betragtninger gif mig rundt i Hovedet, og jeg faldt derved uformærkt i en blid Slummer, i hvilken min Phantasie, som endnu beskjæftigede sig med dem, i Drømme forestillede mig et Billede, som ikke var dem uligt.

Det syntes mig, at jeg fra en dunkel Hule paa engang fremtraadte i et lyst, af Solen bestraaet let Landskab. Jeg traf der tvende Veie, som i

Begyndelsen syntes at være fast forbundne, men snart deelte sig ganske fra hinanden. Den ene løb østlig, den anden vestlig. Begge førte gennem yndige, ved Eiderne plantede Buske, efterhaanden opad, hvorved Synet blev afbrudt, og hindret fra at betragte Enden paa begge.

Blev jeg nu end strax ingen Veiviser vaer, og allermindst de tvende Qvindespersoner, som Herkules i samme Tilfælde traf, saa stillede jeg mig dog saa tydeligen den samme Fabel for Dine, formodentligen fordi jeg nyeligen havde tænkt paa den, at jeg troede, ikke at være noget mindre en Herkules selv. Jeg søgte ogsaa, som han, hos mig selv en stor Begjerlighed efter at vælge Dydens Wei, men paa det ivrigste at skye Lastens Bane, og søgte derfor den, hvor de fleste Torne, Lidser, stikkende Hække og ujevne Klipper vare; da jeg ganske vidst holdt den for Dydens Wei, og havde det Haab, at den vilde føre mig til en lykkelig Ende.

Men ikke i ringe Forundring blev jeg sat, da jeg ved Indgangen, forsaavidt de opsogte Torne og overgroede Steder angik, ingen synderlig Forskjel fandt imellem begge Weie. Jeg fandt saavel paa den ene som paa den anden ujevne og yndige Steder. Derfor saae jeg frem for mig i det Sjørne,

og blev vaer, at paa den Bei, som løb vestlig, formerede Tornene og de tætte Hække sig stedse. Dette betog mig al Tvivl, og jeg bestemte mig til at slaae ind paa den. Hertil blev jeg saameget desto stærkere tilskyndet, da jeg stedse blev flere og flere Mennesker vaer, som tappert arbeidede sig igjennem Tornene, og ofte reve sig saaledes, at deres Blod strømmede fra dem. Den tykke Dunkelhed, som paa denne Bei blev jo længere jo sortere, holdt mig ikke tilbage. Jeg satte ders imod allerede, ret som med stoiskt Heltetmod, den ene Fod frem; dog vendte jeg mig endnu engang om, og oversaae den anden Bei.

Jeg frudsede, thi det syntes mig, at denne ei allene stedse blev yndigere, men der skinnede derhos en saadan Klarhed over den, og oplyste alle dem, som vandrede paa den, at jeg ret blev rørt i min Sjæl derved, og folte en brændende Længsel efter, ogsaa at faae Deel i saadan Behagelighed.

Frygten for at geraade paa Bellystens Bane og forføres ved Skinnets forsvandt ganske, da jeg, efter nøiere Undersøgelse, fandt alle de Vandrende som fulgte denne Bei, af et saa sædeligt og oprigtigt Udseende, at jeg umueligen længer kunde afholde mig fra at følge dem. Mine Fødder bleve

vel, saa ofte jeg vendte dem til Siden, meget hindrede af et tykt Tjørne; Hegn, som skilte begge Veie fra hinanden, og jeg havde stor Noie med at trænge igjennem det; dog lykkedes det mig; og uskadt slap jeg igjennem.

Det første Skridt paa min nye Veie blev mig lidt vanskeligt, idet Jordbunden der var noget fugtig og slibrig. Saa fattedes det ogsaa der ikke paa nogle Tornebuske; dog vare deres Pigge langt fra saa stive og spidse som de, jeg allerede havde føelt ved Indgangen til den anden Veie, og derhos bleve de stedse færre.

Et Fruentimmer i hvide Klæder, som ledsagedes af et spædt Lam, og som jeg, efter hendes sødelige, beskædne og fromme Væsen at domme, ansaae for Taalmodigheden, hjalp mig med at boie nogle Tjørne tilbage; og Sliden, i Skikkelse af en stærk, anseelig Yngling, som paa Hovedet baer en Spore, bortryddede de fleste af dem ganske. Jordbunden blev stedse jevnere, og jeg føelte en besynderlig Lethed i alle mine Lemmer.

Den lange Veis Besværighed føelte jeg næsten slet ikke; thi ved at beskue de mangfoldige Skjønheder, som paa alle Steder faldt mig i Øinene, og opmuntrede mig til at beundre snart de herligste Farver, snart de zürligste Dannelser,

hindrede mig fra at tænke paa sliq Fortrædelighed. Veien blev mig ogsaa virkelig jo længer jo lettere, og jeg besteg med stor Beqvemmelighed et meget behageligt, høit Sted.

Paa dette saa jeg Dydens Tempel i en saa majestætisk Symmetrie, at jeg for Beundring og inderlig Glæde næsten var ude af mig selv. Men hvormegret blev ikke denne Forbavselse formeret, da jeg igjennem den gyldne Dør treen ind i Templet selv; En saa klar, men tillige saa mild og yndig Glands opfyldte det, at jeg derved ikke følte mine Dine blændede, men meget mere styrkede, og mit Hjerte dybt rørt.

Uf en kostbar Lasur, som i Skjønhed næsten var den himmelblaa Saphir lig, bestod den prægtige Hvælving. De i disse Stene hyppigen forekommende gyldne Steder glimrede som flammende Stjerner paa deres Himmel. Væggene vare belagde med allehaande farvede Stene, som det kostbare Kapell St. Lorenzo i Florenz, kun med den Forskjel, at alle disse Stene ikke vare tætte, men tilhobe gjennemsigtige. Dette frembragte en underfuld Virkning, og et saa behageligt Lys i det hele Tempel, at alle Gjenstande ei allene bleve illuminerede, men selv syntes at skinne i manges farvede, indslukkkelige Flammer.

Jeg søgde derpaa om selve Dydens Billede, men fandt, istedetfor det, tre Billedstøtter, som, til min høieste Forundring, ikke kunde forestille andet end vore tre Videnskaber. De bestode alle af en gjennemsigtig Materie, som i meget var Opalen lig, og en Saphir af eet Stykke var deres Fod.

Den første erkjendte jeg strax for Wrens Billede. Det saae ud som en ung, prægtigen klædt Mandsperson, og havde Svane:vinger. Ved dets Fødder laae Hovmoden med Paafugle: Fjedre, og Nederdrægtigheden paa en Svine: Hud, sængslede som Slaver.

Den anden afbildede Belystten. Den lignede en skøn, ung Kvinde, som var bekrandsset med Blomster, bar et Barn paa Armene, og med en venlig Mine syntes at forlyste sig ved det. Hun havde ved sine Fødder tvende Slavinder, Ukyssheden nemlig og Tungstindigheden, den første af broget, den sidste af sort Marmor.

(Slutningen følger)

N. G. Wolf.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 14^{de} Marts 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets • Bogtrykker.

Dyden er intet andet end fornuftig
Brug af vore Videnskaber.

(Efter det Tydske.)

(Slutning.)

Med den tredie blev Pengeljærigheden forestillet under Billedet af et Fruentimmer, som var omgivet med allehaande Tegn paa Dverflood, og i den høire Haand holdt tvende Guldstykker, som hun syntes at stikke til sig, men i den venstre tvende som hun gav bort. Med den ene Tod traadte hun den misundelige Gjerrighed, som rodede i meget Guld, og med den anden Forødselsen, som var

iført en prægtig Klædning, men havde en hullet Pung i sin Haand, paa Halsen.

I Midten af de tre nævnte Billedstøtter svævede en stor Diamants-Kugle, paa hvilken med rødt liget brændende Bogstaver de tre Ord: "Ne quid nimis!" ("Alt med Maade!") funkede. Den klare Glands fra denne Kugle lyste mig saa stærkt i Ansigtet, at jeg troede mig tvungen til at bedække mine Dine med Haanden, og ved denne min Arms virkelige Bevægelse foer op af Sovnen.

Jeg eftertænkte derpaa min Drom, og fandt deri med synderlig Fornoielse en stor Sandhed, som min Phantasie havde vilst mig under allehaande Billeder, den nemlig, at Dyden blot bestaaer i den fornuftige Brug af vore Lidenskaber, og folgelig ikke er unaturlig, svær og fortrædelig, men naturlig, let og behagelig.

Vigtigheden af denne Materie er i saadan Grad stor, at jeg gjerne paatager mig den Noie, at gjøre min Sætning tydeligere, og at bevise den.

Uden Lidenskaber ophører Mennesket at være Menneske. Det er ei allene godt, men endog nødvendigt at stræbe efter Ære, Glæde og Formue. Den, som ingen Ære agter, er Skjændsel nær. Den, som ingen Glæde søger, kan ikke

takke sin Skaber. Den, som ikke holder tilraade med Sit, bliver fattig og ulykkelig.

Lidenfkaberne sætte vore Sjæle i Bevægelse. Ved dem bliver Forstanden opvakt, Villien styrket, og ethvert Menneſke deels gjort opmærksommere, deels mere ſkicket til at ſørge for ſit Diemedſ Dpnaaelfe. Som nu Dyden beſtaaer i fornuſtig Brug af de nævnte Lidenfkaber, ſaa beſtaaer Laſten i deres Misbrug, hvis Begyndelfe er beſværſelig, hvis Fortgang er moifom, og hvis Ende er ulykkelig.

Hvad bringer ikke den forfængelige Ære, ſom "E**" paa en uordentlig Naade ſøger, ham for Fare, Bekymring og Misundelfe paa Halsen! Den er ſvær at erholde, men let at tabe. Næſten Enhver gjør ſig en trædſt Glæde af at lægge ham noget iveien. Dpnaaer han den ſøgte Ære, ſaa er han ikke rolig; han føler ikke dens Beſiddelfe; han gaaer ſtedſe videre. "E**" derimod, ſom paa en tilladelig Naade ſtræber efter Ære, har mindre Fare, mindre Nøie, mindre Uroe; ja, han kommer langt lettere til ſit Naal, fordi han gjør ſig færre Fiender. Giver Gud ham Ære, da erkjender han det, glæder ſig derover, og, da den Dei, ſom han har benyttet, hverken foraarſager Skam eller Anger, er han lykkelig; men

vilde ogsaa ikke være ulykkeligere, om han blev sat i en lavere Stand.

Den forbudne Belyst er ligeledes en Kilde til megen Noie, Sorg, Elendighed og Plager. Jeg finder her trende forskjellige Arter.

”B***” søger sin fæiske Glæde i stedsevarrende Forandring for sin Brønde. I vide ikke, mine Læsere, hvor dyrt hans phantastiske Lyst kommer ham til at staae, hvor megen Kjedsommelighed, Skinsyge, Uroe og Grøemmelse der vexelviis pine ham. I vilde ellers visseligen selv have Medlidenhed med ham. Opnaaer han sin Hensigt, da er den kostbare Glæde siebliffelig, og han bliver da ikke glad ved den. Opnaaer han den ikke, da er han dobbelt ulykkelig: og dog tager jeg her intet Hensyn til de affhyelige Sygdomme, som ofte fortære ham Marv og Kjød.

”M***”, saalænge han er bemidlet, har vel færre Sorger ved at tilfredstille sine fugtige Begjerligheder. Men de Hoved- og Mavesmerter, den Battersot o. s. v. som følger Nusen i Hælene, forbittrer ham paa den føleligste Maade hans Glæde. Det timelige Godes Forødelse, Belfærdens Forsømmelse, en skjendig Armod ved et saadant Legeme skulde dog med Rette bibringe En Affhye for denne Last.

Hr. "von F**" troer, at det er let, intet at gjøre. Men han bedrager sig; det er ham selv en Byrde. Hans Liv er ham fortrædeligt; hans Timer blive ham til Nar, han gaber til Tidsfordriv, idet han ikke har lært at erholde nogen Nytte eller Glæde hverken af Bøger, eller af fornøstigt Selskab.

Hr. "von R**" derimod søger og finder med sin unge Ægtefælle tusindfold Glæde. Et behageligt Selskab er ham aldrig imod; dog har han ogsaa lært at være tilfreds med sit eget Selskab. En Lækkerbidsten og et godt Glas Vin er ham meget behageligt; kun gjør han ikke Hverdagsnydelse deraf. Herved bliver hans Glæde stedse nye, følgerigen føler han den ogsaa bedre, og bliver derved mere skicket til at takke den, som ved Fødemidlernes saa forskjellige Egenheder paa mangfoldige Maader forlyster ham. Ledig sidder han aldrig. Thi da han i Ungdommen har vant sig til Arbeide, er intet ham kjærere, end at have meget at gjøre. "Den bedste Guldgrube er Glæden", pleier han ofte at sige. Og det gaaer i Opfyldelse paa ham; thi han samler et Forraad efter de andet.

At endelig den umættelige Havesyge er en uvisommelig Last, vil vel ingen drage i Tvivl

De Penge, som Junker "A**" skraber sammen, koste ham hans Rolighed, hans Sundhed, hans Ære og hans Samvittighed. Han faster, vaager, sørger, ængster sig. Han er i Virkeligheden det, som han, efter Navnet, saa meget affkyer, — fattig. Hans Rigdom tjener ham ikke til andet, end at han for den kjøber sig en bestandig Elendighed. Hr. "von G***" derimod foragter ikke Rigdom, men han søger at forhverve den på en tilladelig og fornuftig Maade. Han har færre Sorger og flere Glæder, mindre slaviskt Arbeide og mere Roe, et glad Hjerte og en god Samvittighed.

Man skjælde derfor ikke over Lidensfaberne, men dadle ikkun deres Udsvævelser. Man ansee ikke Lasten let, men erkjende, at den fra Begyndelsen indtil Enden er ledsaget af uendelig megen Noie og Fortrædelighed; at Dyden derimod ei allene bliver kronet med en skøn Ende, men at dens hele Væsen, baade i dens Begyndelse og Fortgang, fører mindre Besværlighed mere Behagelighed med sig, end man skulde troe.

Maatte dog, overeensstemmende hermed, et elskeligt Billede af Dyden især blive vore unge Folk indpræget, og dem ret klarligen vüist, at den ei allene giver os det Bedste i Verden, en god

Samvittighed nemlig, men at den tillige gjør glad, ædel, stor, rig, majestætisk, og at den isærdeleshed er let og behagelig; da er jeg overbevist om, at de ville blot for dens Behageligheds Skyld, elske Dyden, og, blot for Besværlighedens Skyld, hade Lasten.

U n d e r b a r n e t.

(Fragment fra det Tydske.)

Var 1742 den 2^{den} Januarii har jeg, den ordentlige Kirketid fraregnet, tilbragt hele Dagen, indtil Klokken 10 om Aftenen, i Frue Heinikens Hus i Lübeck, for ret at erfare, hvorledes det egentligen forholdt sig med Alt, hvad man hidtil har sagt og skrevet om hendes Søn Christian Heiniken, der endnu ikke har fyldt sit tredje Aar. Jeg kan nu, som tilstædeværende Vidne, med Sandhed forsikre, at jeg har hørt Meget af det, som deels antydede en beundringsværdig Hufommelse, da det beholdt Alt, hvad man foresagde det, deels en stærk Forstand, da det ikke blandede det Ene med det Andet, men vidste nøie at skjelne mellem Alt. De romerske Kaisere, gamle og nye, vidste det uden

Standning at fremsige i een Række, og det med Angivelsen af de forskjellige Stamhuse. Om Carl den Store bemærkede det, at han havde bragt Saxerne til den christelige Troe; om Carl den fjerde, at han i Lübeck havde logeret i det samme Hus, hvor det nu opholdt sig, og at han havde oprettet Høiskolen i Prag; om Maximilian den første, at han havde inddeelt det romerske Rige i Kredse, (som det nævnedes) og at Luther og Tzel havde levet iblandt dem. Herved blev det fort ind i Reformationshistorien, hvoraf det fortalte flere mærkværdige Ting. De orientalske Kaisere havde det ligesaa godt inde, vidste noie at skjelne imellem Constantin den Store og Constantinus Palæologus, og at fortælle noget om begge. Med det Persiske Monarkies Konger, af hvilke det ikke udelod en eneste fra Cyrus indtil Darius Codomannus, og med Ptolomæerne i Egypten var det ligeledes noie bekjendt.

(Slutningen følger)

N. G. Wolf.

Extract

af

General-Regnskabet

for

det forenede Understøttelses-Selskab

for Aaret 1834.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 21^{de} Marts 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

U n d e r b a r n e t.

(Fragment fra det Tydske.)

(Slutning.)

Uf den bibelske Historie har jeg hørt det fortælle om Patriarkerne, Dommerne, og Kongerne i Juda og Jsrael. I Geographien valgte jeg, da Balget blev mig overladt, Kortene over Tydskland, det forjættede Land og Grækenland. Paa dem alle tre kunde det vise de vigtigste Floder, Stæder o. s. v. Ved det første hørte jeg med Fornødring de mange Fyrstendommer og Herstaber i Schlesien, ved det andet de tolv Stammer, og

hvor meget der hørte til ethvert Landskab; ved det tredie de fornemste Feldtslag af den græske Historie, som havde gjort visse Steder berømte. Det vidste ei allene de fire Verdenshjørner men nævnedes ogsaa de vigtigste Lande, som ligge imod Ost, Syd, Vest og Nord. Paa Latin kunde det næsten nævne alt det som forekom. Og naar eet tydsk Ord kunde oversættes med flere end med et latinisk, var det ei heller ubidende derom. Dette blev forsøgt med Ordet Thûr og flere. Da et nyt Billede, som det endnu ikke havde seet, blev fremviist, og derved sagt: Det er skjønt, sagde det strax derefter: Est aliquid præclari. Af Catechismus fremsagde det de ti Bud, o. s. v. Mange Sprog af den hellige Skrift vidste det ogsaa. Strax derpaa fik det Lyst til at synge, og sang Nytaarspsalmen "Guds Godhed ville vi prise" med dens rigtige Melodie. Det blev derved, som noget aldeles Bist, forsikret, at det først Aftenen forud havde hørt denne Psalme synges af sine Søstre. Til sidst har jeg meest forundret mig over en i Kobber stukken Beenrad, som det ei allene vidste at inddele, men hvis vigtigste Dele det kunde nævne med egentlige Ord. Det holdt Hovedet deraf imod et virkeligt Dødningshoved, som blev bragt, og sagde: Ja, det stem:

mer overeens. Noget Barnagtigt lod det sjældent see. Dog fik det engang det Indfald at vilke ride paa en Kjepest, og da man spurgte, hvad det derved erindrede sig, fortalte det den bekjendte Nürnbergske Historie fra 1650, forlangte ogsaa endnu engang at see Kjepest; Nytt; Pengen, som Hr. Sch... engang havde viist det. Da man opfordrede det til at sige, hvad en Kjepest kaldtes paa Latin: svarede det strax: Equus ligneus.

Al dette og meget Andet har jeg mærket, at dette Barn er ganske overordentligt, og at det efter den blotte Foresigen har begrebet mere, end man med den største Noie kan bibringe tusinde andre Børn. Hidtil har det ikke nydt andet end Ammens Mælk, og kan paa ingen Maade vænnes til anden Spise. Skade, at der er saa ringe Haab om dets Liv. Thi efter menneskelig Dom kan det umuligen leve længe. Det vil saaledes ogsaa her hedde: "Quod cito fit, cito perit" *).

*) Det som hurtigt fremkommer, forgaaer hurtigt.

Om Nytaar, Douceurer og Drifkepenge.

Nytaar er forbi, og det har næppe manglet Noget af os paa Duffer om et lykkeligt Aar. Disse er nu ret behagelige, hvis vi tør antage, at de ere ærligen meente, og især, hvis de gaae i Opfyldelse. Men flere af disse Duffer have vi maattet betale, og andre Personer have vel ikke ønsket os glædeligt Nytaar, men vi staae i saadant Forhold til dem, at vi dog ansee det for en vis Nødvendighed, som er hævdet ved Brug, at betænke dem, som det hedder, ved Nytaar. Det har for Mangen af os været i det Hele en slem Udgift, som vi muligen kunne ønske at være frie for, og hvilken vi, som gode Huusholdere, dog bør prøve, om den virkeligen har stiftet den Nytte, som samme Pengesum, anderledes anvendt, kunde antages at stifte. Vi kunne gjerne her tage Drifkepenge og alle saakaldte Smaas Douceurer med, angaaende hvilke det, som vi have at sige om Nytaars Douceurer, i lige Grad vil gjælde.

Nytaarsgratulanterne ville maaskee være mindst tilfredse med vor Undersøgelse; men ogsaa til dem har jeg et Par Ord at sige, og kan maas-

ske vinde selv dem for Sagen. . Hvilken Tids-
 spilde er ikke forbunden med al denne Om-
 løb, hvorledes forsømmer ikke den Slittige sit
 Arbeide? Hvormangen gaaer ikke med, fordi
 det nu engang er Stik, ja maaskee fordi han
 ikke vil kunne lyse op imellem sine Ligemænd,
 hvis han ikke slutter sig til deres Selskab? Man
 sammenbringer en temmeligen klækkelig Sum; men
 denne er sammenskrabet af Smaastillinger, i det
 man ofte seer et suurt Ansigt, stundom møder
 Grovheder; og denne Judsamling var besværlig
 nok; den var et Arbeide; man maatte forfriske
 sig. Virkeligen, „jeg har samlet“, maa Manden
 sige sig selv, „for Brændeviinsbrænderen og Værts-
 huusholderen; thi disse fik Pengene; der er kun
 en ringe Skjærv til Deling, mindre, end om jeg
 havde troligen arbeidet. Ei blot mine Forvent-
 ninger, ogsaa min Families ere skuffede; de
 havde maaskee slittigen arbeidet med mig i mit
 Hjem, og vi havde da alle kunnet have en glad
 Festsdag; nu er jeg kommen vranten og treven
 hjem, og Ungen af os har havt Glæde“.

Desuden har Arbeideren, der formaaede, ved
 egen Stræben at erhverve sig sit Udkomme, ned-
 værdiget sig til Betleri. Er det rigtigt, at jeg
 gaaer saaledes om, og er det en Erstatning, jeg

udbeder mig for udført Arbeide, da er mit Arbeide ligesaa godt, som Arbeidsherrens Penge, og, hvad jeg billigen kan fræve, bør han som billig Mand tilstaae mig, og saaledes er vor Regning affluttet.

„Men vore faste Indtægter ere ofte saadanne, at vi ikke kunne leve heraf, og Nytaars; Douceurerne eller andre mindre Gaver udgjøre just det, som tjener til at udfylde det Manglende, ogsaa forskaffe vi os ofte herved en for vor Stilling passende Behagelighed i Livet. Jeg anskaffer mig hvert Nytaar eet eller andet større Klædningsstykke, hvortil jeg paa enhver anden Tid af Aaret ikke veed Udvei, kan ogsaa afbetale een eller anden liden Gjæld, som jeg ved Vinterens Varmelse maa gøre for at besørge fornødent Indkjøb; thi mine øvrige Indtægter giver mig kun den daglige Skilling“. Alt dette kan være sandt og rigtigt, og Mangen anvender vistnok saaledes paa en aldeles hæderlig Maade sit Nytaar; men dog kunde og burde det være anderledes. Er Nytaars; Douceuren ingen Gave, men en fortjent Løn for udført Arbeide, da var det rigtigere, at den udbetaltes med den øvrige Løn, og skeer dette, da vil den forstandige Mand, og kun en saadan anvender saaledes sit Nytaar, ogsaa have vidst at henlægge hvad, der ikke behøvedes til de daglige Fornødenheder. Er

det ikke bedre at have sit Nytaar af Sparekassen, hvor et Par Daler maanedligen ere henlagte af Arbeids: Fortjenesten, end at anmode om det, som Gave? Kan, af hvad saaledes er samlet, Arbeideren ved Aarets Slutning bestride hvad, der behoves til eget og Families Liv, ogsaa til, hvis hans Evne tillader det, at skaffe den en passende Fornoielse, og endda have en liden Sum tilovers, da staaer denne paa et sikkert Sted, hvor den i det kommende Aars Løb voxer dog lidet ved Renten, og hvorhen den maaskee ellers ikke var kommen. Dog, vil der endvidere indvendes, Nytaars: Douceuren er en Gave, der ydes os udenfor vor Løn, og som er for os ofte et kjærte Brev paa, at vore Anstrengelser paaskjønnes, at vi have udført Mere, end hvad egentligen kunde paalægges os som Pligt; desuden erholdes dette Nytaar ofte ikke af dem, som have betinget sig vort Arbeide; men af Andre, som herved paaskjønne en af os ydet Velvillie, hvortil vi ikke ere forpligtede. Men tjener man ikke i sidste Tilfælde tvende eller maaskee mange Herrer, og var det ikke bedre i første Tilfælde umiddelbart i Forbindelse med anden Løn at modtage hiin Gave? Dog begge Dele afhænge ikke af dem, der modtage Nytaars: Douceurerne, men snarere af dem, der yde samme,

og vi ansee det derfor passende at gaae over til disse.

Det er aldeles rigtigt og vel betænkt ved en frivillig Gave at paaskjønne det til min Larv udførte Arbeide, naar dette har overskredet hvad jeg billigen kunde forlange; thi jeg har selv modtaget en Gave i saadant Extra- Arbeide, „Jeg har“, vil man sige, „herved Leilighed til, hvis jeg har flere Arbeidere af samme Art, at skjelne mellem den Slittige og Doovne; er det Sædvane, at saadan Douceur ydes, bliver det, at jeg formindsker den eller tilbageholder den, ofte et Bink om, at jeg, skjøndt Pligtarbeidet er udført, dog havde ventet noget Mere, og et tilstrækkeligt Bink for den, der i nogen Tid maaskee har forglemmt sig, atter at arbeide med sædvanlig Iver. Jeg undgaaer herved at yttre lydeligt mit Mishag, og Forholdet imellem mig og Arbeideren bliver roligt og uforstyrret“.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 28^{de} Marts 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Om Nytaar, Douceurer og Drifkepenge.

(Slutning.)

Nei det er ikke saa; vel taler Arbeideren ikke til Herren; men man seer hans sure Ansigt. Er det billigt, at der indeholdes noget af en vel ikke accorderet, men, hvis Glid var anvendt, velfortjent Løn, vindes vistnok langt mere i Tillid, hvis man ligefrem udtaler sig, og udtaler sig strax, naar det forventede Arbeide ikke er tilveiebragt, og giver Arbeideren da Leilighed til at yttre sig for Een, hvis han troer, at man ikke behørigen har taget Hensyn til hvad han virkeligen har udrettet.

Fader og overalt, saameget som muligt, forud accordere med hinanden; Arbeidet, som ydes, og Lønnen for samme er ligefrem et Salg og Kjøb, og man pleier dog ikke at give Kræmmeren en Nytaars-Douceur, fordi de af ham leverede Varer i Aarets Løb med Hensyn til Prisen og gode Bestaffenhed have særdeles tilfredsstillt. Kunne vi ikke accordere forud, maa denne Handel mellem Arbeidsyder og Arbeidsbruger vel skee paa Tro og Love, og kan ogsaa skee saaledes, naar den forresten, ved ethvert Forhold mellem Mand og Mand fornødne Tillid gjensidigen er tilstede. Men ingen Vilkaarlighed finde Sted. Er Arbeidsbrugeren en billig, velsindet Mand, giver han let, hvis det ene staaer til ham, mere, end egentligen er fornødent, uden dog maaskee derved at tilfredsstille Arbeidsyderen. Denne er paa sin Side maaskee tilbageholdende, naar hans Forventninger skuffes, og han bliver mismodig, medens dog Arbeidsbrugeren gjerne faae ham tilfreds. Den sande Fordeel, som saadanne Douceurer skulle forskaffe, tilveiebringe de vistnok ikke, i det Mindste ikke i den Grad, som naar samme Sum anvendtes til at forhøie Lønnen for Arbeidet, saasnart det var tilendebragt og billigen kunde vurderes.

Men endnu mindre passede ere vistnok de Douceur-

rer, som gives af Fremmede. Vi ville her oplyse det Exempel, som vi alle have for os, de Douceurer, Tjenestetyende pleie at modtage af Handlende og Andre, hvormed deres Tjeneste sætter dem i Forhold; thi hvad vi kunne sige om disse, gjælde om de fleste lignende Douceurer.

Naar Tjenestetyende gjøre Indkjøb, pleie de at erholde, i det Mindste her i Kjøbenhavn, enten ved hvert enkelt Kjøb, eller hver Uge, Maaned, eller ved Aarets Slutning Douceurer af de Handlende. Denne Uskik er hos en Klasse af Detailsandlerne forbudet ved et bestemt Lovbud; men vi kunne ikke andet end antage i Almindelighed, at directe eller indirecte tilflyde dog Tyendet samme Douceurer, som forhen, inden dette Lovbud paa ny indskjærpedes. Hvorledes formaae de Handlende at udrede disse paa anden Maade, end ved at forhøie Prisen paa deres Varer? Thi vi kunne ikke lade den Undskyldning gjælde, at Prisen ikke forhøies, men at dette kun skeer for at tilvinde en større Affætning. Hvorfra skal næmlig denne Affætning komme? Huusbonden kjøber dog vist ikke i det Hele godvilligen flere Varer, fordi Kræmmeren giver hans Tyende Douceurer. Disse kunne altsaa kun bewirke, at een Handlende erholde større Næring end de andre, men da unddrager han paa denne

unaturlige Maade sine Handelsbrødre samme, og disse maae altsaa, for at bevare deres Næring, indføre samme Gave-System; altsaa alle maae forhøje Prisen, eller undlade at nedsætte den til det Billige, fordi de skulle gjøre Gaver. Det er altsaa Huusbonden, der ved at betale mere end behøves for Kjøbet af Varer, sætter Kræmmeren i Stand til paa saadan en Maade at honorere hans Lyende, eller rettere Huusbonden betaler sit eget Lyende disse Douceurer. Men det er ikke nok, at han paa denne Maade forhøier, skjøndt ikke efter egen Bestemmelse, Lyendets Løn. Grunden, hvorfor Kræmmeren giver denne Douceur, er for at vinde Lyendets Gunst for sig, altsaa mod Huusbondens Interessee, i det Forhold, som opstaaer mellem Sælger og Kjøber. Lyendet er altsaa, hvis ikke egen Redelighed, strengt Tilsyn o. s. v. virker derimod, foranlediget til at paasee Kræmmerens, ikke Huusbondens Tarv. Vi ville altsaa vistnok selv hellere give vort Lyende den Sum til i Løn, end see dem saaledes indirecte lønnede paa vor Bekostning, imod vort Tarv, og vi troe, at det redelige Lyende vilde langt hellere af sin Huusbonde selv modtage dette Tillæg i sin Løn, end alle disse Klattedskillinger, som dog ofte blive bortslangte unyttede, eller lidet nyttede i Sammen-

ligning med den samlede Sum. Naar Haandsværkslærlinge, mindre hyppigen Svendene, gaae om til deres Mæstres Kunder og ønske glædeligt Nytaar, er Virkningen den modsatte. Mæstrene, som tillade dette, tillade, at der affordres indirecte, foruden hans Regnings Beløb, et Bidrag til hans Folks Lønning. Flere Mæstre have indseet det Urigtige heri og strengt forbudt deres Folk saadan Omgang til Kunderne, og Resultatet har været, at Kunderne have været tilfredse, med at befries for et ubehageligt Betleri, og at megen Tidsspilde og Sviir er afværget.

I lignende Forhold, som vort Lyende, der vel egentligen ikke kunne kalde Nytaarsgratulationer, da ingen dygtig privat Huusbonde vel nogensinde vilde tillade sit Lyende at gaae om og ønske hans Venner og Bekjendter lykfsaligt Nytaar, staae en stor Deel Personer, der ere offentligent ansatte, som tillige gaae om hos Borgerne eller andre Stadens Indvaanere for ogsaa at høste Frugter paa Velvilliens Mark. Hvormange smukke Duster have vi ikke modtaget af Brandsfolk, Vægttere, Laarnvægttere o. s. v.? Ere disse Personer tilstræffeligen lønnede ved Commune; Afgifterne, som Borgerne udrede, troe vi, at deres Foresatte baade kunde og burde forbyde denne Vandren fra

Huus til Huus; ere de ikke tilstrækkeligen lønnede, vil og bør den forstandige Borger, hvis ikke, ved Besparselse i andre Retninger, en passende Løn kan tilveiebringes for disse Personer, hellere bidrage lidet mere i Commune's Afgifter, end udrede disse for Huuseiere især betydelige Gaver. Disse Personer, der vel med Føie kunne ansees som en Art Lyende, staae noie i samme Forhold til deres Forfattede, som vore Lyende til os. Den Løn, de oppebære, bør være svarende til det Arbeide, de yde, og være tilstrækkelig og udbetales af den, der har betinget sig deres Tjeneste. Skal Borgeren, efter at han har betalt dem een Gang som Skatteyder, endnu lønne dem med Douceurer, komme de altfor let til mere at paasee hans specielle Interessse, end det Offentliges Tarv.

Vel ere alle disse Douceurer frivillige; men derfor ere de ikke stedse godvillige; thi altfor ofte ydes Douceuren af samme Grund, som en Almisse, for at blive Gratulanten qvit, og man yder flækkeligst og snarest Douceuren; naar man anseer den som nødvendig, i det Bedkommende i sin snevre Kreds formaaer, ved at være ikke for noieseende, at begunstige Een. Men lad det være Enhver, der tjener Borgerne og lønnes af Borgerne, strengt paalagt, indenfor sin Pligts

Grændser, at vise Borgeren Velvillie, da behøves ingen særegen Begunstigelse aarligen at tilkjøbes.

En stor Deel af disse Douceurer have et hæsligt Navn: Drikkepenge, ret ligesom om ingen Tjeneste kunde ydes, uden at den skulde lønnes paa den vaade Veie. Navnet har endog faaet Indgang i Forordninger, forsaavidt Drikkepenge til Posttyendet o. fl. ere reglementerede og tilladte. Man har fundet sig vel ved i nogle faa Tilfælde at afskaffe samme, hvorfor ikke i alle? Er det passende, at det ubestemte Arbeide lønnes ei ved fast Løn, men efter dets Omfang, da kan gjerne herfor tilstaaes en fastsat Pending, uden at den behøver at være tilstaaet for at drikkes op. I Østerrige kaldes Postkarlens Douceur Rixpenge (Rittgeld). En beskeden Postkarl skal, fortælles der, paa den nye Post mellem Kiel og Hamborg, da en riig Handlende vilde tilkjendegive ham i klingende Mønt sin Tilfredshed over den nye Befordring, ogsaa have afviist Drikkepenge, men vel taget til Takke med „Noget til at spise,“ (etwas to freten); thi forsigtigen vilde han ikke modtage de aldeles forbudne Drikkepenge. Offentlige Autoriteter maae vistnok fremfor Alle føle baade det Upassende og Skadelige i, at deres Betjente opprebære disse Douceurer. De ville leste os mangen

Byrde ved paa det Strengeste at forbyde deres
Betjente ei blot enhver Yttring om at erholde saas-
danne, men ogsaa at modtage samme, selv om
de blive tilbudte, de vilse herved faae nœiagtigere,
mere mod hver Mand lige velvillige og redeligere
Betjente, og tillige foregaae os med et smukt Exem-
pel, som vi i vore private Forhold vilde have
godt af at efterligne.

G. F. Ursin.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 4^{de} April 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Endskjøndt det forenede Understøttelses = Selskabs Medlemmer ved hvert Kvartals Udløb igjennem dette Blad underrettes om de i det forløbne Tidsrum forefaldne Indtægter og Udgifter, og ligeledes aarlig ved en summarisk Extract af Regnskabet, saavel herom som ogsaa om hvad Selskabet efter sit Diemed har virket, samt om Beløbet af dets Fond, efter at dette ved en Comitée af 3 Repræsenteranter overeensstemmende med Lovens. 48 §. er bleven efterseet, saa har denne Meddelelse, hvad Fondets Status og Bestanddele angaaer, dog hidtil ikke været affattet i nogen saadan

systematisk Form, at ethvert Medlem, uden Hjælp af Bogholderiets Bøger, deraf har kunnet overtyde sig om Rigtigheden fra det ene Aar til det andet.

Administrationen har derfor vedtaget, herefter at bekendtgjøre en Ballance over Fondet ved Siden af den aarlige summariske Extract af Kasse-regnskabet, og begynder saaledes med følgende Ballance for de tvende sidstforløbne Aar:

1833.

	Repr.		Cels.		C. M.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	Rbd.	ß.	
Fondsbeholdning fra 1832	3078	86	32600	93616	73	
Indkjøbte dansk-engliske Obligationer til 3 pCt. 200 Pund Sterling som anslaaes til 12 Bmark pr. Pund.						1600
Nye rentefrie Udlaan . . .						4700
Rest af Contingenter . . .	352	30				
Kassebeholdning	2398	19		4479	18	
	<hr/>		<hr/>		<hr/>	
	5829	39	32600	104395	91	

Herfra drages:

Indkomne Afdrag paa Udlaan	25		4294		
Afskrevne dito som uerholdelige	40			18	
Rest af Contingenter 1832	237	36			
Kateris	302	36		4312	

	Repr.		Celt.		E. M.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	Rbd.	ß.	
Transport	302	36			4312	
Afskrevne Contingenter som uerholdelige	91	8				
Kassebeholdning fra 1832	2624	26			4568	41
	<hr/>				<hr/>	
	3017	70			8880	41
Fondsbeholdning 31 Decem= ber 1833	2811	65	32600		95515	50
som bestaaer i følgende:						
Statsfonds til 4 pCt. Rente					64004	
dito 3 pCt. dito					6933	32
En Kongelig Obligation paa 1000 Sp.					2000	
Forforskjellige Kongelige Oblig= gationer			26000			
Bank = Obligationer			6600		5500	
Speciesbank = Actier					1000	
Dansk = engelske Obligationer til 3 pCt.					3200	
Rest af rentefrie Obligatio= ner	152	24			8399	
Rest af Contingenter	261	22				
Kassebeholdning	2398	19			4479	18
	<hr/>				<hr/>	
Ballance	2811	65	32600		95515	50
1834.						
Fondsbeholdning fra 1833	2811	65	32600		95515	50
Indkjøbt en Kongelig Oblig= gation					1500	
	<hr/>				<hr/>	
Salutis	2811	65	34100		95515	50

	<u>Repr.</u>	<u>Selv.</u>	<u>G. N.</u>
	Rbd. β.	Rbd.	Rbd. β.
Transport	2811 65	34100	95515 50
Udlaant imod rentefrie Obligationer			4750
Rest af Contingenter . . .	291 92		
Kassebeholdning	2477 26		4371 29
	<hr/> 5580 87	34100	<hr/> 104636 79
Herfra drages:			
Indkomne Udtag paa Udlaan	56 24		4440 64
Affkræve dito som uerholdelige			90 32
Rest af Contingenter fra 1833	261 22		
Affkræve dito som uerholdelige	52 36		
Kassebeholdning fra 1833 .	2398 19		4479 18
	<hr/> 2768 5		<hr/> 9010 18
Fondsbeholdning 31 Decem-ber 1834	2812 82	34100	95626 61
som bestaaer i følgende:			
Statsfonds til 4 pCt. Rente			64004
dito til 3 pCt. dito			6933 32
En Kongelig Obligation paa 1000 Sp.			2000
Forstjellige Kongelige Obligationer		27500	
Bank = Obligationer		6600	5500
Speciesbank = Actier			1000
Salteris		<hr/> 34100	<hr/> 79437 32

	Repr.		Eølb.		G. M.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Transport			34100		79437	32
Dansk-engliske Obligationer til 3 pCt.					3200	
Rest af rentefrie Obliga- tioner		96			8618	
Rest af Contingenter	239	56				
Kassebeholdning	2477	26			4371	29
Ballance	2812	82	34100		95626	61

Lignende Ballancer ere forfattede for de sidste 9 Aar hvorved det har bekræftet sig, at Selskabets Fond var ved Udgangen af følgende Aar:

Aar.	Repr.		Eølb.		G. M.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1826	2565	86	21500	89588	71	
1827	2200	37	25600	93108	1	
1828	2503	84	25600	92621	90	
1829	2218	49	32600	90081	33	
1830	2488	93	32600	91333	40	
1831	2837	3	32600	92227	77	
1832	3078	86	32600	93616	73	
1833	2811	65	32600	95515	50	
1834	2812	82	34100	95626	61	

For dem der interessere sig^o noget mere end almindeligt for dette velgjørende Samsunds Flor og Velstand, og ville bidrage til, at see dets Virksomhed udvide sig, ved at forskaffe det Deeltagere der have Evne og føle indvortes Kald til at komme træns:

gende Medborgere til Hjelp, vil det vistnok tillige være behageligt at have en samlet Efterretning om, hvad der i det samme Tidrum af 9 Aar er bleven uddeelt efter Bestemmelsen i Lovene, og om hvor mange Medlemmer der have nydt Understøttelse. Efterstaaende Tabel giver Oplysning herom:

Aar.	Antal af Medlemmer.	Antal af Understøttede.	Pensioner.		Gaver.	Rentefri Laan.			
			Repr.	G. N.		Repr.	G. N.		
			Rbd.	ß.	Rbd.	ß.	Rbd.	Rbd.	
1826	1772	266	2039	45			2152	100	4350
1827	1791	281	2066	56	232	94	2431	200	4850
1828	1735	292	2751	14	651	64	1545		4550
Ertraordnede Tilfæg.			1704	44					
1829	1908	291	2796	24	792	26	2020		3650
1830	1886	295	2792	48	826		2215		4000
1831	1937	315	2995		1036	27	2610	150	4050
1832	1986	312	2941	24	1000	65	2625		4300
1833	2004	320	2983	72	1000	65	2775		4700
1834	2027	325	2928	72	1000	65	2770		4750

Ved at meddele denne sammendragne Udfigt over Selskabets Fremgang og Virksomhed i nogle af de sidste Aar, har Administrationen ikke allene villet tilfredsstille Medlemmernes billige Krav paa at erholde Kundskab herom, men ogsaa give et Vidnesbyrd om hvad dette Samfund, ved et for hvert enkelt Medlem

ringe og næsten uføleligt Bidrag, allerede er, og hvad det i Tidens Løb tør gjøre sig Haab om at blive.

I Forbindelse hermed skylder Administrationen at meddele følgende Efterretning om hvad der i Generalforsamlingen, som fandt Sted Fredagen den 27^{de} Februar d. A., og var bivaanet af 41 Repræsentanter, blev omhandlet og besluttet.

1. En almindelig Udsigt over Selskabets Virksomhed i det afvigte Aar, og Tilstand ved dets Slutning, blev fremlagt overensstemmende med foranførte Status, ledsaget med efterstaaende Bemærkninger:

Ved Aarets Begyndelse 1834 var Medlemmernes Antal 2004, hvoraf 44 vare døde, 19 udmeldte og 7 udslittede formedelt Restancer, i Alt 70; men derimod vare i Aarets Løb 93 nye Medlemmer optagne, hvorefter Antallet var som oventil anført, 2027 ved Aarets Udgang. Bestandsdelene af Selskabets Fond vare i et Møde af 21^{de} Januar d. A. foreviste d. Hrr. Professor og Sognepræst Brorson, Justitsraad og Kentskriver Bondo, samt Capitain Herforth, der som Repræsentanter havde paataget sig dette Hverv, og deres Tilstaaelse var meddeelt for den befundne Rigtighed.

Af de i Aaret paa forskjellig Maade understøttede 325 Medlemmer, vare 10 af de faste Pensionister døde, hvorved et Pensionsbeløb af 315 Rbd. Sedler var indvundet til Anvendelse for andre af Selskabets trængende Medlemmer.

2. General-Extracten af Regnskabet for Aaret 1834 som findes indrykket i Ugebladet No. 11 blev fremlagt, og derefter ifølge Lovens 17 §, bestemt til nye Udlaan, imod rentefrie Obligationer og 2 pCt. maanedlig Afbetaling, en Capital af 4800 Rbd. rede Sølv, samt til Uddeling som Gratificationer 2720 Rbd. Sedler.
3. Samtlige om Laan og Understøttelse indkomne 260 Ansøgninger, over hvilke Betænkninger forud vare indhentede fra de vedkommende Repræsentant-Classificationer, bleve foredragne, og derefter tildeelt 30 Medlemmer fornævnte til Udlaan bestemte Sum fra 50 til 200 Rbd; hvorimod 16 saadanne Ansøgninger ikke kunde tages i Betragtning.

Efter de øvrige 214 Ansøgninger der angif Gratificationer, bevilgedes 196 Medlemmer den til Uddeling bestemte Sum fra 10 til 20 Rbd., samt desuden en Enke, der med 5 uforsørgede Børn under trange Kaar havde lidt et betydeligt Tab ved Jldsvaade, en extraordinair Hjælp af

100 Rbd. Sedler; men de øvrige 18 Ansøgninger fandtes af forskjellige Grunde ikke at kunde bevilges.

4. Efter Ansøgninger fra de i Selskabets Tjeneste værende 4 faste Budde som aarlig pleie at erholde en Gave foruden deres Løn, bevilgedes de 2 ældste hver 50 Rbd. og de 2 yngre hver 35 Rbd. Sedler, samt et affødiget Buds trængende Familie 30 Rbd. Sedler.
5. Administrationen anmeldte at Hr. Professor David havde paa Grund af andre Forretninger frasagt sig Deeltagelse i Ugebladets Redaction, og at Commiteen for Bladets Bestyrelse havde valgt Hr. Doctor og Professor Ursin til Medarbejder, hvilket Valg af ham velvilligen var antaget.
6. Efter Administrationens Forslag bifaldtes, at Pensionisternes Antal, 97, skulde forøges med følgende 11, som tillagdes hver 25 Rbd. Sedler aarlig, nemlig:

Fra 1 ^{te} Januar d. A.:	Alder.
Capitain L. Hansens Enke	80 Aar
Fra 1 ^{te} April d. A.	
Gomfrue Kompff	68 —
Raadmand Lunds Enke	73 —
Lieutenant Bilgravs Enke	67 —

Overgraver Birchs Enke	70	Kar
Chirurg Schwarzkackers Enke	65	—
Raffinadeur Meyers Enke	58	—
Urtekræmmer H. D. Holms Enke	58	—
Kræmmer Jegstrups Enke	61	—
Bogbinder Bergs Enke	68	—
Skoemager Niels Christensen	71	—

Ligeledes bifaldtes, at efterskrevne 15 ældre Pensionister skulde hver nyde et Tillæg af 5 Rbd. Sedler aarlig fra 1^{ste} April d. N., nemlig:

	Alder.	Pension.	
		Forhen.	Med Tillæg.
Porcelsh. Thomsens Enke	73	Kar 30 Rbd.	35 Rbd.
Dreier Kihmes Enke . .	81	— 35	— 40
Gjørtler Heinsens Enke .	75	— 45	— 50
Skibsbygger Humles Enke	74	— 35	— 40
Forvalter Juells Enke . .	68	— 30	— 35
Kræmmer Thomsens Enke	77	— 40	— 45
Sergeant Gjøbells Enke .	72	— 30	— 35
Guldsmed Kemmerer . .	81	— 30	— 35
Graver Muths Enke . .	79	— 35	— 40
Supercargo Bangs Enke	80	— 25	— 30
Brændeviinsb. Lund . . .	77	— 30	— 35
Opsigtsbt. Aagaards Enke	68	— 30	— 35
Profesor Thornings Enke	61	— 25	— 30
Boghol. Hoffgaards Enke	75	— 25	— 30
Candidat Bjørns Enke . .	71	— 25	— 30

7. Den til Uddeling som Gratificationer bestemte

Sum tildeeldes efterfølgende 196 Medlemmer:

Overkrigscommissair Paulis Enke	20 Rbd.
Birkeskriver Gøtjes Enke	20 —
Bogholder Erhardt's Enke	10 —
Justitsraad Nimesstads Enke	20 —
Collecteur Brorsens Enke	15 —
Controlleur Benzens Enke	10 —
Fuldmægtig Braschs Enke	15 —
Havne; Controlleur Brodersens Enke	15 —
Jomfrue Kompff	10 —
Fuldmægtig B. Mørcks Enke	10 —
Controlleur Wildenraths Enke	10 —
Copiist H. Klyvers Enke	10 —
Vandmester Hjorths Enke	15 —
Fabrikmester Lorensens Enke	15 —
Forvalter Smiths Enke	15 —
Torvemester Hegums Enke	20 —
Fuldmægtig Bays Enke	15 —
Pensionist S. K. Schmidts Enke	10 —
Kammerraad Lynges Enke	10 —
Toldbetjent Meyers Enke	15 —
Fuldmægtig Alminds Enke	10 —
Havneskriver Hansens Enke	20 —
Fæstemand v. Støckens Enke	20 —
Jomfrue N. Falck	10 —

Controlleur Marriagers Enke	15	Rbd.
Consumptionsffriver Holsts Enke	15	—
Justeermester Hostrups Enke	20	—
Justitsraad, Rentefriver Hansens Enke	20	—
C. F. Junge forhen Foged i Norge	10	—
Assistent Beders Enke	15	—
Secretair Thanings Enke	10	—
Laqvai Smiths Enke	10	—
Bandmester Falcks Enke	10	—
Fuldmægtig Schrams Enke	10	—
Secretair Fabritius Enke	15	—
Toldbetjent H. W. Møllers Enke	10	—
Jomfrue D. C. Friederichsen	15	—
Jomfrue J. Kock	15	—
Portner Truellsens Enke	15	—
Havne; Controlleur Staahls Enke	15	—
Fuldmægtig Gluds Enke	20	—
Jomfrue F. L. Schlichting	10	—
Frue Navnkilde	10	—
Jomfrue Didrichsen	10	—
Administrator Fortlings Enke	20	—
Cancellieraad Lyders Enke	20	—
Forvalter Reimerts Enke	20	—
Commissionair Sorterups Enke	20	—
Controlleur Ginnerups Enke	20	—
Bandmester Sørensens Enke	10	—

Registrator Dyrhauges Enke	10 Rbd.
Forvalter Ballings Enke	20 —
Bankbud N. Larsens Enke	10 —
Tomfrue Skanke	15 —
Toldbetjent N. Nielsens Enke	15 —
Havnefoged F. C. Møllers Enke	15 —
Fyrbøder Petersens Enke	10 —
Toldbetjent H. A. Schmidts Enke	10 —
Raadmand Lunds Enke	15 —
Inspecteur Reichs Enke	20 —
Toldbetjent Anthons Enke	10 —
Øse ; Lieutenant Holms Enke, foruden den hende tilstaaede i tredie Post ommeldte extraordinaire Hjelp	20 —
Smedemester Glumsøes Enke	10 —
Capitain Havns Enke	20 —
Capitain C. Groves Enke	20 —
Lieutenant Bilgravs Enke	10 —
Opfigtsbetjent Poulsens Enke	15 —
Capitain Vosbeins Enke	15 —
Major F. L. Badschjær	15 —
Capitain Hansens Enke	15 —
Lieutenant A. Bøy	10 —
Lieutenant Steenbergs Enke	15 —
Landmaaler, Lieutenant Bangs Enke	15 —
Overgraver Birchs Enke	10 —

Graver Grundtvigs Enke	15	Rbd.
Skolelærer H. J. Bisby	15	—
Cantor Klingbergs Enke	10	—
Pastor Kyndes Enke	15	—
Cantor Topps Enke	15	—
Skolelærer Mortensens Enke	15	—
Overgraver Lunds Enke	10	—
Candidat Medens Enke	20	—
Inspecteur Schumans Enke	15	—
Pastor Jacobsens Enke	20	—
Institutbestyrer Qvistgaards Enke	10	—
Professor Rasmussens Enke	20	—
Chirurg Schwarzkackers Enke	10	—
Traduttore Bohses Enke	15	—
Institutbestyrer Bekers Enke	20	—
Professor Mathiessens Enke	15	—
Skolelærer Pluffsens Enke	15	—
Gjordemoder S. Siersted	10	—
Seminarielærer Clausens Enke	15	—
Amtschirurg Bechmans Enke	10	—
Sproglærer Bressendorffs Enke	20	—
Traduttore Andersens Enke	15	—
Kobberstikker Sonnes Enke	15	—
Kjøbmand J. C. Lund	20	—
Capitain, Grosserer Guldbergs Enke	15	—
Jomfrue C. D. Larsen	10	—

Rjøbmand J. Thortsen	20 Rbd.
Skibs; Capitain Hammers Enke	10 —
Raffinadeur Meyers Enke	15 —
Sukfermesters Nestveds Enke	10 —
Capitain Stages Enke	20 —
Jomfrue M. Young	10 —
Bogholder Liinges Enke	15 —
Grosserer Capitain Nørregaards Enke	10 —
Grosserer J. S. Mangors Enke	10 —
Capitain Dumans Enke	15 —
Capitain Reehoffs Enke	20 —
Grosserer P. G. Beyers Enke	20 —
Bogholder Makens Enke	20 —
Jomfrue C. J. Hansteen	10 —
Tobaksfabriqueur Wenzels Enke	15 —
Bogholder M. P. Borgens Enke	10 —
Brændeviinsbrænder P. Petersens Enke	10 —
Kræmmer Richters Enke	15 —
Urtekræmmer H. D. Holms Enke	15 —
Meelhandler Hagens Enke	15 —
Klædekræmmer S. Rasmussen	10 —
Urtekræmmer Brocks Enke	15 —
Kræmmer H. T. Thunes Enke	20 —
Urtekræmmer Hjaltelins Enke	10 —
Urtekræmmer C. Fristrup	10 —
Hørkræmmer J. Olsens Enke	15 —

Klædekræmmer H. L. Lund	15 Rbd.
Porcellainshandler W. Jonas	15 —
Laugsbud Diedrichsens Enke	15 —
Boutikbetjent J. Johnsen	10 —
Fiskehandler A. Larsens Enke	15 —
Tracteur J. Møller	15 —
Bærtshuusholder P. Halversen	10 —
Tracteur Helstrups Enke	10 —
Urtekræmmer Gulstrups Enke	15 —
Kræmmer Jegstrups Enke	10 —
Urtekræmmer Schyums Enke	10 —
Glashandler Berniges Enke	15 —
Klædekræmmer Bøgilds Enke	15 —
Urtekræmmer S. Møller	10 —
Skraeder J. E. Wibergs Enke	10 —
Tomfrue Kleitrup	15 —
Pussemyntmager Mehrs Kone	20 —
Linnedvæver Krusemarcks Enke	10 —
Skoemager J. Riis	10 —
Uhrmager M. N. Møller	15 —

(Slutningen følger.)

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 11^{te} April 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

(Slutning.)

Garver Nøeds Enke	20 Rbd.
Maler J. Olfens Enke	20 —
Bogbinder Bergs Enke	10 —
Skræder A. L. Balcke	10 —
Snedker Madsens Enke	10 —
Guldsmed M. Foghts Enke	15 —
Skoemager Lars Holm	15 —
Skræder J. H. Møller	15 —
Snedker C. Tøpfer	10 —
Maler Jacobsens Enke	10 —

Jomfrue M. Bahn	15 Rbd.
Madam K. Didicke	15 —
Muurmester Egeroeds Enke	10 —
Jomfrue P. Rasmussen	15 —
Jomfrue F. C. Topp	10 —
Muurmester Bonckes Enke	15 —
Slagter H. Møllers Enke	10 —
Malers Bergmans Enke	15 —
Snedker J. G. Esmann	15 —
Skoemagermester N. Christensen	10 —
Uhrmager Kielsens Enke	10 —
Sadelmager Rothes Enke	10 —
Skoemager D. Rasmussen	10 —
Blikkenslagerensvend Rudolphi	10 —
Juveler Luthersens Kone	15 —
Snedker W. Busch's Enke	15 —
Parykmager Gundels Enke	15 —
Skoemager J. L. Vestman	10 —
Parykmager Dührings Enke	10 —
Bager Klokovs Enke	10 —
Glarimester Lohmans Enke	10 —
Skibsbygger Røpholtz	20 —
Snedker Kohleders Enke	15 —
Strømpvæver Bøschens Enke	10 —
Linnedvæver J. P. Byllner	10 —
Kobbersmed E. Thrane	15 —

Skoemager A. Olsens Enke	10 Rbd.
Varfemager Weidemanns Enke	15 —
Skræder E. Dallbergs Enke	15 —
Skoemager Høyers Enke	10 —
Garver Kyhnells Enke	15 —
Friseur Knudsens Enke	15 —
Sadelmager J. E. Lunds Enke	15 —
Muurmester Augusts Enke	15 —
Seglmager Brennøes Enke	15 —
Faktor Rosenbergs Enke	15 —
Skræder Ziegler	10 —
Bødker Terslevs Enke	10 —
Skræder D. E. Møllers Enke	15 —
Kjøbmand D. E. Rubens Enke	15 —

8. Endelig bleve følgende paa lovmæssig Maade
foreslaaede nye Medlemmer optagne i Selskabet:

Capitain J. F. v. Paludan.

Skrædermester Reiman.

Jomfrue Hanne E. Lund.

Forvalter G. H. Wolff.

Bandmester A. P. Hjort.

Klædehandler P. N. Lund.

Bogbindermester P. W. Tribler.

Sadelmagermester H. Meyer.

Urtekræmmer P. E. A. Müller.

Skrædermester Johan Hammond.

Kjøbmand C. C. Gustmeyer.
 Smedemester B. Larsen.
 Cancellieraad C. Luno.
 Glarmester P. E. Holm.
 Kongelig Løber Julius F. Petersen.
 Oberstlieutenant v. Falckenberg.
 Inspecteur Krebs.
 Meubelhandler Sivertsen.
 Kunstdreier C. A. Schwarz.
 Major og Garver Eberlin.
 Kammerjunker, Lieutenant v. Lyhau.
 Marschandiser Jacobsen.
 Hørkræmmer S. Warming.
 Pastor Marcman.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab den 30^{te} Marts 1835.

Schram. Friedenreich. Bentley.

M. Bengen.

Savojarterne i Paris.

(Kewald's Album aus Paris.)

Henover de nøgne Høie, som indeslutte Paris, see vi en liden Mand, smudsig og pjaltet, gaae i stærke Skridt. Han har en Tværsæk om Livet, en tyk Stok i Haanden og en graa Hat med bred Skygge paa Hovedet. Ved Siden af ham trippe med ængsteligt Hastværk tre smaa Drengene med rødbrune Ansigter. De ere barfodede, have Lærreds Beenklæder, derover Troier, vide og grove, som række dem næsten til Knæene, paa Hovedet en Art Mathue af grovt Løi. Alt lysebrunt og smudsigt. Børnene see i denne Klædning ud som raae Bjørneunger, hvilke Moderen slikke, og dog lige de smaa Hænder og Fødder og de vakre, funde Ansigter ret net frem af den hæslige Klædning. De see ængsteligt efter Faderen; de vide ikke, hvor han gaaer hen; de ere sultne og tørstige; men de glæde sig, som Børn pleie, over hvad, der er i Vente.

Pludseligen dukker frem af Horizonten en uoverskuelig Masse af Huse, gjennemflynget af Trægrupper, hvorfra Kuppler og Taarne majestætist hæve sig. Det er Paris, der viser sig for deres Dine. Manden fordobblen sine Skridt, uden

at sige et Ord. Snart have de Vandrende naaet Bommen. Faderen aabner sin Tværsæk, giver heraf de Smaa et Stykke Brød, kysser den Mindste og siger: „Her er Byen; Ederes Fader har troligen ledsaget Eder hid; gjører nu, som han har gjort, og arbejder Eder frem! Gud har endnu ikke ladet nogen Savojarde sulte ihjel. Naar I have erhvervet Eder Noget, vender hjem til vor Dal. Himlen velsigne Eder!”

Og saaledes vendte han Nyggen til de Smaa, som havde sat sig hen for først af Alt at fortære det Brød, Faderen har efterladt dem. Mgaltidet er snart til Ende; havde de kun Drikke dertil. Ikke langt langt borte fra dem staaer et Kar for at opfange Regnvand. Den største klavrer op, øser noget deraf med Huen og rækker det til sine Brødre. Saaledes forfrisket og styrket, gaae de længere op ad Gaden, som Tilfældet har bragt dem paa, og som sikkert fører til et Maal.

Foran et Huus sidder en venlig Mand, Ei for Pokker! hvorledes gabe de tre Drengene ikke op, da han kalder dem til sig og spørger, om de vilde have et Glas sød Viin. Med Glæde gribe de til; noget Saadant have de aldrig smagt.

Manden gaaer med dem ind i Huset og fører dem ind i et smukt Værelse. Han tager den

Mindste paa Skjodet, medens de andre betragte de smukke Billeder paa Bæggen og prise sig lykkelige.

Pludseligen høres et frygteligt Skrig. De dreie sig om og see, at den venlige Herre har stukket deres lille Broder Fingeren i Munden, men trækker den nu atter hurtigt ud og sætter Drengen paa Jorden, som nu sidder der og skriger.

„Hvad er det videre?“ siger den venlige Herre, ”her tag en Smule Vand! der har du tre Francs (1 Rbdlr.) for din Tand.“ Derpaa vasker han Tandene af, beseer den og stikker den i Lommen.

Den Lille seer Pengene og hører op at skrig.

„Vil I andre ogsaa fortjene tre Francs“ siger Herren, „saa luk Munden op og lader Eder trække hver to Tænder ud. I beholde dog nok for det Lidet, I faae at bide.“

Som forsultne Kyllinger stikke Næbbet, saaledes stikke de den aabne Mund frem mod Lægen, der længe vælger og prøver; thi alle Tænder ere uden Feil, og han trak dem gjerne alle ud. Endeligen har han valgt to af de Skønneste Rindtænder, og, med sit Bytte i Lommen, gaaer han, der forsyner alle Paris's Dentist-Cabinetter med Rækker af Tænder; de stakkels Savojarde lader han staae med blødende Munde. Ingen bekymrer

sig om dem; de græde og bløde vel et Par Timer; endeligen frybe de bedrøvede ud af Huset.

Aftenstumringen begynder, og de løbe frem og tilbage i Gaderne; dog de have jo Penge i Lommen; de kjøbe sig et Brød, lægge sig, i det de fortære det med muntert Sind, ved et rislende Springvand og fornøie sig over at see de mange pæne Folk gaae forbi; de prise sig lykkelige, at Fader har ført dem til Byen.

Paa engang see de en Mængde andre Drengene, liig dem selv; hine bandse og synge, have pudse sig Dyr, der see ud, næsten som de selv, og de smukke Folk, der gaae forbi, kaste Penge til dem. De staae op, nærme sig til de andre og blive snart bekjendte med dem. I Begyndelse staae de som stumme Tilskuere og betragte Alt med største Opmærksomhed; men endeligen erkjende de i Sangen Tonerne fra Hjemmet, i Dandsen deres Dands; de see, at her kan man paa denne Maade fortjene Penge, og ville ogsaa forsøge det.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin,

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 18^{de} April 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets • Bogtrykker.

Savojarderne i Paris.

(Kewald's Album aus Paris.)

(Fortsættelse.)

Saaledes ere flere Timer hensvundne; Lysene slukkes efterhaanden; de smukke Folk tabe sig i Gaderne, og deres nye Kammerater forlade ogsaa Pladsen; de betænke sig ikke længe, men følge dem.

I den fjerneste Forstad staaer en gammel, øde Bygning; der tjener Savojarderne til Herberge. Et uhyre Rum optager Alle. De ligge der deels paa Straa, deels paa den haarde Steen.

Over Mangens Leie er et lidet Kristusbillede eller et Helgenbillede; ved Siden staaer Murrets dyret eller Landskildpadden; Alen sover hos sin Herre. . Hift og her brænder en dunkel Lampe, som sparsomt oplyser de eventyrlige Grupper.

De fleste kaste sig trætte paa Leiet; dog nogle aabne Lommen, som de bære paa Siden, og dele Indholdet; andre drive Tusthandel; endeligen spille andre om de Ting, de have trygget sig til, eller gnave paa et Been, eller tygge nogle Salatblade, som en medlidende Kok fra et fornemt Kjøkken har tilkøst dem.

Endeligen hersker dyb Stilhed, og Alt i dette Rum savnes af en Søn, som ikke forstyrres af nogen ængstende Drøm; thi de stakkels Djæveler have en god Samvittighed.

Næppe gryer det ad Dag, saa purre Alle ud. Alle blive paa engang levende, glade og fornøiede; uden videre Bekymring gaae de atter til deres Dagværk. Bordet er dækket som i Gaar og vistnok gives der Fortjeneste, som formerer Capitalen. Hvo er saa lykkelig som en Savojarde? I en halv Time er det hele Rum tomt, og Hoben af de smaa Dalboer har udbredt sig i de forskjellige Quarterer af den uhyre Verdensstad og danser en original Deel af dens Befolkning. Vore

tre nys Ankomne staae endnu maabende og vide ikke, hvad de skulle gribe til. Efter en kort Raadsflaaen med Nogle, som venligen have nærmet sig dem, bestemmer den ældste sig for en Lirekæsse, den anden for en Ube, og den tredie, den mindste og svageste af alle, skal, i Følge et Raad, han har modtaget af een af de nye Benner, som har megen Erfaring, ligge sammenkrøben for Døren ind til den første Restaurateur eller Spisevært, for saaledes at vække de Forbigaaendes og Besøgendes Medlidenhed. Hans Rolle synes at være den letteste, og han har Haab om, at den vil lønne sig; tillige beholder han sine tre Francs, som de andre maae udgive forud som Leie for Uben og Lirekassen.

Om Morgenen gaae Savojarterne med deres Lirekasser i Egnen af Tuilerierne; der i de pragtfulde Gader, Rivoli; Gaden og Fredens Gade, svæve de som Smaatrolde om blandt de Spadserende og gjøre i deres smudsige Dragt aldeles ingen Modfætning med den elegante Verden; thi de høre hjemme i denne store Tummel, som Skarndyngerne foran Paladsernes Portaler, som de Sultne foran Restaurateurernes Døre. Paris er Verden i det Smaa — der overseer man med et Blik alt Stort og Beundringsværdigt,

ligesom det Jammerlige og Daarffaberne ved vore selskabelige Indretninger.

Der stiger en Hertuginde ud af en prægtig Karet; hun trækker sin Pung op og et Fransk stykke glider i Haanden paa Savojarden, som springer om hende med sine lystige Kolbytter. Her gaae nogle Herrer i fortrolig Samtale med deres Damer og to Savojarder accompagnere dem saalænge med deres Lirekasser, til man glæder dem med en Regn af Solv. Hist paa den haarde Steensbro sidder een af disse stakkels Dreng med sin Abe, der ligner ham gandske, den deler nogle Raalblade med ham, af hvilke snart den, snart han, i bedste Enighed, bider et Stykke. Nogle unge Prindsesser gaae forbi med deres Gouvernante.

„Ak min Gud! den stakkels Savojard!“ raaber man eenstemmigen; Gouvernanten giver dem Penge, som de selv skulle give til Savoyarden, for at vænne sig til at gjøre Godt. Drengen stikker Pengene til sig og tygger tilligemed sin Kammerad fremdeles paa Raalbladene, for at vinde mere Medlidenhed og flere Penge.

Spadsferingen i Tuilerierne er til Ende; det bliver tomt i de samme omgivende Gader. Reskaurateurerne i Palais Royal see deres Gjæster

komme, og Savojarderne befolke St. Honorés Gaden, Valois Gaden og den nederste Ende af Richelieu Gaden.

J Begreb med sund Appetit at træde over een af Restaurateurerne's Dørtærskler, hvor et kongeligt Maaltid staaer dækket for os, støder vor Fod mod en stakkels Dreng, der, dækket i Pjalter, ligger sammenkrøben paa en Dynge Skarn, zittrende af Kulde og Hunger. Hvo vil da ikke, rørt af Medlidenhed, kaste nogle Styver til ham? Drengen stikker dem rigtigt til sig og bliver liggende.

Nu ere alle Restaurateurer's Borde besatte; Vinduerne staae aabne, og en Blanding af frydrede Dunster trækker ud paa Gaden. Savojarderne ere der atter med deres Lirekasser og Aber, lokkede af disse Dunster. De Spisende ved Bordene række, for at blive frie for den besværlige Larm og for Synet, Brød, Stykker Steg, Pølse, o. desl. ud af Vinduet; Drengene stride levende derom og gaae til en anden Restaurateur, for der paany at begynde deres Løier.

Efter et godt Maaltid gaaer man i Rafferhusene; vore Savojarder forsvinde et Dieblik hen i en Krog at faae en liden Middagsluur. Manges Gang lægge de sig ogsaa midt paa Fortouget,

hvilket jeg har seet en liden, net Dreng gjøre, som jeg stedse fandt i den levende Biviennes Gade. Ogsaa her ere de atter en Gjenstand for Medlidenhed og faae mangen Gave.

Dog snart vise de sig paa Boulevarderne (Parises gamle Bolde, nu indrettede til Spadsere's gange) og her er den egentlige Tumleplads for deres Virksomhed.

Naar den store Verden har indtaget sin Plads i Kaffehuset Tortoni, fylder der en uoverskuelig Række Stole og danner dette fornemste Aftenselskab, ere de smaa, brune, smudsige Drengede atter, for snarere at plage end underholde med den plumpeste Dands, en veille, sungen gjennem Næsen, eller den tosfede belle cathérine.

Ofte skeer det, at en riig Englænderinde i et folsomt Lune kaster en Guinee til en saadan stakkels Dreng, eller at en fornem riig Herre, som veed, at han iagttages af sin Livedede, kaster til Savojarden et Femfrancs Stykke, for at vise sig for hende, som et ædelt, velgjørende Menneske. Mange af de netteste af disse Drengede bringe ofte en riig Høst til det almindelige Mattely; dog leve de slet, kun af det, som Gjæsterne eller Koffene hos Restaurateuren kaste ud til dem.

Er den lille Savojard voxet noget til, bliver hans Bestemmelse at være Skorsteensfeier. Skrabejernet, som stikker i hans Læderbælte, er Tegnet paa hans nye Værdighed.

Nu bærer han ikke længere Livkassen, Aber o. deSl. Savojarderne gaae i Skarer gjennem Gaderne med deres Skorsteensfeier-Troie, ubekymrede om Spadseregængerne og deres yngre Brødre, som støde Kolbytter for dem.

Kun om Aftenen seer man dem endnu tage Deel i deres Landsmænds Lege, naar disse, ved den indbrydende Nat, sammenflæbe en Deel Kastanie-Skaller og andet Feieskarn paa de offentlige Pladser for at gjøre sig en Jld. Det seer snurrigt nok ud, naar de smaa, sorte Skikkelser for en Styver springe gjennem Flammen og gjøre alle Slags andre Løier. Skorsteensfeierne have Forsædet ved disse Lege og ofte saae jeg dem med et flinkt Greb at trække deres Vaaben, Skrabejernet, ud af Bæltet og truende at svinge det i Luften. Men snart synker Armen atter; thi Slaget med Jernet vilde ufeilbarligen dræbe Modstanderen, og ingensinde seer man ved deres Lege eller Stridigheder Blod at flyde.

Drengen bliver nu større og kan ikke mere krybe gjennem de snævre Raminrør, han maa

tænke paa andet Erhverv. Han bliver Kjøbmand. Lakket være de franske Mæstre i Kogekunsten, der vide at forvandle Alt til Lækkeri! lave af Harens Kaninseg og Kaninfricassee; men dog endnu ikke lave Ragout af Skindet. Disse Hareskind tilhøre de underordnede Kjøkkenbetjente og udgjøre de handlende Savojarde's fornemste Vare. Fra den tidlige Morgenstund til den sildige Aften trække de gjennem Gaderne med et eget Raab, som forkynder deres Komme i Husene, for at opstøve Hareskind. Denne Handel indbringer en betydelig Fordeel; de danne indbyrdes Selskaber for at drive den. I en Krog ved St. Denis's Porten kan man see dem staae, hvor de med et stort Skrig og komisk Driftighed holde Afregning, opgjøre deres Binding og Tab, og gjensidigen afflutte med hinanden.

(Slutningen følger.)

G. F. Ursin.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 25^{de} April 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Savojarterne i Paris.

(Kewald's Album aus Paris.)

(Slutning.)

Besyderligt et det, at den smudsige Ansigtssfarve stedse er Savojarnten egen; han maa tage sig for hvad han vil. Den lille Dreng paa 4 Aar, der indtræffer just fra sin Dal i Paris, er allerede ligesaa indbrændt i Ansigtet, som Skorstensfejeren, og denne bleges ikke ved at blive Harekinds-Kræmmer. Ja jeg saae Savojarnter, som havde tilbragt hele deres Liv i Paris som Vandbærere, ligesaa sorte i Ansigtet som

.

Kulbærerne, og dog skulde man troe, at de kunde have Baskningen let, og at de hvert Dieblif maatte mindes derom.

Efter 10 til 15 Aar har endeligen Savojar den, der ved Bommen mistede sine to Lænder, ved Hunger og Driftighed erhvervet en Formue af nogle Hundrede indtil Tusinde Francs og mere. Nu vender han trøstigen det prægtige Paris Ryggen, for i sit fattige og vilde Land at tage en Kone og henleve sine Dage i Ro saa længe, indtil Himlen skjenker ham et Par Dreng, som han da fører, ligesom hans Fader fordem førte ham, til Paris.

De, som blive i Paris, udvælge en Vandbærers, en Kuldragers Haandtering, eller ogsaa ere de Støvlepudserne paa Gadehjørnerne og Commissionairer. Deres Eiendommeligheder tabe de dog ingenlunde. Fra Ungdommen vante til alle Savn, føre de et ædrueligt, arbeidsomt Liv, have aldeles intet Begreb om de almindeligste Bequemmeligheder, drage ingen Omforg for Sundhed og Keenlighed og tilbringe næsten stedse deres Tid under aaben Himmel.

Min Støvlepudser var en Savojar, som heed Joseph; han var en ærlig Karl, der stedse betjente mig med største Nøiagtighed. Een Dag lod han

mig i Stikken. Da han viser sig den anden Morgen, frembringer han forlegen, stammende følgende Undskyldning: „Min Kone, som om Morgenen stedsse hjælper mig med mit Arbeide, fik igaar pludseligen Dødt, da vi paa Gadehjørnet, vor sædvanlige Plads, pudsede Støvler, og saa Minutter derefter var der en Dreng — en Søn, der saadan ret var født mig paa en Hjørnesteen. Jeg og min Broder bragte hende hjem; og, da hun var frisk og sund og Drengen ogsaa, kunde jeg ikke længer modstaae min Glæde og drak hos min Nabo, Viintapperen, nogle Glas. Det har vel været for mange; jeg har i Sandhed ikke talt dem; „mais” tilføiede han bestedent, med nedslagent Blik og stor Alvor, „ce qu'il y a de vrai, je me trouvais dans une situation, où je ne pouvais me présenter devant Monsieur, pour exploiter mon ouvrage” *).

Saaledes udtrykte min Støvlepudser sig, der besad den Sømmelighed, heller at lade mig i Stikken, end at vise sig for mig i en uanstændig Tilstand.

*) Men hvad der er sandt, jeg besandt mig i en Tilstand, hvort jeg ikke kunde vise mig for Herren og udføre min Gjerning.

Om Læseforeninger, som Midler til Folkets Dannelse.

Der er vel Ingen, der kraftigere og virksommere har opfordret til at befordre Folkets Dannelse ved Læsning end Englands berømte Statsmand Brougham. Et Skrift, han udgav for 10 Aar siden, indledede han med følgende Sætning:

”Jeg begynder med at antage, at der ikke er nogen Klasse af Folket saa aldeles sysselsat med Arbeide, at den jo har een eller to Timer i det Mindste hver anden Dag, som den kan anvende paa den Fornøielse og den Dannelse, som kan indhentes ved Læsning, eller som er saa fattig, at den jo kan have Raad til at bidrage Noget til at forskaffe sig dette Gode, hvis Nydelse, foruden den sieblikkelige Fornøielse, er den sikreste Veie til at hæve vor Land og forbedre vor Stilling i Livet.”

Brougham har dernæst undersøgt Midlerne til at fremme saadan Læsning, og vi vilde, hvis her var Leilighed til at gjennemgaae hans hele Skrift, finde Meget, som kunde anvendes for os Alle, i hvorvel han skrev nærmest for sine Landsmænd. Dog, da Udskilligt af hans Skrift allerede i det Mindste i Udtog paa andet Sted er

blevet meddeelt, forlade vi hellere ham, og ville stræbe at gøre opmærksom paa de Midler, hvorved det Formaal, Brougham tilsigtede, muligt kan fremmes, og hvorledes, under vore Forholde, denne Gjenstand særligen betinges.

Der ere kun Faa, som have Tid og Formue til at fyldestgøre de Fordringer, som Læselysten vækker. Kun Enkelte, den Studerende, Videnskabsmanden, kunne ansee Læsningen som deres Hovedsyssel; et endnu mindre Antal kan anskaffe sig selv Alt, hvad de maatte kunne ønske at læse. Men hvad den Enkelte ikke kan opnaae ene for sig, kunne Flere ved at forene sig tilveiebringe, uden at for dem det fælleds Gode taber betydeligt i Værd ved at være fælleds. Jeg sigter her til Læsebibliotheker, Læseforeninger o. desl. Her maae vi betragte hvad vi allerede eie, og vi bør da først nævne vore store offentlige Bogsamlinger, hvis Bogmasser ere og blive stedse Læsningens vigtigste Hjælpesilder. Det var ved en privat Mand, Peter Frederik Suhms, Gæmildhed, at for over 60 Aar siden en Bogsamling, strækkende sig til alle Kundskabs Fag, aabnedes ei blot for den Lærde, men for alle Kundskabselskere, og omtrent 20 Aar senere fulgte det store Kongelige Bibliothek, hvori den Suhmske Bog-

samling senere indlemmedes, og det Classenske Bibliothek samme Grundsaetninger, at gjøre deres Bogskatte muligst anvendelige for et større Publicum. Herved er meget bundet for Hovestadens Indvaanere; og især skylder mangen Videnskabsmand disse offentlige Bogsamlinger Kundskaber, som han siden har gjort anvendelige for sine Medborgere.

Dog et saadant Bibliotheks Formaal, at virke ei blot for den naerbaerende Slægt og give samme den meest udstrakte Udgang til Læsning, men til lige at være et Bevaringssted for Bøger, der kunne være Efterverdenen vigtige, og mange andre Hensyn bevirke, at det mindre kan og bør sørge for de talrigere Folkeclasser, som jo mere søge hvad, der for Dørblikket kan have Interesse, og ofte ville ved Læsningsen have en passende Morstak og Udspreidelse, som, i det den dog stedse i visse Retninger danner os og forøger vore Kundskaber, afdrager fra en mindre god Anvendelse af den Fritid, der kan offres til Morstak. Morstaksbibliotekerne eller Leiebibliotekerne, hvoraf Hovedstaden har saa mange, skjøndt deres Hensigt er sidstnævnte, sørge ofte kun heelt maadeligen for deres Læseres gode og sunde Smag; og, hvor vanstelig, ja ugjorligt det end vilde være, at rense disse private

Bogsamlinger for det Meget, som burde være borte fra samme, kunde dette dog ansees onskeligt, med Hensyn til, at disse søges saa særdeles af den mindre erfarne Ungdom, i hvis Omgivelse ikke stedse findes en omhyggelig Fader eller Moder eller overhovedet Eldre, der kunne sigte Klinten fra Hveden. For den Læsning, der især kan have Interesse for Dieblicket, altsaa Læsningen af Aviser, Tidsskrifter, forskjellige Pjecer, Bøger, henhørende til Dagshistorien, sørges kun saare ufuldstændigen ved vore Conditories, Al- og Kaffeuse, hvortil Udgangen staaer aaben ved en for hver enkelt Gang vel ikke betydelig, men som dog, hvis et offentlig Sted dagligen søges, for det hele Aar anselig Udgift, der overstiger de Flestes Evner, eller som i det Mindste bedre kunde anvendes.

Det var derfor et stort Gode for Hovedstaden, at en Deel af de her værende Embedsmænd, Videnskabsmænd og anselige Borgere forenede sig om at oprette et Læseselskab, i hvilket paa den mest udstrakte Maade skulde gives Udgang til Dagens Literatur. Et saadant Selskab, Athenæum, existerer nu allerede i en Række af Aar; det tæller et Antal Medlemmer, som imod et, i Forhold til hvad der præsteres for Læselystens Tilfreds-

stillelse, billigt aarligt Contingent have Udgang til Læsning af de vigtigste Tidsskrifter og Bøger i de meest udbredte Sprog.

Hvad saaledes er udrettet for de høiere, mere formuende Classer, som især have søgt Athenæum, haabes opnaaet for en mere udstrakt Kreds ved et andet Læseselskab, Læseforeningen, hvor til en Deel af Hovedstadens ansete Borgere og flere militaire og civile Embedsmænd have indbudet. Det er denne Forenings Niemed: „at udvide Udgangen til Læsning i det danske Sprog af almeennyttige Blade og Tidsskrifter, samt af interessante og gavnlige Skrifter i Almindelighed. Denne Udvidelse attraaes især iværksat ved den muligst moderate Betaling for Deeltageren, der antages uden Hensyn til Stand, hvorhos dog tillige forudsættes, at Vedkommende ikke i nogen Maade har forspildt sit Krav paa borgerlig Agtelse, samt at han ved sit Udvortes og i sin Udfærd fyldestgjør de Fordringer, som ethvert anstændigt Selskab maae betinge sig af sine Medlemmer.”

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger = Vennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 2^{den} Mai 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Om Læseforeninger, som Midler til Folkets Dannelse.

(Slutning.)

Vi ansee det passende, at omtale et Par af de Indvendinger, der allerede ere gjorte eller vistnok ville gjøres mod disse Læseforeninger, i Haab om, at vi ville formaae at afvise samme.

Det, der nærmest synes herved kunde fremmes, især naar saadan Forening ogsaa tillige optager, som den i Forslag bragte, de saakaldte mindre dannede Classer, Haandværkeren, den usfundeerte Contoirist, Detail-Handleren, Underofficeren, der

søger deels ved Læsning, deels ved den Conversa-
tion, hvortil en saadan Forening giver Udgang,
Uddannelse og anstændig Underholdning, er — en
Raisonneren over Avislæsning eller Statsfager,
et politiskt Kandestøberi, saaledes som vi,
siden vor vittige Holbergs Tid, pleie at kalde
det. Vi kunne ikke nægte en saadan mulig Ud-
skeielse, om ogsaa i anden Form, end Holbergs
Collegium politicum v. polemiticum; men disse
Folk, som have Tilbøielighed og tiltroe sig Ene til
at danne et saadant Selskab, ville støbe deres
Kander eet eller andet Sted, enten i en Biinkjæl-
der, paa et Ølhuus eller ogsaa i aldeles private
Sammenkomster. I et Selskab, der er mere
blandet, ville de vel høre en Deel, men ogsaa
dog maaskee bedre, Raisonnement, end deres eget,
og bringe dette renere hjem til Kone, Børn og hvem
Andre de komme ved deres private Syssler i For-
hold til, end naar enkelte Ord og Sætninger opsnar-
pes fra en finere, men maaskee ei mere dannet,
Mand, og udspreedes som Drakler. Hvis Under-
tegnede her tør fremsætte noget af sin Barndoms-
Erindring, da kan han nævne en herlig politisk
Discours, hvortil han hver Morgen havde Ud-
gang, holdt af Een af vor fordums vigtige, nu
næsten forsvundne Friseur-Glasse, der med sin

egen Fortolkning meddeelte hvad han Usteningen i Forveien, som Tjener i en bekjendt Klub, havde aflyttet Klubconversationsen. Var denne Mand, der maaskee var et Drakel i sit Hjem og paa eet eller andet Ølhuus, en bedre og renere Kilde for det meget Nytt, han troede at vide, end den, der selv, som Medlem i en Læseforening, erhverver en dog fuldstændigere og bedre Kundskab om Dagens Nyheder? Men er et saadant Misbrug endogsaa tænkeligt, bør dog ikke herved tillige slaaes Bom for Udgang til Kundskab om Verdensbegivenheder, som er vigtig for enhver, og en Forberedelse til sand Dannelse.

Der er gjort en anden, som vi troe, mindre betydelig Indvending mod disse Læseforeninger, forsaavidt de antages at hemme Literaturen, i det de modvirke Uffætningen. Nu kan, mener man, jo eet Skrift læses af flere Hundrede Mennesker, og altsaa affættes, i Stedet for flere hundrede Exemplarer, kun et eneste. Men dette Raisonnement er urigtigt, ligesaa urigtigt, som det saa ofte bestridte Raisonnement om, at Anvendelse af Maskiner i Manufacturerne indskrænke Arbeidernes Sysselsættelse og Fortjeneste. Der udgives bestemt nu flere Skrifter end forhen; thi det mere udvidede Brug, der kan gøres af en Bog, et Tidsskrift o. s. v.

bevirker, at det desto snarere kjøbes. Lader os antage de to Yderligheder, at en Bog aldeles ikke maatte være til Fleres end en Enkelts Brug, i det f. Ex. alt Laan var forbudet, og modsat hertil, at der overalt vare oprettede, i hvert Sogn eet, i hver Kjøbstad flere, Læseselskaber, saa at Enhver havde saa let Udgang til de Skrifter, han næstmest kunde ønske at læse, at der ikke var nogen Anledning for ham til at kjøbe noget Skrift for sit eget Brug. I første Tilfælde vilde næsten ingen Bøger affættes, uden enkelte videnskabelige Værker, Skolebøger o. desl. thi der gaves jo ikke Leilighed til forud at gjøre sig bekendt med en Bog, og vi maatte alle mere eller mindre kjøbe Katten i Sækken og i dyre Domme betale et Bind, som maaskee i det Høieste fortjente een Gang at gjennemlæses; ja just i dyre Domme, fordi kun Saa og Formuende kunde anskaffe Bøger, og altsaa hvert enkelt Exemplar maatte have en høi Priis, naar Forfatter og Sætter skulde behøriges lønnes. I modsat Tilfælde vilde i det lille Danmark være 3 til 4000 Læseselskaber, og ethvert Skrift, der fortjente at optages i samme, kunde med Fordeel affættes for 2 til 4 β . Urket, altsaa et maadeligt Octavbind for mindre end $\frac{1}{2}$ eller 1 Rbdl. Den sidste Tilstand, skjøndt den først seent vil opnaaes,

vil dog vel for Literaturen være den ønskeligste. Desuden de Læsende ere ikke til for Literaturen; men Literaturen for de Læsende. Jo større Brug der kan gøres af en Bog, desto snarere kjøbes den. Huusfaderen kjøber vel næppe mangen Bog udelukkende til sit eget Brug, med mindre han er Studerende; men kan Bogen læses med Nytte og Interesse af Kone, Søner, Døttre, kan han ved Laanet af samme tjene Slægtning eller Ven, da anvendes snarere det Par Daler, den koster. Og en Læseforening lærer os just at kjende et saadant Skrift, som vi selv ønske i større Mag at læse hjemme, og som vi kunne ville meddele ogsaa dem, der ere i vort Huus. Der er rigtignok visse Skrifter, der ville lide i Uffætning: alle de, der ved frydende Uvertissementer anmeldes, og hvor virkeligen den ubekjendte, for ikke at sige usle, Forfatterens eneste Gnist af Bid er sparet til Uvertissemertet; en heel Deel Stridskrifter, paa hvilke Nysgjerrigheden dog lokker os stundom til at anvende et Par Mark, for at see, hvorvidt Uforskammenhed mangen Gang kan gaae i at besudle agtede Mænds Navn, hvilke nu, mere end behøves, kunne sees i et saadant Læseselskab; selv en Deel Blade, hvis Nytte vi ikke aldeles miskjende; men som kun enkelte Gange omtale hvad, der kan interessere

os; de blive os for lidet nyttige og for dyre, hvis vi selv ene skulle kjøbe dem; men vi give ret gjerne, som Medlem, vor Andeel selv af en høiere aarlig Betaling, for dog at see hvad de indeholde.

Men skulde Læseforeninger kunne blive en Prøvesteen for de Skrifter, der nu i saa rigelig Mængde bydes Folket, stiltiende anbefale det Gode, indskrænke Uffætningen og Udbredelsen af det Uble og Glette, da ville vi ønske, og vistnok Flere med os, at see gode Læseforeninger almindeligen opstaae; thi de ville da forædle Literaturen og fremme Folkets Dannelsse.

Anekdoter.

(Chevremont dictionnaire de la vie sociale.)

Napoleon Bonaparte troede, i Følge hans i flere Aar fortrolige Ungdomsvenns Bourienne's Udsagn, ikke paa Benskab og følte ikke Nødvendigheden at slutte sig til Noget. Han udtrykte sig saaledes: „Benskab er kun en Lyd; jeg elsker Ingen; nei, jeg elsker ikke engang mine Brødre, maaskee Joseph lidet; og, om jeg elsker ham, saa er det kun af Bane, og fordi han er min ældste Broder“. Dette bringer Fanelon's Ord i Erin-

dring: „De, som ikke elske Noget, kunde ønske at begrave hele Menneskeslægten, med tørre Dine og et roligt Hjerte; de ere ikke værdige at leve.”

So mere Hofmændene behandles ilde af Tyrsten, desto større Ydmyghed og Hengivenhed yttre de. I de første Maaneder af Aaret 1814 erfarede Napoleon Bonaparte, skjøndt ikke aldeles med Vished, at Talleyrand indgik Sammensværgelse mod ham. Han tiltalte ham saaledes: „Jeg veed, De tænker paa at kunne blive Chef for Regjeringen, forudsat jeg skulde bukke under. Vogt Dem! man har ikke Fordeel af at stride mod min Magt; jeg erklærer Dem, at, skulde jeg blive farligere syg, skal De døe for mig.” Derhos kastede han et lynende Blik til ham. Talleyrand, uden at skifte Mine, svarede: „Deres Majestæt, jeg behøvede ikke dette Bink for at bede for Deres Dage”.

Da Pave Julius den Tredie (Monti) var ved Bordet, pegede han med Fingeren paa en stegt Fasan, hvorved han endnu ikke havde rørt,

og sagde: „Gjem denne Fasan, jeg skal have Fremmede til Aften, og da vil jeg spise den.” Da han ved Aftensmaaltidet ikke saae nogen Fasan, blev han, som sædvanligen, forbittret og ophørte ikke at skjælde paa sine Folk. En Cardinal, der sad ved hans Side, tog sig den Frihed at sige: „Jeg beder Deres Hellighed ei at blive saa opbragt over en saadan Bagatel.” Men Paven svarede: „Dersom Gud for et simpelt Æble har kunnet blive saa forbittret, at han udjog vore første Forældre af Paradis, skulde jeg, som hans Vicar, da ikke have Ret til at blive vred for en Fasan, som i ethvert Tilfælde er meget mere værd end et Æble?”

G. F. Ursin.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 9^{de} Mai 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Om den sande Betydning af et Par
gængse Ordsprog.

I.

Venæbnelsen Ordsprog tages her i udstrakt Betydning, da Hensigten ikke er, at anstille Undersøgelser over Forskjellen imellem egentlige, i Lignelser indklædte Ordsprog, figurlige Talemaader, Sententser, Lanke- eller Læresprog og simple Mundheld; thi vi henvise i saa Henseende til den Fortale, hvormed Nyerup har forsynet sin Udgave af Peder Syvs kjernefulde Ordsprog. Der skal her alene meddeles nogle Betragtninger over et

eller andet i daglig Tale hyppigt forekommende Ordsprog — eller en dermed beslægtet Talemaade — som tilfældigviis har tiltrukket sig min Opmærksomhed, deels ved den Betydning hvori det virkelig bruges, deels ved den, hvori det kunde eller maaskee burde bruges.

Iblandt de Ordsprog, hvorover der saaledes her skal anstilles nogle Undersøgelser — som et Forsøg, hvilket maaskee, om det skulde finde noget Bifald, vil ved Tid og Leilighed blive fortsat — nævner jeg først det bekjendte:

”Gjerrighed er en Rod til alt Ondt.”

Det kommer her vel først an paa at bestemme, hvad man egentligen skal forstaae ved Gjerrighed. Apostelen Paulus, hvem dette Tankesprog oprindelig tilhører, nævner udtrykkeligt Pengegjerrigheden (1 Tim. 6, 10.), og i denne Betydning bliver det i daglig Tale vistnok ogsaa almindeligviis brugt. Men enhver Last indeholder Grundspiren til alt Ondt og kan, ved at drives til en vis Yderlighed, let blive en virkelig Rod til alt Ondt. Her opstaaer altsaa det Spørgsmaal: hvorfor just Pengegjerrigheden skal betragtes saaledes, fremfor alle andre Laster, paa hvilke hiin Talemaade i Almindelighed ikke anvendes. Skulde f. Ex. Gjerrighedens Modsetning, Ddseligheden,

ikke ligesaa fuldt kunne ansees som en Rod til det Onde?

Dersom Gjerrigheden er det sikke Kjendetegn paa en fordærvet Sjæl eller en forvirret Aand, saa er derimod Odselheden den rette Beiviser paa Fornedrelsens Bane. Den er lystig og ungdommelig, altsaa i Udseende heel forskjellig fra den skumle Gjerrighed, hvis fortrukne Ansyn tydeligt nok bærer Lastens eller Vandviddets Præg. Men netop fordi Odselheden ikke fremtræder med et affkrækkende Udvortes, netop derfor er den saameget farligere; thi desto mere uformærkt leder den os til at gjøre Uret mod Andre og fornædre os selv. Er saaledes Odselheden end ikke i og for sig selv en Rod til alt Ondt, saa er dog Selvfornedrelsen det, og hiin bliver da ligesuldt en sand Kilde til Fordærvelse, saavel for Menneskets moralske Værdighed, som for dets materielle Velværd.

I den daglige Tale nævnes isøvrigt kun Gjerrighed, og binde vi Begrebet herom ikke blot til Penge, men overhovedet til enhver Gjenstand for en lidenskabelig, en alle andre Hensyn tilside sættende, umættelig Attraa, saa kan en saadan Attraa vistnok ansees som den egentlige Rod til alt Ondt, fordi alle Laster udspringe fra denne det

Dudes almindelige Grundkilde, Odselheden ikke undtagen, da denne vel næsten altid hidrører fra Begjerlighed efter Fornøielser eller i det mindste efter en magelig og for oeconomiske Hensyn befriet Tilværelse. Ord, som Vergjerrighed, Kogjerrighed, Hevngjerrighed hentyde ogsaa tydeligt nok paa et udvidet Begreb af Gjenstanden for det her omtalte Tankesprog. Det forekommer os desuden vanskeligt at indsee, hvorfor just Den, der intet Middel forsmaaer til at erhverve sig Penge, skulde staae paa et lavere moralsk Standpunkt, end Den, der ligesaa gridt og med en ligesaa complet Mangel paa Samvittighed søger at tilsnige og — ligesom det kan falde sig — at tilrane sig Magt og udvortes Hæder, eller hvad anden Gjenstand, der maatte være Maalet for hans Gjerrighed.

Hvad Vergjerrigheden angaaer, da ville vi, til Ære for den menneskelige Natur, antage, at ligesom den Dyd, vi kalde Sparksomhed, undertiden gaaer over til den Feil, vi benævne Karrighed og derfra omsider forvandler sig til en Last, nemlig til Gjerrighed (Pengegjerrighed), — saaledes er ogsaa Vergjerrighedens første Spire ofte, og maaskee almindeligviis, af ædel Natur, idet den i Begyndelsen underordner sig Moralens Grund-

sætninger ved Bestræbelse for sand moralsk Bæredighed. Men naar Vrekjærligheden gaaer over til Vreløst og derfra til Vrebegjerlighed; naar denne stigende Attraa omsider forvandles til Lidenskab og antager Gjerrighedens almindelige Præg, da findes snart Nærskaffenhedens Grændser alt for snevne og dens Midler alt for indskrænkede til Opnaaelsen af det nye Maal, hvis Omfang voxer imedens det efterhaanden rykker ned paa et lavere moralsk Standpunkt. Nu gribes Hyklerens Maske; nu bruges Rænkesmedens Vaaben; i Løgnens og Underfundighedens Slangebogter sniges der nu frem paa Falskhedens krumme Sti. Kan paa denne Maade Hensigten ikke opnaaes, da voxes der et Schakalspring ud fra Busken; thi endog Skinnet af Vrelighed opoffer den Vrgjerrige, førend han opgiver sit Meed, og han skrider, naar endelig saa maa være, hellere fremad som en aabenbar Skjelm, end han trækker sig aldeles tilbage under Vrelighedens Maske. Havde, fra Begyndelsen af, en tilstrækkelig Magt hvilet i hans Hænder, saa vilde Stoltthed muligen have bevæget ham til, hellere strax at fremtræde som Voldsmand, og hans personlige Skjændsel, men ikke den Andre tilføiede Forurettelse, var da maa skee bleven noget mindre.

Sammenligne vi denne Ergjerrighed med Pengegjerrighedens høiere Potents, hvor Rigdom ikke betragtes som Middel, men alene som Die: meed, saa opdage vi vistnok mere Forrykthed i denne sidste Retning, men derimod mindre Ond: skab og langt fra ikke saa stor en Grad af Farlig: hed for Andre. Naar den Pengegjerrige sulter frivilligt, fordi han imellem sine Gulddynger fryg: ter for, snart at savne Midlerne til at forskaffe sig det Nødtørftige, saa nødes vi til at ansee ham som affindig. Vi erkjende tillige, at denne umæt: telige Begjerlighed virkeligen maa være en Rod til alt Ondt, dog mere i subjectiv, end i objectiv Henseende, mere med Hensyn til hans egen mor: ralste Personlighed, end til dennes Indflydelse paa Andres Skjebne; thi den Pengegjerrige har kun et enkelt Formaal, og kun med Hensyn til dette foruretter han Andre, naar dertil viser sig en Leilighed, hvilken han sjeldent selv søger, men sædvanligen kun afbenytter hvor den frembyder sig. Agerkarlen ligner Edderkoppen, som kun udsuger Insecter, der selv flyve ind i dens Væv. Den Ergjerrige er derimod et mere mobilt, et voldsommere Rovdyr, hvis Begjerlighed er virk: som i alle Retninger, hvorfor det ikke oppebier, men ibrigen opsøger sit Bytte. Ofte besidder den

Ergjerrige Virksomhed, Behændighed og tilsyns-
 ladende Klogskab; — thi en virkelig, consequent og
 varig Klogskab kan ikkun den Rettskafne besidde.
 Disse Fortrin, i Forening med hans ved ingen
 samvittighedsfuld Tvilen hemmede Hurtighed til
 Tværksættelsen af de med hans Hensigter overeens-
 stemmende Combinationer, ville da let sætte ham i
 Respect hos den Kortsynede eller Uerfarne, eller hos
 Den, med hvem han endnu ikke er kommen i nær-
 mere Berøring, og den Evne, han saaledes maas-
 skee besidder til at frembringe, vil for mange Dine
 skjule hans Uduelighed til at holde vedlige, hvortil,
 fremfor alt, en redelig Villie bliver uundværlig,
 da kun den Rettskafne kan være en tro, en god
 Bestyrer. Der gives desuden mange Midler til
 at blende den mindre skarpsynede eller længere borts-
 fjernede Tilskuer; den Ergjerrige forsømmer ikke
 at bruge dem, og Dvølsen giver Færdighed. Bistnok
 skuffer han desuagtet ikke Alle; thi den Erfarne
 gennemskuer hans affecterede Tver, hans Bestræ-
 belse for at gjøre Opsigt, hans Smidighed til at
 lempe sig efter Omstændighederne. Men den lets-
 troende Mængde tager ofte — i det mindste for en
 Tid — Skyggen for Legemet, troer det Vidnes-
 byrd, Praleren giver sig selv, og sætter Tid til den
 Maske, hvorunder Hyklerin finder for godt at

fremtræde. Underledes forholder det sig med den Pengegjerrige; han er sjelden oplagt til Praleri og Forstillelse, hans herskende Last er vanskeligere at skjule og hans sande Charakter er almindeligviis langt fra at være en Hemmelighed. Men netop denne Forskjel gjør den Ærgjerrige saameget farligere end den Pengegjerrige, uden derfor at gjøre ham mindre foragtelig fra det moraliske Synspunkt.

Disse Sammenligninger turde sikkert være tilstrækkelige for at bevise Rigtigheden af vor Paastand: at man, for fuldkomment at vurdere det gamle Tankesprog: "Gjerrighed er en Rod til alt Ondt", ikke bør tænke sig Ordet Gjerrighed i en indskrænket, men tværtimod i en udstrakt Betydning.

J. A. Fibiger.

Borger = Vennen.

Sny og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 16^{de} Mai 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Om den sande Betydning af et Par
gængse Ordsprog.

II.

I de foregaaende Betragtninger er der henpeget paa, hvorledes den Ergjerrige, idet han troer at hæve sig, synker ned til Skjelmernes Klasse, og vi erindres derved om den hyppigt fremførte Paa-stand:

”Jo større Skjelm, jo større Lykke.”

Intet kunde være urigtigere, end her at tage Ordet Lykke i dets egentlige, høiere Betydning; thi en saadan Lykke kan aldrig falde i Skjelmens

Lod, og kan det saameget mindre, jo mere fortjent Benævnelsen er. I Sandhed, de Fordele, som Skjelman indhøster af sin Haandtering, ere ei at misunde ham! — Hvad Digteren lader Harald Blaataand sige om sig selv: *)

Hvis han er Drot, har han betalt sin Krone,
 Han fik den ei for intet, kjøbte den
 Med sin Samvittighed, og det er meer,

End dette gule Stykke Malm er værd —
 finder Anvendelse paa enhver ved flette Midler
 erhvervet eller vedligeholdt, saakaldet Lykke. Vistnok
 anvender Den, der besidder Færdighed i at
 bedrage Andre, ofte sin Konst ogsaa paa sig selv;
 men Selvbedraget bliver dog aldrig fuldkomment,
 aldrig af Barighed. Det feiler ikke, at den
 ”Svartalf, som kaldes Samvittigheden”, jo af
 og til lader sig melde, naar der ellers ingen Frem-
 mede ere tilstede. Disse ubelkomne Besøg maae
 vistnok betragtes som en Forstyrrelse i Skjelmens
 Lykke, som en Straf for hans Slethed; men som
 en tilstrækkelig Straf kunne de i mange Tilfælde
 neppe ansees, og det saameget mindre, da Ingen
 vil kunne betvivle Rigtigheden af den Paastand:
 jo større Skjelm, jo mindre Samvittighed. Heraf

*) Palnatoke, fjerde Handling.

følger da, at Skjelmens Straf ei heller kan søges i Gavnet af den Selvfolelse, den beroligende Selvbevidsthed, der under alle Omstændigheder bliver den Rettskafne til Deel, som en i Sandhed rig Belønning. Men Skjelman er derfor ikke glemt af den evige Retfærdighed, som lader hans Straf fremvoxe umiddelbart af den samme Rod, hvorfra i hans Barm det Onde udspirer. Den, der mere synder af Svaghed, end af Ondskab, og hvis onde Tilbøielighed ikke har udviklet sig til Lidenskab, kan antages, endnu at staae under Samvittighedens Tugt. Men vi tale her om den større, mere forhærdede Synder: den egentlige Skjelm. Hans Straf er netop den Lidenskab, som behersker ham, som aldrig lader ham have Ro, men ideligen driver ham fremad, hans Fordærvelse imøde. Denne kvalfulde Higen, denne aldrig belønnede Anstrengelse, hvorved han tvinges til, selv at forbittre sin Tilværelse og forberede sit endelige Fald — deri bestaaer hans ligesaa retfærdige, som uudeblivelige Straf. Idet vi saaledes see Nemesis uafsladeligen at følge hans Skridt og stedse at forøge Straffen i Forhold til Forbrydelsens Fremvæxt, kunne vi, naar Ordet Lykke skal tages i dets egentlige Betydning, ingenlunde tiltræde hiin Paastand: jo større Skjelm, jo større Lykke.

Men saaledes maa dette Tankesprog eiheller forstaaes; thi Ordet Lykke bruges her eensbetydende med Held, og Betydningen bliver altsaa kun den, at jo større Skjelm den Handlende er, desto lettere ville hans Anslag lykkes ham. Dette maa vistnok indrømmes; thi upaatvivleligen vil Den, der har de fleste Midler til sin Raadighed, ogsaa kunne, i de fleste Tilfælde, lettest naae sit Maal. Den Rettskafnes Midler staae ogsaa Skjelman til Tjeneste; thi det ulastelige Mittel kan meget vel bringes i Forbindelse med et strafværdigt Diemeed, og Hyflerens Hovedopgave er det jo netop, at spille den Rettskafnes Rolle. Men saaledes forholder det sig ikke omvendt; thi de Skjelman eiendommelige Hjælpemidler kan den Rettskafne aldrig afbenytte, deels fordi han er ukyndig i deres Brug og moralsk uskicket dertil, deels fordi han erkjender: at ligesaa lidet som Anvendelsen af i og for sig selv anbefalelsesværdige Midler kunne retfærdiggjøre Skjelmens onde Formaal, ligesaa lidet vilde et ædelt Diemeed kunne undskylde Anvendelsen af Midler, der i og for sig selv vare utilladelige.

For Diebliffet bliver Skjelman saaledes ofte Seierherre; men det Onde mangler altid Consequents og indvortes Sammenhæng, det bærer i sig selv en Spire til Inconsequentser, Strid og

Oplosning. Allerede den Nødvendighed, at her det Tilsyneladende maa sættes i Modsætning til det Virkelige, beviser Tilværelsen af en saadan Spire og overtyder os om: at det moralske Onde aldrig kan tjene til Grundlag for nogen stærk og varig Bygning; at det, som et i og for sig selv ødelæggende Princip, aldrig kan blive noget varigt Middel til Vedligeholdelse, og at derfor Skjelman, om han en stundom kan være Nødskaabet til Udførelsen af noget Godt, dog vilde være fuldkommen ubrugelig til dets Conservation.

Den, som kun seer paa det øieblikkelige Resultat, uden at undersøge de virkende Kræfter og deres Indflydelse i Fremtiden, blendes meget let ved Skjelmens større Rigdom paa Hjælpemidler, i Sammenligning med dem, der staae den Nødskaafne til Tjeneste; han anseer almindeligviis denne Forskjel som en Følge af forskjellige Grader af Aandsdygtighed, og bemærker derimod ikke, hvorofte den kun hidrører fra de Handlendes forskjellige Grundfætninger. Saaledes vinder da — for en Tid — Skjelman let Hobens Beundring, ved hvilken atter hans Hjælpemidler udvides og hans Held forøges. Hertil bidrager ikke blot Hobens Mangel paa Indsigt, men ogsaa dens Letsind og Ligegyldighed. Skjelmens Artigheder modtages

og gjengjeldes, ofte endog af Den, som forresten meget godt veed, at der her kun handles med falsk Mønt. Endelig finder Skjelman en ny Fremhjelp i den Frygt, hvormed han betragtes af de fleste blandt dem, der virkelig kjende ham, og jo større Skjelm han er, desto større Frygt vil han ogsaa indgyde og desto sjeldnere vil der gøres ham Modstand.

De Synspunkter, hvorfra den Talemaade, jo større Skjelm, jo større Lykke — eller, som det ogsaa hedder: jo argere Skalk, jo bedre Lykke — vel især bør betragtes, turde saaledes være tilstrækkelig udviklede. Til disse Undersøgelser knytter sig ubilkaarlig Tanken om følgende, ligeledes i daglig Tale forekommende Sententis:

”Man kan ogsaa gøre en Skjelm Uret.”

Meningen heraf kan neppe være nogen anden, end den: at endog en Skjelm kan bedømmes for haardt. Herved bliver nu at skjelne imellem Dommen over en eller anden enkelt Handling, og Bedømmelsen af Bedkommendes Handlemaade i Almindelighed.

Der er her, ligesom i det Foregaaende, ved en Skjelm forstaaet en — mere svigagtig og troløs, end djerv og forvoven — Vergjerrig, hvis hele Stræben er blottet for enhver aandig Høihed,

fordi hans Evner — om de end i og for sig selv ikke kunde ansees som ubetydelige — ere underordnede en i moralsk Betydning høist borneret, alene ved materielle Elementer flæbende Mand. Denne mangler altsaa Vinger til enhver Flugt imod et over den grovere Egoisme ophøiet Maal; men desto mere udmærker dens Bane sig ved mange forskjellige, stundom hinanden modsatte Retninger, hvilke Egennytte og Forsængelighed have afskuffet efter Dieblikkets ofte veylende Krav.

En saadan Charakter, i dens Heelhed betragtet, kan man ikke let gjøre Uret; thi de enkelte store Laster, den muligen ikke besidder, vil den opmærksomme og fordomsfrie Jagttager ikke kunne fristes til at paabyrde den, fordi han savner deres Virkninger, og Bedømmelsen vil iøvrigt ikke let kunne blive for streng, da den dog i intet Tilfælde kan indskrænke sig til noget Mindre, end en total Fordømmelse. Med Hensyn til Bedømmelsen af enkelte Handlinger og deres Motiver er det ders imod ikke alene muligt, men i Almindelighed taget endog uundgaaeligt, stundom at gjøre Skjelmen Uret. Det kan nemlig hænde sig, at enhver Foranledning eller Fristelse til det Onde udebliver, og Skjelmen vil da maaskee handle ærligt og i en velmeent Hensigt. Jo mere han nu er sig Sjeldens

heden af et saadant Tilfælde bevidst, desto høiere regner han sig det til Fortjeneste, og fordrer det naturligviis i samme Grad vurderet af Andre. Han betænker ikke, at det er en udeblivelig Følge af og en aldeles retfærdig Straf for hans øvrige Handlemaade og hans Færd i det Hele taget, at han i enkelte Tilfælde, hvor den øiebliklige Bevæggrund hændelsesviis ikke er ond, meget ofte misfjendes, fordi kun Tilstedeværelsen af de sædvanlige flette Motiver kan formodes. Han troer sig da høiligen forurettet, og finder, eller — rettere sagt — søger heri et Paaskud til atter at fremture paa sin vante Bane, omendskjøndt vistnok kun han selv har fremkaldt en Misfjendelse, der vel i det givne Tilfælde medfører en uvilkaarlig Forurettelse, men hvorved der ikke desto mindre vederfares ham fuldkommen Retfærdighed med Hensyn til hans Forhold i det Hele taget.

Naar det altsaa hedder: "man kan ogsaa gjøre en Skjelm Uret", saa er Talen ikke om at holde ham for en større Skjelm, end han i det Hele virkeligen er, men kun om den Misfjendelse, som i enkelte Tilfælde kan træffe ham. En saadan Misfjendelse er ikke alene mulig, men stundom endog uundgaaelig; dog har Skjelman kun sig selv at takke for den Uret, der saaledes tilføies ham, og tages Hensyn til hans Handlemaade i Almindelighed, da kan en saadan speciel Misfjendelse ikke engang ansees som en Forurettelse, men kun som en nødvendig og retfærdig Straf.

S. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 23^{de} Mai 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Harun Raschid og hans Bezierer.

Fahr = eddin Razi, en af Arabiens mindre bekjendte, men af dens bedste Historiekrivere, har skrevet en Historie om Dynastierne, hvori der meddeles interessante Skildringer af den i de østerlandske Fortællinger saa ofte forekommende og fra den egentlige Historie os ligeledes bekjendte Harun al Raschid (Harun Raschid) og hans Ministre Barmeciderne (Barmekierne). Det Interessanteste skal her meddeles af Fahr = eddin Razi's Fortælling om de nævnte Personer, hvilken er indført i 14^{de} Bind af: "Journal für Deutschland, historisch = politischen Inhalts. Herausgegeben von Friederich Buchholz. Berlin 1819."

Harun Raschid blev erkjendt som Kalif i Aaret 170*), og han tælles iblandt dem, der især have udmærket sig ved fortjensflig Daad, Beltaalenhed, Lærdom og Edelmød. I den lange Tid, da hans Kalifat varede, gif der kun faa Aar hen, i hvilke han ikke foretog en Pillegrimsfart til Mekka, eller bekrigede de Bantroende; thi han udøvede afvejlende begge disse religiøse Handlinger. Man siger, at Antallet af hans daglige Bønner skal have beløbet sig til hundrede Rika**). Endvidere fortælles der, at han skal have valsfaret til Fods, hvilket endnu ingen Kalif havde gjort. Hver Gang han tiltraadte Pillegrimsvandringen lod han sig ledsage af hundrede Retslærde tillige med deres Sønner, og naar han ikke selv foretog den, saa lod han den fuldføre af trehundrede Personer, som han rigeligen opklædte og holdt ædel-

*) Nemlig efter Hegira eller Mahomets Flugt fra Mekka til Medina, hvormed Mahomedanerne begynde deres Tidsregning. Aarstallet 170 svarer omtrent til Aaret 787 efter Christi Fødsel.

***) Rika eller Rikat kaldes paa Arabisk en Række af Bønner, som maae fremsiges i en vis bestemt Orden; hvilket altsaa svarer til Catholikernes Rosenkrands, der, som bekjendt, er forplantet fra Østerlandet til Europa.

modigen skadesløs for Reises Omkostninger. I Almindelighed lignede hans Handlemaade meget Kalifen Mansurs, kun at han ikke kjendte til Dennes Sparksomhed; thi man saae aldrig en ædelmodigere Kalif. Han lod ingen god Handling blive ubelønnet, og Belønningen udeblev aldrig længe. Han elskede Digtekunsten og Digterne; dermed forenede han en stor Forkjærlighed for Litteraturens og Lovkyndighedens Dyrkere. Han afskyede Stridigheder over religiøse Gjenstande. Iøvrigt var han meget modtagelig for Roes, især naar den kom fra talentfulde Digtere, hvilke han overøste med Belgjerninger.

Asmai fortæller følgende Tildragelse. Kaschid gav en Dag en stor Fest og havde ladet de dertil bestemte Sale pragtfuldt udsmykke. Under Gjæstebudet lod han Digteren Abu'latahia kalde, og Denne besang ham med følgende Ord:

”Lev længe efter Dit Hjertes Ønsker og i fuldkommen Sundhed, i Skyggen af de majestætiske Paladser!”

”Meget skjönt”, sagde Kaschid. ”Men videre!”
Digteren vedblev:

”Maatte, fra Morgen til Aften, Alt hvad der omgiver Dig bestræbe sig for at tilfredsstille Dine Ønsker!”

"Herligt!" sagde Kalifen, "bliv ved!"

Digteren tilføiede:

"Men ak! paa den Dag, da det standsede
 Aandedrag skal kæmpe med Dødens Kallen, vil
 Du alligevel kun alt for tydeligt erkjende, at alle
 disse Nydelser ikke vare andet, end Blendværk."

Raschid udgød Taarer. Da Fadhl, Yahya's
 Son, saae dette, sagde han til Digteren; "Fyrsten
 har ladet Dig kalde, paadet Du skulde opmuntre
 ham; men Du har gjort ham sorgmodig". "Be-
 breid ham intet", svarede Raschid, "han har seet
 os i vor Forblindelse og han har ikke villet for-
 stærke den."

Denne Fyrste opførte sig imod de Lærde med
 megen Ugtelse og Bestedenhed. Abu:Moavia,
 med Tilnavnet den Blinde, en af dens Tids lær-
 deste Mænd, har fortalt, at da han en Dag
 spiste hos Kalifen, gød denne Vand paa hans
 Hænder og spurgte: "veed Du, Abu:Moavia,
 hvo der gav dig Vand til Vadsfningen?" Svaret
 blev, at det kunde han ikke vide. Da nu Raschid
 sagde, at det havde været ham selv, gjensvarede
 den Lærde: "Behersker over de Troende! saaledes
 handler Du kun, for at ære Videnskaben". —
 "Du har sagt Sandhed", gjenmælede Kalifen.

Raschids Kalifat var tilvisse et af de skjønneste og saare rigt paa Begivenheder. Aldrig nød Staten en høiere Grad af Hæder og Velgaaende, og aldrig vare Rigets Grændser mere udvidede. Den største Deel af Verden adlød Raschids Love og betalte Afgifterne til hans Skatkammer. Endog Ægypten dannede en Provinds af hans Rige, og dets Behersker var kun Raschids Repræsentant. Aldrig forenede nogen Kalifs Hof en saa stor Mængde af Lærde, Digtere, Lovkyndige, Sprogforskere, Radier, Skribenter, Tonekunstnere og Lystigmagere; han belønnede dem ædelmodigt og overøste dem med Velgjerninger og Udmærkelser. Raschid var selv en Mand af megen Talent, en god Digter, og bevandret i Kundskaben om Historie, Alderdomsminder og Digtetekstens Monumenter, og han forstod, leilighedsviis at anvende den. Han havde en fin Smag, var sikker i sin Dom og erhvervede sig Agtelse hos Alle: Store, saavel som Smaa.

Raschid døde i Tus, medens han var paa en Marsch, som han havde tiltraadt for at betvinge Rasi Ben; Leith Ben; Rasr Ben; Saybar *), der

*) Ben betyder Søn; altsaa er Mandens Navn her foreget med Faderens, Bedstefaderens og Oldesaf-

havde afrystet Lydighedens Aag, bemægtiget sig Samarland, dræbt Stadens Gouverneur og saaledes erhvervet sig en Tilvæxt af Magt, der gjorde ham frygtelig. Kaschid havde derfor besluttet sig til, at drage til Feltts imod ham; men Døden overraskede ham i Aaret 193 *).

Karun Kaschids Vezierer.

Då Kaschid havde bestøget Thronen, gav han Veziersposten til Yahya, Søn af Khaled, Barmeks Søn. Førend han kom til Kalifatet havde Yahya været hans Geheimesecretair. Dette var Begyndelsen til Barmekiernes store Lykke, om hvis første Fremskridt og sørgelige Ende vi ville fortælle.

Barmekiernes Familie drev oprindelig Nagerens Haandtering **). Efter at nogle af dem havde antaget Mahomets Lære, bleve de gode Musfelmænd.

derens. Der staaer nemlig: Kasi, Søn af Leith (som var) Søn af Nasr (som atter var) Søn af Saybar.

*) Eller omtrent Aar 809 efter Christi Fødsel. Han har altsaa regjeret i 22 af vore eller 23 mahomedanske Aar. Der gaaer egentlig 33 af disse paa 32 af hine. For med nogenlunde Nøiagtighed at forvandle mahomedanske Aar efter Hegira til Aar af den christelige Tidsregning, divideres det givne Aarstal med 33; Quotienten trækkes fra dette Aarstal og til Differentsten adderes Tallet 622.

**) Det vil sige: de vare Persere og hørte til Præstestanden.

Barnrækiernes Slægt var for deres Aarhundrede, hvad en Prydelse er paa Panden, en Krone paa Hovedet. Deres ædelmodige Handlinger blev til Ordsprog. Fra alle Sider strømmede det sammen til deres Hof; ethvert Håab hvilede paa dem. Lykken skjenkede dem alt, hvormed dens Gunst kan forføre os; den overøste dem med sine Gaver. Yahya og hans Sønner vare som glimrende Stjerner, som umaalelige Oceaner, som Skyllebække, som velgjørende Regnbyger. Alle Slags Kundskaaber og Talenter fandtes leirede omkring dem, og Mænd af Fortjeneste modtog de med Udmærkelse. Under deres Bestyrelse fødte Verden sig oplivet og Riget bragtes til den høieste Glands. De vare en Tilflugt for Bedrøvede, en Trost for Ulykkelige; det er om dem, at Digteren Abu-Novas siger:

”Siden Verden har tabt Eder, o Barmekis Sønner, ere Landeveiene ikke mere bedækkede med Reisende ved Morgenrødens Opgang og ved Solens Nedgang”.

Yahya, Khaleds Søn, Raschids Vezier.

Da Raschid besteg Thronen, tog han til Vezier Yahya, Søn af Khaled, Barmekis Søn, som førend hans Thronbestigelse havde været hans Geheimsecrétair, hans Vicarius og hans Vezier. Belæstet med Regjeringens hele Byrde medbragte Yahya, til Udøvelsen af sit vigtige Embede, alle Talenter og den største Arbeidsomhed. Han satte Grændserne i Forsvarsstand, og bragte tilveie, hvad der manglede til deres Sikkerhed; han fyldte det offentlige Skatkammer, bragte alle Provind:

fer i bedre Flor og forsgede, saameget som det kun var muligt, Thronens Glands; kort sagt: han alene besorgede alle Rigets Anliggender. Som Minister var han veltalende, sindig, vel underrettet, standhaftig og rig paa gode Raad; som Bestyrer forstod han den Kunst, at holde Alt sammen, hvad der beroede paa ham, og at svæve over det Hele. Ved sin Edelmodighed var han Betsignelsens uudtømmelige Kilde, ligesom den velgjørende Vind, der fremdriver Skyerne, hvis Bæde befrugter Jorden. Hans Roes var i Alles Munde. Med Sagtmodighed og en Opførsel fuld af Naadehold forbandt han en Majestæt, som bød Hoiagtelse. En Digter har sagt om ham:

”Aldrig vil man see, at jeg lægger min Haand i Yahya's. Gjorde jeg det, saa vilde jeg miste Alt hvad jeg besidder. Dersom en Gjerrig berørte endogsaa kun Gladen af Yahya's Haand, vilde hans Gjerrighed forvandles til den grændsesløseste Edelmodighed”.

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 22.

Leverdagen den 30^{te} Mai. 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets • Bogtrykker.

Harun Raschid og hans Bezierer.

(Fortsettelse.)

Intet sætter Yahya's Klogskab i et fordeelagtigere Lys, end det Naad, han gav Kalifen Hadi. Denne Fyrste havde fattet det Forsæt, at berøve sin Broder Harun Efterfølgen i Kalifatet, som var Denne tilsagt, og at lade sin egen Søn Djafar erkjende som sin umiddelbare Efterfølger. Yahya, der dengang var Haruns Geheimesecretair, havde det Haab at blive Bezier, naar hans Herre engang kom til Kalifatet. Hadi førte ham til en Side, gav ham 20000 Guldstykker og meddeelte ham sit

Forehavende. Yahya forestillede ham, at han, ved at handle saaledes, vilde give sine Undersaatter en sørgelig Veiledning til at spotte indgaaede Forpligtelser og bryde deres Ed; de kunde endog blive saa forbovne, at følge hans Exempel. "Naar Du derimod", tilfoiede han, "holder Harun's erkjendte Ret til Kalifatet i Ære og lader Dig nøie med, at udnævne Din Søn Djasar til hans Efterfølger, saa vil denne til Din Søns Fordeel trufne Anordning være langt sikkrere og dens Iværksættelse meget lettere." Hadi opgav en Tidlang sit Forehavende; men da den faderlige Kjærlighed paany overvandt ham, lod han Yahya komme anden Gang, og han spurgte ham atter, hvad han tænkte derom. "Fyrste", svarede Yahya ham, "naar Du nu ogsaa sik Din Broder Thronen berøvet og Din Søn Djasar sat i hans Sted, troer Du da, at efter Din Død — medens Djasar endnu er mindreaarig og ikke istand til, selv at holde Regjeringens Tømme — Kronen vilde forblive paa hans Hoved og at Slægten Haschem vil erkjende ham som Overhoved og Kalif?" "Nei," sagde Kalifen. "Nu vel," gjenmælede Yahya, "lad altsaa Dit Forehavende fare, paa det Dine Ønsker desto før kunne gaae i Opfyldelse. Endog naar Mahdi ikke havde kaldet Din Broder Harun

til Thronen, maatte Du lade ham erkjende som Din Efterfølger, paadet Riget ikke skulde blive adskilt fra Din Faders Huus." Hadi bifaldt dette Raad og Raschid betragtede Yahyas Forhold i denne Sag som en af de mest udmærkede Tjenester, han havde beviist ham.

Da Raschid styrkede Barmekiernes Slægt og endog vilde tilintetgjøre deres Navn, lod han, som man fortæller, alle Digtere forbyde, at beklage deres Fald, hvorhos han tillige fastsatte Straffen for Den, der overtraadte dette Forbud. Da nu en Soldat af Livvagten gik en Dag forbi nogle forladte og forfaldne Bygninger, bemærkede han en Mand, som stod med et Papir i Haanden; det var en Beklagelse over Barmekiernes Fald, som denne Mand oplæste under en Strøm af Taarer. Soldaten arresterede ham og bragte ham til Raschids Pallads. Her fortalte han Kalifen hvad der var mødt ham, og Raschid lod strax den Skyldige føre for sig. Efterat han nu ved Dennes egen Tilstaaelse havde overbevist sig om Angivelsens Rigtighed, spurgte han den Skyldige: om han ikke havde vidst, at alle Klager over Huset Barmekis Undergang vare af Kalifen forbudne. "Jeg skal," tilsvarede han "behandle Dig saaledes, som Du har fortjent." "Fyrste"

svarede Manden, "jeg vil, hvis Du tillader det, fortælle Dig min Historie, og naar Du har hørt den, gjør da, hvad Du finder for godt." Da Raschid havde givet ham sin Tilladelse, begyndte han saaledes:

"Jeg var en af de ringere Tjenere hos Yahya, Khaleds Søn. En Dag sagde han til mig: Du maa give mig et Maaltid i Dit Huus. Herre, svarede jeg, denne Ære er for stor for mig; thi mit Huus er ikke indrettet til Din Modtagelse. Nu, sagde Yahya, det maa alligevel skee. I saa Fald, var mit Svar, vil Du i det mindste forunde mig saa megen Tid, at jeg kan træffe de nødvendige Foranstaltninger og indrette mit Huus; Du kan da gjøre, hvad Dig behager. Han vilde nu vide, hvor lang Frist jeg forlangte. Jeg bad i Begyndelsen om et Aar; men da dette syntes ham alt for meget, bad jeg ham, at tilstaae mig nogle Maaneder. Han gav efter, og fra dette Dieblik af beskjeftigede jeg mig med at forberede Alt til hans Modtagelse. Da alle Anstalter vare trufne, tilkjendegav jeg det for Bezieren, som lovede at indfinde sig den paafølgende Dag. Jeg holdt altsaa Mad og Drikke i Beredskab, lige som alt Andet, der ellers kunde behøves. Virkelig kom Bezieren til mig den følgende Dag, tillige:

med sine to Sønner, Djafar og Fadhl, samt et lille Antal fortrolige Venner. Neppe var han flegen af, førend han rettede Taler til mig, nævnte mig ved Navn og sagde: Skynd Dig at sætte noget frem, thi jeg har stor Madlyst. Hans Son Fadhl sagde til mig, at han foretrak stegte Høns for enhver anden Ret; og bød mig at lade dem, der alt vare tilberedte, sætte frem for ham. Da Bezieren havde spist, stod han op, gjennemløb Husets Værelser og forlangte, at jeg skulde vise ham min hele Bopæl. Herre, sagde jeg, Du har seet Alt; thi mere besidder jeg ikke. Sandelig, svarede han, Du har endnu et andet Huus. For: gjeves kaldte jeg Gud til Vidne paa, at jeg intet videre eiede; han lod en Murer komme og befalede ham, at gjøre en Abning i Væggen. Da Mureren forberedte sig til, at udføre denne Befaling, sagde jeg til Bezieren: Herre, tør man understaae sig, at gjøre en Abning for at trænge ind i sin Naboes Huus, da Gud har befaleet os at ære Naboskabets Rettigheder? Hvad kan det skade! sagde han; og da Mureren havde gjort Abningen gif han og hans Sønner igjennem den. Jeg fulgte dem, og vi traadte ind i en herlig Have, beplantet med Træer og Buske, og forsynet med Springvande. I denne Have vare

Lysthuse, samt Borde bedækkede med Tæpper
 og alt Slags Huusgeraad, og hvor Slaver af
 begge Kjøen gjorde Opvartning. Det Hele var
 overordentlig skjønt og herligt. Dette Huus,
 sagde Bezieren, ligesom alt, hvad Du her seer,
 hører Dig til. Jeg kysfede med Inderlighed
 hans Hænder og gjorde Himlen Løfter for hans
 Liv; thi jeg begreb nu, at han, fra den Dag af,
 da han første Gang forkyndte mig sit Besøg,
 havde kjøbt det ved mit Huus liggende Grund-
 stykke og der ladet bygge et skjønt, med alle
 mulige Bequemmeligheder forsynet Huus, uden
 at jeg vidste det mindste derom. Jeg saae vel, at
 der blev bygget; men jeg troede, at det var en
 af mine Naboer, som gjorde denne Beføstning.
 Yahya rettede derpaa Ordet til sin Søn Djafar.
 Nu har han vel, sagde Bezieren, et Huus og
 Tjenere, men hvormed skal han bestride Udgif-
 terne? Jeg har, svarede Djafar, foræret ham
 en Avlsgaard med Tilbehør og vil derover slutte
 en Contract med ham. Meget vel, sagde Bezier-
 ren, idet han henvendte sig til Fadhl, hans
 anden Søn; men hvoraf skal han bestride sine
 Udgifter indtil det Dieblif, da han kan trække
 Indtægt af denne Landeiendom? Jeg skylder
 ham, gjensvarede Fadhl, 10000 Guldstykker,

som jeg skal lade ham udbetale. Saa skynder Eder da, sagde atter Yahya, med at opfylde de Forpligtelser, I have overtaget. Virkeligen forærede Djafar mig UlsGaarden og Fadhl sendte mig den lovede Sum. Ligesom ved et Trylleslag var jeg altsaa bleven, om ikke en rig, dog en velhavende Mand. Siden vandt jeg ved denne Formue de Rigdomme, jeg nu besidder. Derfor, Fyrste over de Troende, har jeg, som Gud veed, aldrig ophørt at prise Barmhertierne og bede for dem i Stilhed, for dog paa een Maade at gjengælde, hvad jeg har deres Uedelmodighed at takke for. Vil Du derfor lade mig henrette, saa gjør hvad der behager Dig.

Raschid, rørt af denne Fortælling, lod ham gaae og gav Enhver Frihed til at begræve Barmhertigs Sønners sørgelige Fald.

Raschid, fortælles der, gjorde engang en Pillegrimsfart, ledsaget af Yahya, Khaleds Søn, samt af Yahyas to Søner: Fadhl og Djafar. Da de vare komne til Medina, gav Kalifen, tilligemed Yahya, sammesteds en stor Audients og Begge uddeelte mange Penge iblandt Folket. Raschids to ældste Søner, Amin og Mamum, gjorde det samme, understøttede af Fadhl og Djafar, Yahyas Søner. Der skete

altsaa i dette Aar tre offentlige Uddelinger, og de var saa betydelige, at de bleve til Ordsprog: thi dette Aar blev kaldet de tre Uddelingers Aar. Denne Gæmildhed frembragte megen Velstand i Familierne, og en Digter sang i den Anledning:

"Jnden for vore Mure have vi Barmhertigs
Sønner, paa hvem alle Forhaabninger hvile. O
henrykkende Nyhed! o fortryllende Syn!"

"Aarlig bortfjerne de sig fra deres Hjem.
Snart bekrige de Troens Gjender, snart besøge de
det hellige Huses gamle, ærværdige Mindes
mærke."

"Naar Yahya, Fadhl og Djafar bæere
Mekkas Dale med deres Nærværelse, saa hæver
der sig en ny Sol over denne Stads Dunstfreds."

"Bagdad er da indhyllet i Bortfjernelsens
Mørke, og Natten, som bedækker den hellige
Stad, forsvinder for Lyset af disse Stjerner, som
ere istand til at fordunkle tre Fuldmaaners
Glands."

"Deres Hænder ere skabte til at udbrede
Velgjerninger, og deres Fødder til at betræde
Prædikestolene i vore Templer."

"Naar Yahya foretager sig noget, saa jev-
nes alle Vanskeligheder, ingen Anden behøver at
blande sig deri eller lægge Haand derpaa."

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 6^{te} Juni 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Harun Raschid og hans Bezierer.

(Fortsættelse.)

Fadhl, Nahya's Søn.

Fadhl var iblandt alle Samtidige udmærket ved sin Gævmildhed; han maa ansees som en af de hvimodigste Dødelige, Jorden nogensinde har baaret.

Raschid's Moder havde givet ham Die, og Fadhl's Moder havde lagt Raschid til sit Bryst. Dette gav Digteren Mervan, Abu: Hassa's Søn, Anledning til at henvende følgende Vers til Fadhl:

”For Dig behøves der ingen anden Roes, end den, at have drukkit af det samme Bryst, som har ernæret Kalifen.”

”Paa alle Steder er Du Yahya's Vre, lige som paa alle Steder Yahya gjør Khaled's Navn berømt.”

Da Raschid havde givet ham Gouvernemens tet Khorasan, modtog han et Besøg af Digteren Abu'lhaul, som i sine Sange tilforn havde stiklet paa ham, hvorimod han nu forelæste ham følgende Vers, hvori han lovpriiste ham og undskyldte sig for sine tidligere Feilgreb:

”Fadhl's Brede er rykket frem, liig en tæt Sky, som, under Nattens Mulm, fremvæster en Vandstrøm, der vil udgyde sig over vore Hoveder, og som i sit Skjød skjuler Torden og Lyn.”

”Hvilken Slummer kan vel den Ulykkelige nyde, naar hans Seng staaer i Nærheden af det Sted, hvor en Løve med bleggul Mantel opholds der sig!”

”De Forseelser, jeg har begaaet imod Fadhl, Yahya's Søn, fortjene at paadrage mig denne Khaled's Søns Had.”

”Skjenk mig Din Belvillie; jeg beder ei om mere. De Belgjerninger, hvortil Du har vant

mig, maa Du tilstaae eller negte mig, ligesom det behager Dig."

"Jeg begriber ikke," svarede Fadhl; "hvortledes Du kan affondre min Gunst fra mine Belgjeringer; thi begge ere uadskillelige. Vil Du have dem i Forening, saa skulle de være Dig tilstaaede; hvis ikke, saa maa Du frasige Dig dem begge." Han gjorde ham derpaa Foræringer og gjenstjendte ham sin Gunst.

Djafar, Søn af Yahya Barmeki.

Djafar, Yahya's Søn, var en Mand, der udmærkede sig ved sin Veltalenhed, sin Dømmekraft, sin Siinhed, sin Skarpsindighed, sin Høimodighed, og ved en blid Charakter. Raschid foretrak hans Omgang for hans Broder Fadhl's; thi Djafar havde et muntert og meget forekommende Sindelag, hvorimod Fadhl var gnaven og pirrelig. Raschid sagde en Dag til Yahya: "Hvoraf kommer det, at man i Folket kalder Fadhl den lille Bezier, og at man ikke tillige giver Djafar denne Benvønlse?" "Det hidrører derfra," svarede Yahya, "at Fadhl forestiller min Person." "Nu vel," gjenmælede Raschid, "saa giv ogsaa Djafar en Post i Bestyrelsen, ligesom Du har overdraget Fadhl visse Forretninger." Yahya svar-

rede: "Hans Jver for' at hylde Dig og være omkring Din Person tillader ham ikke at belæsse sig med Bestyrelsens Byrde." Alligevel betroede Yahya ham Overopsynet over Kalifens Pallads, og fra den Tid af kaldte man ham, ligesom hans Broder: den lille Bezier.

Raschid sagde en Dag til Yahya: "Jeg vilde gjerne tage Seglbevarer-Embedet fra Fadhl og give det til Djarfar, men jeg vover ikke, at skrive til Denne derom; gjør det i mit Navn." Ifølge heraf skrev Yahya til Fadhl i følgende Udtryk: "De Troendes Behersker, hvis Magt Gud ville forøge, befaler Dig, at tage Din Ring af Din høire Haand og sætte den paa den venstre." Herpaa svarede Fadhl: "Jeg har adlydt den Befaling, som Fyrsten har tildeelt mig med Hensyn til min Broder. Jeg troer ikke at være berøvet en Raade, naar den gaaer over paa min Broder, eller at have tabt et Embede, naar han beklædes dermed." Ved at erfare dette Svar udraabte Djarfar: "Gud være lovet for den Gave, han har skjensket min Broder! Hvilken en skøn Sjæl! hvilken sjelden Dyd! hvilken Aandsfinhed! hvilke fortryllende Udtryk!"

(Fortsættes.)

J. A. Fibiger.

Extract

af

første Kvartals Regnskab 1835,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Aar, Restan- cer iberegneede	2812	82	4696	29
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 47 ^{de} Aargang No. 1—13	577	4		
B. De overordnede Medlemmers Contin- gent for dette Aar	77		20	
C. Renter af 6600 Rbdlr. Sølv i Bank: Obligationer er Rbdlr. Sølv 264 à 206 $\frac{1}{4}$ pCt.	272	24		
D. Laans Afbetaling i første Kvartal			1059	48
E. Optaget Laan	1700			
	<u>Rbd.</u>	<u>5439</u>	<u>14</u>	<u>5775</u>

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for første Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	727	48	150	
Pensionister for det Brockske Legat ...			44	
Dito for Caroline; Legatet			25	
2. Gratiale til 196 Medlemmer	2820			
3. Videnes Gratiale	170			
4. En Gave til et affødiget Vuds træn- gende Familie	30			
5. Laan til 29 Medlemmer				4500
6. Noget anviste Regninger	36	49		
7. Ugebladets Trykning med Papir	168			
8. Lønninger				400
Restancer af udstedte, ei endnu ind- frieede Qvitteringer:				
	<u>S. og T.</u>		<u>R. Sølv.</u>	
for Laan	96	Rbd.	377	Rbd.
for Contingent	121	- 24ß.	20	-
	217	24	397	
Saldo	1269	85	259	77
	<u>Rbd.</u>	<u>5439</u>	<u>14</u>	<u>5775</u>

Kjøbenhavn den 31^{de} Marts 1835.

C. G. Primon.

Overeensstemmende med den af Administrationen førte Control.

*C. Schram.

P. Friedentreich.

Bentley.

M. Wengen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 13^{de} Juni 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Harun Raschid og hans Bezierer.

(Fortættelse.)

Imellem Djasar og Statholderen af Ægypten fandt der, saaledes fortæller man, et gjensidigt Fjendskab Sted, og begge søgte at undgaae enhver Berørelse med hinanden. Medens Sagerne stode saaledes, understod sig en vis Person at skrive i Djasar's Navn et Brev til Statholderen af Ægypten, hvori der sagdes: at Dverbringeren var en af Djasar's bedste Benner, hvem man havde villet skaffe den Fornøielse, at besee Ægypten; man bad, altsaa Statholderen, at modtage ham paa

det bedste. Denne Ubefaling var affattet i de indstændigste Udtryk. Forsynet med denne Skrivelse begav sammes Forfatter sig til Egypten og overrakte den til Statholderen, som, efter at have læst den, vel forundredes derover, dog saaledes, at han ikke mindre glædede sig i denne Anledning. Han modtog altsaa Brevets Overbringer med særdeles Artighed, anviste ham et prægtigt Palads til Bolig og sørgede paa det omhyggeligste for alle hans Fornødenheder. Dog sendte han til samme Tid en Skrivelse til sin Forretningsfører i Bagdad, hvori han meddeelte ham, at en Ven af Bezieren havde overrakt ham et Brev, og at han ønskede undersøgt, om dette virkelig hidrørte fra Bezieren. Djarfar's foregivne Brev fulgte med denne Skrivelse. Forretningsføreren begav sig, strax da han havde modtaget det, til Bezieren's Huushovmester, fortalte ham Eventyret og viste ham Brevet. Denne overrakte det til Bezieren og meddeelte ham, hvad han nyligen havde erfaret. Djarfar læste Brevet og viste det, omendskjøndt han selv strax erkjendte Bedrageriet, til en Deel netop paa samme Tid omkring ham forsamlede Hoffolk og ham underordnede Embedsmænd, spørgende dem: om dette var hans Haandskrift? Alle erklærede, efter at have betragtet Skrivelsen,

at de ikke i denne Kunde gjenkjende Bezieren's Haand, og at Brevet følgerigen maatte være falsk. Bezieren fortalte dem derpaa den hele Begivenhed: hvorledes Brevets Ophavsmand opholdt sig for nærværende Tid hos Statholderen af Ægypten, og at Denne kun ventede paa hans Svar, for at kunne vide, hvad han havde at gjøre. Han spurgte dem derpaa om, hvad de meente at der burde gjøres med Falskneren. Nogle vare nu af den Formening, at man burde straffe ham paa Livet, for at gjøre Ende paa en saadan Eroldshed og forhindre Ligesindede fra at følge et saadant Exempel. Andre paastode, at den Haand, hvormed Forfalskningen var iværksat, skulde afhugges. Utter Andre stemmede for en dygtig Dragt Prygl, og at man derefter skulde lade ham løbe. Endeligen forlangte De, hvis Raad var det fornuftigste, at man skulde, istedet for enhver anden Straf, berøve ham den ved hans Forbrydelse tilsigtede Fordeel; man skulde altsaa underrette Statholderen af Ægypten om Bedraget og derved formaae ham til, slet ikke at tage Hensyn til den foregionne Unbefaling: Forbryderen, meente de, vilde saaledes være tilstræffeligen straffet, naar han havde gjort Reisen fra Bagdad til Ægypten uden at høste mindste Fordeel deraf.

Da de Alle havde talt ud, sagde Djasar til dem: "Store Gud, er der da ingen iblandt Eder, som kan bedømme Sagen rigtigt? I kjende det imellem mig og Statholderen af Egypten her: skende Fjendskab; ei heller er det Eder ubekjendt, at Stolthed og Egentjærlighed har forhindret enhver af os fra at gjøre det første Skridt til en Udsoning. Gud selv har fremkaldt en Mand, der har aabnet os en Vej til Venskab; i det mindste har han givet Anledning til en Brevveksling og følgelig sat Fjendskabet en Grændse. Skal han nu, for den saaledes beviste Tjeneste, lide Straf, saaledes som I have foreslaaet? Han tog nu en Pen og skrev paa Brevets Bagside: "Hvorledes, i Guds Navn, har Du da kunnet betvivle, at dette er min Haandskrift?*) Dette Brev er skrevet af mig og denne Mand hører til mine Venner. Jeg ønsker at Du vil overøse ham med

*) Med den lærde Historieskrivers Fakhreddin Razi's Tillæelse være det her bemærket, at dersom dette egenhændige Svar virkelig skulde eller kunde af Modtageren ansees som et saadant, saa synes Handlingen at staae i stor Modsigelse til Hensigten, da en Prøve paa Djasar's Haandskrift jo rimeligviis maatte blive Statholderen af Egypten det bedste Beviis paa, at Brevet ikke var skrevet af Djasar selv.

Belgjerninger og snart sende ham tilbage til mig; thi jeg længes efter hans Tilbagekomst, og hans Nærværelse er mig nødvendig.”

Da Statholderen af Egypten atter havde modtaget Brevet, med Bezierens tilføiede Svar, var han ude af sig selv af Glæde. Han forsømte Intet, som kunde være Manden behageligt, gav ham en stor Sum Penge og overøste ham med kostbare Foræringer. I den meest glimrende Forfatning vendte denne Mand tilbage til Bagdad. Efter at have faaet Udgang til Djasar, kysede han grædende Jorden. ”Hvem er Du, min Ven?” spurgte Djasar. ”Herre,” svarede han, ”jeg er Din Træl, Dit Bærk; jeg er den ulykkelige Falskner, den uforfammede Løgner.” Da nu Djasar havde bragt i Erfaring, hvem han var, modtog han ham huldrigt, lod ham sidde foran sig, samt erkjendte sig om hans Stilling og hvormed han havde faaet af den ægyptiske Stats holder. Paa det Svar, at hans Binding beløb sig til 100000 Guldstykker, beklagede Djasar, at det ikke var mere, og sagde til ham: ”bliv hos mig, paadet jeg kan fordoble Summen. Virkelig traadte denne Mand for en vis Tid i Djasar's Tjeneste og vandt derved en Sum af samme Størrelse, som den, Reisen til Egypten havde indbragt ham.

Huset Barmeki's Berømmelse steg med hver Dag, og vedblev at vore indtil paa eengang Lykken ganske forlod det. Følgende Anekdote tilkjendegiver ligesom det første Varsel for Barmekiernes Fald. Den fortælles af Lægen Bahhtischu, der udtrykker sig saaledes: "Jeg traadte en Dag ind i Raschid's Bærelse; han opholdt sig dengang i Bagdad, i et Palads, kaldet Kasr; alkhold (den evige Baarings Palads). Barmekierne boede paa Tigrisflodens modsatte Bredde, ligeover for Kalifens Palads, saa at kun Floden var der imellem. Da nu Raschid saae den Mængde af Heste, som holdt udenfor deres Bopæl, og den Skare af Mennesker, som trængte sig frem til Yahya's Dør, udraabte han: Gud belønne Yahya; han har paataget sig Forretningernes hele Byrde og gjør det muligt, at jeg kan overlade mig til Fornøielser. Ikke længe derefter indfandt jeg mig atter hos ham, og jeg bemærkede da, at han nu ikke længere betragtede Barmekierne med de samme Dine; thi da han saae ud fra sit Vindue og fik Øie paa den samme Mængde af Heste, som forrige Gang, sagde han: Yahya har bemægtiget sig alle Forretninger og har frataget mig dem alle; han, han alene, bestyrer Kalifatet og jeg giver kun mit Navn dertil. — Fra dette Dieblif af begreb jeg, at Barmekier-

tierne vilde falde i Unnaade, som det, ikke længe derefter, da ogsaa virkeligen skete.”

Vi ville nu omtale Marsagerne til denne Omvæltning, og paa hvilken Maade den gik for sig.

Historieforfatterne have forskjellige Meninger over denne Gjenstand. Efter et gammelt Sagn kunde Raschid ikke noget Dieblig undvære sin Søster Abbasada's og Djafar's Selskab. Da det imidlertid var imod Belangstændigheden, at Bezieren bestuede Prindsessens Ansigt, saa besluttede Raschid, at gifte ham med hende, paadet hun kunde befinde sig i hans Nærværelse uden at være tilfløret. Begge vare unge; og da Raschid ofte lod dem være alene, saa forblev Djafar ikke indenfor de ham foreskrevne Skranke. Prindsessen blev frugt sommelig og fødte Tvillinger. Nu søgte hun vel at holde Sagen skjult; men Raschid opdagede Hemmeligheden, og derved forarsagedes Marskerne's Fald. — Andre tilskrive denne beklagelsesværdige Tildragelse en ganske anden Marsag. Kalifen havde, siger man, paalagt Djafar, at lade en Mand dræbe, som nedstammede fra Abu Taleb; men Djafar, som ikke kunde beslutte sig dertil, lod den Ulykkelige løbe. Underrettet af Ildesindede om Djafar's Handling, spurgte Raschid ham: hvad han havde gjort med Mars

den. "Han sidder i Fængsel," svarede Djafar. "Vil Du," spurgte Kalifen, besværges dette ved mit Liv?" Djafar mærkede nu, at han var forraadt, og svarede Fyrsten: "Nei, visseligen ikke, og det Sande i Sagen er, at jeg har ladet ham løbe, fordi jeg fandt, at man ikke kunde gjøre denne Mand nogen grundet Bebreidelse. Raschid sagde herpaa til Djafar: "Jeg billiger, hvad Du har gjort." Men saasnart Djafar havde vendt ham Ryggen, tilføiede han: "Gud maa tilintetgjøre mig, hvis jeg ikke lader dig ombringe."

(Slutningen følger.)

S. A. Fibiger.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 25.

Løvedagen den 20^{de} Juni 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Harun Raschid og hans Bezierer.

(Slutning.)

Uter andre Historieskrivere fortælle, at Barmeskiernes Sjender, og iblandt dem Fadhl, Nebi's Søn, ikke havde ophørt med at sværte dem hos Raschid; man kom altid tilbage til den samme Bebreidelse: at al Unseelse var sammenhobet i deres Hænder, og at alle Statens Rigdomme strømmede til dem. Derved bevirkedes, at Raschid blev skinsyg paa dem og besluttede deres Undergang. — Fremdeles tilskriver man deres Fald den store Overlegenhed, som Djasar og Fadhl, Yahya's Sønner, havde deres Landsgaver at takke for: en Fortjeneste, som i Kongernes Dine let bliver til en Forbrydelse.

Der fortælles, at Yahya en Dag, medens han foretog sin Vandring omkring Kaaba *), skal have bedet saaledes: "Min Gud! er det Din naadige Villie, at berøve mig alle de Belgjerninger, hvormed Du har overøst mig — mine Glasver, mine Eiendomme, mine Børn —: saa gjør, hvad der behager Dig; jeg undtager kun Fadhl, min Søn. Efter at have bedet saaledes, gif han tilbage, men havde neppe gjort nogle Skridt, førend han vendte om igjen og sagde: "Min Gud, det er syndigt, at et Menneske, som jeg, begjærer nogen Undtagelse af Dig; — ogsaa Fadhl, min Gud, jeg samtykker deri." Ikke længe derefter paafulgte hans Unnaade. Djafar blev dræbt og alle hans Paarørende fængslede, hvilket vi nu ville fortælle.

Raschid havde i dette Aar gjort Pillegrimsfar- ten til Mekka. Paa Tilbagereisen begav han sig til Bands fra Hira til Anbar, og begyndte at leve lystigt. Djafar havde derimod sat sig til Hest, for at nyde Jagtens Glæder; desuden morede han sig snart i Drickelag, snart ved anden Tidsfordriv. Imidlertid modtog han undervejs de Foræringer, som Raschid sendte ham; hos sig havde han Lægen Bakhtischu og Digteren Abu Zaccar, den Blinde, som fornøiede ham med sin

*) See Side 198 af dette Nummer.

Sang. Da det var blevet Aften, sendte Raschid Bud efter Gildingen Mesrur, som var Djafar's Fjende, og sagde til ham: "Gaae til Djafar og bring mig hans Hoved; men understaae Dig ikke, at gjøre mig nogensomhelst Indvending." Mesrur begav sig altsaa til Djafar og traadte dristigt ind til ham, uden at have ladet sig melde. I samme Dieblif sang Abu; Zaccar følgende Vers:

. "Gjør ingen Modstand; der lever ingen Dødelig, hvem Døden ikke hjem søger, det være om Morgenen, eller om Aftenen."

Da Mesrur var traadt ind, sagde Djafar til ham: "Det glæder mig, at see Dig; men det er mig ubehageligt, at Du træder ind uden min Tilladelse." "Det, som fører mig til Dig," svarede Mesrur, "er af stor Vigtighed; overgiv Dig i Din Skjebne og gjør, hvad de Troendes Fyrste fordrer af Dig." Djafar kastede sig for Mesrur's Fødder, omfavnede hans Knæ og sagde: "Vend tilbage til de Troendes Fyrste! kun Vinen har faaet ham til at give denne Befaling." — "Lad mig," tilføiede han, "gaae hjem for at gjøre mit Testament." — "Det Første," svarede Mesrur, "er umuligt; hvad Dit Testamente angaaer, da kan Du gjøre det som Du finder for godt." Saasnart altsaa Djafar havde opsat sit Testament, førte Mesrur ham hen til det Sted, hvor Raschid just opholdt sig; derpaa traadte han ind med ham

i et Telt og afhuggede hans Hoved. Dette bragte han Kalifen paa et Skjold, og tillige bragte han ham Legemet, indsvøbt i et Stykke Læder. Raschid affendte nu nogle af sine Folk, for at fængsle Djafar's Fader og Broder, tilligemed hans Ljere og Venner. De bleve indspærrede i Rakka, og Raschid udryddede den hele Slægt.

Historieskriveren Amrani fortæller i denne Anledning følgende paafaldende Træk. "Jeg har," siger han, "hørt en vis Mand fortælle, at, da han var kommen ind i Divanets Bærelse og tilfældigviis kastede sit Blik paa en af Skriversnes Registre, havde følgende Ord tiltrukket sig hans Opmærksomhed: Udgifet for en Khila*) til Djafar, Yahya's Søn, 40000 Guldstykker; og at der, da han, faa Dage derefter, atter befandt sig paa det samme Sted, fandtes i Registeret tilføiet, under nysnævnte Artikel, de Ord: For Naphtha og tørt Siv til at opbrænde Djafar's, Yahya's Søns Liig, 40 Kirvat**). Derover havde han hvilgen forundret sig.

FadhI, Rebi's Søn, som var Raschid's Kammerherre, bliver Barmekiernes Efterfølger i Veziersværdigheden.

FadhI, Rebi's Søn, havde beklædet Kammerherreposten hos Kaliferne Mansur, Mahdi,

*) Khila eller Khilat betyder deels slet og ret en Klædning, deels ogsaa den Dragt, hvormed Fyrsterne beklæde dem, de ville bevise Væ. Dertil hører undertiden Udrustning med Waaben og vel endog en Hest.

**) Kirvat er en Skillement af liden Værdi.

Hadi og hos Raschid selv. Da sidstnævnte Fyrste havde udryddet Barmekiernes Slægt, satte han Fadhl i deres Sted. Han var en snild Mand, der meget vel vidste, hvorledes man bør opføre sig imod sine Beherskere, og hvilke Egenheder de gjerne see. Da han var bleven Bezier, lagde han sig med lidenskabelig Iver efter Videnskaberne og tilegnede sig i kort Tid de for sin Birketreds nødvendige Kundskaber. Iblandt de Digtere, som vare ham aldeles hengivne, befandt sig ogsaa Abu; Nova; og vi ville her meddele et Vers af denne Digter, til Slægten Rebi's Berømmelse.

"Naar Krigen's Urne gløder, da er Abbas en Løve, frygtelig at se; Fadhl er Dyden selv; Rebi er Foraaret i dets Friskhed." *)

Fadhl beholdt Posten som Bezier indtil Raschid's Død. Da denne Fyrste var død i Tus, samlede Fadhl Hæren og Bagagen, og vendte tilbage til Bagdad.

*) Dette Vers indeholder Ordspil med Navnene Abbas, Fadhl og Rebi, hvilke ere brugte, dels som Egennavne, dels som Egenhedsord. Abbas betegner Den, der har en alvorlig og truende Mine og derfor sammenlignes med en Løve; Fadhl betyder Fortreffelighed og Rebi henlyder paa Foraaret. Det synes iøvrigt tvivlsomt, om Abbas, Fadhl og Rebi ere Navne, som alle tilkomme den samme Person, eller om Verset sigter til Fadhl og to af hans nærmeste Paarørende, f. Ex. hans Broder og hans Fader.

Om Bygningen Kaaba i Mekka.

Det er, som bekjendt, paalagt enhver Muselmand, at besøge, i det mindste een Gang i sit Liv, Mahomets Fødeby, Mekka. Her findes den hellige Kaaba, en gammel arabisk Bygning, som efter Mahomets Forsikring skal være bygget af Adam, dernæst ødelagt ved Syndfloden og siden opført paany af Abraham og Ismael, i den Hensigt, at den eneste Gud skulde der tilbedes af alle Troende. I denne Bygning er indmuret en sort, i Solv indfattet Steen, som før var en Gjenstand for de hedenske Arabers Afguder. Denne Steen skal, efter Mahomedanernes Mening, være af Engelen Gabriel bragt Abraham, da han byggede paa dette Tempel, og den skal i Begyndelsen have været sneehvid; men siden, ved de mange Zaarer, han udgød over Menneskenes Synder, skal den være bleven sort. Propheten gjorde denne Steen til Khela, det vil sige: til det Punkt, imod hvilket man under Bønnen skal vende Ansigtet. Pilgrimmenene berøre og kysse denne Steen med stor Ærefrygt, saa at den er bleven ganske ujevn deraf. Ved Kaaba er der ogsaa en Brønd, der udgives for at have været den Kilde, som Gud viste Hagar, da hendes Søn Ismael var nær ved at vansmægte. Kaaba er forsynet med en Sølvdør af over Mandshøide. Til at gøre Tjeneste som Vægtere og Opvartere i dette med Indkomster rigt udstyrede Tempel ere 40 sorte Gildinger ansatte. Ikkemahomedanere maae holde sig paa i det mindste 9 Miles Afstand fra dette for Muselmændene saa hellige Sted.

Uandsnærverelse.

Under Richard den Andens Regjering udbrød, i Aaret 1381, en frygtelig Folkeopstand i London. Kongen, som ikke længere troede sig sikker i sit Palads, flygtede til Tower; men da dette befæstede Slot kun havde en svag Besætning og Pøbelen truede med at bestorme det, blev han omsider nødsaget til at begive sig ud til Oprørerne for at underhandle med dem. Deres Fordringer befandt sig tildeels ikke ugrundede, og ved at give efter for nogle af disse tilveiebragtes et Forlig, som Kongen bekræftede ved skriftlige Forsikringer, hvorpaa den paa dette Sted forsamlede Folkehob opløste sig. Men imedens Underhandlingerne fandt Sted udenfor Tower, blev dette Slot overrumplet af en anden Troop, som ombragte Kanzleren Simon Sudbury, Skatmesteren Sir Robert Harles og flere andre Personer af Kongens Hofstat, og den begyndte nu at fortsætte sine Udelæggelser i selve Staden. Kongen, som netop med et lidet Følge gik over Smithfield, traf der Anføreren for disse Røvere, Wat Tyler, i Spidsen for hans Bande, og indlod sig i Samtale med ham. Tyler havde befalet sine Folk at blive staaende i nogen Afstand, indtil han gav dem et vist Tegn, hvorpaa de skulde styrte frem, tage Kongen til Fange og dræbe hans Ledsagere. Men da Oprørerne strax tiltalte Disse paa en yderst fornærmelig Maade, traf Walworth, Londons Lordmayor, sit Sværd og slog Tyler ihjel paa Stedet. Oprørerne, som saae dette, gjorde strax Mine til at tage Hevn, og vilde sikkert have ombragt Kongens hele Følge, maaskee ham selv med, dersom

hans Landsnærværelse ikke havde sat ham istand til at frelse dem Alle. Dieblifligen befalede han nemlig Hoffolkene at trække sig tilbage, og gif allene hen til den rasende Hob, som han tiltalte med det meest uforfærdede Mod og den største Sagtmodighed, idet han spurgte: "Hvad vil mit gode Folk? Hvad betyder al denne Uordeg og Forvirring? Gjør det Eder ondt, at have tabt Eders Anfører? Jeg er Eders Konge og vil selv anføre Eder!" Denne dristige Fremtræden og besindige Tale gjorde et saadant Indtryk paa Oprørerne, at de strax fulgte ham og lode sig føre til en Plads udenfor Byen, hvor de modtog de samme kristelige Forsikringer, som de Andre havde faaet. Imidlertid havde man til Kongens Sikkerhed samlet et tilstrækkeligt Antal Krigsfolk, og den nyligen saa farlige Hob gif nu fredeligt bort, En hver til sit Hjem.

J. A. Fibiger.

Borger = Vennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 27^{de} Juni 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

* Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Napoleons og Josephines Egteskabs- ffilsmisse.

Efter Hertugen af Rovigos Memoirer *).

Man har fortalt mange Fabler om de Grunde, der bestemte Napoleon til at sønderrive et Baand, som han allerede for 15 Aar siden havde knyttet, og at skille sig fra en Person, der havde været hans Fedsagerinde under de mest stormende Perioder af hans hæderfulde Løbebane. Man har til:

*) Generallieutenant Savary, Hertug af Rovigo, født 1774, begyndte meget tidlig sin militaire Carriere, tjente først under Custine og Piche-

lagt ham den Uergjerrighed, at ville forene sig med fyrsteligt Blod; og har fundet Behag i at udbrede det Rygte, at han derfor har tilsidefat alle andre Hensyn. Imidlertid har man herover været i fuldkommen Bilsfarelse, og saa uretsfærdig i Henseende til ham, som man almindeligen er det mod dem, der staae over os. Nei, Sandheden er den, at Dpoffrelsen af den Gjenstand, som han saameget havde helliget sin Tilbøielighed, har været ham det smerteligste, han i sit Liv har prøvet, og at der intet Onde gives, han jo havde foretrukket for det, som han af Grunde, hvilke jeg strax skal fremsætte, saa sig tvungen til at paalægge sig.

gru, og bivaanede derefter som Adjutant hos General Desaix, Expeditionen til Egypten. Efterat Desaix var falden i Slaget ved Marengo, blev Savary Adjutant hos den første Consul. Han deeltog med Hæder i alle Napoleons Feldttog i Tydskland, og blev i Juni 1810 udnævnt til Politiminister efter Fouché. Da det i 1815 blev ham nægtet at ledsage Napoleon til St. Helena, maatte han flygte, blev dømt til Døden i December 1816, vendte desuagtet tilbage 1819, blev stillet for en Krigsret, men frikjendt. Han har skrevet Memoirer, der indeholde mange Oplysninger om Begivenhederne i Frankrige under Consulatet og Keiserregjeringen.

I Almindelighed var man uretfærdig mod Napoleon, da han satte Kronen paa sit Hoved; ogsaa der troede man kun at spore personlig Ærgjerrighed, og atter var man i en stor Bilsfarelse. Det kostede ham megen Selbovervindelse at forandre Regjeringsformen, og havde han ikke befrygtet, paany at see Staten bragt i Forvirring ved indvortes Splid, hvilket næsten altid er uadskiljelig fra en Valgregjering, vilde han maaskee neppe have forandret en Tingenes Orden, som syntes at være Revolutionens første Erobring.

Efterat han havde ført Nationen tilbage til de monarchiske Grundsatninger, havde han Intet forsømt, for uroffeligen at begrunde de Indretninger, der sikrede hine, og som opretholdt de nuværende Begreber over de tidligere. Meningsforskjelligheden kunde ikke hidføre nogen Omvæltning med Hensyn til Regjeringen; men dette var ikke tilstrækkeligt: Arvesølgen maatte endnu bestemmes saa nøie, at den ikke kunde frembyde nogen Anledning til Stridigheder mellem dem, som kunde fremkomme med Paastande; fordi, dersom denne Ulykke var indtruffen, vilde den ringeste fremmede Indblanding have været istand til, atter at opflamme Tvødragten iblandt os. Hans personlige Ærgjerrighed bestod deri, at han vilde

overdrage sit Bærf til Efterverdenen, og overgive sin Efterfølger en, paa sine talrige Seirvindinger, kraftigen begrundet Stat.

Han kunde ikke fordølge sig selv, at denne Række af uophørlige Krige, som man skaffede ham paa Halsen i den Hensigt at formindste hans Magt, egentligen intet andet Diemed havde, end at ydmyge ham personligen, fordi med ham den hele Magt vilde falde sammen, da den ikke længere understøttedes af den revolutionaire Svingskraft, som han selv havde undertrykket. For nu vedvarende at holde Udlandet i Skræk, havde man i det Indre maattet vedligeholde hiin vulcaniske Feber, der vel ofte kan frelse et Rige, men som ogsaa, styret af en behændig Haand, undertiden bringer det under Naget *).

Han var stedse gaaet feirrig frem af alle de Angreb, der havde dannet sig imod ham; næsten alle havde frembragt en Virkning, aldeles modsat den, som hans Fiender havde foresat sig; og paa denne Maade havde de selv i hans Haand

*) Frankrige havde, for mindre end to Decennier siden, havt Exempler paa begge Dele: den "vulcaniske Feber" havde frelst Riget, men Robespierre havde bragt det under Naget.

forenet denne Masse af Midler, som endnu gjorde ham frygteligere med et Genie, som hans.

Men da hans Fiender saa ofte søgte at berøbe ham dem saalænge han selv anforte sin Hær, hvad maatte man da ikke frygte for at de kunde foretage sig under hans Efterfølger, der kun kunde være en Sideslægtning, som desuden vilde forefinde Nationen afkræftet, Armeen kjed og overmættet af Krig, og Almeenaandens Daadkraft afbenyttet! Disse vare de Betragtninger, der bestemte ham, og som stundom foranledigede ham til at sige: "De have sat hverandre Stævne paa min Grav, men vi ville see, hvo der først kommer derhen". Disse Betragtninger var det, siger jeg, som have bestemt ham til at beskjæftige sig med Valget af sin Efterfølger.

Keiseren havde ingen Børn; Keiserinde Josefine havde to, hvis Lod allerede syntes bestemt; han vilde ikke kunde have rettet sine Tanker mod dem, uden at møde vigtige Hindringer, og uden at bringe noget Ufuldkomment istand, saa at allerede Foranstaltningerne indeholdt Spiren til Odelæggelse. Imidlertid troer jeg dog, at dersom Keiserindens tvende Børn havde været de eneste i hans Familie, vilde han have truffet

Unstalter til at sikke Vicekongen af Italien (Eugen Beauharnois) Tronfølgen, fordi Nationen da var forbleven enig og uforstyrret, og Intet havde forvirret den indførte Orden. Vicekongen var en arbeidsom Fyrste, der besad en ophøiet Sjæl, meget godt kjendte Omfanget af sine Pligter mod Keiseren, og selv vilde have paalagt sig den Forbindt- lighed, at begrunde det hele Regjeringsystem, saas ledes som han (Keiseren) vilde have overdraget ham det.

Hvad der har bragt mig paa denne Mening er, at jeg altid har seet Keiseren være tilfreds med Eugens Lydighed; og at han undertiden yttrede, aldrig at have erfaret nogen Ubehagelighed fra Vicekongens Side. Dog fattede han ikke den Tanke, at bestemme ham til sin Arving, netop fordi han havde nærmere Slægtinger, og saaledes let kunde have indviklet sig i Tvistigheder, dem han vilde søge at undgaae. Men tilsidst indsaae han Nødvendigheden af at forskaffe sig en mægtig Forbindelse, som kunde være tilstrækkelig for det Tilfælde, at hans System, ved en eller anden Begivenhed, var blevet truet; da at kunne tjene det til Støtte, og bevare det for fuldkommen Undergang. Ogsaa haabede han, at dette vilde være et Middel til at gjøre en Ende paa denne Række

af Krige, for hvilke han nu for enhver Priis vilde see sig befriet.

Disse vare de Bevæggrunde der bestemte ham til at sønderrive et Baand, som han allerede i saamange Aar var vant til; det skete mindre for hans egen Skyld, end for at interessere en mægtig Skat for Tingenes fastsatte Orden i Frankrige. Han tænkte flere Gange paa den Meddelelse, som han vilde kundgjøre Keiserinden, uden at han vovede, at tale med hende derom; han frygtede Følgerne af hendes Omfindtlighed, thi Taarer have stedse sikkest fundet Veien til hans Hjerte. Endeligen sagde han et Par Ord desangaaende til Keiserinden, men han erklærede sig egentligen ikke tydeligen, førend Vicekongen, som han havde ladet kalde, var kommen. Denne taledes selv til sin Moder, og bevægede hende til det store Offer; han opførte sig ved denne Leilighed som en god Søn, og som en, mod sin Velgjører erkjendtelig og trohengiven Mand, idet han sparede ham de smertelige Forklaringer i Nærværelse af en Gemalinde, hvis Bortfjernelse var ham et ligesaa tungt, som hende smerteligt Offer. Efterat Keiserinden havde anordnet Alt med Hensyn til Keiserindens fremtidige Stilling, hvilken han paa en glimrende og høimodig Maade bestemte, fremskyndte

han Skilsmisfens Dieblif, uden Tvivl, fordi den Tilstand hvori Keiserinden befandt sig, meget smertede ham, og ikke mindre hende, da hun jo tilbragte sin Tid blandt Personer, som vare Vidner til Ironaffættelse. Der fandt intet andet Baand, end en borgerlig Act, Sted imellem dem, ifølge Brugten paa den Tid, da de ægtede hinanden. Men nu havde Loven sørget for Ophævelsen af dette Slags Forbindelser, og der indfandt sig da en Aften hos Keiserinden en Forsamling af Personer, hvis Tjeneste ved denne Leilighed var nødvendig.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 4^{de} Juli 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Napoleons og Josephines Ægteskabs- skilsmisse.

(Fortsættelse.)

Der gav Keiseren nu med hoi Røst den Erklæring, at han havde besluttet, at ophæve sit Ægteskab med Josephine, som ligeledes var nærværende, og som, paa sin Side, hulkende gav sit Samtykke. Erkekantsleren erklærede derpaa, efterat have oplæst, og paa det nærværende Tilfælde anvendt Lovstedet, Ægteskabet for opløst *).

*) Med denne Ægteforening havde det en egen Sammenhæng. Grev Las Cases fortæller i sin

Efterat Formaliteterne vare iagttagne, tog Keiserinden Afsked med Keiseren, der begav sig

Mémorial de St. Hélène, at General Bonaparte og Madame Beauharnois vare blevne viede af en Præst, der ei havde aflagt Ed, og som ved et Tilfælde havde forsømt at indhente sin Foresattes Samtykke til at foretage Vielsen. Denne Mangel i Formen holdt Cardinal Fesch (Napoleons Onkel) for saa vigtig, at han, ved Kroningstiden, bevægede Ægteparret til, af ham at lade sig vie endnu engang, uden Vidner, men paa "behørig Maade". Da nu Skilsmislen skulde gaae for sig, blev den borgerlige Adskillelse declareret af Senatet; med Hensyn til den kirkelige tog man i Betænkning at henvende sig til Paven, og behøvede det ei heller. Den geistlige Ret i Paris ophævede Ægteskabet, fordi Cardinal Fesch havde fuldbyrdet Vielsen uden Vidner, og ifølge heraf havde der egentligen aldeles intet Ægteskab fundet Sted. Keiserinde Josephine lod nu Cardinal Fesch komme til sig i Malmaison, og spurgte ham, om han med sin Underkrift vilde bevidne, at hun havde været viet, og behørigt viet. "Uden Tvivl", svarede Cardinalem, "det vil jeg altid paaastaae, og jeg skal strax underskrive det forlangte Beviis", hvilket han ogsaa gjorde.

Den geistlige Ret i Paris overstred ikke sin Fuldmagt; thi vel havde Cardinalerne den Rettighed at kunne foretage en Vielse uden Vidner; men da denne Grundsatning ei var anerkjendt i Frankrige, havde den der Ægteskabets Ugyldighed til Følge.

ned i sit Gemak. Ifølge de forud trufne Foranstaltninger, afreiste hun den følgende Dag, for at tage sit Ophold i Malmaison. Samme Dag begav Keiseren sig til Trianon, da han ikke vilde blive alene i det uhyre Slot (Tuilerierne), som endnu var fuldt af Erindringer om Keiserinde Josephine. Hun nedsteg fra sin høie Rang med megen Rolighed, i det hun sagde, at hun, for Tabet af Hæderen, holdt sig skadesløs ved den Trøst, at have viist Keiserens Villie Lydighed. Hun forlod Hofset, men Hjerterne forlode ikke hende; man havde altid elsket hende, fordi aldrig Noget har været mere godmodig. Hendes Tjenstfærdighed mod Enhver var den samme da hun var Keiserinde, som den tidligere havde været det; hun uddeelte Gaver i Mængde, og med en saadan Ynde, at man vilde være bleven anseet for uhøflig ved ikke at modtage dem; man kunde ikke komme hende nær, uden at vorde overvældet med Foræringer. Hun har aldrig skadet Noget, da hun havde Magten dertil; endog hendes Fiender ere blevne beskyttede af hende; der hengik næsten ingen Dag, paa hvilken hun ikke havde udbedet sig en Naade for

Tovrigt synes det, at Keiserinde Josephine kun ønskede at erholde hiint Beviis til sin egen Beroligelse, og ellers ingen Brug gjorde deraf.

En eller Anden, som hun ofte ikke engang kjendte, men som havde vidst at vække hendes Deeltagelse; hun har begrundet mange Familiers Lykke, og i sine sidste Aar var hun omringet af en Colonie af Børn, hvis Modre hun havde bortgiftet og udstyret. Ondskaben har forekastet hende en Smule Odselhed i Udgifterne *); men bør man derfor dadle hende? Man har ikke været saa omhyggelig i at optælle de trængende Forældres mange Børn, hvis Opdragelse hun betalte; man har ikke talet om de Almisser, hun lod bringe omkring i Husene. Hele Dagen beskæftigede hun sig med Andre, og meget lidet med sig selv. Enhver følede Savnet af hende med Hensyn til Reiseren, fordi man vidste, at hun kun fortalte ham Godt næsten om Alle,

*) Den Ondskab har Napoleon altsaa ogsaa selv gjort sig skyldig i, thi han sagde paa St. Helena, at Josephine var i høieste Grad hengiven til Luxus, og uordentlig i Henseende til sine Udgifter; at det var umuligt, at sætte disse paa nogen fast Fod; at hun stedse havde Gjæld, og det altid gav Anledning til Tvistigheder imellem dem, naar Bestalingstiden kom. Hun sendte da ofte Bud til Creditorerne for at lade dem sige, at de kun maatte opgive det Halve. Selv til Den Elba havde Josephines Regninger forfulgt ham fra alle Italiens Egne.

som vare i hans Tjeneste. Selv Fouché, som endog, eet Aar tidligere, havde søgt at bevirke hendes Skilsmisse, var hun til Nytte.

Under hendes Ophold i Malmaison, lignede Færseleu fra Paris til dette Slot, en Profession, naattet den flette Aarstid; Enhver ansaae det for Pligt, at vise sig i Malmaison, i det mindste een Gang om Ugen.

Keiseren gjorde hvad der var muligt, for at vænne sig til at være alene i Trianon, hvor han havde taget sit Ophold; han sendte ofte Bud til Malmaison, for at erkynilige sig om Keiserindens Befindende; jeg troer, at, hvis han ei havde havt saa mange Bestjæstigelser, vilde han meget ofte have været der.

I Aaret 1808 havde den bekjendte Politienis niser Fouché, der altid lod sig det være magt: paaliggende, at blande sig i Keiserens Anliggender, og om hvem Napoleon sagde paa St. Helena, "at han (Napoleon) overalt havde fundet Fouchés smudsige Spor", allerede søgt at tilveiebringe en Skilsmisse mellem Keiseren og Josephine, hvem han endog personligen var Taknemmelighed

skyldig. Hertugen fortæller denne Begivenhed paa følgende Maade:

Jeg veed ikke, hvoraf Fouché havde erfaret, at Keiseren ønskede en Skilsmisse, eller i det mindste bestjæstigede sig dermed. Da han saae, at man Intet efterlod, for fastere at knytte Forbundet med Rusland, indbildte han sig, at man uden ham, ikke vilde have bemærket, at der i den russiske Keiserfamilie befandt sig en henrivende skøn Prindsesse, værdig Verdens skønneste Krone, hvis Glands hun endnu, ved alle sine udmærkede Fortrin, vilde have forhøiet. Man sagde ham, at Keiseren betænkte sig noget paa, at adskille sin Skjebne fra hende, med hvem han havde forenet sin Tilværelse, og som viste ham sin Erkjendtlighed ved den opmærksomste Omhu i Alt, hvad der kunde opvække hendes Deeltagelse.

Fouché tager sig for, at stille sig imellem begge Ægtefolkene, og at opvække den Tanke hos nogle Senatorer, hvis Meninger almindeligen rettede sig efter hans, at man burde betyde Keiserinden, at hun vilde gjøre et for Staten meget nyttigt, og for Keiseren tillige behageligt Skridt, naar hun selv foreslog ham Skilsmisssen, hvorom han ikke vovede at tale til hende. Han talde til disse Senatorer som en Mand, hvis Forholds-

ordrer svarede til det Sprog han førte til dem; og Alle gave deres Samtykke; Enhver vogtede sig for, at indvende det mindste. Ministeren, der troede sig stærk ved en Mening, der blev udtalt af Andre, men hvilken han dog havde ladet opstaae, driver Driftigheden saa vidt, at han gaaer til Keiserinden, og undseer sig ikke ved at saare hendes Hjerte paa det omfindtligste, i det han taler om den Nødvendighed, at bringe et for hende saa smerteligt Offer; han fortæller hende tillige om Senatets Ønske og Nationens Taknemmelighed.

Keiserindens første Tanke er, at Politiministeren kun var Keiserens Sendebud, og at denne havde overdraget ham dette Hverv, for ei selv at være Bidne til hendes Raarer. Uden at tabe Fatningen svarede hun ham: "Min Herre, Keiserens Befaling skylder jeg dette Exempel paa Lydigheid; De kan sige ham, at intet Offer er mig for kostbart, naar det kun er ledsaget af den trostfænde Tanke, at have handlet overeensstemmende med hans Ønsker". Hun lod Ministeren blive staaende i Salen, og drog sig tilbage i sit Cabinet. Men dette var det ikke, hvad Fouché vilde; han havde haabet at indlede en lang Samtale med Keiserinden, for at bevæge hende til at gjøre

det Skridt, han ønskede, som om det udgik fra hende selv, i det han efterhaanden vilde søge at lade det forsvinde, som angik Senatet og ham; men i Stedet herfor gav denne Ulfsted nu hans Foretagende det hele officielle Udseende, som han havde antaget, for at blive indført hos hende.

Keiseren, som i Løbet af Dagen ofte forlod sit Cabinet, for at begive sig ned til Keiserinden, fandt hende denne Dag henslydende i Taarer, og vilde vide Aarsagen dertil. "Kan De spørge mig derom, efter hvad De har ladet mig sige", svarede hun ham. Dette var ham en Gaade; og da han havde ladet sig den opløse, blev han høiligen overrasket over sin Ministers Dristighed. Han lod ham hente, og aldrig er Noget, af hvilkens somhelst Stand, saaledes bleven behandlet, som Politiministeren blev det ved denne Leilighed.

(Slutningen følger.)

L. M. Mullen.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 11^{te} Juli 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Napoleons og Josephines Ægteskabs- stilsnielse.

(Slutning.)

Keiseren var yderst opbragt, og kun den Lethed, hvormed han tilgav personlige Fornærmelser, kunde bevirke, at han lod ham beholde Embedet, især da Fouché, som Politiminister, stod paa en Post, hvor han saa let kunde misbruge sin Myndighed. Men han havde fra den Tid af, ingen Tiltro til Fouché, og betragtede ham som en Mand, der kun havde et personligt System, efter hvilket han søgte at indrette Statsforretningerne; som en

Mand, hvis hele Talent kun bestod i List; som kun kunde opspinde Rænker og Ideeforbindelser, og som fornemmeligen ingen Hengivenhed havde for ham. Havde der i Staten strax ladet sig finde en Anden, der kunde have paataget sig hans Embede, vilde en saadan dieblikkelligen være bleven beklædt dermed *).

Dette Politie-ministerens Foretagende var alene istand til at afbryde enhver Forbindelse med Rusland af denne Besskaffenhed, (hvis der overhovedet allerede var skeet nogen Erklæring af saadan Art) fordi han derved gav Planen saamegen Offentlighed, at han maatte ansees for at være dens Ophavsmand, og Keiseren derved fik Udseende af,

*) At den Lethed, hvormed Napoleon tilgav Fornærmelser, bevirkede at Fouché beholdt sit Embede, og: at dennes Post dieblikkelligen vilde være bleven besat af en Anden, hvis en dertil stikket Mand strax havde været at finde: — dette indeholder unægteligen en Modsigelse. Vi ville derfor snarere troe, hvad Napoleon selv siger derom, nemlig: at Dieblicket til en Skilsmisse endnu ikke var kommet; at Grunden, hvorfor han ikke søiede Josephine i hendes ivrige Forlangende, strax at jage Fouché bort, ene og alene var den, at han allerede hos sig selv havde besluttet Skilsmissen, og ikke, ved en saadan Tugtelse, vilde modvirke den offentlige Mening.

kun at have sluttet denne Forbindelse, ifølge en fra hans Minister udgaaet Mening; og desaaarsag havde han ingen Nytte kunnet drage af sliq en Alliance med den russiske Keiserfamilie *).

*) At det maatte være saavel Napoleon som Keiser Alexander ubehageligt, at Forbindelsen fik Udseende af, at være Fouchés Verk, er ganske naturligt; men hvad Nytten angaaer, da var denne vel omtrent bleven den samme i begge Tilfælde, og, var Alliancen først bragt istand, da vilde det sandsynligen ingen Indflydelse have havt paa Ruslands Forhold til Frankrige, enten nu Ideen dertil var udgaaet fra Napoleon selv, eller fra hans Minister.

Ali Pascha og de franske Officierer.

Nogle franske Officierer, der vare faldne i Hænderne paa den bekjendte Ali Pascha af Janina, affloge standhaftigen Opfordringen til at træde i hans Tjeneste. Tyranen førte dem nu omkring i sin Residents for at vise dem dens Mærkværdigheder, og lod dem ved denne Leilighed, ligesom tilfældigen, overvære en Execution, hvor tvende Delinqventer bleve levende flaaede. Paa Spørgsmaalet, hvad de Ulykkelige havde forbrudt, svarede han dem: "Det er Nogle, som ikke ville tjene

mig". Fra nu af forsvandt de franske Officierers Scrupler, og de traadte i Alis Tjeneste paa meget fordeelagtige Vilkaar.

Nelsons Liigkiste.

I Søslaget ved Abukir den 1^{ste} August 1798 sprang det franske Admiralsskib "l'Orient" paa 120 Kanoner, i Luften. Et Stykke af en af Masterne blev opfisket af det engelske Skib "Swiftsure", hvis Capitain, Hallowel, deraf lod forfærdige en Liigkiste, som han sendte sin Forsættel og gamle Ven Nelson, tilligemed følgende Skrivelse: "Sir, jeg tager mig den Frihed, herved at gjøre Dem en Foræring af en Liigkiste, forfærdiget af en Mast af "l'Orient", paa det at De, naar De engang ender Deres jordiske og nautiske Løbebane, da kan hvile i en af Deres Trophæer. Men at denne Tidspunkt endnu maa være meget fjern, er det hjerteligste Ønske af Deres oprigtige Ven Benjamin Hallowel". Denne sælsomme Gave blev modtaget af Nelson i samme Aand, som den, hvori den var ham tilsendt. Admiralen stillede Kisten i sin Kahyt op paa Enden bag den Stoel, paa hvilken han pleiede at sidde naar han spiste, og her blev den staaende, indtil en Tjener, som han holdt meget af, formaaede ham til at lade den bringe til Side. Den hædrede Helts jordiske Levninger bleve virkeligen indsluttede i denne Liigkiste. Som bekjendt faldt Nelson 7 Aar derefter i Søslaget ved Trafalger.

Om Beduinerne.

Beduiner, Orkens Beboere, kaldes de, fornemmeligen i Arabien, men ogsaa i Egypten, Syrien, o. fl. St. ombvandrede Folkestammer. De ere meget røveriske, overfalde og udplyndre de Reisende, eller bemægtige sig endog beboede og frugtbare Egne, hvor de da undertiden opholde sig en Tidlang. De arabiske Stammer befinde sig i en næsten uafbrudt Krigstilstand, og sjeldent har en Stamme Fred med alle sine Naboer paa engang. Imidlertid varer Feiden almindeligen ikke længe, Freden blive letteligen sluttet, og atter ligesaa hurtigen brudt igjen. Fægtninger af Betydighed levere de ikke gjerne, men søge hellere ved pludselige Overfald at overraske deres Fiende, for da at udplyndre hans Leir. Deres Feider ere derfor heller ikke meget blodige; og da de ikke foretage noget Angreb uden med overlegen Styrke, saa flygter den Angrebne som oftest næsten uden Modstand, haabende at kunne oprette sit Tab ved et lignende Overfald paa et af Modstanderens svagere Partier. Hadet for tilføiede Fornærmelser nedarves og vedvarer ofte gjennem flere Slægter; og de saa frygtede og frygtelige Følger af Blodhævnen forebygge ofte mangen morderisk

Ramp, saa at undertiden to Stammer kunne bekrige hinanden i et heelt Aar uden større Tab end 30 til 40 Mennesker paa hver Side. Ved flere Leiligheder have Araberne viist megen Tapperhed og stort Heltemod; men naar de kun sægte for at røbe, bemærker man just ikke hine Egenstaber hos dem, og der habes Exempler paa, at Karavaner have jaget den dem angribende, undertiden tre Gange overlegne Fiende paa Flugten. Naar Araberen derimod i aabent Slag træder sin Nationsfiende imøde, naar hans Stammes Hæder staaer paa Spil, da udvikler han hyppigen et sandt Heltemod, og der findes mangen Kriger, hvis Navn er berømt i hele Orken, og hvis Bedrifter kunne synes fabelagtige, naar man ikke vidste, hvor hyperlige Ryttere Araberne ere, ikke kjendte deres fortrinlige Heste og deres Færdighed i Brugen af deres Vaaben. Dschedna Ibn Geyan el Schamsy, en Helt, hvis Hæder er besungen i mangfoldige Digte, skal, efter det almindelige Sagn, i en eneste Fægtning have nedlagt 30 Fiender. Han roste sig af, aldrig at være flygtet, og det Bytte han vandt, var umaaadeligt; men hans Benner høstede Fordelen deraf, og han selv var og blev fattig sin hele Levetid. Til sidst opoffrede han Livet for sin Vergjerrighed.

I Maret 1790 udbrod Krigen mellem to Scheiker (saaledes kaldes deres Overhoveder), og efter flere smaa Fægtninger, stødte de endeligen paa hinanden ved den lille Stad Meserib, hvor Scheik i Spidsen af omtrent 5,000 Ryttere. Begge Hære havde stillet sig i Slagorden overfor hinanden, og de foranværende enkelte Ryttere havde allerede begyndt Kampen, da Dsche dna fattede den heltes modige Beslutning, at opoffre sit Liv. Han rider til Ebn Esmir, under hvis Faner han fægtede, aflægger sit Pantser og alle sine Klæder indtil Skjorten, og kysser Esmirs Skjæg til Tegns paa, at han vilde hengive sit Liv for ham. Derpaa forlod han sine Benneres Rækker, og sprængte, alene bevæbnet med sin Sabel, rasende løs paa Fienden. Da Alle tilfulde kjendte hans Tapphed, saa oppebiede man paa begge Sider, i ængstelig Forventning, Udfaldet af denne kjække Handling. Snart banede han sig Vej gjennem de fiendtlige Rækker, trængte frem til Fanen, som befandt sig i Midten, nedlagde Kamelen, hvorpaa den blev baaren, vendte derpaa atter tilbage, og havde allerede naaet det frie Rum, som adskilte begge Hære, da han blev dræbt ved et Skud af en fiendtlig Infanterist. Hans Venner, som havde seet Banneret falde, styrtede med Fryd

strig ind paa Fienden, slog ham paa Flugt, og bedækkede snart Balpladsen med 500 Infanteristers Liig. Man maa vide, at det Partie, hvis Banner falder, betragtes som det tabende.

For desbedre at kunne skjule deres Foretagender, og altsaa lettere overrumple Fienden, udgaae Araberne gjerne fra et fjernt liggende Punkt. Skal et langt Streiftog foretages, saa indbyder enhver Rytter en Ven til at ledsage sig. Denne Ledfager (Sammal) rider paa en ung, stærk Kameel. Rytteren (til Hest) sørger for Levnetsmidler og Vand, og sætter sig bag Ledfageren paa Kamelen, for at skaane sin Hest indtil det afgjørende Dieblif.

(Slutningen følger.)

L. M. Mullen.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 29.

Lørdagen den 18^{de} Juli 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets • Bogtrykker.

Om Beduinerne.

(Slutning.)

Naar de foran Udskikkede nærme sig Fienden, saa bestemmer Overhovedet almindeligen tre Samlingspladse, paa hvilke Ledsagerne skulle oppebie Rytterne, som nu ile frem til Angreb. Den første Samlingsplads er sjeldent længere end $\frac{1}{2}$ Miil fra Fiendens Leir, i en Dal eller bag en Høi. Indtræffe Rytterne ei her til den bestemte Tid, saa drage Ledsagerne sig tilbage til den anden Samlingsplads, hvor de skulle vente en heel Dag paa deres Benner. Derfra gaae de endeligen til den,

en stærk Dagreise fra Fiendens Leir betegnede, tredie Station, hvor de vente 3 til 4 Dage; og naar Rytterne heller ikke, efter denne Tids Forløb, indfinde sig her, saa begive de sig hjem i største Hast. Har Toget været heldigt, saa erholde Ledfagerne en betydelig Andeel af Byttet; men have Rytterne derimod lidt et Nederlag, kunne hine ei heller vente at nyde nogen Løn for deres Tjeneste. Paa lange Tog hændes det undertiden, at Rytterne omkomme til sidste Mand; blive de slagne tilbage og adskilte fra Ledfagerne, som medføre Levnetsmidlerne paa deres Kameler, saa maae de enten omkomme i Ørken, eller lade sig aldeles udplyndre.

Derfom en seirende Fiende er kommen langt borte fra, saa bekymrer han sig ikke om det, der findes i Modstandernes Telte, men bortfører da kun Hestene og Kamelerne. Er hans Leir derimod i Nærheden, saa medtager han tillige Teltene og Alt, hvad de indeholde. Byttet deles paa forskjellige Maader; undertiden plyndrer ogsaa hver Rytter for sig. I dette Tilfælde ansees Alt, hvad en Araber først berører med sin Landsse, som hans Eiendom.

Ratlige Overfald foretages almindeligen ikke, da dette bliver betragtet som Troløshed. Thi under

den, fra en natlig Kamp, uadskillige Forvirring, kunde let Enkelte tillade sig Volds gjerninger mod Fruentimmerne, hvilket, fra Mændenes Side, vilde fremkalde en fortvivlet Modstand, og maaskee give Anledning til et almindeligt Blodbad, som Araberne, af Frygt for Blodhævnen, altid søge at undgaae. En Undtagelse med Hensyn til slige Overfald gjøre imidlertid Schamma; Araberne, som betjene sig af en særegen Methode, naar de om Natten ville overfalde Fiendens Leir, og deres egen er i Nærheden. Ere de ubemærkede komne til Leiren, saa omstyrte de paa engang alle Teltene over Modstanderne, og medens nu disse søge at arbeide sig ud, bortdriver det angribende Partie Creatureerne.

Det qvindelige Kjøn bliver stedse agtet, selv af den mest opirrede Fiende; og hverken Mænd, Qvinder eller Slaver bortføres nogentid som Fanger. Naar Araberne erholde en Forstærkning efterat deres Leir er plyndret, saa bliver den bortdragende Fiende forfulgt, og Alt hvad de da kunne faae igjen af det Bortrøvede, bliver givet tilbage til Eierne.

Bed Plyndringen af en Leir dræbes sjældent Noget. Almindeligen er Leirens Erobring Følgen af et uventet Overfald, hvorved Forsvaret mod

den overlegne Fiende vilde være unyttigt, og Araberen dræber aldrig en Fiende, som ei gjør Modstand, naar han netop ikke har en Slægtnings Blod at hævne. Det tilsigtede Overfald paa en Leir mislykkes ikke sjeldent; thi undertiden erholdes Advarsel af en af Fienderne selv, som maaskee i Leiren har en Ven, hvis Liv eller Eiendom han ønsker at redde.

Naar en Araber forfølges af en Fiende, og hans Hest er udmattet, saa kan han redde sit Liv ved at springe fra Hesten, og bede om Naade. At gjøre dette, er imidlertid en Skam, og Fienden vilde stedse rose sig af, at Denne eller Hiin var sprungen fra Hesten, da han forfulgte ham. Heller ikke redder den Flygtende derved andet end sit Liv, da alle hans Klæder og hans Hest blive ham berøvede. Naar en flygtende Araber, ved Forfølgerens Nærmelse, ikke vil bede om Naade, endskjøndt Forfølgeren gjentagne Gange tilraaber ham: "Spring ned!" (Howel! Howel!) saa saarer eller dræber Modstanderen ham med sin Landse.

Under Krigen mellem to Stammer kan det undertiden finde Sted, at en Beduin-Araber af den ene Stamme har saadanne Ting at afgjøre med En af den fiendtlige Stamme, at en person:

lig Sammenkomst bliver nødvendig. Ved sig en Feilighed sammenkalder han hos sin Scheik de meest Ansæete af sin egen, tilligemed dem af den fiendtlige Stamme, som muligen opholde sig i Leiren, tager derpaa et Baaben eller en anden Ting, og kalder den hele Forsamling til Vidne paa, at han har erklæret, dermed at ville gjøre den fiendtlige Scheik, som han har ifinde at besøge, en Foræring. Saasnart han er ankommen i Siensdens Leir, og har afleveret sin Foræring til Scheiken, staaer det ham frit for, at opholde sig der saalænge som hans Forretninger fordre det. Skulde han, i det han vender tilbage, blive udplyndret, da kan hans Scheik blot henvende sig til den fiendtlige, og det Bortrovede vil sikkert blive udleveret.

Bannerne bestaae undertiden af tvende, 6 til 7 Fod lange, Træstænger, sammenfæiede og prydede for oven med en Duff sorte Strudsfejdre. Føreren af den Kameel, paa hvilken Banneret hæver sig, er ingen Krieger, men enten en Dreng, en gammel Kvinde, eller en Slave, fordi det er under en Mand's Værdighed at istemme Kampskriget eller at hyle, som Bannerføreren pleier at gjøre, for derved at opmuntre Kriegerne *). Alle

*) Saaledes fortælles rigtignok Ursagen til den Besynderlighed, at man ikke overgiver det Palladium,

Rytterne trænge sig om deres Banner, da imod dette de største Anstrængelser ere rettede. Et erobret Banner bæres i Triumph til den seirende Scheifs Telt.

Freden sluttet af de frigsørende Stammers Scheifer i et neutralt Parties Leir. Den hyppigste Aarsag til Feide er Misundelse over fortrinlige Græsgange eller Kilder; dog er Striden snart bilagt, naar det ene Partie ønsker Fred. Finde indre Stridigheder Sted blandt Familierne af en og samme Stamme, saa bevirke Familiehovederne let en Udsoning. Seer en Scheif, at hans Folk ikke ere tilfredse med Fredsbetingelserne, saa lader han Modpartiet vide, at Fiendtlighederne atter ville begynde.

der, som vi ovenfor have seet, har en saa vigtig Indflydelse paa Slagets Udfald, i en Krigers Hænder. Dog forekommer dette os at kunne have en eller anden rimeligere Aarsag, som f. Ex. at man ei vil fordømme en Krieger til en saa passiv Rolle, og saaledes berøve ham Leiligheden til at maale sig med Fienden, og gjøre Bytte; eller ogsaa: at man vil forebygge, at Bannersføreren, henreven af Kamplyst, vover sig for langt frem, hvilket man jo nok med Grund kan antage, ei saa let vil finde Sted med nogen af de ovennævnte Personer.

Tidligere gaves der enkelte Maaneder paa hvilke der ikke kæmpedes, nu derimod kun nogle Dage i hver Maaned. For at forebygge Blods hævnen, som altid fordres af de i Krigen Faldnes Slægtninger, kunne Scheikerne, naar de dertil have de fleste af deres Undergivnes Bisald, slutte Freden paa den Betingelse, at Alt skal være udsønet, og ingen Hævn fordres fra nogen af Siderne. Men sjeldent kommer det til saadanne Betingelser; og Mord, begaaede imod Folkeretten, kunne vanskeligen udsønes ved nogensomhelst Fredsslutning.

For skjellige Ønsker.

Et fransk Tidsskrift *) har en Soldat af det 35 Regiment alene ønsket følgende 3 Ting: 1) Indførelsen af et nyt Slags Infanterilegeværer **) til at lades bagfra. 2) Pantastfer til at bæres for paa Legemet. Og — 3) Frankriges Udvidelse til sine naturlige Grændser: Rhinen, Alperne og Pyrenæerne.

*) Journal de l'infanterie et de la cavalerie.

**) Opfundne af Robert i Marts 1831.

Om Ordet "Dressur", brugt om Mennesker.

Med Hensyn til dette Ord, yttrede, for nogle Aar siden, en offentlig, fremmed Tidende, sig paa følgende Maade:

"Der har ofte været Tale om, at de tyrkiske Tropper bleve dresserede eller afrettede; er dette et uheldigt Udtryk af Aviskriverne, hvilke hyppigen just ikke gjengive fremmede Ord meget tro, eller er det et officielt Kunstudtryk? I sidste Tilfælde, skal det, ved at sammenlignes med den daglige Tale, vel hentyde paa, at Tyrkerne, om man end maa ynde dem paa Grund af deres Kamp mod de rebelske Grækere (!), desuagtet kun gjælde for Hunde i den europæiske Politik, ligesom uden Tvivl en Bulbider allerede ofte har været meget nyttig, saafremt Beretningerne om Amerikas Erobring ellers ere overeensstemmende med Sandheden".

Hos os er dette Ord endnu i god Cours i hiin Betydning, og man siger baade: "at dreslere en Rekrut", og: "at dreslere en Hund". Det er ikke fordi vi have Mangel paa bedre, og mere betegnende, saavel fremmede som egne Udtryk; thi hvorfor sige vi ikke hellere at en Trop Rekruter er godt eller slet exerceret, instrueret, øvet, underviist — for just ei at bruge de mindre gængse Udtryk: belært eller oplært — end at den er godt eller slet dresleret? Men dette Ord have vi nu fra vore kjere Forfædre, og derfor holde vi fast paa det, ligesom paa saa mangen anden Arvedeel, som vi hellere burde søge at omsætte i mere gangbar Mynt. Det vilde især være at ønske, at et saa uskjønt Udtryk aldrig blev brugt i reglementariske Forskrifter, officielle Indberetninger, etc.

L. M. Møllen.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 25^{de} Juli 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

D m A l g i e r.

Sidtil den mægtigste af de tre Røverstater paa Afrikas Nordkyst, der saalænge ustraffede dreve deres Søroverter mod alle de Handelsstibe, hvis Regjeringer ei befriede sig herfra ved en aarlig Tribut i Penge eller ved anseelige Foræringer, blev Algier, som bekjendt, i Aaret 1830 indtagen og besat af et fransk Armeeerps under General Bourmont. En Bataillonschef, der bivaanedede Expeditionen, har derover udgivet et Verk *), hvoraf vi her meddele nogle Brudstykker, betræffende Befolkningen, de christne Slavers Behandling, og den forskjellige Virkning, som Efterretningen om Julirevolutionen frembragte paa Armeen og Marinen.

*) Campagne d'Afrique en 1830. Par Fern. L. Paris 1831.

I.

Algiers Befolkning er meget blandet; den bestaaer fornemmeligen af Tyrker*), Kolougliis (Chiulis), Maurer, Araber, Kabyler (Berber) og Jøder; fremdeles findes der ogsaa et betydeligt Antal Negere.

Tyrkerne dannede en Milice, som rekrutteredes fra de fornemste, levantiske Stæder. Denne Milice var stedse urolig, og altid færdig til at affætte den regjerende Dey, for dernæst at vælge en anden af sin egen Midte; da den desuden var overmodig, grov og despotisk mod de andre Classer af Indvaanere, var den meget frygtet, og blev senere neppe beklaget. Ved de Franskes Ankomst udgjorde den neppe 3,000 Mand**), og deraf er der ikke bleven Andre tilbage i Landet, end dem, som paa Grund af Legemsfvaghed eller høi Alder, ei vare istand til at bære Vaaben.

Kolougliis, Chiulis, eller Børn af Tyrker og mauriske Fruentimmere, følge, med Hensyn til Anseelse og Rigdom, umiddelbart efter Tyrkerne; men kunne ei, paa Grund af deres Fødsel, opnaae

*) Her tales nemlig om Tilstanden, saaledes som den var ved de Franskes Ankomst.

**) Dens Styrke er ellers angivet til 10,000.

nogen høi Værdighed; thi ifølge en herkende Fordom, taber det tyrkiske Blod i Reenhed ved hiin Sammenblanding. Imidlertid vare disse Børn Gjenstanden for deres Fædres hele Omhed, og for at holde dem skadesløse for Tabet af Rang og andre Fordele, grebe Fædrene ethvert Middel til at sikre dem en uafhængig Existentz.

Maurerne udgjøre over Halvdelen *) af Folkemængden; deres Udortes synes at vise, at de ere en Blanding af de gamle Mauritanier og Numidier med Phoenicierne, Rømerne og Araberne. De foretrække almindeligen Luxus i Klædedragt for Belleuet; og deres fornemste Lidsfordriv er Ride; og Skydeøvelser.

Araberne, indvandrede fra Asien, gjenkjendes letteligen paa deres mandige Physiognomier, deres levende Dine og deres næsten oliefarvede Hud. De ere af Middelsørrelse og velkøbte. De iblandt dem, som leve under Telte, og vandre omkring med deres Hjarde, kaldes Beduis

*) Denne Angivelse er vistnok for stor, thi hele Folketallet regner man at være 1,760,000 (siden Tyrkerne ere fordrevne) og deraf 600,000 Maurer. Men maaskee menes her den bosatte Folkemængde.

ner *). De betale sjældent Tribut, uden at blive tvungne dertil. Men i dette Tilfælde, ligesom ved enhver Slags Undertrykkelse, bryde de hellere op og drage sig længere ind i Orken.

Kabylerne udgjøre en egen, fra de foregaaende, aldeles forskjellig Slægt, og synes at nedstamme fra Nordafrikanerne; formodentligen ere de Descendenter af de gamle Libyer. Deres Farve er rød eller sortagtig, deres Væxt høi, slank og mager; de ere, ligesom Araberne, deelte i smaae Stammer under Scheiker; nogle af disse Stammer have udbredt sig i Atlasbjergene, andre i Orken.

Hvad angaaer Jøderne, da ere de her, ligesom man finder dem i Polen, Tydskland, Italien, og i alle de europæiske Stater, hvor de ikke have Borgerret: nedsunkne i dyb Uvidenhed under et vanærende Slaveri, og frybende. For ei at tildrage sig Opmærksomhed, affectere de den største Trang, og gaae for det meste klædte i Pjalter; i deres Baaninger er Luften stinkende og Ureenligheden høist væmmelig. Endog den bekjendte Bacri, denne rige Jøde, som har spillet en

*) Som vi i de tvende foregaaende Nummere have omtalt.

Rolle ved Stridighederne mellem Frankrige og Dejen, beboede, før vort Indtog i Algier, et Huus, som var langt fra at forraade Velstand; men, efter Tyrkernes Fordrivelse, tog han et lidet Palais, som tilhørte ham, i Besiddelse, og udleiede det.

II.

I flere Aarhundreder have christne Slaver, til Bane for Europas civiliserede Nationer, sukket i Barbarernes Lænker. De Ulykkelige, med Magt henløbte til Trældom, frarevne deres Fædreland og deres Familie, nedsatte i Klasse med Dyrene, maatte ansees som lykkeligst, naar de under Skjændselen hurtigen endte et Liv, som hiin europæiske Civilisation, saa hovmodig af sin Overlegenhed, og saa ligegyldig mod Menneskehedens Lidelser, ei havde formaaet at beskjærme.

Bed Ankomsten i Slavegaardene (Bagnios) bleve deres Klæder dem fratagne, og de isortes et Slags Lærreds Kofte. Hovedet, Armene og Benene forbleve ubedækkede. Mange lode deres Skjæg voxer, som Tegn paa Kummer. De Fleste maatte forfærdige Lougværk og Seil for Marinen; Andre, kjøbte af rige Maurer, bleve paalagte de laveste, huuslige Forretninger; atter Andre maatte som

Erøldyr flæbe Stene og Lommer, bestemte til offentlig Brug. De vare altid lænkede, og deres Føde bestod i to smaae Brød om Dagen. Hvis ikke en rig Maurer havde udsat et Legat for dem, havde man ladet dem forhungre om Fredagen, fordi de, paa denne Dag, vare fritagne for Arbeide. Om Natten laae de, udsatte for Veirligets Barskhed, i Gangene, eller vel endog i fri Luft, og de, som arbeidede i Markerne, maatte søge Tilflugt i Huler. Ved Daggry bleve de førte til Arbeide, og Bevogterne, forsynede med Pidske, tvang dem ofte til, for de faa Penge, som de kunde besidde, at tilkjøbe sig en eller anden ringe Lindring i Arbeidet. Under disse Bødlers Barbari endte de Ulykkelige saaledes snart deres kummerfulde og smertelige Tilværelse.

Spændte i samme Lag, som de Dyr, der bleve brugte til Markarbeide, maatte de drage de sværeste Læs, og erholdt flere Pidskeslag end deres Medtrælle: Hæstene eller Mulæstene, som altid bleve langt mere skaanede. Der døde hvert Aar omtrent 200 Slaver, som en Følge af den slette Behandling og af Mangel paa Levnetsmidler.

Vel gaves der en fastsat Priis, for hvilken enhver Fange kunde løskjøbes; men sædvanligen var dem dog alt Haab om Frigivelse berøvet.

Derfom de Ulykkelige, efterat have opnaaet den meget sjeldne Tilladelse til at drive en Haandtering, havde samlet sig Noget, kunde de derfor ikke anvende dette til Løsepenge; thi da Deyen var den lovlige Arving til Alt, hvad der tilhørte hans Slaver, bemægtigede han sig stedse det de havde fortjent; ja, det hændtes endog ofte, at man bragte dem af Dage, paa det at hans Høi-
hed faa meget snarere kunde komme i Besiddelse af deres Eiendom.

Fangenfabet i Algier var faaledes forbundet med Grusomheder af enhver Art; ogsaa kunde, som en vis Skribent siger, Slavernes sorgelige Skjebne passende sammenlignes med Uandernes i Fortvølelsens og Mørkets Opholdssted, der, paa deres uophørligen gjentagne Spørgsmaal: hvor længe de havde tilbage, stedse erholdt det eensformige, skrækkelige Svar: Evigheden.

Naar en af disse Ulykkelige blev syg, skulde man troe, at hans Herre, i det mindste for sin egen Interesses Skyld, skulde tage sig af ham. Men ingenlunde: den Ulykkelige blev overladt sig selv; og havde ikke Spanien udsat en Sum til Oprettelsen af et lidet Hospital, udelukkende bestemt for de christne Slaver, vilde man have seet dem omkomme paa Gaderne, og den

lidende Menneskehed var forbleven hjælpeløs. Carl den 4^{de}, Konge af Spanien, maatte ansee det som en stor Günstbeviisning, at han, med mange Vanskeligheder og Bekostninger, endeligen opnaaede, at man tilstod ham et lidet Strykke Land ved Kysten, hvor de Christne kunde blive jordede. Før den Tid bleve Ligene liggende ubegravne, til Føde for Roddyrene.

Den Hæder, at have gjort en Ende paa alle disse Uffkyeligheder, og forhindret deres Gjenkomst, tilhører Frankrige. Kommende Slægters Belsignelse vil være dets Hævn over de Samtidiges Ligegyldighed og Uretfærdighed.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger = B e n n e n.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 31.

Lørdagen den 1^{te} August 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

D m A l g i e r.

(Fortsættelse.)

Efterretningerne fra Frankrige, som almindeligen ellers fulgte hurtigen paa hinanden, vare udeblevne siden de sidste Dage i Juli, og vi havde allerede nu den 10^{de} August. Man begyndte at forundre sig; thi vi havde ikke havt nogen Modvind, Veiret havde været skjønt, og de fra spanske og italienske Havne ankommende Skibe, løbe uhindrede ind i Bugten. Hver Aften besteg vi Terrasserne, og skuede ud over Habet mod Frankriges Kyster, i det vi stræbte at opdage en Seiler, som tog Retningen mod Algier. Pludseligen, om Morgenen den 11^{te}, udbredte sig et dumpt Rygte

i Kasfuaba*), og begyndte at forstyrre den Fred og Enighed, som hidtil havde hersket der. Overalt dannede der sig Groupper; paa alle Ansigter læstes Forbauselse. Et Handelskib fra Marseille var ankommet den foregaaende Aften, og havde bragt Efterretningen om en Revolution i Frankrige: ved dets Afreise havde det trefarvede Flag valet i Toulon og i Marseille. Man saae paa hinanden, spurgte hinanden, og af alle med Skibet ankomne Breve, stadfæstedes det, som Skibsmandskabet fortalte. Alle Blikke ere fra nu af rettede mod Marschallen**); Uroligheden tiltager, og med hoi Røst fordrer man Forklaringen af saa overordentlige Begivenheder. Dagsbefalingen lød saaledes:

”Eælsomme Nygter ere i Omløb i Armeen. Overgeneralen har ikke modtaget nogen officiel Meddelelse til deres Bekræftelse. I ethvert Tilfælde bør Hæren i sin Ed og i Statens Grundlov, see Rettefnoren for sine Pligter”.

Denne laconiske Befaling opvakte Forundring hos Enhver; og fra dette Dieblik af, kunde de mere Klartseende letteligen forudsee den Bending, Sagerne vilde tage. Man kunde have ønsket et kraftigere Sprog, mere skicket til at modvirke den almindelige Skræk. Maaſkee havde det været forsigtigere, at søge at vinde Tid,

*) Det gamle Slot, hvor nu det franske Hovedkvarter var.

***) Bourmont havde erholdt Marchalsstaven efter Algiers Indtagelse. Man concentrerede saaledes i hans Person hele Belønningen, thi nogen anden særdeles Forfremmelse havde ei funden Sted.

og at berolige Gemytterne, istedetfor at ophidse dem; Tiden var kostbar: hvert Dieblif, som hengik i Uvisshed og Raadvildhed, var tabt for den kongelige Sags Forsvar *), og kunde bringe os Tidende om en eller anden ny Ulykke. De, den kongelige Sag mest hengivne Dfficiierer — og deres Antal var stort — vare af den Mening, at man skulde formere en Elitdivision, indskibe den, med eller uden Admiralens Samtykke — som intet havde at betyde, da man kunde disponere over en stor Mængde Handelskibe, der vare fragede for et Huus i Marseille — og dernæst landsætte den paa hvilket som helst Punkt af Frankriges Kyster. Tronen var i Fare, den kongelige Familie havde forladt sin Residents med Levningsgerne af den Magt, som det havde været overdraget at opretholde Roligheden i Paris: saaledes lode de nyeste Esterretninger. Det gjaldt altsaa om, at ile den vaklende Trone til Hjælp, og frem for Alt at beskjærme Dynastiet mod det seirende Parties dristige Fordringer, hvilket endnu lod sig gjøre (?). Det pludselige Syn af en Division af Armeen fra Afrika paa fransk Grund, vilde have samlet alle Royalisterne. General Bourmont, i Spidsen af denne Division, kunde have frelst Monarchiet **). Men Ulykken

*) Læseren vil lettelligen bemærke, at Forfatteren var det bourbonke Dynastie ivrigen hengiven.

***) En saadan Plan kunde lettelligen udkastes i Algier, men vanskeligen udføres i Frankrige, og neppe vilde Bourmont have været heldigere 1830, end Lafayette var det 1792, eller Dumouriez 1793. I det mindste vilde hans Foretagende vistnok ei have gjenvaakt Mindet om Napoleons

vilde, at andre Raad skulde faae Overhaand, og saaledes bleve alle de, som ønskede at der skulde tages en ædel og høimodig Beslutning *), bortsfjernede.

Saaledes henløb Tiden, uden at man syntes at ville gribe nogen Forholdsregel. Man beordrede alene Divisionerne i Bona og Oran til Algier. Med hvert Dieblif blev vor Stilling mere precair, thi de gunstige Esterretninger for Revolutionen, som dagligen ankom fra Frankrige, lode os tillige forblive i den fuldkomneste Uvidenhed om den kongelige Families Skjebne. Nogle Journaler, udfomne i Paris under Omstændighedernes Indskydelse, kunde ikke give os nogen fast Idee om Begivenhederne. Da var det, at nogle Officierer forlangte at reise, for at sætte sig i Forbindelse med Kongen, ligemeget hvor han befandt sig, og uden at tage Hensyn til Quarantainelovene; men deres Tilbud blev ikke modtaget.

Fortvivlelsen havde bemægtiget sig os; og denne feirrige Hær var, saa at sige, holdt tilbage som fangen i Algier paa Grund af Mangel paa Enighed mellem den og Marinen. De fleste Officierer af denne Etat skjulte ikke engang deres Glæde over Begivenhederne i Frankrige, og, besynderligt! vare endog utaalmodige efter at skifte Flag. Imidlertid kunde dette Flag, hvis Farver

Triumphantog til Paris 1815. Bourmonts Modtagelse var uden Tvivl endnu bleven foldere i Frankrige, end den var det hos Preusserne, da han 1815, fire Dage før Slaget ved Belle-Alliance, gik over til Fienden.

- *) Denne "ædle og høimodige Beslutning" bestod altsaa i at opflamme Bogerkrigen i Frankrige.

gjenkaldte Hæderens Minder for dem iblandt os, som havde deeltaget i Krigene under Keiserregjeringen, kun være et slet Forvarsel for Marinen; thi, med Undtagelse af et Par partielle Affairer i Indien, kunde det kun erindre Marinen om Ulykker og engelske Fængsler. Under det hvide Flag havde den franske Marine derimod altid været mægtig, ja havde endog i Monarchiets Lider, flere Gange viist sig vor evige Modstander overlegent. Heller ikke burde Navarino være udslettet af vore Officierers Erindring, hvilke i det Hele havde spillet en saakjøn Rolle i Levanten siden den græske Krigs Begyndelse. Saaledes var det hvide Flag agtet af alle Nationer; thi overalt havde det været Ulykkens Beskjærmer og de Undertryktes Skjold.

Siden Restaurationen havde vore Skibe gennemseilet alle Verdens Have; Bidebegjerligheden havde ført dem til de mest assides og ubekjendte Egne. Nyttige Opdagelser vare Resultatet af disse videnskabelige Reiser; og Marinen havde, kort sagt, ved sine Bestræbelser, ved den Beskyttelse, den ydede Handelen, ved sit vakkre Forhold i Levanten og ved sine Heltebedrifter, erhvervet sig en høi Grad af Navnkundighed. Alt dette skyldte den Restaurationen og de femten Fredsaar, som vare dens Følge. Et overordentligt hurtigt Avancement blandt Officiererne havde fundet Sted; og alle disse Belgjerninger vare forglemte! og Oprørets Fane blev af de samme Officierer hilset med Henrykkelse! Hvilken Utaknemmelighed af dem, som vare blevene overvældede med Belgjerninger af den nu omstyrtede Magt! Fra dette Dieblik af var der Splid i Armeen. De iblandt os, som begræd den Families Ulykke, der havde

skjænket vort Fædreland femten lykkelige Aar *), imødesaae med Skræk den Fremtid, der forestod Frankrige, og adskilte sig fra dem, som havde bestemt sig til at følge Revolutionens Gang.

Marinen havde udtrykkelig Ordre til at heise det trefarvede Flag; men Admiralen lod Marschallen sige, at Flaaden ikke skiftede Flag før dertil blev givet Signal fra Landet. Alle fra Frankrige ankommende Skibe førte endog det trefarvede Flag naar man kunde vine dem, og heisede derefter det hvide Flag.

Flere Krigsraad bleve holdte, og Discus-sionerne over denne Materie vare meget levende;

- *) Hvorvidt de 15 Aar fra Ludvig den XVIII'des anden Tronbestigelse og til 1830, virkeligen havde været saa lykkelige for Frankrige, som Fors. siger; og om man kan antage, at Nationen, efter saadanne 15 Aar, og uden særdeles Grund, skulde have reist sig i Masse mod Regjeringen, omstyrtet denne, udjaget sit legitime Dynastie, og aldeles udelukket det fra Tronen: dette bør ikke her blive nogen Gjenstand for Undersøgelse. I Henseende til de bittere Bebrejdelser, Fors. gjør Marinen, da synes han at gaae noget for strængt til Værks; thi ligesom det hvide Flag kunde erindre denne Stat om den sidste Række af Fredsaar med England, (rimeligviis Hovedgrunden til at intet Uheld havde rammet den), saaledes maatte det trefarvede minde den om flere, saare hæderlige, om ogsaa som oftest uheldige Kampe mod dens overmægtige Rival; det maatte minde den om den mest glimrende Krigsperiode og om den høieste Magt, som Fædrelandets Historie havde at fremvise. Ved "Navarino" deelte de franske Vren for Sciren med Englænderne og Russerne; her laae ingen engelsk Flaade overfor, men ved Siden af dem, og her kæmpedes ikke mod nogen Nelson.

de høiere Officierer udtrykte de ædleste Tølelser, og protesterede lydeligen mod Alt, hvad der maatte skee til Skade for den unge Prinds, der var bleven Konge ifølge hans Bedstefaders og Oncles Abdication. Dimissionerne bleve meget talrige, og Hovedkvarteret var opfyldt med Officierer af alle Grader, som forlangte at vende tilbage til Frankrige, efterdi der i Algier ikke mere var Noget at udrette for den kongelige Sag. De vare langt fra at formode, at tre Dage havde været tilstrækkelige til at omstyrte en Trone, hvortil saamange Interesser knyttede sig, og som saa Mange havde svoret at forsvare indtil Døden.

Man samtykkede kun vanskeligen i at bevilge disse talrige Ansøgninger om Afreise, thi man frygtede den Virkning, som hine frimodige og redelige Protestationer af dem, der havde ført Tropperne til Seir, kunde frembringe paa disse.

Flere Regimenter havde besluttet, ikke at skifte Cocarde; i andre havde et stort Antal Officierer og Underofficierer gjensidigen givet hverandre deres Ord paa, ei at foretage nogen lignende Forandring; Armeen var saaledes nærved at vorde sønderreven af indvortes Splid. Den 15^{de} August blev et Krigsraad holdt hos Marschallen, og deri blev det besluttet, at man skulde oppebie mere bestemte Efterretninger fra Frankrige, før der skiftedes Faner; thi for vore Dine viste sig mange Sandsynligheder: den unge Prindses Rettigheder vare helligede; Kongerigets Generallieutenant kunde have et talrigt Partie; de gamle Republicanere kunde hæve deres Hoveder, som, 10 Aar under Keiserregjeringen og 15 Aar under Bourbonerne, havde været nedbøiede; Hertugen af

Reichstadt havde endog nogen Udfigt, thi Erindringer om hans Fader var ikke udsløtt hos dem iblandt os, som havde sægtet under ham, og i deres Tal fandtes glimrende militaire Egenskaber. Alle disse Partier kunde gjøre hverandre Retten stridig, og det var at befrygte, at man hvert Dieblig vilde erholde Esterretningen om Indsættelsen af en ny Regjering, endnu før man havde taget nogen Beslutning. Man vilde derfor i det mindste beholde Skindet; og, uagtet hvad der var besluttet i Krigsraadet, blev det dog afgjort mellem Marschallen og Admiralen, at den tresarsvede Fane skulde vaie fra Hovedkvarteret (Kasssuaba) om Morgen den 17^{de}.

Armeen blev underhaanden underrettet om denne Forandring; det blev den bekjendtgjort, at man havde maattet føie sig efter Omstændighederne, men at saadant isvrigt ingen skadelig Indflydelse skulde have paa den unge Prindses, den eneste legitime Tronarvings, Rettigheder. Den 17^{de} om Morgen blev Regimenterne sammentrufne; man forelæste dem Kongens og Dauphins Tronfravigelse til Fordeel for Hertugen af Bordeaux; Soldaterne forbleve tause, og den nye Fane hilstes ikke med noget Bifaldsraab.

(Slutningen følger.)

L. M. Mullen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 32.

Lørdagen den 8^{de} August 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

D m A l g i e r.

(Slutning.)

Den 3^{die} September gif Marschal Bourmont ombord paa en østerrigsk Brig, somhan havde været nødsaget til at fragte for sin egen Regning, da Marinen havde negtet ham et Skib. To Matroser vare tilstrækkelige til at borthære hans Løi; og man saae nu Den, som for tre Maaneder siden havde gennemseilet Middelhavet i Spidsen af den skønneste Flaade, Frankrige nogensinde har eiet, at bortfjerne sig sorgfuld fra det Land, der havde været Skuepladsen for hans Hædersdaad, men ogsaa var Mindet om hans smertelige Tab*). Ikke

*) Af Bourmonts 4 Sønner, som bivaanede Expeditionen, var den Næstældste falden den 24^{de} Juni, i Fægtningen ved Sidi-Kalef.

beriget af de mange Millioner, Frugterne af Erobringen, medførte han kun een Skat: Hjertet af sin ulykkelige Søn.

Algier som det er *).

Staden.

Algier, forstum Hovedstaden i Kongeriget eller Paschalikket af samme Navn, og Deyens Residens, nu derimod Sædet for det franske Gouvernement i Nordafrika, ligger paa den nordlige Skraaning af et Bjergstrog, som almindeligen holdes for at være en Forgrening af Atlasbjergene, og skilt fra disse ved Sletten Metidscha.

Stadens uregelmæssige Bygningsmaade frembyder, især fra Søen, et usædvanligt Syn. Man er meget mere tilbøielig til at antage de blændende hvide, firkantede Steenmasser for et

*) Reisen und Länderbeschreibungen der älteren und neuesten Zeit, 2c. Herausgegeben von Widenmann, Redacteur des Auslandes, und Hauff, Redacteur des Morgenblattes. Zweite Lieferung. Algier wie es ist. Stuttgart und Tübingen, 1835. Ligefom vi i de foregaaende Nummere have meddeelt nogle Brudstykker om den tidligere Tilstand i Algier, saaledes ville vi her søge at give en kort Skildring saavel af den nuværende, som af de Forandringer, der ere foregaaede under den franske Occupation. At dette imidlertid kun kan skee udtogsviis, er en naturlig Følge af dette Blads snævre Grændser.

Marmorbrud, end for en Stad. Gaderne ere kun tildeels brolagte, næsten altid i Midten gjennem skaarne af en Kendesteen, og derhos saa smale, at i de fleste af dem, to Fodgængere kun med Noie, tvende Ryttere derimod aldeles ikke, kunne passere hinanden forbi. Nødvendigheden af, at beskytte sig mod den stærke Hede, og Mangelen paa Plads indenfor Stadens Mure, ere Aarsagerne til denne, i saa mangen Henseende, følelige Ubequemmelighed. Under den franske Administration ere dog væsentlige Forbedringer foretagne: man har nedrevet mange Huse som stode i Veien, udvidet flere Gader, og paa Ruinerne af en stor Moschee indrettet en skøn Plads, som giver den nedre Deel af Staden et meget venligt Udseende. Paa denne Plads holdes de af Araberne dagligen talrigt besøgte Markeder, Garnisonens Parader o. s. v.; om Astenen tjener den Indvaanerne, især de franske Damer, til Spadseregang. I denne Deel af Staden findes, foruden tre Hovedgader, flere mindre, hvoraf de Franske have døbt Udskillige under Navnene Carl V, Chartet, Revolutionen, de tre Farver, Doria, Duquesne *), o. s. v.

Den øvre Deel af Staden er langt mindre regelmæssig, og med Undtagelse af to Gader, synes de øvrige snarere at være anlagte, for at danne Labyrinthgange, end Gader. Hine tvende Gader føre, undertiden afbrudte ved Affætninger, op imod Kasuaba, og ere paa nogle Steder saa stejle, at kun Beboerens øvede Fod er istand til at

*) Ludvig den XIVdes berømte Admiral, der to Gange (1682 og 1683) bombarderede Algier.

staae fast; denne Ubeqvemmelighed forøges endnu ved den flette, ved langt Glid glattede Brolægning. Ogsaa er denne Deel af Staden, paa nogle Undtagelser nær, kun beboet af de Indsødte. Da Gaderne ofte kun ere tre til fire Fod brede, og da den øverste Etage af Husene almindeligen rager langt ud over den nederste, saa kan man, endog i stærk Regn, begive sig fra een Deel af Staden til en anden, uden at blive vaad. I denne Deel af Staden findes Pladsen Dschuba, forhen den eneste i Algier; den er paa alle Sider indsluttet af Voder, blandt hvilke især Marchandiserne's udmærke sig, og i Midten staaer et stort Figentræ. Her finder man ofte Gjenstande, som i europæiske Kunstkamre vilde blive opbevarede og skattede som store Mærkværdigheder.

Husenes Ydre frembyder intet behageligt Skue; smaae Abninger, mest anbragte over de meget lave Døre, er Alt, hvad man bemærker udenfra, og seer man ogsaa Noget, som ligner et Vindue, saa beviser tillige et tykt Jerngitter, at det hverken blev bestemt til Prydelse for Huset eller Behagelighed for dets Beboere. Derimod danner det Indre af Husene en besynderlig Contrast mod disse's Ydre. En Udbygning, der bæres af Søiler, fører til en Trappe, som ligeledes enten imellem Søiler eller ogsaa imellem Bægge, der ere indlagte med Porcellain, gaaer op i Bygningens Indre. Dette bestaaer i en meget rummelig Gang, belagt med Marmorplader og indsluttet af Søilegange; den faaer sit Lys fra oven, og er, i det mindste altid paa Landet, prydet med et Springs vand i Midten. Over den nederste Søilegang hæver sig en anden, fra hvilken man kommer ind

i de, langs denne rundt om værende Værelser. Saaledes er, uden Undtagelse, den indre Bygningssmaade af alle mauriske Huse i Algier. Størrelsen og Prydelsernes Kostbarhed udgjøre den eneste Forskjel. Hvidt Marmor i de Rigeres Boliger træder i Stedet for Muurstene i de Fatigeres, men overalt samme Bygningssmaade, samme Inddeling og samme Mangler. Værelserne, som stedse danne en langagtig Firkant, ere vel høie, men smale, fugtige og mørke; Lyset erholdes igjennem Døren og to smaae Vinduer, som vende ud til den store Gang, men som i det høieste kun kunne tjene til at give Værelset et vist Halvmørke. Et Par store, forgyldte, med megen Flid udarbejdede, Kasser eller Kister, et Tæppe, nogle Hynder, to lave Borde, et stort eller flere smaae Speile, er Alt hvad man bemærker i en velhavende Maurers Værelse. Mange franske Huuseiere have forsynet den hos Maurerne stedse for oven aabne Gang med et Glåstæg, for at beskytte sig mod Regnen uden at berøve sig Lyset; ogsaa have de anbragt Vinduer ud mod Gaden, og derved saavel givet Husene et venligere Udseende, som ogsaa tildeels afhjulpet den Alt ødelæggende Fugtighed, dette i Algier saa almindelige Onde, hvortil en af de fornemste Aarsager ligger i det til Bygningernes Opførelse brugte Sand, der bliver taget fra Havbreden, og indeholder Saltdele.

Et Hus bestaaer altid kun af to Etager, som ere afdeelte paa en og samme Maade. Taget er fladt, og derfor lidet skikket til at beskytte Huset mod Fugtighed; thi ved Rørens og Røndernes flette Bestaaffenhed, bliver Regnvandet ofte staaende flere Dage paa Terrasserne, og trænger omsider

ned i de Fun af Jord og flette Muurstene sammens-
føjede Mure.

I smukke Sommerastener tjene Terrasserne
Konerne til Opholdssted, og det bliver dem under-
tiden tilladt at vise sig utilfløede; dog bliver nu
denne uskyldige Fornøielse dem sjeldnere bevilget af
deres skinsyge Mænd, fordi disse ikke ønske at
udsætte deres Koner for de Fremmedes nysgjerrige
Blikke, hvilket de især kunne befrygte paa Terras-
serne, da disse kun ere adskilte fra hinanden ved
lave Mure, som endog let kunne overstiges.

Man gjør sig intet Begreb om de indfødte
Bygmesteres og Lømmesteres Uduelighed. Hus-
sene ere byggede mod alle arkitektoniske Regler,
og det endog i den Grad, at man ei kan begribe,
hvorledes de kunne blive staaende. Buer og Trap-
petrin af forskjellig Form og Storrelse, Binduer
og Døre, endog i et og samme Bærelse, ulige-
store, o. s. v. Det er ikke usædvanligt, at et
Hus i Regntiden pludseligen styrter sammen, og
falder først eet, saa følge de nærmeste strax efter,
ligesom Korthuse, fordi de, støttede til hinanden,
kun have Fasthed i denne gjensidige Forbindelse.
Man antager, at i Gjennemsnit aarligen 20 Huse
forsvinde paa denne Maade, hvilket imidlertid
ingenlunde tjener til belærende Erfaring; thi af
den nedstyrtede Bygnings Ruiner fremstaaer snart
et nyt Hus med de samme Usuldkommenheder; et
Beviis paa, at Vedhængen ved det Gamle endnu
bestandig er et af den orientalske Characters Ho-
vedtræk.

Moscheernes Antal beløber sig til 60, hvoraf
dog nogle som overflødige ere luffede, eller anvendte
til anden Brug. De fleste af Moscheerne frem-

lyde ingen Mærkværdigheder. Den høitidelige Stilhed, som før herskede indenfor disse Mure, er nu ophørt: en middelmaadig Militairmusik, og den uophørlige Snakken af de tilstedeværende Franskmænd lyde nu for Dret, medens man kun hist og her bemærker en andægtigt knælende Spasnier eller Maltheser.

Den næstsidste Dey, som havde sit Hovedkvarter, end sine Forgængeres Residentz, ombyttede Deyernes forrige Palais med Kasba (Kassaba), egentligen Stadens Citadel, hvilket, beliggende paa det høieste Punkt, beherskede hele Staden saa aldeles, at denne i mindre end 24 Timer, kunde fra Kasba forvandles til en Gruushob. Herskeren kunde den vindskrænkede Behersker forebygge alle fiendtlige eller endog kun mistænkelige Bevægelser, og var fuldkomment sikret imod Skjebnens Omvexlinger, og imod sin, stedse til Myrteri tilbøielige, Soldaterpøbels Luner. Den sidste Dey, Hassan, fandt det raadeligst, under sin meer end tolvaarige Regjering, kun en eneste Gang at forlade Kasba, og dette Forsøg havde nær kostet ham Trone og Liv; thi neppe var han kommen ned i Staden for at bivaane en høitidelig Begravelse, før en Fortrolig underrettede ham om, at Hovederne for en Sammensværgelse vilde benytte denne Omstændighed til at bemægtige sig hans Person. Hassan fik netop saa megen Tid, at han kunde kaste sig paa Hesten og jage til Kasba, som han lykkeligen naaede inden Sammensværgelsen udbrød. Ankommen her, var det ham en let Sag, med meer end 100 Ildsvælg at holde Staden og dens stedse utilfredse Beboere i Awe, og

endnu for Solens Nedgang saaes de Sammensvornes afhuggede Hoveder paa Murene af Kasba.

Hverken Kasba eller Deyernes forrige Palais, hvilket nyligen er blevet forsynet med et Uhr og et Klokketaarn, adskille sig isvrigt fra de andre Bygninger ved andet, end Størrelsen.

Med sine Koner og Slaver i Sikkerhed bag de beskyttende, af Drabanternes Argusøine, bevogtede Mure, var Kasba snarere Deyens Fængsel end hans Palais. Stedsevarende Dødsfrygt jog Sønnen fra hans Dine, og selv i Havets Brusen troede han ofte at høre Tumult og Oprørslarm.

Blandt Pragtsalene i Kasba, udmærkede sig "Speilsalen", saaledes kaldet fordi en Deel Speile vare anbragte sammesteds. I denne Sal, der fornemmeligen var bestemt til høitidelige Handlinger, forsamlede Divanet sig, naar en ny Pascha eller Dey skulde vælges i den — som oftest ved en voldsom Død — Afgangnes Sted. En saadan Ceremonie bestod blot deri, at man lod den nyvalgte Pascha sætte sig paa en Sopha, hang den Afdødes Raftan om ham, og lod ham sværge at ville haandhæve de borgerlige Love, som ogsaa ere Koranens. Derpaa sendte man en Gesandt, som antog Titelen Aga: el: hedia, til Constantino: pel med nogle ubetydelige Foræringer, hvis Værdi aldrig oversteg 5,000 Fr., for at melde Paschaens Død og det nye Valg. Storherren forsømte da aldrig at sende den Nyvalgte saavel et Firman, som bekræftede ham i sin Værdighed, som ogsaa nogle Foræringer, der almindeligen bestode i en skøn Raftan og nogle andre Gjenstande, undertiden af betydelig Værdi.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 15^{de} August 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Algier som det er.

(Fortsættelse.)

I Speilsalen udbetaltes ogsaa Solden til Janitscharerne, i hvis Rækker endog Deyen selv stillede sig, for, som simpel Soldat at modtage Solden af en af sine forrige Kammeraters Hænder, som om han derved vilde vise, at han ei havde glemt sin Herkomst. Her var det ligeledes, hvor Hassan Dey, i Anledning af Jøden Bacri, slog den franske Consul i Ansigtet med en Gluevifte, hvilket endeligen bevirkede Bruddet mellem Deyen og den franske Regjering, med hvilken allerede Misforstaaelser vare opstaaede, og som havde Frankrigs Krigserklæring og den for Deyen saa uheldsvangre Expedition i Aaret 1830, til Følge.

•

Efter Algiers Indtagelse foresandt de Franske i Kasba umaadelige Skatte, hvilke, foruden en Mængde kostbare Stoffer og Vaaben, i rede Penge udgjorde over 15 Millioner Francker *). Nu er Kasba for største Delen forvandlet til en Caserne.

Havnen og dens Forsvarsværker ere i de sidste Aar betydeligen forbedrede af de Franske, skjøndt hiin ogsaa tidligere, længe før den franske Occupation, havde gode Værker, forsynede med talrigt Skytz. Naagtet de væsentlige Forbedringer, den er undergaaet, kan den dog ikke optage Linieskibe eller Fregatter. Endog Corvetter lægge sig helst udenfor, saa at de, ved en sig nærmende Storm, kunne naae rum Sø; thi hverken er Havnen rummelig nok til at kunne optage store Skibe, eller yder den tilstrækkelig Sikkerhed mod Havet, der med en saadan Boldsomhed bryder mod den murede Dæmning, at man altid er bestjæftiget med at istandsætte de bestadigede Steder. I stormende Veir ere de i Havnen liggende Skibe i lige saa stærk Bevægelse, som om de laae paa den aabne Sø, og støde saa heftigt imod hverandre, at mange Handelskibe foretrække Faren i rum Sø for den tvivlsomme Sikkerhed i Havnen. Man troer ei det vil lykkes, at gjøre Algier til en stor Krigshavn, hvilket dog det franske Gouvernement synes at have til Hensigt. Det Fort, som forsvarer Havnen, ligger paa en af Havets fremragende Klippe, hvilken Barbarossa den

*) Hele Udbyttet skal have beløbet sig til 49 Millioner Fr.; og da Expeditionen havde kostet 46 Millioner (deraf Marinen 17 Millioner), saa vare Udgifterne ei alene dækkede, men der havde endog et Overflud.

Yngre ved en Dæmning forenede med det faste Land. Af denne Klippe eller D, hvorpaa Barbarossa den Ældre først havde bygget et Fort, erholdt Staden sit Navn Dschesair, hvilket paa Arabisk betyder Den.

Keiserflottet, hvilket, som man almindeligen troer, har faaet Navn efter Keiser Carl V, der, paa sit ulykkelige Tog *), en kort Tid satte sig fast her, ligger paa en betydelig Hvide bagved (S. B. for) Staden, og beskytter samme mod et Angreb fra Landsiden. Mod dette Fort vare fornemmeligen ogsaa de Franskes Angreb rettede i Maaaret 1830, da Algiers Besiddelse er en Følge af Keiserflottets Erobring. Da Slottet, efter en kort, men fortvivlet Modstand, var faldet i de Franskes Hænder, indsaae Tyrkerne Umuligheden af, ved en længere Modstand at kunne forsvare Algier, og Deyen var lykkelig nok til at erholde en taalelig Capitulation, hvilket han maatte tilskrive General Bourmont, som ønskede, saa hurtigt som muligt, og uden megen Blodsudgydelse, at faae Staden i sin Magt. Senere, da man vilde fradømme Alle, som hørte til det legitime Parti, enhver Fortjeneste, har man heller ikke forsømt at bebreide den seirende Feldtherre denne Capitulation, som afsluttet alt for høimodig og letsindig.

Læt udenfor Staden findes tvende Forter, nemlig: "de 24 Timer", saaledes kaldet, fordi dets Besætning blev afløst hver fire og tyvende Time, og: "det engelske Fort", benævnet saaledes fordi Fredsbetingelserne mellem Lord Exmouth (i Maaaret 1816) og Deyen, her bleve aftalte. Frem:

*) I Efteraaret 1541.

deles er Staden paa alle Sider omgoven af en, med Skydeskaar og smaae Taarne forsynet, meget høi Muur, og en dyb Grav. Endeligen er den, paa en betydelig Strækning mod Landsiden, omgoven af en Deel befæstede Leire og Blokhuse.

Befolkningen.

Man angiver Stadens Folketal saa forskjelligt, at det er forbundet med megen Vanskelighed, noie at bestemme det. Grunden er, at man endnu ikke har foretaget nogen Tælling, og ei heller kan man iværksætte dette, saalænge Maurernes Udvan- dringer, og de endnu talrigere Indvandringer af fremmede Colonister uden Afbrud vedvare. Da man hidtil har angivet 80,000 som det høieste, og 50,000 som det laveste Antal, saa vil et Mid- deltal af nogle og 60,000 formodentligen komme det sande Antal nærmest.

Alt hvad Maurerne, disse vanslægtede Sønner, have arvet efter deres navnkundige For- fædre, er en fuldendt mandlig Skjønhed. Den stolte Alvor i deres ædle Ansigtstræk, deres rolige og fornemme Holdning, og deres Klædedragts maleriske Rigdom: disse ere de Spor af en for- svunden Storhed, som have modstaaet en 400aarig Trældom. Deres Hud er hvid, som Marmor, deres Næse og Haar ere sorte, Tænderne blæn- dende hvide. De Spaniere og Italienerne, ja endog de Franskmænd og Tydskere, som opholde sig i Algier, ere af meget mørkere Farve, end en Maurer af ægte Blod.

Stolthed, Feighed, Had mod de Cristne, Overtro, Bindesyge, Gjerrighed, Skinsyge og en ubegrændset Fanatisme ere Hovedtrækkene i Maurerens Character; men han er ogsaa maadesholden, stille, reenlig, og, i mange Tilfælde, sit givne Ord ubrødeligen tro. Kun hos Kalouglierne (omt. i No. 30, S. 234) finder man Heltemod.

Efter Tyrkernes Fordrivelse troede Maurerne at turde hæve deres Hoveder i Beiret, og tale et Ord med, fordi man ansatte Nogle af dem i Embeder; men man viste dem meget snart, at deres Stilling i det Væsentlige ikke havde forandret sig, og at de kun havde skiftet Herrer. Udrevne af hiin Drom, længes nu Maurerne efter Tyrkernes Tilbagekomst. For dog nogenlunde at tilfredsstille denne Længsel, udvandre, fra Tid til anden, de Rigere iblandt dem til Tunis, Smyrna, Constantinopel og Egypten.

Foragtende de Franske, og alligevel tvungne til at anerkjende, ei alene deres politiske, men ogsaa deres intellectuelle Overvægt, befinde Maurerne sig i en unaturlig Stilling, der ikke kan andet, end frembringe en meget ubehagelig Følelse hos dem.

Maurernes Klædedragt bestaaer i en, meer eller mindre kostbar, Turban, i to eller tre med Silke eller Guldsnøre besatte Bælte (hvoraf den ene er forsynet med Ermer) et Silke Livbælte, og et Par meget vide Beenklæder, som naae til tætt under Knæerne. Sjeldent bære de Strømper. Skoene ere rundt affkaarne, og af grovt Arbeide. En Kappe uden Ermer, liig den romerske Toga, og undertiden af hvidt Bomuldstøi, ofte af Silke,

tjener mest til Luxus. En Tobakspibe fattes aldrig, og benyttes uden Ophør.

Ligesom i hele Orienten, befinde Konerne sig ogsaa her i et uværdigt Slaveri; og de ere mere deres Mænds Tjenestepiger end deres Livsledsager; inder. Mishandlede uden den ringeste Grund, tilbringe de deres Dage i det Indre af Husene under Opsyn af deres skinsyge Mænd og vagtsomme Slaver. Fra den tidligste Barndom af have de kun maattet gaae ud tæt tilslørede. Et stort hvidt Tørklæde er da viklet om hele Hovedet og bedækker Legemet indtil nedenfor Knæerne; paa Panden er det glattet, ligesom hos Konnerne. Fremdeles er Ansigtet tildækket, paa Dinene nær. Deres vide Beenklæder ere sammensnørede ved Foden. Ligesom Mændene bære de kun sjældent Strømper.

En Kone, som utilsløret forlod sit Huus, vilde ansees som vanæret; hendes Mand alene har Ret til at see hende uden Slør, og i mange Familier har Svogeren aldrig seet sin Svigerinde, ja endog Broderen ei sin voxne Søster uden Slør. Denne latterlige Skik frembringer imidlertid ikke den Virkning, som Mændene love sig deraf; thi om ogsaa en tilsløret Kone ikke sees af nogen Uvedkommende, saa kan hun jo desuagtet see Enhver; og kan end det tætte Slør forhindre, at ingen Lidenskab opvækkes hos Noget, saa gjør det, omvendt, ikke hende selv den samme Tjeneste. Overhovedet vilde Mændene gjøre meget bedre i enten at lade deres Koner gaae ganske utilslørede, eller at binde dem for Dinene, thi disse ere især farlige ved deres sjældne Ekthed og Livlighed.

Konernes Huusdragt er vel riig, men kun tildeels klædelig. Som en Besynderlighed ved denne,

ville vi bemærke, at de bære Ringe endog paa Tæerne, som dertil stedse ere bemalede med en rødlig Farve. Dienbrynene ere malede mørkt, og det saaledes at de løbe sammen i en Bue over Næsen, hvor der ofte er malet en Blomst som Prydselse. Smaa, runde Skjønhedspletter bedække den øvrige Deel af Ansigtet. Tobaksrøgningen, en Bestjæftigelse hvormed de tilbringe deres ledige Timer, giver dem en graviterist Holdning; og det med Vand fyldte Fad, hvorigjennem det elastiske Piberør snoer sig, er et nødvendigt Requisite i en maurisk Dames Paaktædningsværelse.

Den muhamedanske Religion tillader Fleerkoneri (Polygynie), dog med den Indskrænkning, at en Mand ikke maa have over fire legitime Koner, men, foruden disse, saamange Concubiner, som han kan ernære. Skilsmisse er tilladt, og dertil behøves kun, fra en af Siderne, den simple Erklæring: "at man ikke længere vil leve sammen". Denne Erklæring gjøres for Eadien, der tillige er Præst; og dermed er Skilsmissten istand. Da saadanne Skilsmisser ere meget sædvanlige, saa bestemmer altid Faderen til den Pige, til hvem en Frier melder sig, en vis Sum, som Brudgommen skal udbetale ham for Brylluppet; disse Penge blive deponerede hos Eadien, og efter Skilsmissten tilhøre de Konen. Denne Etik, som er en aldeles nødvendig Betingelse ved Ægteskabet, fortjente at efterlignes hos os; thi den vilde have til Følge, at langt færre Ægteskaber bleve letsindigen sluttede, og langt færre letsindigen brudte igjen.

Uagtet Mændenes Paapasenhed forstaae Ros

nerne dog at skuffe dem*), og med megen Snuighed at stifte Bekjendtskaber med Fremmede, hvilke Bekjendtskaber ofte blive til varige Forhold, da Mange iblandt dem hellere ville være en elskværdig Europæers Elskede, end en brutal og tyrannisk Maurers legitime Kone. I den sidste Tid ere saadanne Desertioner tiltagne i den Grad, at man vel kan antage (forudsat at Maurerne ikke forandre deres Sæder, og at de Franske blive i Algier), at efter et Forløb af ti Aar, det kun vil lykkes faa Maurere at blive i Besiddelse af unge og smukke Koner. Og saaledes kunde omsider, paa Grund af Konernes Emancipation, Maurernes Slægt aldeles uddøe i Algier.

En maurisk Dame gaaer aldrig ud, uden at være ledsaget af en Slavinde. Begiver hun sig paa Landet, saa rider hun paa en Hest eller et Muulæsel, der trækkes af en Slave; Slavinderne følge til Fods, og Manden, til Hest, slutter Tøget. Konen er indsluttet i et Slags firkantet Buur, der er befæstet paa Sadlen, og er overtrukket med hvidt Løv, saa at den stakkels Fængne hverken selv kan see det mindste, eller sees af noget Menneſke.

*) De mauriske Koner kunne næsten sige med Lise tte i *Pécole des maris* :
 C'est nous inspirer presque un désir de pécher,
 Que montrer tant de soins de nous en empêcher;
 Et, si par un mari je me voyois contrainte,
 J'aurois fort grande pente à confirmer sa crainte.

(Fortsættes.)

E. M. Mullen.

Borger = Benne.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 22^{de} August 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Drykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Algier som det er.

(Fortsættelse.)

Konernes eneste Udspredelse udenfor Huset bestaaer i, i Gjærningen at lægge den Dmhed, hvormed de hædre deres afdøde Benners og Beslægtedes Minde, for Dagen. De begive sig i dette Diemeed om Fredagen, der er Muselmændenes Søndag, til de Afdødes, dem meget hellige, Begravelsessteder, som de pynte og befrandse med Blomster. Derhos underholde de sig med de Døde, og man seer dem sidde ved den stille Grav, ligesom fordybede i Samtale med dennes eensomme Beboer, hvem de meddele deres Kummer, og til hvem de vistnok ofte hellere vilde nedstige, end vende tilbage til den hunselige Trældom.

Ramadan er en af Muselmændenes største Fester. Den er deres Fassetid, varer i 30 Dage, og ender med Fornoielser i de sidste 3 — 4 Dage. Fasten iagttages saa strengt, at ingen Maurer vover at nyde Noget, eller at ryge Tobak, førend efter Solens Nedgang. De Fornoielser, hvormed Festen sluttes, og hvorfra Konerne ere udelukkede, bestaae i Sammenkomster, i hvilke man spiser, ryger Tobak og musicerer; denne Musik er imidlertid saa utroligen eensformig, at det neppe skulde være en Europæer muligt, at opfatte nogen Melodie. Sangen svarer til Accompanementet.

Maurerne, for alvorlige til Dands, overlade denne Fornoielse til Negerne. Disse opføre steds deres Dandse paa de offentlige Pladse. De danne en stor Kreds, i hvilken Dandserne, i forskjellige Stillinger, bevæge sig frem og tilbage, ventligt nikkende til dem, der staae for eller bagved dem. Tvende smaae Stofke, een i hver Haand, slaae de imod hinanden efter Tacten. En Hovedrolle ved denne Dands spiller Musikken, som befinder sig i Dandsernes Midte, og bestaaer i en uhyre stor Tromme og nogle Bækner, hvilke tilsammen forarsage en forfærdelig Støi. Ikke tilfredse med, paa denne Maade at gjøre sig bemærkede, søge Musikanterne ogsaa ved de naragtigste Stillinger og Grimacer at tildrage sig Publicums Opmærksomhed.

Da en maurisk Kone kun maa dandse for sin Mand alene, saa vil det blive den Fremmede umuligt, nogentid at see en Kone eller en anstændig Pige udøve denne Kunst. Alle de Fruentimre, hvis Dands man derfor faaer at see, ere Dandserinder af Profession, det vil sige: offentlige

Fruentimre. Disſes Foreſtillinger er det nu tilſadt Fremmede at bivaane. Dandſen, der almindeligen kun udføres af een ad Gangen, er meer en mimisk; plastiſk Fremſtilling, end nogen egentlig Dands. I Midten af en ſtor Sal ſøger Dandſerinden, med et Silketørklæde i hver Haand, at fremſtille alle Kjerlighedens Momenter. Man maa imidlertid være bekjendt med Indholdet, for at kunne forſtaa det Hele. Den mauriſke Skjonne befinder ſig ſ. Ex. i Tankerne paa Terrassen af et Huus, ventende ſin Elſkede. Fra Haven af ſees han at nærme ſig; hun tilbinker ham, og opfordrer ham til at ſtige op paa Terrassen, eller ogſaa til at afſtaa fra det farlige Foretagende, i det hun viſer hen imod den Kant, hvor hendes ſkinsyge Mand eller de vagtsomme Slaver opholde ſig. Men den Elſkende ſpotter diſſe Hindringer, beſtifter den farlige Terrasse, og ſtryter i Armene paa den Elſkede, der under mange Kjertegn beder ham at ſætte ſig ned, og fortælle hende moerſomme Eventyr. Men fra nu af forſvinder det poetiſke i Fremſtillingen, og en ubekrivelig Skamløſhed træder i Stedet. Dandſerinden beholder ingen af de Penge, ſom hun ſenere indſamler, men kan kun drage Nytte af de Erobring, hun under Foreſtillingen kan have gjort. Indtægten tilfalder Meſuaren, et Slags Magiſtratsperſon, ſom har Overopſynet over alle Dandſerinder og deres Lige. Han er bleven ſtadsfæſtet i ſin Værdighed af de franſke Autoriteter, og han kan ſaaledes betragtes ſom et Medlem af Politiet. Under det tyrkiſke Overherredomme var Meſuaren tillige Bøddel for alle de Koner, der havde gjort ſig ſkyldige i Utroſkab, og alle de Piger, ſom kunde overbevies om

en strafværdig Dmngang med en Christen, eller en Jøde. En saadan Ulykkelig, der blev overgivet til ham, puttede han i en Sæk, roede derpaa et Stykke ud paa Havet, og kastede hende ud. Hun sank strax tilbunds, da en Steen var fastgjort ved Sækken.

Var den Skyldige en Dandsferinde eller lignende Person, saa slap hun med en ringe Straf; men den Christne, hendes Elsker, blev derimod overleveret til Boddelen, af hvis Hænder det sjeldent var muligt at løskjøre ham. Var det derimod en gift Kone eller en anstændig Pige, saa var Intet istand til at frelse hverken hende eller Elskerren. Forbønner, ja endog de alvorligste Trudsel af vedkommende Consul, formaade ikke at mildne den grusomme Lov. Det sidste sørgelige Exempel af dette Slags tildrog sig saa Ar før Algiers Erobring. En meget smuk, femtenaarig Pige, havde en Kjerlighedsforsaelsse med en ung Spanier, som opholdt sig i Algier i Handelsforretninger. Det var hans Hensigt, om kort Tid at vende tilbage til Spanien tilligemed den unge Pige, som han da vilde ægte, efterat hun var traadt over til den catholske Religion. Men ulykkeligviis opdagedes Hemmeligheden om Aftenen før den til Flugten fastsatte Dag.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Extract

af

andet Qvartals Regnskab 1835,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølvs.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Restancer iberegne	1487	13	656	77
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 47 ^{de} Aargang No. 14—26	590	86		
B. Contingent for første og andet Kvartal d. A. iberegnet 6 Rbdlr. 42 ß. for 3 og 4 Kvartal 1834	1962	6		
C. Laans Afbetaling i andet Kvartal			1248	48
D. Renter til 11 ^{te} Juni d. A. af Kongelige Obligationer	106	45	636	
E. Vexlet Rbdlr. 200 r. Sølvs à 207 pCt. imod Sedler	207			
	Rbd.	4353 54	2544	29

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølvs.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for andet Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	761	24	150	
Pensionister for det Brockske Legat			44	
Dito for Caroline; Legatet			25	
Liv; Renter			50	
2. Buddenes Incassations Provision for f. A.	124		80	50
3. Archiv Leie			30	
4. Betalt det i Marts d. A. optagne Laan samt Renter, med	1717	48		
5. Uerholdelige Contingenter	23	16		
6. Vexlet imod Sedler				200
7. Ugebladets Trykning med Papir	198	48		
8. En anvist Regning	17			
9. Lønninger				412
Restancer af udstedte, ei endnu indfrie				
Qvitteringer:				
	<u>G. og L.</u>		<u>R. Sølvs.</u>	
for Laan	96	Rbd.	340	Rbd.
for Contingent	241	- 38 ß.		
	337	38	340	
Saldo	1174	72	1209	75
	Rbd.	4353 54	2544	29

Kjøbenhavn den 30^{te} Juni 1835.

C. G. Primon.

Overeensstemmende med den af Administrationen førte Control.

G. Schram.

P. Friedenreich.

Bentley.

M. Benzen.

Borger = Bennen.

Syn og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 29^{de} August 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Algier som det er.

(Fortsættelse.)

Da den Ulykkelige, ledsaget af en uhyre Folke-
mængde, ved Havbredden skulde overgives til Mes-
suaren, sprang et ungt Menneske frem af Mæng-
den og styrtede henimod Pigen. Det var hendes
Broder. Man troede, at han vilde frelse hende
af Bøddelens Hænder, eller døe tilligemed hende,
og allerede lod en deeltagende Hviſken igjennem
Folkets Rækker. Men hvo skulde vel troe det?
Den unaturlige Broder overvælder sin ulykkelige
Søster med Eder og Forbandelser, og bønſalder
Mesuaren, i det han kaster Penge for hans Føds-
ler, om den Gunst, at maatte være sin Søsters
Bøddel. Det bevilges ham: Offeret forsvinder

under Bølgerne, og den raae Pøbel tiljubler Søstermorderen sit Bifald.

Den unge Spanier kunde, uagtet den spanske Consuls Beskræbelse og gjentagne Trudsel, ikke frelles. Han døde paa Echafottet nogle Dage efter sin Elskede, og alt hvad Consulen kunde udvirke for ham, var en Begravelse paa de Christnes Kirkegaard.

Naar Maurerne holde flere end een Kone, saa stæer dette egentligen meer af Luxus og Stoltshed, end af Hengivenhed for Kjønnen. Det meget sædvanlige Forhold, som de vise mod Fruentimrene under og efter en Kjerlighedserklæring, viser os den mauriske Character i sit sande Lys. En Maurer, der beiler til Gjenstanden for sin Kjerlighed, lægger, for at bevise sin Lidenskab, et Stykke tændt Svamp paa Haanden, uden at give det ringeste Tegns til Smerte. I det Dieblis, da Pigen, rørt over denne Heroisme, vil kaste sig i Armene paa Beileren, støder han hende haanligen tilbage, som om han derved vilde hævne sig paa hende for den af ham selv udviste Omhed, en, den mauriske Character uværdig Nymghed; og Pigens Fortvivlelse er nu, i det han forlader hende med alle Tegns paa den dybeste Foragt, hans høieste Triumph.

Maurerne lægge megen Vægt paa hyppige Andagtsøvelser, og foretage ei alene disse i Moscheerne, men ogsaa paa Gader og offentlige Pladse. Man seer dem ofte at kaste sig ned, hæve Hænderne mod Himmelen, kysse Jorden, o. s. v., uden i mindste Maade at bekymre sig om Europæerne, som ere tilstede.

Cadien er baade Dommer og Præst, og derved for en meget vigtig og indflydelsesrig Person. Han dømmes i første Instants; derfra kan appelleres til det høieste Tribunal, som kaldes Medschles (Collegium), og som har Musti (Overdommeren og Ypperstepræsten) til Præsident. Ere de stridende Parter ikke tilfredse med Cadiens og Mustis Dom, saa staaer det dem frit for, at henvende sig til det franske Tribunal, hvilket da i dette Tilfælde, er den sidste og høieste Instants. Tidligere bleve saavel Musti som Cadierne valgte af Ulemaerne, et Slags Retslærde; men siden den franske Occupation har den commanderende General udelukkende forbeholdt sig denne Ret.

En stor Rolle i Algier, men især paa Landet og blandt Kabylernerne, spille de saakaldte Marabuts (Hellige), hvorved forstaaes dem, som have forpligtet sig til at leve til Menneskehedens Vel. Deres Begravelser, der ansees for hellige og uforfrænkkelige, ere ofte Forbrydernes Tilflugtssteder.

Hele Terrainet omkring Staden er undermyneret af Grave. Muhamedanerne have saa stor Frefrygt for de Dødes Hvilesteder, at de aldrig forstyrre en gammel Grav, for, paa dens Sted, at anlægge en ny. Gravenes Forstyrrelse af de Franske, som forstaae at benytte Pladsen paa en nyttigere Maade, har især opvakt Maurernes Had mod deres nuværende Herrer; og Mange iblandt dem medføre, naar de udvandre, deres Forfædres Been, for at kunne give disse et sikkrere Hvilested.

Bastonnaden, denne i Orienten saa almindelige Straf, anvendes endnu hyppigt blandt Araberne;

og selv de, i den franske Hær tjenende arabiske Jægere til Hest, ere underkastede denne Straf. I Deyernes Tid fuldførtes Dødsstraffen almindelig med den saakaldte Yatagan, en Sabel, der er skarp paa den indvendige (concave) Side af Krumningen. Efter Forbrydelsens Størrelse blev Straffen bestemt, saa at en sædvanlig Forbryder blev aflivet ved to, en stor Forbryder derimod ved fem til sex Hug eller Snit *).

En stor Mængde Negere og Negerinder, komne fra det indre Afrika, opholde sig i Algier. Almindeligen have de en stærk og skøn Legemsbygning, men ere alligevel langt mindre skikkede til strengt Arbejde, end Kabylerne, der besidde en utrolig Legemskraft, skjøndt de ere smaae af Bygning. Det er mærkeligt, at Slaveriet endnu ei er ophævet i Algier, og man har allerede længe imødeset en Lovbestemmelse herover. Formodentlig have de store Vanskeligheder, der ere forbundne med Slavernes fuldkomne Frigivelse, og de Hensyn, man har troet at maatte tage til deres man-

*) Dette Slags Sabler ere ogsaa Tyrkernes frygteligste Vaaben, og ere smeddede af fine Jerntraade. I Haanden paa en af vore haandfaste Soldater, vilde de springe som Glas; men Tyrkerne skjære istedet for at hugge, og dette farlige Vaaben trænger igjennem Hjelm, Cuiras, og tager Hoved og Lemmer bort i et Dieblik. Vi kunne her erindre os Skanderbegs bekjendte Ytring: at en saadan Sabel ikke svarer til Forventningen, naar den ikke føres af den Arm, der ene er istand til at haandtere den. Kjendetegnet paa den fineste Masse, hvoraf disse Klinger ere forfærdigede, bestaaer i, at der, med en Ducat eller andet fiint Guld, maa kunne skrives derpaa.

riske Herrer, hidtil forhindret Publicationen af denne velgjørende og menneskekjærlige Lov.

Beduinerne og Kabylerne i Algier ere almindeligen Lastdragere eller Opvartere i Badene, ogsaa ofte Hesteprangere. Disse Mennesker leve næsten af Intet, og kunne behjælpe sig en heel Dag med en Figen eller en Appelsin; de tilbringe sædvanligen Nætterne paa Gaderne, hvor man finder dem liggende i hundredevis uden nogen Bedækning, og man er undertiden nødsaget til at gaae tværs over dem.

Man kan paa hvilkensomhelst Tid af Natten gjennebvandre Staden i alle Retninger, uden at være udsat for den ringeste Ubehagelighed; og saalænge de Franske have været i Algier, er endnu intet Mord eller Tyveri begaaet af disse paa Gaderne camperende Mennesker. Nattens Mørke og Indvaanernes Sorgløshed benyttes kun af Fremmede til industrielle Excursioner. Beduinerne og Kabylerne bidrage meget mere til Sikkerheden, i det de bevogte Boderne, hvorfor de ofte ikke nyde anden Belønning, end Tilladelsen til, i slet Veir, at turde søge Beskyttelse under det fremstaaende Tag.

Det arabiske Sprog er det almindeligste, men det tales meget slet. En Dialect af dette er igjen den algierste Mundart. Det Franske er en Blanding af det Italienske, Franske og Spanske; det har megen Lighed med den Mundart, som tales af Almuen i Provence, og det har sin Oprindelse fra de Italienerne, Franske, og Spaniere, som tidligere vare saa ulykkelige at falde i Sørovernes Hænder.

Jødernes Lod i Algier var forhen Mis-handling, Skjændsel, Armod og Foragt. Hvor foragtet den jødiske Religion var, fremlyser deraf, at en Jøde først maatte blive Christen, og en Tid lang tilhøre denne Religion, før det blev ham til-ladt, at træde over til den muhamedanske. Paa Torvene turde de først vise sig, naar Tyrkerne, og efter dem Maurerne, havde gjort deres Indkjøb.

Faldt det en Tyrk eller Maurer ind, uden ringeste Aarsag, at gjennemprygge en Jøde, som han tilfældigviis kunde møde, saa drog dette ingen Straf efter sig; men havde Jøden til sit Selvfor-svar hævet Haanden i Beiret, saa havde det kostet ham Hovedet. De turde kun bære Klæder af mørk Farve, og endnu er Klædedragtens Udseende, formodentligen af Bane, bestandig det samme.

Jødinderne staae ikke tilbage for de mauriske Fruentimre i Skjønhed, men vel i Reenlighed. Deres Efterlignelseslyste er saa stor, at de, naar de gaae ud i deres fulde Pynt om Løverdagen, og ville give sig et fornemt Udseende, bedække en Deel af Ansigtet med et Tørklæde, for saaledes at efterabe de tilflorede, mauriske Damer. Dog har man bemærket, at dette Coquetterie just ikke, af meget begribelige Aarsager, finder nogen Efterlig-ning blandt de unge og skjønne Jødinder.

Antallet af de Jøder, som opholde sig i Algier, anslaaes til 8,000. Der gives iblandt dem et Slag Justitspleie, som udøves af Rabbinerne, hvilke saaledes forene de præstelige og retslige Func-tioner, og ere det samme for Jøderne, som Ca-dierne ere for Maurerne. Der eksisterer ogsaa en jødiske Magistratperson (Mufdam), som før udnævntes af Deyen, men nu af den commande-

rende General, og hvis Functioner omtrent ere de samme som en Fredsdommers. Muskdam har Ret til at indespærre de Jøder, som forstyrre Roligheden, ja kan endog lade dem give Bastonnade; ogsaa skal han fuldføre de af Rabbinerne fældte Domme.

Jøderne i Algier ere meget strenge og samvittighedsfulde i Udøvelsen af deres Religions Forskrifter. Da deres Stilling, siden de Franskes Ankomst, er bleven meget fordeelagtigere, saa ere de den nye Regjering hengivne, og samme til væsentlig Nytte i mange Henseender. Mange iblandt dem have med utrolig Lethed lært det franske Sprog; det er paafaldende, at de tale det reent, velklingende og uden nogen fremmed Accent. Deres store Talent for det franske Sprog forskaffer dem de meget indbringende Poster som Tolke mellem de Franske og Araberne.

En Jøde har Ret til at forskyde sin Kone, og senere igjen efter Behag at tage hende, saas fremt hun ei har indgaaet nogen ny Forbindelse.

Blandt de Fremmede i Algier findes, foruden de Franske, ogsaa Spaniere, Tydskere og Maltesere. Dog ere Tydskerne de eneste, som forsmeligen ere coloniserede.

Under Marschal Clauzel *), der meget begunstigede Fremmedes Indvandring, ere et Par tydske Colonier anlagte. Men de nye Colonister ere paa ingen Maade tilfredse med deres Skjebne, i det de ikke uden Grund paastaae, at man ei har

*) Clauzel var Bourmonts Efterfølger. Vi skulle til Slutning, i chronologisk Orden, omtale saavel hans, som de øvrige Militair = Gouverneres Administration.

holdt de Løfter, der vare dem givne. Gouvernermentet havde nemlig lovet at forsyne dem med Penge, Bygningsmaterialier, og andre, til en Colonisering nødvendige Gjenstande. Men som det synes, havde Clauzel ikke hertil sin Regjerings fulde Samtykke, saa at Løfterne kun meget ufuldskomment ere opfyldte. Alligevel er Hensigten dog for saa vidt opnaaet, at det første Skridt til en virkelig Colonisation er gjort. Man seer dog alles rede en Deel smaae Huse eller Hytter, omgivne af Haver, og i Nærheden deraf dyrkede Marker. Men Mangel og Elendighed herske blandt de ulykkelige Familier, som alt for letsindigen forlode deres Fædreland, for at ombytte dette med en høist uvis og bedragerisk Tilværelse i en fremmed Verdensdeel. Den bitterste Anger over den skuffede Forventning er Alt, hvad de der have fundet; og dersom det nogentid lykkes dem, at vende tilbage til Fædrelandet, ville de ikke kunne medbringe Andet, end Erindringen om overstandne Lidelser.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 5^{te} September 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Anmeldelse.

De af Selskabets Medlemmer, som i indeværende Aar agte at søge Laan eller Gratificationer, have at iagttage følgende Fremgangsmaade, som herved bringes i Erindring, med højsøiet Bemærkning, at de, der nyde aarlig Pension af Selskabet, kunne, ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 11^{te} Februar 1828, ikke vente at blive tilstaaet Gratification, da begge Dele, formedelt den efterhaanden og til en vis Hvide stigende Pension, ikke som tilforn maae forenes.

Efter Lovens 20^{de} §. skal enhver Classes Repræsentanter undersøge de Vedkommendes Ansøgninger om Understøttelse, og derover afgive Bes

tænkning til endelig Bedømmelse i Generalforsamlingen.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at kunne opfylde Bestemmelsen, er det nødvendigt, at Følgende nøie iagttages:

A. Af dem, som søge rentefrie Laan:

1. At der i Ansøgningen ikke alene opgives en antagelig Selvskyldner; Cautionist, men at Dennes Paategning om, at han er villig til at indestaae som Cautionist og Selvskyldner, dersom Laanet bevilges, tilføies;
2. At Ansøgningen bilægges med Interessentens Lovbog.

B. Af dem, der søge Gratification:

1. At Ansøgningen, der ligeledes bilægges med Lovbogen, forsynes med troværdige Attester om Værdighed og Trang til Understøttelse, samt indeholder Opgivende af, hvorvidt Pension eller anden Hjælp af offentlige Indretninger nydes;
2. At der i Tilfælde af Sygdom fremlægges Læge-Attest; ligesom ogsaa den Søgendes Alder, og om der habes uforsørgede Børn, samt hvormange, maa oplyses;
3. Den søgende Enke maa opgive, om hun sidder i sin afdøde Mandes Næringsvei eller hvorved hun ernærer sig; og endelig

4. Den Ugifte opgive sin Faders Navn, Betjening eller Haandtering.

De, som efterlade Noget af det her Forefrevne eller gjøre urigtige Angivelser, skulle ifølge Lovens 19^{de} §. enten aldeles tilsidesættes eller komme i mindre Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger; ligesom og de Søgendes Attester, hvad enten disse ere Beviisligheder om Trang og Værdighed eller om Sygdom og Svagelighed, maae være udstedte paa den Tid, da Ansøgningen indgives, da ældre og forhen indleverede Attester ikke kunne ansees gjældende.

Jøvrigt skulde Administrationen have enhver Ansøgende erindret om, at opgive Eieren af Stedet, hvor han eller hun er boende, og at indlevere Ansøgningen til Selskabets Bogholder, Benzen, boende i St. Pederstræde No. 116, første Sal, der modtager saadanne Ansøgninger fra den 16^{de} til 30^{de} d. M. alle Sognedage til Kl. 12; men efter den 30^{de} September blive ingen Ansøgninger under nogetsomhelst Paaskud modtagne.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 5^{te} September 1835.

Schram. Friedenreich. Bentley.

M. Benzen.

Algier som det er.

(Fortsættelse.)

Alle de Individier, som den franske Regjering ønsker at stille sig af med, sendes til Algier, for der at indlemmes i Administrationsfaget eller i Armeen. Dette er den anstændige Deel af Fremmedbefolkningen, og bestaaer mest af Personer, der ere Legitimiteten (det bourbonske Dynastie) hengivne. De øvrige Franske, som opholde sig i Algier, ere almindeligen kun saadanne, som have fundet det raadeligst at forlade deres Fædreland, og isørigt ikke stye noget Middel til at forbedre deres Formuesomstændigheder ved Speculationer af enhver Art. Øvrigheden stræber imidlertid at indskrænke hine Personers industriøse Virksomhed *), og fra Tid til anden bringes de tilbage til deres, undertiden kort i Forveien, forladte Hjem, som sædvanligen hverken er meer eller mindre end Galei; Bagnoet.

Europæerne i Algier føre forresten en aldeles europæisk Levemaade; her findes Kaffeuse, literaire Foreninger, Læseanstalter, Theatre, musicalske Aftenunderholdninger og Frimurerloger. Under Hertugen af Rovigos Administration vilde man ogsaa indrette Spilleuse, fordi man lovede sig en pecuniær Fordeel deraf; men efter et mislykket Forsøg opgaves denne, i Paris saa indbringende, Speculation.

*) Forfatteren kalder disse Løsgængere: "der Orden der Industrie-Ritterschaft im gehässigsten Sinne des Wortes."

Til de høiere Classers Udspredelser høre ogsaa de glimrende Baller, som det er den commanderende General overdraget, undertiden at give Autoriteterne og Officiercorpsset. Til disse Festligheder indbydes samtlige Honoratiores fra Staden og fra Landet, og der gives ikke letteligen et meer interessant Skue end slige Forsamlinger, der bestaae af Militair; og Civil; Øvrighederne, de fremmede Consuler, de mest anseete Maurere og Jøder, samt de allierede Beduinstammers Hovdinge. Medens den danskelystne, franske Verden svinger sig i den brogede Brimmel af broderede Uniformer, sidder den alvorlige Maurer rolig og gravitetisk paa et Hynde, og stryger betænksom sit Skjæg; den nysgjerrige Jøde forbauses, og den utvungne Beduin, som kjedes ved alt dette, da han ikke maa ryge Tobak, strækker sig, almindeligen træt af et langt Ridt, uden videre hen ad Gulvet, sover rolig ind, og bliver uforstyrret liggende længe efterat Ballet er ophørt, indtil endeligen en Opvarter vækker ham, for at underrette ham om, at Solen er staaet op. Han stiger da igjen til Hest, og vender tilbage til sin landlige Eensomhed. Af den qvindelige Deel af Befolkningen indfinde sig ogsaa her nogle rige Jøders Koner og undertiden deres Døttre, som, ved deres høist originale Dragt, ikke lidet bidrage til Forherligelsen af en saadan Fest, der, ved den besynderlige Blanding, fortjener at kaldes ene i sit Slags.

Armeen.

Antallet af de paa Afrikas Nordkyst fordeelte Tropper, beløber sig til 30,000 Mand, som samtlige

staae under den i Algier residerende Generalgouverneurs Befaling. Endskjøndt franske Linietropper ogsaa anvendes til Tjenesten i Afrika, saa har dog, i Aaret 1831, den dengangværende Krigsminister, Hertugen af Dalmatien, ladet oprette særskilte Corps, udelukkende bestemte til at forrette hiin Tjeneste. Til disse Corps høre: 1) Straffebataillonerne, 2) Fremmedlegionen, 3) de afrikanske ridende Jægere, 4) de arabiske ridende Jægere, 5) Zouaverne.

Straffebataillonerne (bataillons de discipline) bestaae af de Individider, som ere udstødte af de franske Regimenter paa Grund af Disciplinarforseelser, og som skulle forblive i Straffebataillonerne en vis Tid, efter hvilken de vende tilbage til deres Regimenter, forudsat at deres Opførsel har været daddelfri, i modsat Fald forblive de i Straffebataillonerne; og dersom de aldeles ingen Forbedring vise, saa udstødes de for stedse af Armeen, og overgives til den militaire Straffeanstalt (corps des condamnés). Dette "corps des condamnés" er det samme for Algier, som Galeierne ere for Frankrige, og de Individider, som ere afgivne dertil, bruges til de besværligste og laveste Forretninger, s. s. at feie Gaderne, rense Canalerne, udtørre usunde Sumppe, o. s. v. Deres Antal har betydeligen formeret sig i de sidste Aar, hvilket vidner om den stedse mere tiltagende Immoralitet blandt de franske Tropper i Afrika.

Fremmedlegionen bestaaer af 4 tydske *), 1 italiensk og 1 polsk Bataillon. Tidligere havde

*) Ifølge offentlige Blade have 2,700 Mand, mest Tydskere, forladt Algier den 21^{de} Juli d. A.

ogsaa 1 spansk Bataillon, men som den franske Regjering, efter Ministeriet Zeas Fald, har sendt tilbage til dens Fædreland.

Officiererne af Fremmedlegionen skulde, efter den oprindelige Bestemmelse, være Udlændinger; men Krigsministeriet har senere besat Officierposterne i Legionen med Franske, og kun undtagelsesviis ansat Fremmede; endelig skal nu, ifølge den ifjor foretagne Reduction, alle vacante Nummere i Legionen, besættes med de, ved Reductionen overcomplet blevne franske Officierer.

Fremmedlegionen udmærker sig, da den næsten aldeles bestaaer af Militaire, der før have tjent, ved en skøn Holdning, og overgaaer endog heri de øvrige, i Afrika stationerede Regimenter. I dens Spidse staaer Oberst Bernel, en udmærket Officier. Fremmedlegionen er uniformeret som den franske Linie, kun med et Par ringe Afvigelser, som f. Ex. at den i Stedet for Nummerne i Knapperne, har en Stjerne i disse.

De afrikanske, ridende Jægere ere inddeelte i 3 Regimenter, og bestaae for det meste af Lydfkere. De ere remonterede med arabiske Hingste, hvilket i flere Henseender er en meget ufordeelagtig Omstændighed, thi disse Dyrs uoplyrlige Brinsten har flere Gange forraadt de paa Beduinerne tilsigtede, natlige Overfald, ei at tale om, at deres Ustyrlighed ofte ere til Hindrer for Evolutionerne, og hidføre jævnlige Ulykkestilsælde. Derimod giver deres sikre Gang paa dette nordafrikanske, meget ujævne Terrain, dem en høi Grad af Brugbarhed. Jægernes Uniform er blaa med gule Opflag og, ligesom ved Infan-

teriet, fraprøde Beenklæder. Deres Hovedbedækning er en rød Ushlanhue.

De arabiske ridende Jægere udgjøre en Escadron, som bestaaer af Indfødte og af nogle i Algier tilbageblevne Tyrker. Escadronen har beholdt den orientalske, meget smukke Klædedragt. Dens Chef er en Capitain Soliman, en gammel kjæk Soldat, født i Jerusalem. Da Bonaparte trængte ind i Syrien (1799), tog Soliman Tjeneste i Mamelukcorpsen, og har senere bivaanet alle Napoleons Feldttog som Mamelukofficier. Det falder ham meget vanskeligt at opretholde Disciplinen i dette Corps. I Foraaret 1834 udbrød en formelig Sammensværgelse imod ham, for hvilken endog en af hans Officierer, (en indfødt Tyrk) stod i Spidsen. Denne Officier havde intet mindre i Sinde, end at tilrive sig Overbefalingen over Corpsen, en Plan, der vidnede ligesaa meget om Tyrkens Ubekjendtskab med den europæiske Disciplin, som om hans ægte orientalske Oprørsånd. En lang Arrest gav ham imidlertid Leilighed til at anstille alvorlige og helbredende Betragtninger over sit taabelige Foretagende. Denne milde Straf, var kun en Følge af hans Ukyndighed til de franske Krigslove.

Kun naar dette Corps fægter i Forbindelse med de franske Tropper, kan man regne paa det. Bastonnaden er aldeles uundværlig til at holde denne Skare i Løkke.

(Fortsættes.)

E. M. Mullen.

Borger = Vennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 12^{te} September 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Brykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Algier som det er.

(Fortsættelse.)

Zouavernes Corps bestaaer nu for det meste af Franske, der ere uniformerede paa Arabisk. Men Officiererne, som alle ere Franskmænd, bære franske Uniformer. Ligesom det hele øvrige Infanterie i Afrika, bære Zouaverne kraprøde Huer i Stedet for Chacôts.

Som i alle de franske Stæder, er ogsaa i Algier oprettet en Nationalgarde til Fods og til Hest, hvilken i paakommende Tilfælde skal bruges mod Beduinerne. Hidtil har man imidlertid kun seet dette Corps ved store Parader og Revuer.

Den skjønneste Revue, der endnu har fundet Sted, blev holdt paa en smuk Maidag 1834.

Efterat Interims; Gouverneuren, General Boisrol, fulgt af en talrig Stab, var reden igjennem Geledeerne, uddeelte han Marslegions; Decorationen til en Deel Officierer og Soldater. Derefter defilerede Linietropperne og Nationalgarden, hvor paa man saae et stort Antal Beduiner af de venskabelige Stammer, med deres Hovdinge i Spidsen, som vare komne paa den commanderende Generals Indbydelse for at bivaane Reuuen. Med frygtelige Skrig, flyvende Maner og slappe Loisler styrtede denne vilde Skare forbi Generalen, og affyrede til samme Tid dens Pistoler, eller dens meget lange Flinter. I første Dieblig grebes alle Tilskuerne af en panisk Skræk, og selv i Staben sporedes en diebliflig Forlegenhed, forarsaget ved denne, ligesaa usædvanlige som uventede Maade at defilere paa; men da den vilde Sværm forsvandt ligesaa hurtigen som den var kommen, sluttede en almindelig Latter denne, i Begyndelsen noget piinlige Scene.

Det Interessanteste ved denne Revue vare de, af Muulæsler trukne, smaae Bjergbatterier, hvilke snarere lignede et smukt Legetoi, end et ødelæggende Vaaben; thi hvert Stykke var saa let, at det uden Vanskelighed kunde trækkes af eet Muulæsel. At de blive forspændte med to, meer kun for at erstatte den tilfældige Afgang. Ammunitionen medføres ligeledes paa Muulæsler. Nyttens af disse Bjergbatterier skal meer end een Gang have viist sig paa en afgjørende Maade.

Armeen i Afrika er besoldet paa Krigsfod, det vil sige, den nyder det dobbelte af den sædvanlige Sold, og mange af de høiere Officierer have allerede henlagt en ret skjon Sum.

Uanden blandt Tropperne i Afrika vilde, hvad den menige Mand angaaer, være bedre, naar ikke Climateret opvakte Lidenstaber og stemme Værner, der ofte give Anledning til Excesser. Saaledes kan man f. Ex. ikke gaae en Fjerdingvei, uden at træffe hele Hobe bestjænkede Soldater. Selv Officierer seer man ofte ravende paa Gasderne i Algier.

Overalt staae de franske Officierer i Sammenligning med de tyske og engelske (?), paa et meget lavt Dannelsesstrin. Aarsagen hertil ligger i Avancementsystemet. Den største Deel af Officiererne fremgaae nemlig af Underofficiersklassen; og det er altsaa intet Under, at de, trods Officiers epauletterne beholde Corporaltournuren og den simple Mand's Væsen; da der endvidere ikke forlanges Noget i videnskabelig Henseende, saa bemærker man lettigen hos dem den største Uvidenhed i Alt, hvad der netop ikke angaaer den practiske Tjeneste. En hæderlig Undtagelse herfra gjør Staben, der er sammensat af Officierer, som have erholdt videnskabelig Dannelse paa Militair Academiene i Frankrige. Dog erstattes Linieofficierernes Mangel paa selskabelig Dannelse saavel ved den, Franskmændens medfødte Høflighed og Humanitet, som ved hiint kammeratlige Sindelag, der er den franske Militair saa eiendommeligt, og saa fordeelagtigen udmærker ham fremfor nogen anden Armees.

Avancementet i Armeen i Afrika gaaer meget hurtigt indtil Capitain, hvilket har sin Grund i Pensionsvæsenet; thi ifølge dette kan en Officier efter en, i Forhold til andre Armeer, meget kort Tjenestetid, trække sig tilbage med Behold af

næsten sin hele Gage. Hertil kommer, at hvert Tjenesteaar i Afrika regnes dobbelt *).

Mortaliteten havde, især i Begyndelsen, taget frygtelig Overhaand i Armeen, hvortil Aarsagerne især vare Mangel paa Boliger, og Ubekjendtskab med det, i det Hele taget, saare fordærvelige Clima. Alene af Febersygdomme regner man at 6,000 Mand ere bortrevne siden Algiers Indtagelse, hvilket giver et aarligt Tab af 1,500 Mand, (regnet til 1834). Vel gives der Rogle, som paaftaae, at Climatet desuagtet er ret sundt; men deres Fordringer i Henseende til hvad man skal afholde sig fra, ere saa strenge, at man, uden at gjøre sig mistænkt for Epicurismus, vel kan spørge, hvortil man da endnu bruger den Lust, man indaander, naar man stedsse skal hungre, tørste og holde sig indelukket som en Syg.

-
- *) Ikke alle Officiererne fremgaae af Underofficiersclassen. Af de vacante Officiersnummere besattes $\frac{1}{3}$ af Underofficerer, og $\frac{2}{3}$ af de, fra Militairskolerne udgaaede Elever, hvilke udnævnes af Kongen. I første Tilfælde blive 3 Underofficerer, hvilke dog maae have tjent 2 Aar som saadanne, foreslaagne Krigsministeren, som nu deraf udnævner 1. Med Hensyn til Avancementet, respecteres Ancienniteten for det meste indtil Capitain, senere derimod mindre. For at en Officier kan blive forfremmet i forekommende Tilfælde, er det nødvendigt, at hans Navn staaer paa de Avancementslister, som aarlig indsendes til Krigsministeren; i modsat Fald springes han forbi. Efter 30 Tjenesteaar skal enhver Officier, indtil Capitain incl., pensioneres. Endog alle Embedsmænd i Administrativt Faget, skulle pensioneres, naar de have naaet en Alder af 60, eller have tjent i 30 Aar.

Alf de ubetydeligste Commandoer, som ofte ikke have noget andet Diemeed, end at føre Cavaleries og Artilleriehestene til Græsning, eller at beskytte dem, der ere bestjæstigede med Høhesten, mod Beduinernes Angreb, vender ofte Halvdelen, uden at der er gjort et Skud, syg tilbage, og maa strax indlægges i de, altid stærkt opfyldte Hospitaller.

Men en Sygdom, af hvilken Armeen lider langt meer, end af alle Febre og Blodgange, er den uhorste Vampyrismus, som paa den mest uforstammede Maade, udøves af en Hær af Militairintendanten, Krigscommissairer, Leverandører o. s. v. med deres hele udsugende Slæng. Ingen Stemme i Deputeredekammeret hæver sig mod denne affkyelige Misbrug i Krigsadministrationen, hvis største Udgifter forarsages ved hine Personer, der overalt følge Armeerne. Maaskee mene Folkerepræsentanterne, at alle deres Bestræbelser i denne Retning vilde være forgjæves, og deri have de maaskee Ret, thi før skulde en Krigsminister opoffre hele Armeen, end han skulde berøve sig Midlerne til efter Behag at kunne tildele sine Creaturer disse meget indbringende Poster, og saaledes derved forsøge sine egne Indtægter *). Ja selv i flere af Hærens høieste Befalingsmænd, selv

*) Paa denne Maade vandre altsaa, i den franske Armee, Nepotismen og Vampyrismen, haand i haand med hinanden; og hvor disse tvende værdige, hinanden ofte uundværlige, Nærbeslægtede drage ind, der ville Smigreri, Avind, alstensk Forurettelser, Enkeltes Berigelse og Mængdens Savn, sieldent udeblive.

i Marchallernes Række, har Vampyrismen fundet sine Støtter, sine Deeltagere. Enhver veed f. Ex. ret godt, at Massenas og Fleres Millioner ei ere sammensparede af den, i og for sig, ikke meget høie Marschalsgage.

Sammenlignes den franske Militairadministration med den preussiske, saa kan man ikke unddrage den sidste, paa Grund af dens Soliditet og Simplicitet, sin Beundring.

Wreslegionens Kors uddeles med saa megen Gæmildhed til Armeen, at der kun findes saa Capitainer og ikke en eneste Stabsofficier, uden det røde Bånd; dog er dette ingenlunde at undres over, da Ordenen ikke alene kan erhverves ved god Opførsel, men ogsaa uddeles efter en vis Tjenestetid, hvilket rigtignok ikke forudsætter nogen særdeles Fortjeneste af den, som decoreres, saaledes som ellers er Tilfældet i alle (?) andre Armeer *).

Man skulde neppe troe, at Protectioner netop i den franske Armee, gjorde større Underverker, end i nogen anden. Da der i denne ei gives noget virkeligt Aristocratie, saa har et afføreligt Embeds Aristocratie indtaget dets Plads, og detses aagrengende Ukrudt staaer i frodig Væxt overalt hvor der skal skee Avancements og uddeles Decorationer. Ogsaa udøve Damerne i Frankrige

*) Man regner, at siden Julirevolutionen, ere over 30,000 Wreslegionskors uddeelte til Militair- og Civilpersoner, hvilken Udbylde ikke lidet har bidraget til at skade Ordenen i Publicums Aetelse.
 • Kun med de ældre, af Napoleon uddeelte Wreslegionskors, ere Indtægter forbundne.

en vældig Indflydelse paa Uddelingen af Embeder og Ordener, og en smuk Kones Protection hjælper undertiden ligesaa godt til et Par Epaulletter, eller til det røde Baand, som en Marchals Benſkab.

Desertionerne blandt Armeen i Algier ere temmeligen hyppige, hvilket synes næsten ubegribeligt; thi Deserteurerne have intet andet Valg, end at tye til Beduinerne, hos hvem de almindeligen blive meget ſlet modtagne, ſaa at mange Deserteurer vende frivilligen tilbage, og ikke kunne fortælle nok om den, dem vederfarede, ſlette Behandling. Underledes er det med dem, ſom gaae over til Kabylerne; thi dem har man ofte gjenkjendt i diſſes Spidſe ſom Anførere.

Naar en Soldat bliver fangen af Beduinerne, ſaa er hans Skjebne intet Dieblik tvivlsom, thi hans Hoved bliver ſtrax afhugget. Fra de Franſkes Side tages Repreſſalier iſølge en af de nyere Dagsbefalinger, og de Franſke forſtaaer nu ligesaa godt ſom Beduinerne, at afhugge Hoveder.

Endſkjøndt de Franſke, i alle betydelige Fægtninger, have beholdt Overhaand over Beduinerne, ſaa give diſſe, ved deres eiendommelige Krigsføringsmethode, dem dog nok at beſtille. Med deres lange og vidtrækkende Flinter naae de, i Skjul liggende Beduiner, deres Fiende længe før denne aner deres Nærværelſe, hvorved deres nøie Kjendſkab til det meget couperede Terrain er dem til væſentlig Nytte. I aaben Mark derimod gives der neppe en foragteligere Fiende, end Beduinerne, hvis hele Tactik beſtaaer i et forvirret, af et vildt Skrig ledsaget Angreb, men ſom ogsaa, naar det træffer paa nogenlunde Modſtand, lige

faa hurtigt forbandler sig til en overilet og uop-
holdelig Slut.

Gouvernementet.

Det algierste Gouvernements Organisation er af
reen militair Natur. Armeens stedsevarende Krigs-
tilstand gjør denne Form nødvendig.

Siden Algiers Indtagelse have fem Militair-
chefer efter hinanden staaet i Spidsen for Regjer-
ringen. Man kan derfor, fra hiin Tidspunkt af,
dele Algiers Historie i ligesaa mange Perioder.

Første Periode (under Marchal Bourmont)
kan, formedelst dens korte Varighed, kun betrag-
tes fra det militaire Synspunkt, og i denne Hens-
seende var den den mest glimrende. Bourmont
tilkommer den Hæder at have erobret Algier, hvil-
ken Daad stedse vil indtage ærefuld Plads i Frank-
riges Historie. Det legitime Dynastie tro, var
han, efter Julirevolutionen, tvungen til at trække
sig tilbage; men hans Undergivnes Afgtelse og den
algierste Befolknings Taknemmelighed ledsagede
ham, thi han havde stedse viist sig som denne
Befolknings Beskytter, og ved sit Maadehold og
sin Humanitet meget mildnet Krigens Rædsler.

(Fortsættes.)

L. M. Mullen.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 19^{de} September 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Algier som det er.

(Slutning.)

Unden Periode (Marchal Clauzel) var for saavidt Landets Belsærd gunstig, at Marchallen gjorde det lettere for mange Europæere, især Indsøkere, at nedsætte sig i Algiers Omegn. Kun havde det været at ønske, at Administrationen ikke blot havde ladet det blive ved de Løfter, som man i saa rigelig Fylde gav de Nyankomne. Mere Handling og færre Ord vilde have sparet mange Ulykkelige den Anger og Elendighed, som ere blevne dem til Deel, der alt for lettroende stolede paa hine Løfter. Dog maa dette ikke tilregnes Clauzel, thi det er vist, at han, i denne Henseende, ei er bleven tilstræffeligen understøttet af sin Regering.

Umindeligen lægger man denne Marchal til Laft, at han, paa det Offentliges Bekostning, har betænkt sin Privatinteresse for godt. Han er Eier af meget betydelige Godser, hvis Værdi langt overstige en Million. Hans Minde i Algier er derfor ikke saa agtet, som det, ifølge hans øvrige Egenskaber, fortjente at være.*

Marchal Clauzel havde sluttet en Tractat med Beyen af Tunis, men som ikke blev anerkjendt af den franske Regjering. Denne Tractat fastsatte, at Paschalikerne Constantine og Dran skulde bestyres af Beyer af den tripolitanske Beye's Familie, og at denne sidste Bey skulde lade dem installere og holde dem i deres Værdighed paa sin egen Bekostning. Beyen af Tunis havde endvidere forbundet sig til, ei alene at anerkjende Frankrige i dets Besiddelser i Nordafrika, men endog at betale en aarlig Tribut af to Millioner. Antagelsen af denne Tractat vilde uden Sværslag saa godt som have sat Frankrige i Besiddelse af den skønne Provinds Constantine, hvilken man maaskee om kort Tid vil see sig nødsaget til at kjøbe med Blod.

Clauzel, hvis Navn, paa Grund af de til dette knyttede Erindringer fra Reisertiden, stod i Agtelse i Armeen, havde ogsaa hos Indvaanerne af Algier, især hos den senest ankomne franske Deel deraf, vidst at gjøre sig temmeligen populair. Han gjælder blandt sine Landsmænd for en Patriot, i det mindste sætter han megen Priis paa, at blive anseet derfor. Efter sin Tilbagekomst fra Algier har han stedse været et af de ivrigste Medlemmer af Oppositionen.

Eredie Periode (General Berthezene) var af kort Varighed, og den har, med Undtagelse

af den i Juli 1831 mislykkede Expedition, fra hvilken Tropperne bleve forfulgte af Beduinerne næsten lige til Algiers Porte, kun saa Begivenheder af Bigtighed at fremvise.

Man giver denne General Skyld for at have favoriseret Maurerne paa de indvandrede Franskes Bekostning. Til hans Ære maa man dog tilstaae, at han kun var retfærdig; men hvilket saa meget mindre tilgaves ham af den byttesøgende Deel af de Indvandrede, der paa alle Maader søgte at berige sig paa de Indfødtes Bekostning, som denne Deel indbildte sig, at Algiers Erobring kun var bleven foretagen for dens Skyld.

Det lader sig ikke negte, at General Berthezene jo lod nedtage det Kors, som var opsat over Porten til de Christnes Kirkegaard, for derved at behage de fanatiske Maurere; hvilket rigtig nok var en vel vidt dreven Opmærksomhed mod disse, og ikke ganske passende med Hensyn til de Christne. En anden Forholdsregel mishagede endnu mere, og det især Militairet. Denne bestod i Oprøttelsen af det af Maurere sammensatte Politie, der besad den Fuldmagt, endog at kunne arrestere franske Militaire. At denne Fuldmagt misbrugtes meer end een Gang, havde saa alvorlige og ubehagelige Optrin til Følge, at Generalen saae sig nødsaget til at tilbagekalde denne, i enhver Henseende, saare upassende Bestemmelse.

Berthezene var indtagen imod Colonisationen, fordi han holdt den for uopnaaelig, og skadelig for Frankriges tilkommende Besiddelse af Algier. Hans Tilbagekaldelse ansaaes derfor af dem, som vare stemte for Colonisationen, for en Velgjerning.

Fjerde Periode (General Savary, Hertug af Rovigo). Denne Periode holdes for heldbringende i flere Henseender, og uden Modsigelse har den ogsaa fordeeltigen udmærket sig fremfor de foregaaende.

Napoleons Genie i Henseende til Opfattelsen af store Planer og disses hurtige Udførelse, syntes ikke at være unyttet hengaaet for Savary, denne Keiserrigets troe Tjener. De to prægtige Kunstveie, som under hans Administration bleve anlagte fra Algier til Kuba og til Deli Ibrahim (tvende Steder, hvor der findes tydske Colonier), fortjene at staae ved Siden af Romernes, med Rette saa beundrede, Arbeider. Dengang som nu, var det Hæren, som, beseirende næsten uovervindelige Hindringer, over steile Høider og gjennem tykke Skove, banede den forbausede Vandrer en beqvem og skjøn Vej.

Alt hvad Hertugen af Rovigo under sin, kun eet Aar varende Administration, har foretaget sig, bærer uden Tvivl Præget af en fuldkommen Bonapartismus; og maa man end, i den lærvillige Discipel, der tro bevarede Erindringen om en stor Mesters store Handlinger, beundre Bestræbelsen efter at naae et ophøiet Maal, saa maa man, paa den anden Side, dog beklage, at han ligesaa tro havde bevaret Erindringen om sin tidligere Virkekreds *); thi det kan ikke negtes, at Henrettelsen af de to, med Leidebreve forsynede Beduinchefer, hvilke, i Tillid til den dem tilfagte Sikkerhed, kom til Algier, lugter noget stærkt af

*) Som Politichef under Napoleon. Tysk. No. 26 af d. Bl.

det hemmelige Politie, som han saa godt havde forstaaet at bestyre.

Denne i hver Henseende uundskyldelige og høist beklagelige Tildragelse, har ikke lidet skadet Meningen om de Franske blandt Landets Beboere; og den er maastee Aarsagen til den Mistro og det uforsonlige Had, som Beduinstammerne nære mod deres fremmede Herrer.

Til Ære for Beduinerne bør deres Forhold ved denne Leilighed omtales. Da nemlig kort Tid efter deres Chefers Henrettelse, La Morisiere, en meget udmærket Officier, blev skicket til dem, for at underhandle om deres Underkastelse, bebrejdede de ham, at hans Landsmænd havde brudt deres Ord, og erklærede, at de, af denne Aarsag, aldrig vilde underkaste sig det franske Overherres domme, som var uden Tro og Love. La Morisiere holdt til Hest midt i en Kreds af disse hæventorskende Beduiner, og, efter deres truende Bevægelser at domme, syntes Diebliffet, da han skulde falde som et Hævnoffer, at være kommet, thi allerede blinkede flere Klinger over hans Hoved. Men da vendte Anføreren sig imod ham med disse Ord: "I Franske holde Eder for et høimodigt Folk, og os for vilde Barbarer. Begge vore Høvdinge ere, i Tillid til den franske Pascha's hellige Forsikringer, komne til Eder. Man har bemægtiget sig dem, og afhugget deres Hoveder. Du er kommet til os uden Leidebrev, altsaa som Siende. Men, ved Gud! der skal intet Haar krummes paa Dit Hoved; vend tilbage til Algier, og fortæl den uordholdende Pascha, at vi foragte de Franske for meget til at vi skulde efterligne det trolose Exempel, de have givet os". Af en ellers

vild og grusom Fiende var dette Træk saa meget mere ædelmodigt; og det er langtfra ikke det eneste sit Slags.

Hærtugen af Novigos lidende Sundhedstilstand nødede ham til at vende tilbage til Frankrig, hvor han kort efter maatte bukke under for en uhelbredelig Sygdom.

Femte Periode (General Boirol, Interims Gouverneur) var den længste, og, i Henseende til Bestyrelsen, tillige den, i hvilken de særreste Daarskaber bleve begaaede.

General Boirol er en forsigtig, indsigtfuld Mand af en godmodig og forsonlig Character; og hvorvel han ikke havde nogen Tro til Colonisationen, ja betvivlede endog Muligheden af dens Udførelse, gjorde han dog Intet for at forhindre eller skade den. Hans retfærdige og kloge Forhold, i Forbindelse med en indtagende Personlighed, har vundet ham alle Hjerter.

Om ogsaa General Boirols Administration har ladet Meget tilbage at ønske, saa laa dette dog mest, deels i hans meget indskrænkede Fuldmagt som Interims-Gouverneur, og deels i den flette Harmonie mellem Generalen og den dengang værende Civil-Intendant, Genty de Bussy, hvori den Sidstes ufordragelige Character fornemmeligen var Skyld.

En sjette Periode er begyndt med General Drouet, Greve af Erlon; men endnu lader der sig ikke sige Andet, end at Generalen, som for kort Tid siden er traaet i Spidsen af Bestyrelsen, er begavet med den bedste Villie, og synes at

ville svare til de Forventninger, som den franske Regjering gjør sig om hans Talenter.

Det noget trivielle, men derfor ikke mindre sande Ordsprog: "nye Koste feie bedst", har maaskee intetsteds heldigere kunnet bringes i Anvendelse, end i Algier. I Begyndelsen af de forskjellige Administrationsperioder har en ualmindelig Virksomhed i alle Bestyrelsens Grene, været umiskjendelig; og alle de Forbedringer, som ere foretagne, skrive sig fra disse, desværre kun korte Epocher. Thi snart svandt den usædvanlige Iver og Lysten til Forbedringer, og den gamle Hær af Misbrug indfandt sig igjen; hertil kom nye Feil og Misgreb, og stedse var det gamle Chaos i en ny Klædning den saa anpriste Frugt af den, altid med megen Pomp forkyndte, Regeneration af Algier. Hvorfor skulde det netop denne Gang blive anderledes? Hovedspørgsmaalet er endnu bestandigen uafgjort; den saa længselsfuldt forventede Colonisation er endnu ei bebudet, og Intet har forandret sig i Algier, undtagen nogle Navne, hvilke, ligesaa lidet som de foregaaende, langt berømtene, kunne være nogen Garantie for en bedre Tingenes Tilstand.

I Grev Erlons Proclamation til Indvaasnerne, gaves vel den Forsikkring: "at de Franske aldrig vilde forlade den afrikanske Jordbund"; men dette skulde formodentligen kun tjene til at betage de stridige Partier alt Haab om en mulig Rømning, og at tilintetgjøre den, blandt Araberne almindeligen udbredte, og af deres Marabouts omhyggeligen nærede Tro: at det er Forsynets Bestemmelse, at Algier i Aaret 1837, efter syvaarig Trældom, skal vorde befriet fra sine Undertrykkere, de Franske.

Det er ikke at antage, at Grev Erlons Proclamation, meer end nogen af de tidligere, vil naae det tilsigtede Diemed, da den arabiske Character paa ingen Maade lader sig bearbejde med blotte Ord, om disse endog fremtræde i fuldkommen orientalsk Indklædning. I Afrika behøves der andre Arguementer til den retmæssige Besiddelse af et Land, end oratorisk Kløgt *).

*) Dette gjælder sikkert ikke blot om Afrika. Af de senere stedfundne Forandringer i Algier, troe vi iøvrigt at burde anføre Marchal Clauzels anden Udnævnelse til Gouverneur sammesteds efter Grev Erlon; Fremmedlegionens conventionelle Overtrædelse i den spanske Dronning Christines Tjeneste; og den derefter, under 5^{te} Juli d. A., befalede Oprettelse af et Corps Cavalerie af Indfødte. Disse sidste Tropper skulle føre Navn af Spahis.

En Kugle i Hovedet i 14 Aar.

En Soldat af det 62^{de} franske Linies Infanterieregiment, ved Navn Balthasar Praille, blev 1813 truffen af en Geværkugle mellem Næsen og det venstre Øie. Kuglen trængte saa dybt ind i Hovedet, at det var umuligt, at drage den ud, og saaledes forblev den der i fjorten Aar. Praille var fuldkommen helbredet, og man bemærkede kun et ubetydeligt Ar, hvor Kuglen var trængt ind. Pludseligen, den 17^{de} Januar 1828, faldt den, uden at foraarsage ham den ringeste Smerte, ned i Munden. Han boer ikke langt fra Staden Anse i Rhone-Departement. (Allgemeine Militair-Zeitung. 1828).

L. M. Müllen.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 26^{de} September 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

U n m æ l d e l s e.

De af Selskabets Medlemmer, som agte at søge
Laan eller Gratificationer, kunne erfare Frem-
gangsmaaden af Bekjendtgjørelsen i Bladet No. 36,
hvortil herved henvises.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Schram. Friedenreich. Bentley.

M. Benzen.

Nogle Erfaringer, Veirets Forudsigelse vedkommende,

dem det dog kunde falde Een og Anden ind at prøve.

Staaer Solen klar op, uden ualmindelig Farve, eller, kort efter sin Dpgang, fordriver Skyerne foran sig, eller endeligen har ingen Skyer ligeover; for sig i Vesten, faaer man den Dag klart og smukt Veir.

Gaaer Solen klar ned, uden ualmindelig Farve, bliver det vist godt Veir næste Dag, især om en smuk Aftenrøde følger paa.

Gaaer Solen ned bag tykke Skyer, over hvilke den udspreder sine Straaler, eller gaaer ned (som og staaer op) med en mørkerød Farve, følger snart Vind, eller Regn efter.

Sees ligeoverfor Solen et klart Skin, lignende Foden af en Regnbue, følger snart Storm paa.

Det Veir, der følger med et Maaneskifte, eller kommer Trediedagen efter Nyet og efter Fuldmåne, pleier at vare ved til næste Maaneskifte.

Ring om Sol, eller Maane, lover uroligt Veir, eller Regn, denne desmeer vedholdende, jo langsommere den begynder.

Bisole og Bimaaner bebude vedholdende uroligt Veir.

I Scoresbys Reise paa Hvalfangst Sommeren 1822 findes nogle Fiskeriagttagelser om Nordlys, hvilke her følge.

1. Sees et Nordlys i Nordvest, nær Horizonten, men uden at udbrede sine Straaler mod Zenith, betyder det stille Frost.

2. Er det glindsende og breder sig ud mod Sydvest, kan man vente Vind.

3. Udvider det sig mod Sydost, følger der Regn, eller Regn med Snee efter.

4. Lader det sig see i anseelig Høide over Horizonten, har et rødt, eller kobberfarvet Udseende og skyder Straaler op mod Zenith, betyder det hæftig Storm.

I Capitainlieutnant Graahs yderst underholdende Undersøgelsekreise til Østkysten af Grønland, en Bog, der ei mangler Andet til at gjøre almindelig Lykke, end at denne Reise er baade foretagen og beskrevet af en dansk Søofficier, hedder det S. 58. "Det er temmeligen paalideligt,

a) at, naar Nordlyset spiller stærkt, og "med mange Farver, kan der ventes uroligt, eller "ondt Veir; og Vinden vil da tiest komme fra den

”Kant, hvor man seer Nordlyset slukkes, eller ”forsvinde.”

b) ”Naar man i lang Tid ikke har seet ”Nordlys, og da et saadant viser sig, imellem ”Sydvest og Sydost, som en 10 til 20° høi, stas ”digt flammende Bue, da følger gjerne Frost paa”.

Der gives Jagttagere, som paaftaae: at den 50^{de}, eller den 60^{de} Dag efter et betydeligt Nordlys indtræder sædvanligst koldere Veierligt, end paa den Aarstid forresten. I det mindste følger gjerne paa de første 10 Dage raat og meget uroligt Veir.

Er Aftenrøden kobberfarvet, følger slet Veir efter. Sædvanlig og smuk Aftenrøde betegner: at det næste Dag bliver klart Veir; men en lignende Morgenrøde tidt, at Vind, eller Regn vilde falde paa.

Skinne Stjernerne kun dunkelt, og de mindre slet ikke ere synlige, uagtet der dog ingen Skyer ere paa Himlen, kommer der uroligt Veir.

Mange sorte Aftenskyer spaae Regn; ere de hvide og lyse, giver det smukt Veir.

Er det om Formiddagen klart, men der om Eftermiddagen kommer en Regndyst, eller sorte Skyer stige op fra Nord og bedække Himlen, hvilke

dog, inden Solen gaaer ned, føres bort igjen, da vil der Dagen efter gjerne blæse Nordenvind.

Har det Dagen igjennem været skyet, men der etsteds paa Himlen viser sig om Aftenen en klar Abning, som forbliver aaben, da kommer Vinden næste Dag derfra. Lukker Abningen sig derimod efter kort Tid, blæser næste Dags Vind mod samme Kant.

Følger Vinden med Solen, vil Veiret nogle Dage igjennem forblive smukt.

Blæser Vinden fra Sydost, men Skyerne gaae for en Sydvest, varer Sydostvinden endnu længere ved og giver Regn

Reiser sig med varm Luft en Vind, følger snart Regn paa.

En Storm, der begynder om Natten, er gjerne ei saa hæftig, eller vedholdende, som den, der begynder om Dagen.

Dynge Skyerne sig om Dagen stærkt sammen om Solen, eller trække sig sammen under den, har man uroligt Veir ivente.

Skyer, der see ud som store, hvide Bjerger, eller Smaahobe, love klart Veir. Ere de deris mod sorte og blyfarvede, især hvis tillige de ere lavhængende, eller isodfarvede, da truer det med Vind.

Sorte, eller hvidgraae Tordenskyer ere gjerne ei saa farlige, som røde og brunladne, skjøndt de første pleie at afgive en hæftigere Torden.

Naar paa mange Mennesker Hænderne blive ret tørre og glatte, saa at Alt, hvad de tage fat paa, ligesom glider dem ud af Haanden, kommer der bestemt Regn.

Gale Hanerne ved Opflyvningen om Aftenen, forandres Veiret.

Glyve Hønsene tidligt om Eftermiddagen til No, vorder Veiret smukt Dagen efter; men, gaae de længe om, indtil det er næsten mørkt, og da først begive sig til Hvile, kan man vente Regn næste Dag.

Naar de Edderkopper, der give deres Spind en Cirkeldannelse i lodret Stilling, trække lange Traade og forfærdige store Garn, pleier vedholdende smukt og tørt Veir at følge paa. Seer man kun saa af dem sysselsatte med at spinde, og disse spinde korte Traade, er Veiret underkastet Forandring. Arbeide de slet ikke, kommer der regnfuldt og stormende Veir. Begynde de, endnu mens Veiret er ondt, paa nye Garn, gaaer og Veiret gjerne over til at blive bedre. Fuldende de under stærk Storm Hovedtraadene, eller Tværtraadene i deres Bæv, vil og Uveiret ret snart lægge sig. Hvis Huusedderkopperne anlægge deres Bæv lodret i Krogene, fige de mod godt Veir med Hovedet udad og strække, jo længer det gode Veir vil vedvare, desvidere Benene ud af det Baghold, hvori de sidde. Gjerne forstørre de Garnet mod forestaaende og stadigt godt Veir. Men, vende de sig heelt om, da betyder det megen

og stærk Regn. De lægge aldrig Reg uden mod paalideligt godt Veir.

Har man i Foraaret, alt inden den 22^{de} Marts, haft Torden, har man ei Nattefrost, eller Kiim at vente meer.

Megen Laage i Foraaret bebuder gjerne megen Regn til Sommer, og megen Laage i Esteraaret megen Snee til Vinter.

Stærke Ostenvinde Esteraar og Vinter spaae Rigdom af Frugt næste Aar.

Sneefuld Vinter, tør Marts, vaad April, sval Mai og varm Regn i Juni bebude Held for Høsten.

Der gives blandt de Utallige, som, vel Alle med Usikkerhed, dog Nogle med en større, Andre med en mindre, forudsige Veirliget for længere Tid, der gives, siger jeg, Flere, af hvem Veiret meget nyie iagttages den 21 Dag i Marts, Juni, September og December; fordi de saaledes vilde ane Hovedtræffet i det paafølgende Fjerdingaars Veirligt. Disse Mennesker, gjerne Bønder og Gærtnerer, antage nu: at,

1. er det de Dage koldt fra Kl. 1 om Eftermiddagen, bliver det ligedant i Fjerdingaaret efter;

2. er det den 21^{de} Juni koldt, vorder og Sommeren kold; og, er det den 21^{de} December mildt, vorder og Vinteren mild;

3. hvis det de ovennævnte fire Dage er meer, eller mindre vindigt, vil Veiret Fjerdingaaret efter blive heelt afvejlende;

4. dersom de Dages Veirligt er foranderligt, da har man at agte paa Skyerne. Ere de sorte og tunge, skjøndt uden at det regner, da vil Regn blive Fjerdingaarets Hovedcharacter. Ere de af-

brudte hist og her, vil og det regne af og til kun. Regner det een af de Dage hele Dagen, men stille, smaat og i enkelte fine Draaber; og, ere derhos Skyerne lette, saa at den blaae Himmel ligesom skinner igjennem, da vil der og kun falde liden Regn i Sjerdingaaret efter.

Endeligen gives der nogle Jagttagere, der mene at have bemærket: hvorledes en lang Tid har godtgjort, at i Almindelighed give Onsdage det meste smukke, eller dog ret taalelige Veir, Fredagene tiest foranderligt, eller endog slet Veir, ligesom da og, om end ikke saa tidt, Lørdagene; hvorimod Torsdagene give sjeldnere smukt, eller dog taaleligt Veir, og Søndagene sjeldnere slet Veir.

Disse, efterhaanden og mangesteds fra sammentankede, Bemærkninger af mangfoldige Mennesker overleveres herved til Almeenheden, men ei i nogen anden Hensigt end den, at de formodes interessante for Een og Anden, og at der aabnes derved Flere Leilighed til at prøve dem. Heraf kan dog vel aldeles ingen Skade flyde.

S a m l e r e n.

(Meddeelt.)

N. P. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 3^{die} October 1835.

Førlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Selskabet i Bertshuset *).

Det skeer undertiden, at Mennesker mødes paa deres Vandring igjennem Livet, som ved første flygtige Samværen paa Postvognen eller i Herberget meddele sig og nyde hinanden, fordi just en Omstændighed indtræder, eller en Gjenstand er tilstede, der fører deres Hjerter saaledes til hverandre, at de gjensidigen give hverandre Lys og Varme. En saadan Gjenstand for en liden Hob gode Mennesker i den gamle, ærlige Landsbyer

*) Skreven 1796 efter Fredens Slutning imellem Preussen og Frankrige.

troemands, Jonas Schmidts, Gjestesue var en ulykkelig Kone, der havde taget Flugten fra en i Krigen afbrændt lille Kjøbsted.

Boiet forover og som hensjunken i sig selv sad den Arme der; hendes fattige Paaklædning vakte Medlidenhed saa meget mere, jo synligere den endnu bar Spor paa sig af en vis Stræben efter Anstændighed og Reenlighed, der, selv i den dybeste Elendighed, pleier ei ganske at forlade Mennesker, som i Velstand have vænnet sig til Orden. Hendes indfaldne Hænder vare foldede i hinanden; paa hendes blege, magre Ansigt herskede Græmmelse; hendes Læber vare saa smægtende aabnede, som havde de længe raabt om Hjælp, uden at nogen hørte det; og det mørke Blik i hendes runde, blaae Dine syntes at sige, at hun ønskede sig Døden og levede kun for sine Børns Skyld. En venlig syvaarig Dreng, slet klædt, stod ved hendes Side, og lænede sin venstre Haand paa hendes høire Skulder, og ved hendes Bryst laae en bleg Patteglut paa nogle saa Uger og sov.

Endnu fuld af den lidende Moders Tale sad Værten og hans godmodige Kvinde i alvorlige Tanker; en Bondekone, som ved sin Kurv udhvilede til videre Vandring, holdt endnu sit

Skjort i Haanden, hvormed hun havde afortoret sine Taarer, og en velklædt Reifende, ved hvis Indtrædelse den Ulykkelige var forstummet, læste meget adspredt eller syntes kun at læse i en Bog; thi, fra det af, at han havde bemærket hende, saae han altid hen over Bogen, og kjæmpede med sin Tvivl, om han skulde tilbyde hende nogen Understøttelse, eller om hun vilde afvise hans Betsgjerning.

Gode Kone, begyndte Værten, hendes Mand bliver længe paa Gaarden. Det er, tænker jeg, et godt Tegn. Naar han kun fremstiller sin Skjebne ret bevægelig, maaskee hjælper det; Herren har ellers et blødt Hjerte. Det er mig ret kjært, at det faldt mig ind. En Hjulmand behøver de virkelig paa Gaarden. Kunde jer Mand der saae Ansættelse —

Konen. Ak, dersom Gud vilde give ham Arbeid, hvad der nu paa en Bei af mere end 30 Mile ei har villet lykkes os, saa vilde han nok skaffe os Føde. Vist nok er han nu svag af Rummer og Sygdom; men han forstaaer sit Haandsværk. Dersom Gud vilde give os Arbeid! Ak, du kjære Gud! hvad er der da blevet af os? Ak, det bliver ikke sjunget for Nogens Bugge, hvad han skal komme til at lide! Vi vare i saa lykkelige

Omstændigheder; vi havde, hvad vi behøvede og ønskede; vi besad ei Rigdom, men vort eget lille Huus og Sundhed; og min Mand havde Kraft og Lyst og Træe og Værktøi til Arbeide, og han erhvervede os Tilfredshed og Brødet. Dersom Nogen havde sagt os, da vi saa glade gik til vor Vielse, at vi skulde komme til at betle tilsammen! dersom een havde sagt os det kun endnu for et Aar siden! — Ak, den Krig! — det er mig endnu som en Drom, hvorledes vor lille Stad paa eengang stod i Lue. Vi samlede i Hast sammen, hvad vi kunde bære; og al Resten og vort Huus — (hun standser for Hullen en liden Stund og sukker) ligger nu i Gruus og Aske. I Nærheden vrimlede der af Flygtninge; der var ei Arbeid at finde eller Muelighed at komme an; og hvad vi havde medtaget, gik efterhaanden med. Saaledes listede vi os stedse længere og længere frem, og ere nu her Betlere, — intet uden Betlere; og vi have alt seet det paa saa mangen Een, hvem vi anraabte om en Gave, at han tænkte ved sig selv, vi vare vel ei andet end liderligt Pak. For sex Uger siden kom jeg ned fem Mile herfra. Det kostede da det Par Skilling gamle Penge, som vi havde opsparet for den yderste Nød. Og nu, o Gud! ingen Brød og

ingen Klæder og intet Linned at indhylle det lille Barn i, — og intet Tag over Hovedet, intet Huus.

Drengen. Og vi vare dog alle uskyldige deri, at vort Huus brændte af.

Ved det lydelige Suk, hvormed Drengen udstødte disse Ord, vaagnede det spæde Barn ved Brystet med en svag, ynkelig Klynken. Dieblilken gif i Moderens Afsyn Graadens Miner over til et hjerteskjærende Smil. Hun vuggede sit Barn, herueligende det, hid og did, og hvidskede og nynnede sagte: "Stille, min lille Drm! stille, min stakkels lille Drm; Jeg kan endnu intet give dig; jeg har jo selv hungret den hele Formiddag." Hungret? raabte den Rejsende, og stod pludseligen, uden selv at vide det, hvorledes han kom derhen, midt i Stuen — hungret? kjære Kone! — Giv hende til hendes Vederqvælgelse, Hr. Vært! hvad hun behøver og forlanger, paa min Regning.

Konen. Tusindegange Tak, min gode Herre! den brave Vært har alt for et Qvarteer siden bespiist os, uden at spørge, om vi kunde betale ham en Hvid; men, dersom de vilde betænke et Par stakkels uskyldige Børn, saa vilde de isaae Guds Løn derfor.

Drengen udstrakte sin lille Haand. Det har vi heller ikke lært dig, sagde Konen, det har Nøden gjort, og hun vilde endnu tilføie noget, da en af Rummer udtæret Mand med ædle Ansigtstræk ilede ind og udraabte: "glæd dig, Christine! vi blive her. Den gode Herre vil have Taalmodighed med min Svaghed, og giver os en rummelig lille Stue og et Straaleie.

Konen. (med opadskuende Blik og opløstede Hænder) Himmelske Forsørger! — Børnlille! vi har atter et Leie og et Huus.

Drengen. Kommer vi da igjen i vort afbrændte Huus.

Faderen saae uudsigeligen vort paa Sønnen, astørrede en Taare og taug. Den Rejsende vendte sig bort og græd, og alle vare rørte.

I det Samme lød det hule Skral af et Horn.

Bærten. Moder! der kommer Gjæster.

Bærtinden. Nei, Fader! det kommer ei til os; det er der henne paa den frie Plads. Det er heller ikke som et Posthorn — og see kun! hvad er det da? der løbe Folk jo saaledes —

Forend Bærten kom til Vinduet, rystede allerede et Par hurtige Slag det, og, da han aabnede det, jublede paa een Gang flere Stemmer: "der er Fred! Fader Schmidt! et ridende Bud

forkynder det, at der er Fred. Som paa en Skåre af mistrovlende Mennesker den uventet udtalte Trost vilde kunne virke: "der er et Forsyn, der er Udødelighed", saaledes opmuntrede her det Raab: der er Fred! Som hiin Skåre vilde svare: "Trostige vi ville fatte Mod", saaledes raabte her alle som med een Mund: "Gud være takket! Herren være lovet".

Den gamle Kone ved Kurven. Gud skee Lov! saa faaer jeg min Søn igjen, saa faaer min gode Hanne, der har sukket saa saare, sin Brudgom igjen.

Den brandlidte Mand. Saa seer ingen meer sit Huus og sit Gods at gaae op i Luer.

Hans Kone. Saa skal ingen Moder mere flygte med sine Børn fra Hjemmet.

Bærten. Saa skal man ei see Mennesker, der gjerne vilde arbeide, at omvanke som Betlere. Moder! vi har vel ikke lidt under Krigen; men — (han blotter sit Hoved) den gode Gud være lovet for sin Raade! kald dog snart Pigen ind fra Gaarden, og Christian fra Løen, at de ogsaa kunne glæde sig.

Som han taledes saaledes, tumlede Christian, ledsaget af Pigen, ind og stammede: Høsbond!

veed I det alt? der er Fred! nu kommer min Fader tilbage, og Fædrene nære atter deres Børn.

Bærten. Nu skulle de nedtraadte Agre igjen pløies og besaaes, de ødelagte Hauger og Viinz bjerge igjen beplantes.

Den Brandlidte. Nu skulle Husene igjen opføres paa Gruus og Ruiner, nu Alt leve og orke i Værkstederne.

Drengen. Nu kunne Børnene igjen gaae i Skole, og behøve ei at tigge.

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 41.

Løvedagen den 10^{de} October 1835.

Forlagt af Understøttelses - Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Selskabet i Bertshuset.

(Slutning.)

Den Reisende. Nu skulle Fængsler aabnes og Lænker løses. — Nu vil Mistanke ophøre og den usalige Mistroe, der hist og her begynder at faae Magt, forsvinde. Du milde Gud! saa mange ere tildeels ved Omstændighedernes besynsderlige Forviklinger komne i Mistanke for at have meent det ikke redeligt med deres Fædreneland og Dyrighed; og mange vare dog uskyldige. Der kunne vel her og der være Daarer eller Skurke, der for egen Fordeels Skyld gjerne vilde bringe

Alt i Forvirrelse; men der ere dog kun faa af disse. De fleste elske Orden og Noe. Jeg er nu kommen vidt omkring, og har næsten overalt fundet hundrede, som elske deres Fyrster og Beherskere varmt og hjerteligen, mod een Ildesindet. Og hvo vilde ei, naar han har Hoved og Hjerte paa det rette Sted, for sit Fædreland, naar det regjeres vel, det være faa af flere eller af een, hvo vilde ei for sin retfærdige Dyrighed hengive Liv og Formue?

Bærten. Ja, deri har Herren Ret, Liv og Blod.

Den Reifende. Nu vil den almindelige Tillid vende tilbage, og Fyrste og Undersaat blive som Fader og Børn.

Alle. Gud være lobet, Herren være takket!

Den Reifende. Gud være lobet! — og hvis nu dog ogsaa allevegne maatte skee, hvad Gud vil! Hvis dog en Mand, paa hvem Mange høre, vilde til Mange sige, hvad jeg siger til Eder, I gode Folk! "Vilde dog Enhver, efter Evne, hjælpe sine nødlidende Brødre, enhver Medborger, som han formaaer, hjælpe sine nødlidende Landsmænd!

Konen ved Kurven. Jeg vil klæde de arme Smaabørn der. Jeg har i min Levetid

Iadet det være mig suurt ved Spinderofken; saa meget Lærred maa der vel være tilovers. Hvad maatte jeg ønske, dersom det var min Søn, der saaledes havde maattet flygte med Kone og Børn?

Bærten. Jeg klæder Faderen.

Bærtinden. Og Moderen ogsaa. Jonas! Den kjære Gud har rigeligen skjenket os sin Belsignelse.

Den Reifende. Jeg har stor Hoiagtelse for Eder, I brave Folk! Dersom der gives endnu nogle saadanne menneskelige Mennesker her i Byen, saa vil det være let, at forskaffe de Brandlidte det nødvendige Værktøi og hvad de ellers behøve. Her nedlægger jeg det første Bidrag dertil.

Den Brandlidte og hans Kone. (Grædende og med oprakte Hænder.) Vædle Menneskevenner! Tak og Guds Belsignelse!

Drengen. Guds Belsignelse!

Ingen var uden Taarer, og Bærten hulkede. Jeg er tilmode, begyndte denne efter et Dieblif, som om jeg var i Kirken; og, naar De ikke vil optage det ilde, saa skal Christian, han kan saa godt, læse os en Takkebøn af min Andagtsbog.

Den Reifende. O jeg beder gjerne med. Mit Hjerter er saa fuldt. Men hvad, om jeg nu

strax af mit Hjertes Fylde fremsagde for Eder Tak og Bøn?

Ak, dersom Herren vilde det, sagde Bøerten, og bukkede ærbødigt, og alle bøiede sig og stode saa med foldede Hænder alvorlige og opmærksomme.

Der er Fred! der er Fred! raabte i det Samme endnu en Olding, der skjælvende traad ind, saae derpaa de andægtige Mennesker, forstod Bøertens Bink og stillede sig med Armene paa Brystet ved Siden af de Øvrige, i det den Rejsende begyndte saaledes at tale.

Der er Fred! derfor, du Fredens Gud! du som af Storme lader fremgaae Sundhed og Renselse, af Uveir Skjønhed og Fylde, af Forvirring Samdrægtighed og Orden, derfor, du Fredens Gud! bringe Læber og Hjerter, Sange, Bønner og Laarer dig Tak. Derfor takke dig Folkelag, Stæder og Byer, Paladser og Hytters Beboere; derfor takker dig ogsaa her en liden, inderligen rørt, Skare. Du hører Alle; du hører ogsaa os. Bønhør alle dine Børn, naar de bede om, hvad godt er! bønhør ogsaa os! Bevar os og velsign for os nu din dyrebare, kostbare Gave, den skønne gyldne Fred! Velsign alle, der have havt Deel deri! lad dem derfor

nyde stor Glæde i deres Huse og af deres Egne, og styrk dem til fremdeles at gjøre, hvad de kunne, for at det henede kan blive saa godt som mueligt! Lad Sæden vore, hvor Blod strømmede! lad Kjærligheden forene og opbygge, hvor Had fornærmede og ødelagde! lad alle Saar læges! Skænk alle Forældreløse, der raabe paa deres tabte Fædre, alle Enker, der sørge for deres Ægtemager, Forsørgere; giv alle, der intet Huus have, et Tag over sig, alle, der maatte flye fra deres Fædrenes land, et Hjem! lad de Hungrige finde Brød, de Nøgne Beklædning! Milde Gud! Mange have jo dog mere end de behøve. Giv disse i Dinene Medlidenheds Taarer, i Hjerterne den Følelse, hvilken hellig Pligt det er, hvor sodt, af deres Spisers Fylde at styrke de Bansmægtende, og med en Kjortel af deres Overflod at tilhylle de Nøgne, som fryse! Giv overalt Forstandighed og Orden, Indsigt og Sandhed og modent Overlæg før Handling! Giv Alle, som ville forbedre Staters Forfatning, uden at forstaae det, Wiisdom, saa at de hellere først i deres egne Huse undersøge, om der ikke der kunde være noget at forbedre! Giv Alle, som ville forbedre Stater, og som forstaae det, virksomt Bisald og Lykke til deres Foretagende! Giv Alle, som af urene Hens

figter bringe de gode Regenter bagtaleriske Efterretninger om deres gode Undersaatter, som om disse vare utroe, Kraft og Lyst til, som mere velvillige Budskaber, og hellere som ganske ringe Budskaber, at fortjene deres Brød i deres Ansigt Svend! Giv alle Borgere barnligt Sind, og alle Fyrster en Faders Sindelag, der opdrager sine Smaa og behandler sine myndige Sønner som Myndige! Giv alle Mennesker Fromhed og Fred med Enhver og med sig selv! Giv ogsaa os Fromhed og Fred med Enhver og med os selv, indtil vi endeligen finde Fred i Graven, og den evige Fred!

Amen! raabte Oldingen, der sidst var traadt ind i Stuen. Og med endnu stedse foldede Hænder og af Hjertet istemte Alle: Amen!

(Oversat af G. W. C. Starcks Gemählde und Erzählungen, 3 Samml. S. 216)

Malerierne.

(Af Starcks Gem. und Erzähl., 3 Saml. S. 249. 268. 289.)

Første Malerie.

Kød som Kulild faldt en munter Dags Morgens glands ved Sommerens Ende gennem Vinduerne

i den lille Stue, hvor den fromme Præst i Vilfred laae og nød Sundhedens rolige Søvn. Paa Gulvet og Væggen afbildede sig med deres Indsætninger og Rammer de smaae Ruder, over hvis Jldlys Skyggerne af enkelte Blade og Nelliker paa Blomsterbrettet udenfor Vinduet sagte bevægede sig, og tre ældgamle ligeoverfor Sengen opstillede Malerier syntes i den venlige Belysning muntert at smile.

Af en glad Drøm om disse Malerier vækkede den skjønne Dag og Lyden af den lille Landsbyes Kirke; Klokke Præsten til deres end gladere Betselse. Rask som en Yngling, der iler Nydelsen af Livet imøde, sprang han fra Leiets, og ilede, i hvor meget han ogsaa elskede Naturens Skjønhed, denne gang ikke, som ellers, til Vinduet for at forfriske Diet ved Haugens Grønt, men strax hen til hine Malerier. Inderligentilfreds løstede han det ene efter det andet i Beiret, vendte ethvert til alle Sider, stillede ethvert snart herhen, snart derhen, og prøvede i Nærhed og Graastand, ja endog fra Værelset ved Siden af Stuen, hvor og hvorledes de toge sig bedst ud.

Med et Smil som af En, der er kommen til Rigdom, satte han sig dernæst saa paa een Stoel, saa paa en anden, gottede sig ved at beskue dem,

gned sig af Glæde i Hænderne, som en Arbejder efter vellykket Anstrængelse, saa sig ofte om, som søgte han Deeltagere i sin Glæde, hvidskede et Par Gange for sig selv: "endelig" og raabte tilsidst lydeligen: "endelig har jeg dig, ærværdige gamle Bungius! med din Kvinde og din Svoger." Længe betragtede han medlidende den Sidstes ved skjodesløs Behandling fordærvede, af Huller gjensnemborede, Billede, undersøgte det for oven og for neden, om dets Skade ei skulde være til at helbrede, og nød saa igjen den uforstyrrede Glæde over de to Andres uskadte og velbevarede Ansigtstræk.

(Fortsattes.)

N. L. Nisfen. .

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 42.

Løvedagen den 17^{de} October 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Malerierne.

Første Malerie.

(Fortsættelse.)

Endeligt har jeg Dig, gode, gamle Bungius! sagde han endnu engang, løb ned i Kjøkkenet, og kom snart og skyndsom tilbage med rene Klude og et Fad Vand. Omhyggeligen rensede han nu de ormstufne Kammer og Malerierne for gammelt Støv, og gned dem derpaa i sit Ansigts Sved med en vaad Klud saalænge, indtil de vare saa reenlige og pæne, som Malerier kunne blive, der ere malede for et Par hundrede Aar siden, og

flere Gange ved Skjodesløshed beskædigede. Med sine Kostbarheder under Armen ilede han ind til Dagligstuen, for at hans Hustru og hans Datter Sophie ogsaa skulde fornøje sig over dem. Hans Kone traad ham i Døren i Møde med et Kys og et venligt "god Morgen!" som han med Varme, men iilsomt, besvarede, fordi han alt for meget længtes efter at udgyde sit Hjerte, som han ellers gjerne og ret længe vederqvægede ved sine Elskedes Hilsener, ved deres Varm. Med glad Utaalmodighed saae han sig derfor om efter sin Sophie, hvis Nærværelse han nu fortrinligen ønskede sig. Thi, saa beredvillig Hustruen deelte og understøttede hans uskyldige Kjærlighed for Familieportraiter, saa sluttede Datteren sig dog med mere Liv og Varme og med eiendommeligere Tilbøilighed til dem. "Kjære Moder!" begyndte Præsten, "hvor er Sophie?"

Konen. Hun gif allerede Kl. 3 til Fogdens syge Datter. Det er endnu det Samme med den stakkels Pige, som du i Gaar fandt hende; Sophie var der i Gaar hele Eftermiddagen, og maatte love hende at komme igjen i Dag saa tidligt som mueligt. Hanne siger, ingen kan saaledes trøste hende og ingen saa godt give hende Medicin, som du og Sophie. Det er allerede et Par Timer

siden hun løb derhen; men hun maa snart være her igjen. I dette Dieblig gaaer Portdøren. (Hun seer mod Winduet.) Der er hun.

Præsten. Nu, kjære Sophie!

Sophie. Hun omfavner ved sin Indtrædelse Præsten og kysser ham.) God Morgen, bedste Fader! glæd dem! Hanne lader dem begge hilse; Hun har i Nat sovet bedre end før, og føler sig langt mere lettet. Jeg er ret glad. Men der har De jo maaskee allerede de længe ønskede Potraiter?

Præsten. Ja, min Datter! og du har i Dag allerede opfyldt en Pligt. Det glæder mig; det maa dit Hjerte lønne dig for. Gaae saaledes din stille, priselige Vei, som hidtil, gennem Livet! Nu skal du ogsaa faae Noget ret skjønt at see. Da jeg i Aftes Kl. 10 kom hjem fra Staden, var det for sildigt til rigtigten at see saadant Noget. I vare ogsaa derude for ivrigt beskæftigede med Eders Huusholdningsager, og, førend de vare til Ende, drev min store Træthed mig til Sengs. Nu blive I jo vel en Smule her i Stuen?

O ja, svarede Begge, og satte sig med deres kvindelige Arbeider i Haanden skyndsomst i Beredskab til ret længe at see og høre, medens den af sin Binding begejstrede Præst stillede sine Malerier i det bedste Lys, han var istand til.

Endeligt, begyndte han, besidder jeg nu den gamle Bungius med hans Hustru og hans Hustrues Broder, om hvem jeg saa ofte har fortalt Jer. I kjende vor ældste Stammefader, om hvem vi endnu veed noget, der oppe i Salen med Nette hænger allerøverst. Seer nu, hans Kones Sødsfendebarn var denne Bungius, altsaa ogsaa een af vore Forfædre, en lærd, gudsfrygtig og samvittighedsfuld Mand, der var den første i vor Bye, som bekjendte sig til Luthers Lære. Betragter dog dette ærværdige, aabne Ansigt! det gjør En ordenligt godt, at være i Nærheden af et saadant Ansigt, som naar man staaer og lader Solen skinne paa sig. Taler Uerligheden ham ikke ud af alle Træk? Iyner ikke Mod og Sandhedskjærlighed ud af hans store, brune Dine? Al han var en dygtig Mand. I veed det jo. Da han en Søndag saaledes ret med Fyrrighed havde prædiket sin Overbeviisning, slog om Aftenen en rasfende Hob hans Biuduer ind under vild Larmen. Al, raabte han da ud til Hoben, ja dette Glas kunne I vel slaae i Stykker; men den hellige Sandhed, der er Eder anstødelig, skulle Eders Stene ei sonderknuse. Og hans Hustru der i den beskedne Dragt, hvor ædel og kjærlighedsfuldt er ikke hendes Ansigt? Og det er hendes Broder,

ligeledes en brav, retskaffen Mand, der da sad i Raadet og eftertryffeligen understøttede Svogerens gavnlige Bestræbelser. Det er ret uforvarsligt, at hans Billede er saa fløt taget i Agt. Her paa den ene Side have Musene afædt hele Dret og dets Raboestab; men til Lykke seer man dog endnu, hvorledes han har seet ud. Den gamle Bungius vil jeg strax anvise sin Plads deroppe i Salen lige under vore Stammeforældre; Raads herren maa jeg desværre sætte i Kammeret mellem de andre beskædigede Familienlemmer, der alle for længe siden vilde være komne under Gruusdyngerne, dersom jeg ikke havde taget mig af dem. Der er mangen en brav og elskværdig Mand iblandt dem, som ikke har fortjent saaledes at lappes. Jeg kan ei lade være at ærgre mig over den saa almindelige Ligegyldighed hos Mennesker mod deres Forsældre. Nei, da tænkte de gamle Romere, og de vare dog kun Hedninger, som I veed, ganske anderledes; de holdt deres Ahner saaledes i Ære, at de endog ofte tilbade dem som deres Høusguder. Hos os bekymre mange sig ikke det allermindste om deres Forsældre, skjøndt de paa deres Tid stiftede stor Nytte, og ofte udrettede mere og toge sig Verden mere nær end Efterkommerne, der endnu nyde Frugten af de Nigdomme, som hine

erhvervede, og af deres Dyder, uden at spørge om deres Erhververe, ja vel endog saa give deres Portraiter til Priis for Snavs og Utoi. Men det er Synd og Skam; og jeg vilde være ret bekymret i mit Sind, kjære Moder og Datter! hvis jeg ikke vidste med Visshed, at ogsaa I efter mig ville holde denne kostbare Samling, som jeg med saa stor Noie og ved mange Bønner og ei uden Beføstning bragte i min Besiddelse, i Ugt og Uere. Fortrinlige Menneskers Billeder vare min Glæde i Livet; under dem efter min Død en lille Plads, og, om I ogsaa ikke kunne opstille dem saa godt som nu, eller siet ikke, saa giver dem dog et lille Kammer, frit for Muus, og sætter dem smukt i den Orden, hvori de for nærværende Tid ere ophængte; thi saaledes følge de paa hverandre. I kjende og hoiagte jo de værdige Mennesker; jeg har jo saa tidt talet med Jer om deres Dyder, og vil gjøre det endnu mangen Gang. Der er ikke en eneste Dogenigt iblandt dem, ved hvem vi skulle behøve at skamme os. Menneskelige Feil havde de vel, ligesom alle Mennesker, maaskee ogsaa mange, som vi ere frie for. Isteden derfor have vi atter andre, og deriblandt dem, som ere langt større; og jeg finder det meget urigtigt, naar Noget spotter over de Gamles Bildfarelser,

og seer med Stolthed ned paa dem, af hvem der ei burde fordres saa meget, som af os, der kunne benytte et Par Aarhundreders Erfaringer efter dem. Den, som gjør sig Skyldig i saadan Spot, foreskommer mig som et Barn, der med fornem Mine sidder paa en Stoel, medens hans lille Broder, der har levet et Par Aar mindre, kryber paa Gulvet. Naar det mindre Barn falder, bryder det Ældre vel endog ud i Latter; og hvad skeer? Kort efter kommer han, der gjorde sig lystig over den Andens Ubehjælpssomhed, maaskee netop ved sin Latter ud af Ege vægten, og falder ikke mindre. Og hvad er Forskjellen? at den Første faldt paa jevnt Gulv og let igjen stod op, medens den Anden falder tungere og fra et høiere Sted, og faaer en større Bule i Panden deraf. Værer ikke som dette; glemmer ikke nogensinde det meget eiendommelige Gode hos Forfædrene, af hvis Glid vi endnu den Dag i Dag er høste Frugten! Foreholder Eder deres Dyder til Efterlignelse; lukker det ene Øie til for deres Feil, og seer Eder med det Andet om, paa hvilken Wei I kunne undvige dem! Og endnu engang, gjører mig den Tjeneseste, og lader ikke disse Materier efter min Død forkomme!

Ronen. (tørrende Dine.) Kjære Mand! du har tilforn yttret noget Sligt. Saae du ikke da vore Laarer at rinde? Og nu kommer du dog atter paa den Materie. Jeg kan slet ikke tænke mig det. Kjære Mand! tal dog ikke til os om din Død! Du vil, du skal ikke saasnart forlade os.

Sophie. (som kysser hans Haand og væder den med sine Laarer.) Al nei, bedste Fader! De er jo Alt for os; vi har dem jo saa kjær. De bliver hos os. Tænk dem det dog kuns, hvad skulde der da blive af os!

(Fortsættes.)

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 24^{de} October 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Malerierne.

Første Malerie.

(Slutning.)

Præsten. Som Gud vil, mit Barn! jeg vil heller ikke gjerne gaae bort fra Eder. Vi ere jo vistnok fattige; af mit Embedes smaae Indkomster have vi hidtil ei kunnet oplægge os noget. Overflod vilde ei blive Eders Lod. Men I behøve heller ikke meget, og ere flittige; og dig, gode Sophie! vilde dit dydige Sindelag og din Duelighed og dit tækkelige Væsen ogsaa blandt andre Mennesker forskaffe saa meget Brød, som du vil behøve. Huk ikke saaledes, mit Barn! Moder!

græd ikke saaledes! J skulle, ogsaa uden mig, ikke omkomme af Hunger. Gud er Enkers og Faderløses Gud; Gud har endnu aldrig forladt Noget, som gjør Sit. Har jeg ikke sagt Eder om mangen Een af vore Forfædre, at de tidt og ofte vare i Nød og Trængsel, og sørgede og vare modløse, og at den Høieste altid hjalp dem og frelst dem, og at de tilsidst maatte prise den algode Fader? Var det ikke saaledes især med den gamle Bungiüs? O han har i hele Aar kjæmpet med Hunger og Beskjæmmelse og Forfølgelse og selv med Livsfare; og han kom dog igjennem, og tilsidst gif det ham godt. Fordi han havde forsvaret Hertugens Rettigheder mod Pavenes Anmasselser, derfor agtede hans Landsherre ham, og omgiffes med ham som med en Ven, og vilde adle ham under Navnet v. Bungenheim. Men den Edle svarede: Nei jeg har kun opfyldt min Pligt; thi det er Pligt at tale Sandhed; og hvad jeg gjorde og leed, gjorde og leed jeg som Bungiüs; derfor vil jeg ogsaa døe som Bungiüs. Og saaledes døde han; og hans Efterkommere, der vide at sætte Fortjenester, holde ham endnu i Ære; og jeg vil nu anvise ham og hans Hustru den bedste Plads der oppe iblandt vore Stammefædre.

Sophie, der efter Præstens Tales Afbryd-

delse inderligent vort var bleven staaende ved Malerierne, kyssede med uhyklet Vrefrygt den Lovpristes Billede, og sagde derpaa, for ikke atter at lade Faderen komme paa uvelkomne Tanker, med Barme: Nu, det er smukt. Der faaer jo vor Stue deroppe en ny stor Prydelse.

Præsten. Ja vist nok, min Datter! Gaarsdagens Eftermiddag var mig overhovedet i enhver Henseende meget gunstig. I veed, hvor gjerne jeg allerede i flere Aar har ønsket mig disse Portraiter; men, saalænge den gamle Borgemeester i Staden, som selv gjorde noget deraf, endnu levede, var der ei at tænke derpaa. Efter ham arvede hans Svigersøn, Hofraad Linz, dem, som var ganske ligegyldig for dem, men kun alt for magelig til at give dem bort. Har jeg ikke blot for deres Skyld været over tiggange i Staden; men altid holdt han mig hen dermed, at de ved Omflytning vare komne iblandt noget andet Krammerie, saa at de ei vare at finde. At lade Sligt komme iblandt Krammerie; det er dog affkyeligt. I Gaar traf jeg ham endeligen engang efter Ønske fri for Forretninger, og i fortrinligen godt Humeur. Det maa du betjene dig af, tænkte jeg, og yttrede, hvor inderligen jeg længtes efter i det mindste at see Malerierne efter saa

lang Tid. De gamle Portraiter ere fundne, sagde han, og De skal faae dem. Jeg skjælvede af Glæde, som en Gjerrig, hvem man tilraaber, at han har vundet den store Gevinst i Lotteriet, og kunde, da han gif for at hente dem, neppe oppesie hans Tilbagekomst. Fuld af Angest, om de virkeligen endnu monne være der, løb jeg efter ham. Gjet nu, hvor de stode! J vilde ei kunne troe det. Jeg forsikkrer Eder, i et gammelt Pulterkammer, i en mørk Krog, overtrukne med Spindelvæv. At kaste den gamle Bungius med Husfru og Svoger i et Pulterkammer! det er dog Synd og Skam, Til Lykke vare de første endnu ganske ubeskadigede. Jeg havde ellers djærvt sagt Hofraaden min Mening; men Raadsheren der have, som J see, Musene holdt ilde Huus med. Det er uforsvarligt, og jeg vilde ret have ærgret mig, hvis ei strax derefter Løftet om en Glæde, en stor Glæde, havde trøstet mig.

Sophie. En Glæde? Kjære Fader! o hvilken Glæde da?

Præsten. Det er Jer bekjendt, hvor gjerne jeg alt længe havde ønsket at see ogsaa vore Portraiter i min Maleriesamling. Vore Forældre ere der, og i Sandhed ret godt trufne; vi sætte saa stor Priis paa dem, at vi ei for mange Penge vilde

savne dem; saa tænkte jeg da, at vore Efterkoms-
 mere vilde maaskee da ogsaa gjerne have os. Men
 hvorledes skulde jeg faae os malede? Vore Ind-
 komster vilde hidtil ei tillade det, at lade os male.
 De skjænke os, Gud skee Tak! Brød og Klæder,
 saa meget vi behøve, og for de Fattige, som med
 Rette gaae forud for alt Overflødigt, ogsaa en
 Smule. Gode Malere ville betales godt, og med
 Rette. Den skjonne, skabende, Kunst, som skæ-
 ber Mennesker, paa Træ og Linned fremtrykker
 Liv, Aand og Handling, og veed at fængsle altid
 skiftende og snart hensvindende Skikkelser for kom-
 mende Aarhundreders Beskuelse, kan ikke yde kar-
 rige Kaar sin Tjeneste for intet, og ikke arbeide
 for en ringe Daglon. En dygtig Kunstner kunde
 jeg ikke betale, og en Stymper vilde jeg ikke
 have dertil. Malerierne der oppe ere alle af
 duelige Folk, nogle endogsaa af store Mestere, i
 hvis Nærhed man ikke maa føre Smørerier.
 Men nu, kjære Moder! ville vi begge med det
 allerførste blive malede ypperligen og for intet.
 Kammeraad Wahlheim, den herlige Mand, der
 er Mester i Miniaturmalerie, som jeg alt har sagt
 Jer, vil have den Godhed, deri at male os.

Konen. Den nye Kammeraad i Byen?
 Men hvorledes hænger da det sammen?

Sophie. (med lydelig Glæde.) De bedste Fæder! og De, bedste Moder! malede? O! maatte det dog skee snart! Den gode Mand, hvis Hjerter og Kunst De flere Gange med saa stor Høiagtelse har omtalt, skal modtage vor varmeste Tak. Men hvor kommer da den Mand dertil, der aldrig i sin Levetid saae os, og som vi heller ikke kjende det mindste til?

Præsten. J erindre Jer, at jeg for et Sjerdingaar siden, kort efter hans Ankomst til Staden, lærte ham at kjende. Hans skjonne, ærlige Ansigt, modigt uden at være stolt, og hans oprigtige frimodige Tale drog mig til ham. Jeg vil saa gjerne tale, som jeg mener det; hvad han sagde, kom ogsaa lige fra Hjertet. Derved nærmede vi os hinanden strax med en vis Varme, der hos mig endnu forhoiedes ved at høre, at han var en meget fortrinlig Maler, og for største Delen helligede sine Fritimer til den Kunst, som jeg saa inderligen hoitagter. For fire Uger siden traf jeg ham igjen paa et Sted, hvor jeg tillige saae et Malerie af ham, hvis Urbilled jeg vel ikke kjendte, men som ved sin sjelfulde Livlighed maatte drage Enhver til sig. Besejlet af Beundring og henreven af min alt forhen vakte Kjærlighed for ham, udbrød jeg, da han siden kom til at

staae alene hos mig i Haugen, i de Ord: "Hr. Kammeraad! jeg holder ret meget af Dem. Jeg ogsaa af Dem, kjære Hr. Pastor", var Svaret; og derover kom vi i en lang Samtale, ved hvis Ende han trykkede mig i Haanden og sagde: Kjære Mand! Deres hele Maade at tale paa og Deres Bæsen behager mig. Saa ofte De kommer her til Byen, maa De besøge mig; jeg kommer da ogsaa undertiden til Dem; og jeg tænker, vi vilde blive ret gode Venner. Jeg havde derfor ogsaa i Gaar i Sinde, at besøge ham; men see! just ligesom jeg havde hentet Malerierne fra Pulterkammeret, kom han til Hofraad Linz. Han blev der til Aften, og syntes af Hjertet at fornøie sig over min Glæde over disse Portraiter. "Hr. Pastor" tilraabte han mig, da vi engang vare alene, med Lidelighed, "en Mand paa Deres Alder, der endnu kan glæde sig saaledes af ganske Hjerte og saa barnligen, har jeg længe ei fundet, som jeg nyligen yttrede for Dem; vi maae blive nærmere bekjendte med hinanden. Hør engang! er De alt malet? Ak nei, desværre! svarede jeg, hverken jeg eller min Hustru, og tilføiede aabenhjertigt Aarsagen. Velan da, faldt han mig i Ordet, saa vil jeg male dem og deres Kone med. Dersom jeg maa, saa kommer jeg i Morgen Eftermiddag.

Konen. Det er jo da allerede i Dag, kjære Mand?

Sophie. (med en Mine, i hvilken Glæde og spændt Nysgjerrighed tilkjendegiver sig.) Saa ville vi endnu i Dag lære et agtværdigt Menneske at kjende? Saa skulde jeg maaskee alt i Dag see een af Dem, mine Elskede! malet? Endnu i Dag.

Præsten. Ja, ja; endnu i Dag. Han har lovet mig det ganske vist, fordi han i Dag har Frihed for Forretninger. Beløber Eder kun en Smule derpaa! Han er rig, og er vel godt vant; men den brave Mand tager ogsaa gjerne til Takke; I behøve ei at gjøre mange Omstændigheder. Men nogen Foranstaltning maae I dog endnu gjøre for at beværte en Kammeraad, der er en Maler, og der vil have den Godhed at male os.

Med disse Ord og med et venligt Smil tog han sine Portraiter under Armen, for at indrømme dem den alt aftalte Plads, og Moderen og Sophie ilede glade i Hjertet og med Travlhed til deres huuslige Sysler at besørge.

N. L. Nissen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 31^{te} October 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

En Tale paa Kongens Fødselsdag.

(holdt i Friksolen for Pigeboern af Handelsklassen og Embedsstanden, efter fuldendt Examen d. 28^{de} Januar 1835 *).

Ærede Forsamling!

Da ikkun den mindre Deel af Dem har havt Leilighed til at overvære den nu tilendebragte Examen, og selv disse kun have bivaanet enkelte Dele deraf, bør jeg foreløbigen meddele Dem en

*) Denne Skole stiftedes under 3^{die} August 1833, til en taknemlig Erindring af den Dag, da Kongen atter vendte tilbage til Hovedstaden, efter at være helbredet fra en farlig Sygdom, der havde overfaldet

Udsigt derover, i det jeg oplæser Børnenes Hovedcharacterer og deres, derpaa grundede, nye Orden i de forskjellige Classer.

(Characterlisternes Oplæsning.)

Mine kjære Børn selv! Mennesker kunne kun domme efter det Udvortes. Vi kunne derfor ved en Examen ikke heller domme efter Andet end det, der lægges for Dagen. Om den Umage, som det har kostet Eder: om den større eller ringere Flid og Stadighed, som I have maattet anvende, kunne vi ikke domme. For dem, der kjende Eder nøiere, Eders Forældre og Lærere, vil derfor en ringere Character stundom være et ærefuldere Vidnesbyrd, end den høiere Character, der er bleven tildeelt et Barn med heldigere Anlæg, og som derfor ikke har havt nødig at anvende meer end den halve Flid: ligesom ogsaa den Tid, i hvilken I have nydt Underviisning, bør komme fortrinlig i Betragtning, naar der spørges om, hvad man med Sjæle kan fordre af Eder. Værer derfor ikke

ham paa en Reise i Hertugdømmerne. Den traadte i Virksomhed den 1^{te} Januar 1834 og talte ved den her nævnedes Examen allerede et Antal af 32 Børn, der nøde frie Underviisning, foruden et mindre Antal, der gik deels for fuld Betaling, deels for nedfat.

forsagte, J, som synes Eder selv at staae tilbage! fordi J have erholdt en ringere Character, er det endnu ingenlunde sagt, at J have anvendt en mindre Flid! det staaer til Eder selv, ved en paaafølgende Examen at bevise dette; thi under en saa omhyggelig og duelig Veiledning, som den, der her bliver Eder til Deel, bør selv den mindre Begavede kunne gjøre Fremskridt. Men værre ikke heller stolte og hovmodige, J, som have Noget forud enten i enkelte Kundskabsgrene eller i Almindelighed! Døvhøier Eder ikke selv over Eders Søstre! thi da vil ethvert ædlere Menneskes Dom fornødre Eder, og man vil glemme Eders virkelige Fortrin over den Forfængelighed, med hvilken J lægge dem for Dagen! Ydmyghed er altid en elskelig Dyd! men vi forvente den dobbelt af Børn, der ikke ville glemme, at de skyldte Gud deres Anlæg, Forældre og Lærere deres Uddannelse, og derfor altid ville være villige til at give dem Æren, hvem Æren tilkommer! Gid den Tid derfor vel maatte komme, da J ikke mere ere Børn i Kundskaber og Forstand, men gid den Tid aldrig maatte komme, da J hørte op at være Børn i Ydmyghed og Beskedenhed!

Ældre Venner! J, som maaskee selv tælle Børn i denne Skare og, med Taknemmelighed

imod Gud, betragte de fortrinligere Anlæg, hvilke han har forundt Flere iblandt dem, som en forsøget Opfordring til Omhyggelighed i deres Udvikling! ogsaa J ville sande med mig, at en Examinens Udfald ingenlunde er et fuldkommen tilstrækkeligt Middel til derefter at bedømme en Skoles Fortrinlighed. Det bedste Beviis ligger i den større eller mindre Fremgang, som Forældrene selv, ved dagligen at lægge Mærke til deres Børn, ville finde at disse gjøre: og kun den, der selv har et Barn i en Skole, kan fælde en afgjørende Dom over dens Værd eller Uværd. Men hvor denne Leilighed mangler os, have vi dog et andet, utvetydigt og temmelig sikkert Kjendetegn, nemlig den Eyst, hvormed Børnene søge hen til Skolen og bivaane dens Underviisning. Hvor denne Eyst findes, er den et Beviis paa, at Barnet møder Kjærlighed, Omhu, forstandig Veiledning, frugtbar Underviisning: den er et Beviis paa, at Barnet finder, hvad dets naturlige Tact siger det, at det bør finde i en Skole, Anviisning og Understøttelse til at uddanne sine Anlæg, forsøge sine Kundskaber og udvikle sine Forstandsevner. Om nogen Lærer eller Lærerinde var daarlig nok til at ville vinde Barnets Gunst og bringe det til at søge Skolen med Eyst, ved at smigre det, føie det, see

igjennem Fingre med dets Feil, eller andre deslige uværdige Midler — sandelig! Sandheden vilde dog dunkelt føles af det barnlige Hjerte: det vilde ane, at en hellig Pligt uværdigen traadtes under Fodder, at dets Forældres Tillid misbrugtes, at dets egen Tid uoppreiselig spildtes: det vilde ikke undgaae dets Opmærksomhed, at det ikke var herfor, at dets Forældre sendte det bort fra sig, og at det i en saadan Skole Intet kunde lære. Hvad der saaledes var lagt an paa at vinde Barnets Hengivenhed og Kjærlighed, hvad der var beregnet paa, at det skulde komme med Lyst, vilde vække dets Ringenagt og Uvillie, vilde gjøre det ligegyldigt og skjodesløst. Derfor see vi i Almindelighed — skjøndt til de mindre Indviedes store Forundring — at den Skole, hvor der fordres Meest af Børnene, og hvor Lærerne med upartisk Retfærdighed forene ubsieligt Alvor og Stræng-
hed, ikke blot er den Skole, hvori Børnene gjøre den største Fremgang, men den Skole, som de søge med største Lyst, de Lærere, som ere i Besiddelse af deres fuldkomneste Tillid og Kjærlighed.

Men er dette en paa Erfaring grundet Sandhed, ærede Forældre! hvad bedre Vidnesbyrd kunne I da vel fordre for den Skoles Fortrinslighed, som Eders Børn ere blevne anbetroede til?

Selv efter den kortere Tids Forløb, hvori de fleste have deeltaget i Underviisningen her, ville J have mærket, at de komme her med Lyst, at de ikke blot uden Evang og Overtalelse, men for størstes delen med virkelig Glæde og Længsel ile herhid, og at deres Lærere og Lærerinder ere i Besiddelse af deres barnlige Hengivenhed! Men hvorledes skulde dette ogsaa kunne være anderledes, hvor Lærere og Lærerinder selv ikke blot arbeide med dem af Pligt, men med Glæde: hvor endogsaa enkelte lade de Unges Underviisning være sig magtpaaliggende langt over, hvad der med Retfærdighed kunde forlanges af dem: og hvor alle arbeide paa Børnenes Fremgang, ikke for selv at have Ære deraf, men for Børnenes Skyld! Hvor Børnene mærke, at deres Fremgang er Lærerne selv magtpaaliggende: hvor derhos Erfaringen lærer dem, at de, naar de selv ville, ogsaa virkelig kunne gjøre Fremgang, der vækkes Lysten, der drives Værket, ikke som Leiesvendes Gjerning, men som en Forening af Ældre og Yngre, der have eet Maal, een Kjærlighed. — Gud er mit Vidne, at jeg af Hjertet og med Oprigtighed formener at kunne give denne Skoles Lærere og Lærerinder det Vidnesbyrd, at saaledes er deres villige, tro, samvittighedsfulde Gjerning, saaledes deres Kjær:

lighed til det Kald, der er dem betroet, saaledes deres Løn i Børnenes Tillid, Lyst, Flid og Fremgang! Gid den stedse rigeligere maa blive dem til Deel! Gid den Gæd, som de udsaae, maa bære mangefold Frugt! og gid de engang maae være Vidne til, at Børnene i deres modnere Aar med Taknemmelighed minde den Skole, hvori de fandt deres første Underviisning.

I denne Anledning nærmere at udpege nogen Enkelt, maatte med Føie ansees upassende; men ligesaa upassende vilde det være, ikke med særdeles Erkjendelighed at fremhæve, hvad denne Skole skylder sin Forstanderinde *), der i Ordets egentligste Forstand er dens Moder. Det var hende som fattede den første Idee til dens Oprettelse: det var hende, der havde den Tillid til Gud og

*) Fru Magdalene Buch, fød Bramsen, en Søster til den afdøde ærværdige N. P. Bramsen, Lærer ved St. Petri Pigeskole og høit fortjent af denne Skoles Opmuntrings = Selskab, fattede først den Plan, at samle Deeltagere til Oprettelse af en Frikole for Pigebørn af Handelsklassen og Embedsstanden, udstædte Indbydelsen dertil og anmodede 3 af Hovedstadens mere bekjendte Mænd, Professor David, Grosferer Johannes Brandt og Taleren ved nærværende Leilighed, om at paatage sig det styrende Tilsyn dermed.

Menneskene, at hun — frygtssomme Benner's Betænkkeligheder uagtet — vovede at paabegynde dens Iværksættelse: det er hendes Iver og Interesse derfor, som det fornemmeligen skyldes, at den allerede efter lidet over et Aars Forløb sees kronet med et Udfald langt over Forventning. Mine Børn! I skyldes hende ikke blot en Hovedandeel i det Gode, der her skjenkes Eder, men ogsaa et opmuntrende Exempel for Eders ældre Dage! Naar I selv engang søge at sætte en god og ædel Plan igjennem, kjøndt Eders Hjælpelider kun ere ringe og Menneskenes Bistand uvis, saa frygter dog ikke, men kommer denne Skoles Begyndelse ihu! den vil lære Eder, at naar man gjør en god Gjerning, behøver man ikke at frygte; thi man har i Menneskehedens naturlige Edelmødighed, i den Sands for det Edle og Gode, der aldrig gandske uddøer hos et Folk, og fornemmeligen i Guds egen Bistand en Hjælp, der kan gjøre Underværker.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 7^{de} November 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets Bogtrykker.

En Tale paa Kongens Fødselsdag.

(Slutning.)

Men foruden de her nævnedes Hjælpekilder har denne Skole endnu havt en særegen i den Anledning, som den skylder sin Stiftelse. Thi dens Stiftelse staaer i nær Berørelse med en Begivenhed, der endnu længe vil mindes med Taknemmelighed af danske Hjerter. En elsket Fyrste truedes med Døden, og de, der vare ham de nærmeste iblandt hans Undersaatter, fordi det var i Midten af deres Stad, at han selv havde opslaaet sin Bolig, vare fjerne. Og mangen En tænkte maaskee ved sig selv, at han sidste Gang havde seet hans

Uafsyn, og helligede allerede en Taare til Erindring om Fædrenelandets Fader. Da gav Forsynet os ham tilbage igjen: talrige Skarer strømmede ham imøde, for at bevidne ham deres Glæde, og Fædrelandsvennen opsendte en stille Takkebøn.

Men enhver oprigtig Tak vil vise sig i Gjærningen, og den sande Glæde føler det som en Fornødenhed at gjøre Andre glade med sig. Derfor have Festsdagene i en elsket Konges Liv altid været Fødselsdage for velgjørende Stiftelser, der opbevarede Erindringen derom til den kommende Tid: derfor tæller vor Stad allerede saamangen anden gavnlig Indretning, hvis første Oprettelse knytter sig til Folkets Deeltagelse i Kongens Glæde og Hengivenhed for hans Person: og derfor blev ogsaa denne Skoles Stiftelse sat i Forbindelse med en Dag, der i saa høi Grad vakte Almeenhedens Følelser. I det Leilighed saaledes blev aabnet til paa eengang at fremme et almennyttigt Forsøgende, at vise Kongen sin Hengivenhed og at frembære et værdigt Offer til den Gud, der gav os ham tilbage, forøgedes de Deeltagendes Antal ikke blot af de Classer, til hvilke man i Begyndelsen og fornemmeligen henvendte sig, men af alle Stænder og Classer i Borgersamfundet. Thi vi kunne være forskjellige i Meget, men i Et ville

vi findes lige: i oprigtig Kjærlighed til vort Fædrelands Fader!

Omstændigheder af Aarstiden *) og andre locale Tilfældigheder hindre os i at henlægge den aarlige Examen til den Dag, som ellers upaatviveligen vilde være den meest passende dertil, den 3^{die} August, Dagen, da vor Konge vendte tilbage, Dagen, da ogsaa dette Samfund af ædle Belgjorere forenede sig! Vi, der efter hendes Anmodning og med Glæde have overtaget den nærmere Bestyrelse af Selskabets Anliggender, have derfor ikke kunnet finde nogen mere passende Dag til at festligholde Erindringen om det, med saameget Held tilbagelagte, første Aar, end den Dag, der — saalangt tilbage i Tiden, som vi kunne mindes — har været en Festsdag i Danmarks Rige, Kongens Fødselsdag. Gid den Almægtige endnu længe lade denne Dag være en Festsdag for os og alle dem, der boe indenfor vort Lands Grændser! Gid dens Erindring, selv naar sørgelige

*) Den 3^{die} August vilde nemlig indfalde midt i den sædvanlige Sommerferie, da saavel en stor Deel af Børnene maa antages at være fraværende, som af Lærerne selv, og hvor saaledes en Examens Afholdelse vilde være til megen Hindring.

Tanker knytte sig til den, dog endnu maa være til Velsignelse formedelst hans Navn, der eens gang — mens han levede — gjorde den til en Festsdag for Landets Borgere! Ja! gid den nulevende Slægt i vort Fædreland maa være uddød til sidste Mand og Kvinde, før den 28^{de} Januar oprinder over Boliger, inden hvis Vægge den ikke vækker vemodige Følelser af Tak og Kjærlighed i danske Hjerter! Gid den Dag aldrig maa komme, da Rogen, som saae Frederik den Sjette Ansigt til Ansigt, maa have glemt ham!

Men lever Ingen mere som saae hans Træk: er ogsaa det Billed, som hænger tusindfoldig af ham i vore Kamre og er opstillet i vort Huses Helligdomme, som den svage Skygge, der vel var nok for den, der kjendte Virkeligheden, fordi hans Rundskab da kunde udfylde det Manglende, men der ingenlunde kan fyldestgjøre den, der aldrig saae ham, fordi en Skygge dog kun giver svage og farveløse Omrids — saa skulle endnu hundrede ædle Stiftelser og Samfund bevare en klar og levende Forestilling om ham. Og naar man spørger: "hvad var det for en Tyrste, hvem Folket troede at ære høiest og tækkes meest, naar det gjorde vel imod de Trængende iblandt hans Undersaatter? hvad var det for en Tyrste, for

Hvem disse Beviser paa hans Folkes Kjærlighed i
 Virkeligheden vare de kjæreste?" saa skal maaskee
 En af disse Unge reise sig, frandsæt med de gamle
 Mars Sølvkrone og sige: "jeg saae ham sjældent;
 "thi jeg var Barn, da han var Olding; men jeg
 "fornam Virkningen af den Hengivenhed, som hans
 "Folk bar for ham: og denne Hengivenhed skyls
 "der jeg min Barndoms Underviisning! Naar jeg
 "hørte tale om ham, var det altid med Kjærlighed,
 "og denne Kjærlighed viste sig i gode Gjerninger;
 "thi anderledes kunde man ikke glæde ham! Hans
 "Folk bar ham paa Hænderne; men selv bar han
 "Folket i sit Hjerte!"

Det er vort Haab, at ogsaa denne Skole da
 vil have bidraget og fremdeles bidrage til at bevare
 et dyrebart Navn levende i Hjerterne og bevare det
 i velsignet Ihukommelse. Naar man nævner den,
 vil man mindes den Fyrste, til hvis Navn dens
 første Begyndelse knytter sig. Den Aand, som
 har fremkaldt den, vil da endnu ikke være uddød
 i Folket men vide at vedligeholde Fædrenes fromme
 Gjerning. Dette forvente vi af vore nulevende
 Medborgere og af den Slægt, der skal komme
 efter os. Vi troe derfor ikke at bygge vor Byg-
 ning paa Sand, fordi vi ikke — efter Tidens
 almindelige Viis — bygge den paa opsamlede Ca:

pitaler. Dog — hvad siger jeg? Skjøndt vi have anvendt alle de indkomne Bidrag til Bedste for disse Unge's Underviisning og aldeles Intet lagt op for de kommende Aar *), formene vi dog at være i Besiddelse af en stor Capital. Den almindelige Følelse af, at man ikke kan bevise et Barn større Velgjerning, end ved at lade det give en hensigtsmæssig Opdragelse: Erkjendelsen af, hvor tryk-kende det i Særdeleshed maa være for Forældre af mere dannede Classer, naar de ikke kunne forskaffe deres Børn den Opdragelse, som hører deres Stilling til, eller lade fortsætte den Underviisning, som i lykkeligere Dage blev begyndt: Kjærligheden og Barmhjertigheden til den umyndige Alder, hvor Uskyld og Trang kappes om at opfordre til Bistand: og endelig Hengivenheden for en Konge, der ikke har Lyst til Røgoffer eller Brændoffer af tomme Ord og klingende Sange, men til Arbejder, der kunne fremme hans Folks Vel, idet de fremme Folkets Oplysning og Uddannelse — dette er vor Capital: derpaa har vi grundet nærværende Stiftelse, og dens Grundvold skal være fastere end Guld og Sølv. Sid den Tid aldrig maatte komme, da den var forødt i danske Hjerter!

*) De aarlige Bidrag blive erlagte i Portioner, hver Portion beregnet til 2 Rbdl. Betalingen for et Barns Skolegang er ansat til 36 Rbdl. aarligen eller 18 Portioner. Hver Gang 18 nye Portioner ere tegnede, bliver derfor strax en ny Triplads oprettet og, efter Betjendtgjørelse i Adresavisen, besat med et Barn af Handelsklassen eller Embedsstanden, eftersom Deeltagerne henhøre til den ene eller anden af disse Classer.

Men de Frugter, som denne Skole vil bære,
 skulle være Renterne af vor Capital, og med dem
 ville vi forøge vor Rigdom: med vore Medbor-
 geres Tillid ville vore Midler voxe; men Tilliden
 selv vil forøges, jo mere Almenheden seer, at de
 anvendes efter Bestemmelsen til Held for Fædres
 landet, til Betsignelse for den opvoxende Slægt!

Sange før og efter Talen.

1.

Hvad i Kjærlighed begynder,
 Bygges paa en mægtig Grund:
 Som et Værk fra Gud forkynder
 Det sig fra sin første Stund.
 Jordens Gjerning snart forgaær:
 Hvad der er af Gud bestaaer.

Lad i Kjærlighed og være
 Dette Værk begyndt, o Gud!
 Lad det skjønnede Frugter bære,
 Skyde stedse friske Skud!
 Løn med Glæde hver en Sjel,
 Der har tænkt paa BARNETS Vel!

Fra de Unges Sjel ei vige
 Fromheds Tro og Uskylds Fred!
 Lad, naar de i Alder stige,
 Dyd og Kundskab stige med!
 Løn for Venners ædle Id
 Være deres Tak og Flid!

2.

Medens Glædesfange lyde
 Trindt fra Slot og fattig Braa,
 Og velkommen Dagen byde,
 Da vor Konge Lyset saae,
 Vær ei BARNETS Stemme tie,
 Vær og BARNET Sangen vie
 Til en Bøn for Kongens Held.
 Dengang Frygten veeg for Haabet,
 Tænkes under Jubelraabet
 Kjærligt der paa BARNETS Vel.

Du, som vil Din Lov berede
 Af de Spædes rene Mund,
 Hør, hvad vore Hjerter bede
 For vor Konges Fødselsstund!
 Lad med Glæde tidt den møde
 Som en venlig Aftenrøde,
 Fulgt af Ro og stille Fred!
 Lad om Thronen den forene
 Borgere, der villig tjene,
 Trofast og i Kjærlighed!

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 14^{de} November 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Strø = Bemærkninger om Skole- og Underviisningsvæsenet.

1. Om den tidlige Underviisning.

Man finder Børn, som i en Alder af 3—4 Aar kjende alle Bogstaverne og med temmelig Trostkaab kunne gjentage Vers eller Fortællinger, som de kun have hørt enkelte Gange. Forsænelige Forældre ansee dette for at være et Beviis paa udmærkede Evner, der ikke tidlig nok kunne uddannes, og drømme om den Beundring, som deres Barn engang i Tiden vil opvække. De ere daarlige nok til at foregribe den naturlige Udvik-

lingsorden, lade Barnet formeligen undervise, sende det, naar det bliver et Aar ældre, i Skole, og lade sig det ret være magtpaaliggende at fylde dets lille Hoved med Kundskaber. Jeg har kjendt flere af dette Slags Born: deres sildigere Udvikling har været saa langt fra at svare til den tidlige Forventning derom, at de endogsaa have maattet staae tilbage for Mange, hvis Underviisning begyndte langt sildigere og hvis Hoved ingen finde opvakte Beundring. Jeg er overbevist om, at Mange vilde have gjort lignende Bemærkninger; thi denne Sag er grundet i Naturen.

Enhvert Barn ligner en Plante. Det er først en Spire, derpaa følge Blade, siden Blomster og til Slutningen Frø. Hvad vilde der nu komme ud af, om man forsøgte at fremskynde Vexten, Blomstringen, Modenheden? hvad vilde Følgen blive, om man tog Planten ind fra dens naturlige Bopæstæde, gav den en høiere Varmegrad og overflodigere Vædske, end dens Natur udkrævede? Enhver veed, at den da vilde skyde hurtig iveiret; men den vilde tillige blive spinkel, stænglet, farvemat; sjældent vilde der komme Blomster derpaa, endnu sjældnere Frø; det vilde i Almindelighed kun blive Blade og Stilke. Man vilde kalde denne Plante: fordreven, og beklage den Omhyg-

gelighed, som havde skadet, istedetfor at gavne, og ødelagt Planten, istedetfor at fremme dens Væxt.

De ovennævnte Børn ligne deslige fordrevne Vexter. De gode Forhaabninger, som de i Begyndelsen vække, ligne de Blade, der rigtignok ved Drivningen fremfalder tidligere og i større Mængde, end ellers; men Opfyldelsen af Forhaabningerne ligner de faa og tarvelige Blomster, som senere vise sig. Altting har sin Tid! hvor ofte er dette ikke gjentaget, siden den vise Salomo forstegang optog det mellem sine Ordsprog! og hvor meget oftere endnu er det ikke bleven glemt! Der er Tid for Barnet til at uddanne sine Sandser, Tid til at uddanne sin Aand: der er een Tid for Legemet, en anden for Sjelen. Det er Naturens Orden, at Sandserne skulle udvikles først, at Legemet skal udvikles førend Sjelen. Planten skyder Rod, før den skyder Top; thi gennem Roden skal den hente sin meste Næring. Saaledes er ogsaa Legemet den Rod, hvorigjennem Sjelen, henplantet her paa Jorden, skal hente den jordiske Næring. Vil man nu udvikle Sjelen til en Tid, der af Naturen er bestemt til Legemets Udvikling, saa maa dette sidste nødvendigvis svækkes. Derfor lide disse Børns Sund-

hed saa kjendeligen: derfor døe de saa ofte i en tidlig Alder: Noden har ikke været stærk nok til at ernære den uforholdsmæssige Stamme. Eller om de ogsaa leve, ere dog deres Evner svækkede: de altfor tidlig udviklede Organer have tabt deres Elasticitet.

Gid derfor alle Forældre vilde lade Naturen raade! Gid de ikke selv vilde forspilde, hvad der, rigtigten pleiet, kunde bære megen Frugt! Hvortil skal den tidlige Udvikling? troe de da, at Barnet derfor lærer Mere, eller bliver tidligere moden? ingenlunde! Hvad man mæssommeligen bruger Maaneder til at lære et Barn paa 4—5 Aar, kan man lære et Barn paa 6—7 Aar i ligesaa mange Dage. Jeg er fuldkomment overtydet om, at to Børn med lige Anlæg ville i deres 8de eller 9de Aar være lige vidt, omendstjøndt det enes Underviisning er begyndt, da det var 4 Aar gammelt, det andet, da det var 7 Aar. Og naar de blive 10 Aar, vil den, der begyndte sidst, gandske sikkert være den første, fordi hans Legeme ikke er forsvækket, hans Sjel ikke udpiint, hans Anlæg ikke fordrevne ved en alt for tidlig Underviisning, og han saaledes med fuldkommen Kraft, Lyst og Aandsfriskhed kan kaste sig paa sit Arbeide.

2. Om Børns Tvang.

”At den, der elsker sit Barn, tugter det tidlige,” kan være sandt nok; men Mange tugte deres Børn, uden at elske dem. Naar man oversiles af sin Hidsighed, eller naar Børnene genere os, naar deres Larm og Munterhed forstyrrer og plager os, fort, naar man selv lider under den rimelige Udøvelse af Barndommens Frihed og Befølgelse af Barndommens Tilbøielighed, skjænder man, sætter irette, tugter og paalægger Tvang — ikke fordi man elsker Barnet, men fordi man elsker Sig selv og sin egen Bequemmelighed. Dette er det ikke, som den vise Salomo har ment; og naar Noget mener, dermed at kunne besmykke en unaturlig Haardhed imod den livsglade Barndom, bedrager han sig høiligen.

Ja! vistnok skulle Børnene ikke opvoxe uden Tugt: oplære dog selv de vilde Dyr deres Unger til Et og Andet. — Og deres Lyster og Attraer skulle ingenlunde ubetinget tilfredsstilles og udvikles; men jeg mener alligevel, at den muligst milde Opdragelse er den bedste, fordi den er den tjenligste for Barnet.

Enhver Plante trænger til Solskin: uden dette kan den umulig trives. Men Munterhed

og Glæde er Solskinnet i et Barns Liv. Tag dette bort: lad det henlide sine Dage uden Fryd, i mørkt Alvor, i Strængthed, Stilhed og Tausshed, og vær overbevist om, at dets Udvikling vil lide derunder! det vil aldrig blive, hvad det, under et gunstigere Clima, vilde være bleven: og om ikke andet, saa vil dets Lykke gaae tilgrunde: det vil aldrig lære, hvad det er at være ret af Hjertet glad.

Der er i ethvert Barn nedlagt en vis Character og visse Anlæg, som skulle udvikles under dets Ophold her paa Jorden. Men til enhver Udvikling hører Frihed. Eller hvorledes skulde et Træ kunne udvikle sig frit, naar det stod sammenklemt mellem skumle Mure, eller var henplanted mellem mægtige gamle Stammer? Vilde Noget domme om Træet ifølge den Skikkelse, som det havde erhholdt under disse Omgivelser, vilde han domme meget urigtigt. Saaledes kunne vi ikke heller domme et Menneske efter den Udvikling, som han har erhholdt under trykkende Omstændigheder og holdt i en idelig Evang. Han vilde maaskee være bleven en gandske anden, dersom han havde haft sin naturlige Frihed! Kun de Vandgrene, som skyde ud paa Siderne og trække den bedste Deel af Næringen til sig, skulle vi

affjære! kun Mosset paa Grenene, Ufruddet ved Rødderne og de giftige Insekter, der sætte sig paa Bladene, skulle vi søge at udrydde! Lad Træet forresten voxer som det vil: saa vil det blive til alt, hvad det efter sin Natur kan blive til! .

Jeg har oftest græmmet mig, naar jeg saae, hvor haardt Forældre, uden Nødvendighed, behandle deres Børn: hvorledes de nægtede dem de uskyldigste Glæder: hvorledes de næsten harmedes over deres Munterhed: hvorledes de overhovedet vilde gjøre Barndommens Paradiis til et Afbilde af deres eget Livs golde Orkener eller tidselkædte Ugre! Nei! Barndommens Liv hverken kan eller skal være som den Ældres. Vi maae underkaste os Meget: vi maae nægte os mangen Fornøielse: vi maae vænne os til at kunne savne og undvære; men Barnet behøver Intet af alt dette! Barnet er bestemt til at være glad: kun i Glæden kan det leve og trives: dette er den Lust, som det maa indaande, den Jord, hvori det maa trænge ind med sine Rødder, den Dug, der skal vederqvæge det! Siger derfor ikke ogsaa Salomo: "vær glad Du Unge! og fryd Dig i Din Barndom, førend de onde Dage komme."

Ja! de onde Dage komme vistnok, og Mensnesket behøver Kraft til at staae dem imod; men

denne Kraft hentes ikke af Sorg og Bedrøvelse: den hentes af Munterhed og Glæde. Naar jeg har udhvilet, kan jeg lettest bære: naar jeg har nydt, kan jeg lettest undvære. De lykkeligste Mennesker ere ikke altid de, der føle Lykkens Omkiftninger smerteligst. Hvis deres Ulykke er uforskyldt, ville de tværtimod bære den langt lettere, end den, der er opvoxen i Sorg og Modgang alle sine Dage, ligesom en bleg og visfen Plante i den mørke Kjælder. Lad Barnet opvoxe i Glæde og Munterhed, saa skal det blive stærkt; og denne Styrke skal komme det vel tilpas, naar det engang faaer Noget at bære!

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 47.

Løvedagen den 21^{de} November 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Strø = Bemærkninger om Skole- og Underviisningsvæsenet.

3. Fordring paa Real = Underviisning, en
følge af Borgerstandens Emancipation.

Det uddannede borgerlige Samfund adskiller sig i Classer. Hos de Vilde er der sædvanligviis kun een Klasse; alle ere Krigere. Hos Andre kommer endnu een til: Præsternes. I den mere cultiverede Oltid traadte hertil endnu Borgernes. Denne omfattede i hine Tider mere end nu. Ikke blot Stædernes men ogsaa Landets Indvaanere regnedes dertil. Nedenfor disse

stode Trællene og de Livegne, der i Grunden ikke henregnedes til Classerne i Samfundet.

Af disse Classer have senere de forskjellige Stænder i Staten udviklet sig. Af Krigerclassen kom Adelsstanden, af Præsteclassen Geistligheden: Borgerclassen delte sig, efter sine Næringsveie, og dannede Borgerstanden og Bondestanden, til hvilken sidste ogsaa for største Delen de emanciperede Trælle og Livegne gik over.

I adskillige Lande vare disse Classer strengt adskilte fra hinanden. Ethvert Barn maatte forblive i den Klasse, hvortil dets Forældre henhørte. Ægteskab imellem Personer af forskjellige Classer var strengelig forbuden. Opdragelsen havde sit faste og bestemte Formaal. Der var ingen Tale om at vælge Standen for et Barn: den var allerede ved Fødselen ufravigeligen given. Saaledes var det i Ægypten. Saaledes er det endnu blandt de Indfødte i Ostindien.

Mindre strengt vare Stænderne i Middeltalderen adskilte. Dog ansaaes det stedse for et ulige Ægteskab, naar den Adelige ægtede den Borgerlige. De Børn, som fødtes heraf, kunde ikke tælle deres 16 Ahner, og der forblev stedse en Plet paa Familiens Stammetræ.

De fleste af disse Klostre ere til vor Tid udfyldte. Stænderne have nærmet sig hinanden. Det er allerede i mange Lande hverken Adelen eller Geistligheden længere, der udøver overveiende Indflydelse, men Borgerstanden. Næsten alle den nyere Tids Revolutioner ere fremgangne af den tredie Stands Bestræbelser for at bryde de Lænker, hvori de tvende første saa længe havde holdt den. Borgerstanden føler selv sin Vigtighed: den forlanges at høres. Det er i dens Hænder at den største Deel af Adelen's Rigdomme ere gaaede over: det er den, der er traadt i Geistlighedens Sted, som eengang indbefattede al Kundskab: den oplyste Borgerstand er Landets sande Intelligents.

Anvende vi disse almindelige Betragtninger paa vort eget Fædreland, ville vi upaatvivleligen finde, at ogsaa hos os rører sig et nyt og friskt Liv netop i Borgerstanden. En større Almeensand i denne Klasse er allerede vakt. Den tænker over sin Stilling og sit Forhold til de øvrige Classer i Samfundet. Tidens Tryk har kun givet dens Aand en ny Spænding. Den lytter gjerne efter det Ord, som tales til den i Fædrelandets Navn og til dens eget Bedste. Den har derfor ogsaa med særdeles Interesse dvælet ved Undersøgelse af de Feil og Misgreb, hvori den forløbne Tids Op-

dragere i denne Stand have gjort sig skyldige, idet de opdroge deres Børn til Medlemmer af andre Stænder end den, hvortil de selv hørte, og stræbt at angive de Regler, som burde følges, for at vejlede dens opvoxende Slægt, til Held for sig selv og Fædrelandet, i den Stand, hvortil den ved selve Fødselen syntes henviist.

Borgerstanden forlanger sine Sønner underviste med et andet Maal for Die end det, hvortil den almindelige Skoleunderviisning fører. Den vil ikke i de lærde Skoler have dem opdragede til Embedsmænd, ikke i de militære Instituter til Krigere: den vil i Borger-skoler have dem opdragede til Borgere. Det er de Kundskaber, for hvilke Borgeren har Anvendelse i sin Stilling, som han forlanger dem meddelte: Kundskab om Naturen, Indsigt i Mathematik, Mechanik, Chemie, Færdighed i de almindeligste af de levende Sprog.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Extract

af

trede Qvartals Regnskab 1835,

for

det forenede Understøttelses Selskab.

I n d t æ g t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Beholdning fra forrige Kvartal, Restancer iberegneede	1512	14	1549	75
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 47 ^{de} Hærgang No. 27—39	578	90		
B. Laans Afbetaling i tredje Kvartal			1100	48
C. Bøxlet Rbdle. 1000 r. Sølv imod Sedler à 206 pCt.	1030			
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	3121	8	2650	27

U d g i v t.	Sedler og Tegn.		Rede Sølv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. Pensioner for tredje Kvartal: til de sædvanlige Pensionister	730		150	
Pensionister for det Brockske Legat ...			44	
Dito for Caroline: Legater			25	
Pensionisterne af det Brockske Legat, det Overskydende af dette Legat for 1834				24 65
2. Til Fondet indkjøbt En Deposito Kasse Obligation, stor 1000 Rbdlr. S. med Renter og Courtage for	947	32		
3. Laan til Et Medlem				100
4. Ugebladets Trykning med Papiir ...	156			
5. En anvist Regning	7	5		
6. Bøxlet imod Repræsentativer				1000
7. Lønninger				400
Restancer af udstedte, ei endnu indfrieede Quitteringer:				
	S. og T.		R. Sølv.	
for Laan	96	Rbd.	370	Rbd.
for Contingent	139	- 58 ß.		
	235	58	370	
Saldo	1045	9	536	58
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
	3121	8	2650	27

Kjøbenhavn den 30^{de} September 1835.

C. G. Primon.

Overensstemmende med den af Administrationen førte Control.

C. Schram.

P. Friedenreich.

Bentley.

M. Benzen.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 28^{de} November 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Anmeldelse.

Fredagen den 4^{de} December d. A., om Eftersmiddagen Kl. 5, holdes Generalforsamling paa Prindsens Palais bag Slottet, til hvilken Tid de Herrer Repræsentantere behageligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses Selskab.

Schram. Friedenreich. Bentley.

M. Benzen.

Strø = Bemærkninger om Skole- og Underviisningsvæsenet.

(Fortsættelse.)

Borgeren har Sands for det Reelle: det er en reel Nytte, som han forlanger af Underviisningen, ikke blot den formelle, at Uanden uddannes ved Classikerne. Han føler sig som den første Stand i Landet og forlanger, at hans Børn ikke skulle tvinges ind i de Former, som kun passe sig for de andre Stænder. Derfor opløfter han saa høit og lydeligt sin Stemme om en Real-Underviisning. Denne saa lydelige Fordring er et Beviis paa, at han føler sin Trang; men den vil tillige gjøre ham de Dpoffrelser indlysende, som han maa anvende, for at bidrage til denne Tvangs Afhjælpelse. Lad en eneste Kjobstads Borgere forene sig og ved egne Dpoffrelser oprette en Realunderviisning: man vil da erkjende, at det er Borgerstandens Alvor, Flere ville følge efter, og den Understøttelse, som kunde behøves, vil ikke udeblive! Men saalænge det kun bliver ved Ord: saalænge man ikke seer en eneste Kjobstad ved sandrægtige Dpoffrelser at medvirke til Dprettelse af en Real-Underviisnings-Anstalt: saalænge tor man ogsaa kun være ringe Haab

om, at det Offentlige, der allerede har saa mange Byrder, vil gandske allene paatage sig ogsaa denne nye.

4. Hvad er egentlig Opdragelsens Formaal?

Enhver Opdragelse gaaer ud paa noget Tilkommande. Den nægter Børnene Nydelsen af det Nærværende, den paalægger Børnene Forpligtelser og fordrer Anstrængelser af dem, der, saalænge de finde Sted, medføre Savn og Døffrelser, altsammen, for at deres Savn skulle erstattes og deres Døffrelser gjengjældes dem i Fremtiden ved en større Nydelse. Denne Fremtid er for den christelige Opdrager en dobbelt, i Livet og efter Livet. Han søger at danne sine Børn til Lykke her, til Salighed hist. De Børn ere uden tvivl de bedst opdragne, der ere de meest skikkede til at opnaae og nyde den høieste jordiske Lykke, og som dermed forene et Sindelag og en Handlemaade, der gjør dem skikkede til, i Ewigheden at modtage de større Velgjerninger, som Guds Naade der vil forunde dem.

Den første Bestemmelse opnaaes ved Undervisningen, hvad enten denne nu gaaer ud paa at danne Forstanden, meddele Kundskaber eller

øve og udvikle legemlige Færdigheder: den sidste
 tilsigtes ved Opdragelsen i dette Ord's snævre
 rene Betydning, Formaninger, Advarsler, Aar-
 vaagenhed og et godt Exempel. Skjøndt høist
 ulige af Værd, ere de dog begge en værdig Gjens-
 stand for den retsindige og omhyggelige Opdragers
 Opmærksomhed. Han søger ikke blot at opdrage
 sine Børn i Gudfrygtighed, saa de engang
 kunne indgaae til Salighed, men ogsaa at med-
 dele dem de Kundskaber og Færdigheder, hvis
 fornuftige Anvendelse kan bidrage til Opnaaelsen
 af en lykkelig Stilling her i Verden. Mennesket
 har en dobbelt Bestemmelse. Bort rette Borgers-
 skab er i Himlen; men vi have ogsaa et andet
 Borgerskab, der, skjøndt af mindre Vigtighed,
 dog ikke bør ringeagtes, fordi det er ved tro
 Opfyldelse af vore Pligter i det Mindre, at vi
 engang skulle gjøre os skikkede til at sættes over
 noget Større. Opdragelsens Formaal er altsaa
 at danne Børnene til gode og lykkelige Men-
 nesker: og idet den arbejder herpaa, virker den
 ikke blot til den Enkeltes Vel, men til det Heles.
 Den bliver en Velgjører mod det enkelte Børn,
 hvis Lykke grundfæstes derved, og mod det Sam-
 fund, den Stat, der eengang vil tælle det blandt
 sine bedste Borgere.

5. Om Belønninger og Straffe med Hensyn til Børn.

All Straf og Belønning inddeles i den naturlige og den vilkaarlige; naturlig er den Følge, som Gud selv har knyttet til en eller anden Handling, vilkaarlig den, som Regenten, Staten, eller det enkelte Menneske har forenet dermed. De naturlige Straffe ere derfor til alle Tider og paa alle Steder de samme: Udsvævelser ledsages overalt af en nedbrudt Sundhed, Sletthed og Feighed fører overalt til Ringeagt, den, som udsæter Menneskeblod, udsætter sig overalt for, at hans Blod igjen bliver udsøst. Anderledes forholder det sig med de vilkaarlige, eller, som de ogsaa kaldes, de positive Straffe; disse ere undertiden høist forskjellige, saavel med Hensyn til Nationens Individualitet, som til den Grundsætning, fra hvilken Lovgiveren er gaaet ud. Saaledes straffes Tyveriet anderledes i vort Fædreland end i England, og den Gjerning, som i en Republik vilde ansees med Ære og Belønning, kunde i et despotisk Rige belægges med Dødsstraf.

Over de naturlige Straffe hører man sjelden Noget beklage sig; Løgneren undres ikke over, at Ingen troer ham, Morderen finder det selv billigt at han behandles, som han har behand-

let Andre! Derimod møde de positive Straffe ofte megen Modstand i Menneskenes Dømmelse: og naar Forbryderen straffes uforholdsmæssigen strængere i eet Land, end i et andet, opstaae lettere Tvivl hos ham om Straffens Retfærdighed; thi den sidste Grund til Straffen søger han da ikke i sin egen Handling og de dermed naturligen forenede Følger, men i den Mægtigeres Villie, som han er for svag til at modstaae. Det er let at indsee, hvormeget denne Betragtning maa skade Straffens Virksomhed, og hvor høiligen de naturlige Straffe derfor ere at foretrække for de vilkaarlige. Hvor disse sidste derimod maae anvendes, fordi de straffkyldige Handlinger vel have Følger, men ikke for dette Liv: og hvor det saaledes bliver nødvendigt at sandseliggjøre deres Strafverdighed for det udannede Menneske, der bliver det stedse viist, at lade dem, saavidt muligt, antage de naturliges Character. Det er, til Exempel, vel en vilkaarlig, men dog i Grunden temmelig naturlig Straf, at den som ofte har lagt for Dagen, at han ikke kan lade sine Medmennesker beholde deres Eiendom, bliver enten bortsendt til et Botany Bay, hvor han ingen Leilighed finder dertil, eller indespærret i et Lugthuus, hvor det bliver ham umuligt at stjæle. Derimod er det en aldeles vil-

kaarlig, og derfor snarere oprørende, end affrækkende Straf, at domme ham til Døden.

Denne Ugtelse for de naturlige, og denne, jeg torde vel næsten sige: medfødt Opsætsighed mod de vilkaarlige Straffe findes ogsaa hos Børnene; ja den findes maaskee endnu mere levende hos dem, end hos de Ældre; fordi disse sidste ved Fornuftgrunde allerede kunne være bleve overbeviste om den positive Straffe; Lovgivnings Nødvendighed, medens Barnet, som et halvt Naturmenneske, allene har Følelse for det Naturlige. Imidlertid ere vilkaarlige Straffe og Belønninger dog intetsteds uundgaaeligere, end netop mod Barnet; thi de naturlige Følger af dets Handlinger vise sig først i dets senere Aar, og om de endog kunde gøres fuldkommen anstuelige for den udannede Forstand, savne de dog den tilbørlige Virksomhed paa en Billie, der endnu for størstedelen er Sandsen undergIVEN. Det er en naturlig Følge, at den, som hændovner sin Skoletid, bliver uvidende, og derfor med Tiden uduelig og ulykkelig; men hvormeget vilde man ikke feile, om man troede, at denne Betragtning, der er fuldkommen tilstrækkelig for at anspore det unge Menneske til Glid, skulde have samme Indflydelse paa Barnet!

Barnet er sandfælt, men skal opdrages til Fornuftighed: fra denne Grundfætning bør enhver Pædagog gaae ud. Antager han det allerede for fornøftigt, og behandler det med Hensyn til Straf og Belønning, som saadant, feiler han, og begaaer et forunderligt stort Misgreb. Barnet lever i Moderliv som en Plante, i sin nyfødte Tilstand, som et Dyr, og gaaer først langsomt over til at leve et Menneskeliv. Det skal derfor først opfores, dernæst optugtes, og endelig oplæres. De Straffe og Belønninger, som skulle kunne virke paa Barnet, maae derfor for største Delen være beregnede paa dets Sandfæltighed; thi ikkun herved blive de virksomme.

(Slutningen følger.)

C. H. Bisby.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 5^{te} December 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universtets = Bogtrykker.

Strø = Bemærkninger om Skole- og Underviisningsvæsenet.

5. Om Belønninger og Straffe med Hensyn til Børn.

(Slutning.)

At Straffene isvrigt maae være forskjellige med Hensyn til de forskjellige Aldere og Characterer, og aldrig udelukke Hensynet til den Gnist af Forstandighed, som Barnet dog stedse har, følger af sig selv. Dersom de naturlige Straffe ikke tillige, eller snart og siensynligen falde i Sandserne, maae de derfor erstattes ved saadanne, for

hvilke Barnet er modtageligt; men disse sidste maae dog tillige være af den Art, at Barnet indseer den nødvendige og naturlige Forbindelse mellem sin Forseelse og Virkningen. Saaledes opstaaer en Art, i sig selv positiv, men i Barnets Dine naturlige Straffe og Belønninger, som ere af den største Virksomhed.

De stille sig fornemmelig til 2 Sider: at skjænke en Behagelighed, eller forvolde en Ubehagelighed. Det Første skeer ved Roes og Berømmelse, eller ved at tilstæde en eller anden Fornoielse: det Sidste ved Daddel, Unddragelse af Fornoielser, og legemlig Tugtelse. Det falder strax i Dinene, at det fornemmeligen er 2 Egenstaber hos Barnet, paa hvilke disse Midler ere beregnede: dets Vresfølelse og dets Sandselighed. Spørgsmaalet bliver nu kun, hvilken Straf og Belønningsmethode er den virksomste, og hvilken efterlader sig færrest ufordeeltige Følger. Det vil være indlysende, at Sandseligheden langt tidligere vaagner end Vresfølelsen; thi denne Sidste grunder sig allerede paa en Reflexion og Sammenligning, for hvilken Barnet er fremmed. Hos det naturlige Barn ville derfor de sandelige Straffe og Belønninger være de virksommeste. Det, om jeg saa maa udtrykke mig, kultiverede

derimod, hvis Ambition enten uforsætliggen ved Forældres Exempel, eller forsætliggen ved overdreven Roes og Daddel er bleven vakt, kan vel ogsaa drives ved dette kunstige Middel. Derfor bør legemlige Tugtemidler i Reglen foretrækkes hos Børn af Almueklassen og i Fattigskoler, medens de, der ere beregnede paa Vessfølelsen, saasom Characterbøger, Opflytten o. s. v. passende anvendes paa Børn af de høiere Classer. Jeg vil dermed ikke sige, at et Barn af den simplere Klasse skal behandles strængere eller med mindre Omhyggelighed, end Barnet af en høiere Fødsel, men kun at deres forskjellige Stilling i Livet og de Forhold, hvorunder de opfores, gjør Anvendelsen af forskjellige Opvækkelsesmidler nødvendig, fordi det, som virker paa den Ene, ikke virker paa den Anden. Man kan her passende anvende det gamle Ordsprog om at give Bønder Agurkesalat; thi at ville drive Børn i en Almueskole med Characterbøger — hvis Virkning i vore mere raffinerede Skoler er umiskjendelig og for det meste fuldkommen tilstrækkelig — er virkelig at ville fornøie dem med en Diet, for hvilken de kun have saare ringe Smag.

G. H. Wisby.

M a l t a.

(Efter „Wanderungen durch Sicilien und Levanten“ og flere Skrifter.)

Vi vilde forsøge at give en Oversigt over Historien af denne Ø, som i Aarhundreder var berømt som Christendommens Bolværk mod Tyrkerne, i nyere Tider ansees som hele Middelhavets Nøgle. Ogsaa fortjener den at bemærkes fra en anden Side; thi, næst efter Neapel's Omegn og nogle Districter i Flandren, er den den meest befolkede Deel af Europa; paa 6 Quadratomile tæller man 90,000 Indvaanere; dog er dette Tal nu i Aftagende.

Malta hørte til Phøniciernes ældste Besiddelser; de vidste med rigtigt Blik at sætte Priis paa den gode Beliggenhed af denne paa Havne rige Ø og benyttede samme, ligesom Englænderne nu, til en Mellemplads for Skibsfarten paa Middelhavet. Senere kom den i Karthagernes Hænder og erobrede i den anden puniske Krig af Romerne; efter denne Krig holdtes den under Roms Herredømme. Dog ogsaa Grækere boede paa Øen, hvilket deels Navnet paa en der anlagt Coloni antyder; deels godtgjøre, uden for al Tvivl,

ægte Mønter med græske Indskrifter Tilværelsen af en græsk Stad der paa Den.

Den herskende Religion var vel deels en Blanding af den romerske og græske Gudsdyrkelse, deels af den puniske eller karthagiske. Det berømte Juno's Tempel stod der, hvor Kastellet St. Elmo nu findes, et for de Søfarende kjendeligt Vartegn; Herkules's Tempel fandtes paa Sydspidsen, hvor endnu Spor af samme vises.

Efter Romerrigets Fald deelte Malta Siciliens Skjebne; det blev afvejlende erobret og hæret af Vandaler, Gother, Byzantiner, og Araber. Den karthagiske og den græske Befolkning vedligeholdte sig ved Siden af hinanden; og man maa bemærke, at ved Arabernes Indfald (Aar 870 og 904 efter vor Tidberegning) bleve kun Grækerne mishandlede og forfulgte. Normannerne, som erobrede Malta i Aaret 1090, tillode i Begyndelsen Araberne fri Religions-Øvelse, imod at de svarede Skat, men fordrev dem snart, formedelst en opdaget Sammensværgelse, fra hele Den.

Arabernes Herredømme varede saaledes kun 186 Aar; under denne fortvarende og urolige Besiddelse kunde den gamle puniske Befolkning umuligen sammensmælte saaledes med de nye Ankoms-

mende, at først fra denne Periode de mange arabiske Navne og det maltesiske Sprog kunde opstaae; begge Dele skyldes langt snarere Phonicierne deres Oprindelse.

Den Række af Sydsklands Keisere, der kaldes de Schwabiske Keisere, fulgte paa Normannerne; af disse ophjoede Henrik den Sjette Malta til et Marquisat; Frederik den Anden hensatte paa Romernes Buis der en Coloni; thi, da Folkemængden, formedelsi Havnens Usikkerhed, var sammensmættet, førte han derhen samtlige Indvaanere fra Staden Celano i Calabrien, hvilken han havde erobret.

I Aaret 1530 fik Johannitter-Ridderne, fordrevne fra Rhodus af Sultan Soliman den Anden, Den til Gave af Keiser Carl den Femte. De fandt der kun en liden Fæstning paa det Sted, hvor Fortet St. Elmo nu er. I Midten af Den laae Hovedstaden Rabatta, nu omstunder kaldes Citta Vecchia (den gamle Stad); men den daværende Stormæster Billiers de l'Isle Adam erkjendte den fortræffelige Beliggenhed af Havnen paa Nordsiden, og satte sig fast med de saa Riddere og nogle Tusinde Rhodier, som vare fulgte med ham, i Borgo, nær Castello St. Angelo; saaledes fik Ordenen,

efter flere Mars Omvanken, siden Tyrkernes Seir, endeligen paa Kalkklippen Malta fast Bolig. Vel saae Ridderne sig omgivne rundt om af Farer: i Tripolis var den driftige Sorøver Dragut, i Algier Hassan, og fra Constantinopel truedes Malta ideligen med en Landgang, for at ogsaa Ridderne herfra kunde fordrives og aldeles udroddes. Skrækken, som den Gang gik stedse foran de tyrkiske Vaaben, havde naaet sin høieste Punct; der hørte en ikke ringe Grad af Uforsædethed til at tage Malta i Besiddelse og at tænke paa at forsvare Den.

Da udnævntes i Aaret 1557 Jean Parisot de la Valetta til Stormæster, en Mand liig een af Oldtidens Helte, aldeles skicket til at erstatte Tabet af Rhodus, ved at grundfæste Besiddelsen af Malta. Hans første Gjerning var at gjenoprette Ordenens sunkne Anseelse ved en streng Disciplin, derpaa med rolig Fasthed at gjøre flere Krav og Rettigheder, der vare gaaede i Forglemmelse, gjældende. Uafstadeligen arbeidedes paa Malta's Fæstningsværker; dog kunde den Gang kun tre Casteller sættes i Stand, Castellet St. Elmo paa Landsiden ved Indgangen til Havnen, Borgo med Castellet St. Angelo paa Østsiden af den store Havn og Syden derfor Castellet St.

Michele i Citta Senglia. Til Forsvar for disse Bærker vare fra alle Europas Egne 700 Riddere strømmede sammen, hvilke udgjorde Kjer-
 nen af den christelige Hær; Ordenen havde desu-
 den antaget 12,000 Leietropper, blandt hvilke de
 udvandrende Rhodier især udmærkede sig. Mod
 denne lille Skare sendte den næsten 80aarige
 Soliman sin tappreste Pascha, den 65aarige
 Mustapha, og den unge kjække Søkonge Piali
 med 159 Skibe og 40,000 Janitskärer. Denne
 Flaade landede i Mai 1565 i den vestlige Havn
 Marsa Musciatto (den nuværende Dvaran-
 taine-Havn) og begyndte strax Beleiringen af
 Fortet St Elmo.

(Fortsættes.)

G. F. Urfin.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 50.

Løvedagen den 12^{te} December 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

M a l t a.

(Fortsættelse.)

Den fra Tripolis over til Den komne Dragut gav vel det bedre Raad, først at bemægtige sig de i det Indre af Den beliggende Steder og alle Havnepladse, paa det at den Undsætning, som ventedes fra Sicilien, ikke kunde laade paa noget Punct af Den; men man hørte ham ikke, og han faldt snart derpaa i Lobegravene for St. Elmo, dødeligen truffen af en Kanonkugle. Forsvaret af denne Fæstning er en Baabendaad, der kan regnes til de skjønneste i den nyere Tid; thi de 60 indesluttede Riddere vidste saare vel, at de kun vare

bestemte til at holde Fienden saalænge, som muligt, tilbage, paa det at den skammeligst nolende Vicesonge af Sicilien, Don Garcia de Toledo endeligen kunde komme til Hjælp. De viede sig, ligesom Leonidas's 300 Spartaner fordem, til en frivillig Død for at redde Ordenen, som de vel kunde ansee som deres Fædreland. Efter at de i 19 Dage modigen havde afflaaet 6 Storme; efter at alle Bolde og Mure af den flet anlagte Fæstning vare af det fiendtlige Skjyts forvandlede til Ruiner, brøde Tyrkerne paa St. Hans Dag ind med uimodstaaelig Magt, huggede Besættningen indtil sidste Mand ned og øvede endog de meest oprørende Skjændigheder mod de Faldnes Liig. Men for denne lille Fæstning vare 8000 Janitskærer faldne, og Mustapha skal have udraabt, da han gif igjennem de erobrede Bastioners snævre Rum: „Naar Sønnen koster os saameget, hvad vil da Faderen koste.“ — Beleiringen af Citta Senglea og Borgo blev nu vel dreven med mindre Iver; men vanskeligen havde den tappre La Valletta længere kunnet modstaae Overmagten og den uophørlige Ild, naar ikke tilsidst, efter en Nølen af 5 Maaneder, Vicesongen af Sicilien var gaaen ud fra Messina og havde sat 6000 Mand Tropper i Land i een af Malta's østlige Havne, Calle della

Meleche, hvorpaa han selv strax vendte tilbage til Sicilien.

Rygtet forskorrede denne forlænge siden vandede Hjælp til det Tredobbelte; Tyrkerne, grebne af Skræk, ophævede Beleiringen og indskibede sig i største Hast, efterladende deres svære Skytz og befæstede Leir. Da næste Dag en bortloben Slave bragte nøiagtig Efterretning om, hvor svag den christelige Stridshob var, blev vel atter den tyrkiske Hær udfibet; men den kunde ikke modstaae Riddersnes voldsomme Fremtrængen, den blev paa en haard Kampdag næsten aldeles tilintetgjort og styrtet i Havet. 10 til 12 Tusind Mand skulle være faldne for de Christnes Sværd og i Vandet. Næppe reddede Paschaen sig paa Skibene og vendte, med Levningen af sin Hær, tilbage til Morea. Fra Hoiderne af Syrakus's Castel saa Vicekongen af Sicilien de bortdragende Seilere og erfoer uden Tilbud Malta's Redning. Soliman lod, aldeles mod tyrkisk Skik, Paschaen ikke undgælde for hans Vaabens Uheld. Han gjorde bekjendt, at Mustapha havde erobret Den, sloifet alle Fæstninger paa samme og bortført Indvaanerne som Fanger. Og næppe turde man falde disse Efterretninger overdrevne. Det flade Land paa Malta var aldeles udplyndret, og baade

Menneſker og Dyr ſlagtede eller bortførte. Borge og Citta: Senglea, ſom Ridderne endnu beſade, vare næſten aldeles ødelagte af Ilden fra de tyrkiſke Skyts, af hvilket nogle Kanoner ſkjøde 100 Pund ſvære Kugler; 260 Ridderne og 8000 Soldsater vare omkomne. Da Tyrkerne vare dragne bort, talte man næppe 600 Mand, meeft Saaſrede, ſom vare under Baaben.

Med Rette hævede den Gang den almindelige Stemme ſig mod Vicekongen af Sicilien, ſom, formedelſt ſin uforklarlige Rollen paa det Hefteſte forbandedes af alle Folk i den hele Chriſtenhed, der med bange Venten havde ſeet til under den lange Beleiring. Han havde kun adlydet den miſtroiſke Kong Philip den Andens Befaling, men maatte erfare, hvor vanſkeligt det er, at tjene en ſaadan Herre. Philip den Anden offrede ſin troe Tjener for den almindelige Uvillie; han lod ham, forglemt i Neapel, hentære ſit Liv. En af Don Garcia's Sønner var traadt ind i Malteſer: Ordenen og havde hæderligen udmærket ſig under Beleiringen.

Saa tapper La Valetta havde været ved Stadens Forsvar, ſaa klog viſte han ſig ved atter at bringe de ødelagte Fæſtningsværker i Stand, af hvilke de fleſte opførtes i deres nærværende Tilſtand. De af

Tyrkerne efterladte store Kanoner fordeelte han paa Bastionerne og føiede hertil et betydeligt Antal af nyt Skyts; Borgo fik da Tilnavnet Citta Vittoriosa, som man endnu jævnlig hører. Fremfor Alt var under denne Beleiring Vigtigheden af Landtungen, paa hvis Spidse Forret St. Elmo ligger, bleven i Dine faldende. Her besluttede La Valetta at anlægge en ny Stad med en større Fæstning, som skulde aldeles beherske begge Havne. Man kaldte den med almindelig Bisald, efter den ædle Stifter, Citta Valetta. Under Bygningen, som begyndte i Aaret 1566, var Stormæsteren ei sjeldent i Mangel for Penge til at betale Arbejderne. Han lod derfor flaae af Kobber Rodmønt af forskjellig Størrelse, og saa afgjort var Tilliden, som hans Navn vakte, at disse Mønttegn uden nogen Omstændighed antoges i Handel og Wandel i Stedet for Sølv, indtil man efterhaanden atter kunde indløse dem. De høre, selv paa Malta, til de største Sjeldenheder og blive nu af Samlerne opveiede med Guld. Paa den ene Side seer man et Løvehoved, La Valetta's Vaaben, med Indskriften: Non aes sed fides (ei Metal, men Tillid), paa den anden Side to i hianden slyngede Hænder, Troskabens Sindbillede.

Soliman lod strax efter det uheldige Tog mod Malta arbeide paa Udrustningen af en ny Flaade; men La Valetta's overalt aarvaagne Aand forebyggede denne Fare; han lod ved nogle fjætte Græker Konstantinopels Arsenal, hvor ogsaa Krudtmagazinerne vare, stikke i Brand. Sprængningen var frygtelig; de fleste af Galeierne som vare i Arbeide, sønderknustes, og en stor Deel af Arbeiderne omkom derved. Sultanen vendte nu sin ufortrødne Driftighed atter mod Ungarn, hvor han for Szigeth's Mure, som den tappre Græv Briny forsvarede, fandt sin Død. Saaledes befriedes Christenheden fra sin farligste Fiende, som meer end een Gang havde bragt det tydske Rige paa Afgrundens Rand; La Valetta kunde arbeide roligen paa sin ny Stad og paa Dens Befæstning, som fra nu af i 232 Aar ikke skulde see nogen Fiende for sine Mure. Efter at Slaget ved Lepanto (1571) havde berøvet Tyrkerne Overmagten til Søes, indskrænkede Maltesernes Foretagende sig til enkelte Streiftog med nogle faa Galeier. I Aarene 1574 indførtes Inquisitionen; dog omtaler Historien ikke, at nogle betydelige Doffre ere faldne for den Troes-Diet, der fornemmeligen i Spanien hævdede sin grusomme Myndighed.

I denne lange Roligheds Tid, da Ordenens Indkomster formerede sig uhyre, satte enhver Stormæster sin Hæder i at forstærke Fæstningsværkerne med en ny Bastion, og saaledes opstod denne Række af Fæstningsbygninger, som vi endnu beundrende studse over. Enhver fremmed Ingenieur, som betraadte Den, vidste endnu bestandigen at udfinde eet eller andet svagt Punct, hvorfra denne eller hiin Deel kunde bestruges, og der fattedes aldrig Penge til at udføre disse ny Planer. 1640 forstærkedes Citta Valetta med 4 Skanser; 1670 grundlagde Stormæsteren Nicolas Cottoner, en Venetianer, den efter ham kaldte Citta Cottonera, som i en stor Halvkreds omfattede Citta Vittoriosa og Senglea, og til hvis Forsvar krævedes 20,000 Mand. Særdeles virksom for disse Værker viste sig Stormæsteren Raimond de Perellos (1697 — 1720), der var ideligen sysselsat med Bygning, og som bragte Fæstningsværkerne til den høieste Grad af Fuldkommenhed.

Men, medens Ordenen udvendigen fra beskyttede sig i sit uovervindelige Sæde, gnavede i det Indre Odelæggelsens Orm. Logene mod Tyrkerne dreves kun skjodesløst og for et Syns Skyld; naar Krydserne fra Den mødte et tyrkisk Fartøi, veylede man vel for Wrens Skyld et Par Rugler;

men Enhver drog sin Vej hen ad Havets brede Ryg.

I Midten af forrige Aarhundrede havde, ved den franske, Alt tilintetgjørende Philosophies Indflydelse, Ideerne forandret sig saaledes, at man begyndte at føle Velvillie for Tyrkerne, just fordi de ikke vare Christne. I anden Henseende kunde et stort Selskab af ugifte rige Mænd ikke mere holde sig indenfor Sædelighedens Grændser, hvorved Ordenen i den Tid, den opstod og blomstrede, havde opnaaet en saa stor moralsk Kraft.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger = Bennen.

Syv og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 19^{de} December 1835.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Scidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

M a l t a.

(Slutning.)

Vel vare der Enkelte, som lige indtil de sidste Tider ikke tabte deres Løstes Værd af Sigte; men hos de Fleste var Træfaldet fra de gamle Regler kun altfor tydeligt; og hvad man paa Malta hører om enkelte Ridderses private Historie, fører til den Overbeviisning, at den indre Oplosning havde naaet sit høieste Punct, da Bonaparte, Aar 1798, paa sit Tog til Egypten, viste sig for Malta; skjændigen overgaves Den inden faa Dage. Dog Dens Besiddelse var for vigtig, til at Engländerne roligere skulde lade den forblive i Fiendens

Haand. Efter den strengeste Blocade, nødedes den franske Besætning ved Hunger til at overgive i Aaret 1800 sig og Den til Englænderne. I Freden til Amiens bestemtes, at den skulde tilbagegives til Ordenen under en neutral Magts Garanti; men England vægrede sig herfor i Aaret 1803, og bekræftedes i Dens Besiddelse ved Pariser Freden 1814.

Nærmer man sig La Valetta, beliggende paa Dens Østkyst, har man et malerisk og interessant Syn for Die; Forstædningerne, tæt til hvilke Skibe kunne gaae, synes tilstrækkelige for at tilintetgjøre den mægtigste Krigsflaade. Der ere to Havne, adskilte fra hinanden ved en smal Strim; mel Land; men den nordligste og mindste af disse er blot bestemt til at være Qvarantaine; Havn, i det her overholdes den strengeste Qvarantaine, hvortil Indvaanerne ved Pesten 1813 paa det Alvorligste opfordredes.

Den sydlige eller store Havn er viid, tryk og beqvem: den løber ind i Sydvest, $\frac{3}{4}$ Mil; den har store Fordele som Havn og er saa dyb, at et Linieskib kan ligge tæt op til Landet og indtage Vand, som ledes gjennem Ror, og andre

Fornødenheder, uden Hjælp af Vaade; mod Syd er Havnen deelt i tre Dele, Bighi; Bugten, hvor ved de Franſke begyndte et Palads, ſom, efter at have henſtaaet ufuldendt i 30 Aar, forvandledes til et Sôhospital, Porta delle Galere, hvor Riddernes Galleier laae, og Porto della Senglea. De to ſidſte ere aldeles omgibne med Land. Indgangen til Havnen forsvares af Forterne St. Elmo mod Veſt og St. Nicazoli mod Øſt; begge hæve ſig næſten lige umiddelbart fra Strandbredden; Fortet St. Angelo ſtaaer paa den Tunge, ſom adſkiller Bighi; Bugten fra Galeihavnen; ogſaa har Tangen, mellem Galei; Havnen og Senglea; Havnen en Skandſe, og Fortifications; Linier med Baſtioneer omgive deſuden Byen paa begge Sider af Havnen.

Malta's Indvaanere ere flittige og virkſomme, men ingenlunde et ſmukt Folkeſlag; deres fattige Raar frembringe flere Sygdomme, blandt hvilke Dienſvaghed iſær er den herſkende. Valetta's Gader ere fulde af Liggere, der ideligen raabe carità og plage endnu mere end Klokkeringningen. Denne minder om, at Den i ſin Tid var under geiſtliche Herrer, Johannes; Ridderne. I Syden drives Alt heftigere og raſtere, naar forſt Ledigs

heden er overvunden, altsaa Ringningen ogsaa; men i Malta synes Alt at være beregnet paa en ideligen bedøvende Larm. Ved Siden af de store Klokker ere endnu mange mindre i Gang, hvilke af de mindre Chordrengene betjenes med ubeskrivelig Iver. Næsten hver Time paa Dagen, ved Messe, Complet, Vesper, høres en intet mindre end harmonisk Ringning. Om Søndagene og Helligdagene er Larmen endnu værre, og, kommer nu en særdeles yndet Helgens Dag til, er det ikke længere til at udholde. Enhver dannet Malteser er utilfreds hermed; Englænderne klage; de Fremmede klage; selv Præsterne ønske, at en Forandring maatte indtræde; men Regjeringen vil ikke blande sig deri; thi det er en Hoved-Grundsætning ved den engelske Colonial-Forvaltning, at lade alle saadanne udbortes Ting, som udgaae umiddelbart fra Folket, urørte og overhovedet ikke regjere for meget.

Paladset, nuomstunder beboet af Gubernøren, var forhen Stormæsterens Bolig; det er en stor skøn firkantet Bygning, der staaer paa det høieste Punct af Byen. Hovedkirken, kaldet St. Johannes efter Ordenens Skytshelgen, er en udvendig paa en mærkelig Maade simpel Bygning. Den har indvendigen flere Sidegange, ud-

gaaende fra det store Rum i Midten, zirede med Malerier og Billedhuggerarbeide, der vidne om Rigdomme og Religionsiver hos de forskjellige „Lunger“ (saaledes kaldes Ordnen's 8 Classer, benævnte efter de forskjellige Nationer, hvoraf den var sammensat). Hele Gulvet er rigt ziret med Riddernes Vaabenskjolde i Mosaik. Kirken blev af de Franste skammeligen plyndret. Desuden habes mange andre Kirker; men mærkeligt nok er det, at, skjøndt Englænderne have havt Den i Besiddelse siden 1800, er ingen Kirke bygget for den protestantiske Gudstjeneste.

Malta's Beliggenhed, midt i Middelhavet, nær den africanste Kyst og Sicilien, gjør den til en vigtig Plads for England, som Verdens første Sømagt. Næppe ville Ridderne nogenfinde gjensvinde deres Eiendom, selv om een af Europas største Fyrster, som Keiser Paul af Rusland ved dette Aarhundredes Begyndelse, skulde blive Ordenens Stormæster, ei heller kræves nu længere Riddernes Sætogter mod de fordum mægtige Tyrker.

S n i g h a n d e l.

(Dictionary, practical, theoretical and historical, of
Commerce and commercial Navigation by *I. R. Mac
Culloch Esq.*)

Snighandel er den forbudne Handel, som drives, for at undgaae Tolden, der er lagt paa Varer, og saaledes bedrage Staten for Toldindtægterne; den angaaer ligesaavel Accisen, som Indførsel; Tolden og Udførsels; Tolden.

Snighandelen og saamest Forebyggelse indtages en vigtig Plads i alle nyere Staters Criminal Lovgivninger; denne forbudne Handel skylder ene en falsk Handels- og Finants Lovgivning sin Oprindelse, og den er altsaa enten en Folge af strenge Indførselsforbud eller af det Tryk, som Told- og Accise Afgiften medfører. Den udgaaer ingen lunde fra Menneskenes naturlige Ondskab; men frembringes langt snarere af Daarskab og Mangel paa Kundskab hos dem, der have affattet Lovene. Forbudet mod en Vare kan ikke ophæve Smagen for samme, og en høi Told, lagt paa samme, frembringer kun det almindelige Dnske at undgaae Tolden eller omgaae Erlæggelsen af samme; saaledes opstaaer Snighandlernes eller Smuglernes Handtering. Fare for Opdagelse ved hemmeligen

at indføre Barer og de derfor fastsatte Straffe blive stedse erstattede ved en forholdsmæssigen høi Bindning; og, saasnart som Tolden er særdeles høit ansat, faaer Smugleriet strax Indpas. For at forhindre samme ere kun to Midler mulige. Lilslokkelsen til at vinde ved Snighandel maa enten bortfalde derved, at Toldafgifterne nedsættes, eller at Toldopsynet skjærpes. Det første er i enhver Henseende det simpleste og virksomste Middel; dog er det sidste det, som man oftest har anvendt, selv i de Tilfælde, hvor man kunde ansee Toldafgifterne i høi Grad overdrevne. Regjeringsgerne have stedse adspurgt de ved Toldvæsenet ansatte Embedsmænd om deres Mening, paa hvilken Maade Toldindtægterne bedst kunde sikkes, ihvorvel det maa være indlysende, at disse Folks Interesse og de af dem antagne Fordomme og Vaner gjøre dem aldeles uskikkede til herover at afgive en rigtig Dom. Samme ville ingenstunde anbefale Nedsættelse af Tolden som et Middel til at undertrykke Smugleriet og tillige formere Indtægterne *); thi derved maatte de jo indrømme

*) At ved den lave Told Statsindtægterne ingenlunde formindskes, men tværtimod forøges, deels ved at den begunstiger en større Indførsel, deels ved at Smugleriet saaledes virksomst modarbeides, har

deres egen Udygtighed til at opdage forbuden Handelsomsætning, og, i Stedet for at angive de sande Aarsager til Snighandlens Tiltagen, have de stedse skudt Skylden paa Lovenes Ufuldkommenhed eller den Maade, hvorpaa deres Esterlevelse blev paaseet, og saaledes er det Accise og Told-Embedsmændene, som have foreslaaet nye Forordninger og en Forøgen af Bestemmelser mod Snighandel og strengere Straffe. Som man kunde vente, have alle saadanne Forslag i de fleste Tilfælde viist sig uden Følge.

hos os Nathan David paa en fyldestgørende Maade godgjort i sin Afhandling: „Om lav Told i Statskassens Interesse.” (Statsøkonomiskt Archiv 1ste Bind S. 212.)

(Slutningen følger.)

G. F. Ursin.

Borger = Bennen.

Syv og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 26^{de} December 1835.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Snighandel.

(Slutning.)

Man har derved bragt i Erfaring, at hverken Betjenternes Aarvaagenhed eller Straffens Streng-
hed har kunnet forhindre Smuglen af de Varer,
som enten ere forbudne eller belagte med en tryk-
kende Told. Smugleren er stedse en hos Folket
yndet Person, og, hvor dybt Loven endog vil ned-
værdige en saadan, vil den store Hob dog ingen-
sinde ringeagte ham, naar han forsyner den for
billig Priis med Brændeviin, Tobak o. s. v., eller
vil troe, at han begaaer en Forbrydelse, som for-
tjener Affky.

Adam Smith siger i det tredie Bind af sit Værk om Nationalvelstanden, at gjøre sig en Samvittighed af at kjøbe indsmuglede Varer, omvendt end derved en Krænkelse af Toldloven lægges for Dagen, og dermed stedse en meenederft Handlinger forbindes, vilde i de fleste Lande ansees som et pedantiskt Hykleri, og, i Stedet for derved at indlægge sig Være hos Enhver, vilde ved en saadan Fremgangsmaade man kun paadrage sig Mistanke om at være en endnu større Skjelm, end de fleste af sine Medborgere. Publicums Eftergivenhed opmuntret derfor ikke sjeldent Snigehandleren til at fortsætte sin Næringsvei, og han føler sig derved i visse Maader retfærdiggjort; indtræder det Tilfælde, at han bliver underkastet Toldlovenes Strenghed, er han kun altfor let tilbøielig til med Eftertryk at forsvare det, som han er vant til at betragte, som sin retmæssige Eiendom, og, medens han i Begyndelsen begaaer kun for det Meste uoverlagte, ikke forbryderiske Handlinger, bliver han, som oftest, den meest afgjorte Overtræder af alle det borgerlige Samsunds Love.

Først ved høi Told at lokke Mennesker i Fristelse til at begaae en Forbrydelse og siden at straffe dem, fordi de have ladet sig forlede, strider ligefrem mod enhver Retfærdigheds Grundset;

ning. Et Folks Følelse opirres derved, og det bringes til at tage Parti for de meest forvorpne Mennesker, som Smuglerne i Almindelighed ere, at gjøre deres Sag til sin egen, forsvare og hæbne deres Misgjerninger. En Straf, som ansees ikke at staae i Forhold til Forbrydelsen, og som ikke har den offentlige Mening for sig, kan ingensinde have en god Virkning paa Folkets Tænkemaade. For med Estertryk at udrydde Snighandlen, maa den Binding, samme kan indbringe, nedsættes; dette vil formindste Fristelsen til at besatte sig med samme; dog kan Saadant ikke opnaaes ved at man besætter Landets Kyster med Toldlinier og Bagt, eller ved at man fastsætter flere Ceds; aflæggelser og Straffelove, hvorved Landet bliver til Skueplads for blodige Fægtninger og Netterne fræktes ved Meened og Rænker; men derved, at Indførsels; Forbudene hæves, de høie Toldafgifter nedsættes, hvilket sætter Embedsmændene i Stand til, selv ved mindre streng Paapas; selighed, at inddrive Indtægterne, i det Varernes Confiscation da bliver for Smugleren en tilstrækkelig høi Straf. Herved og ene herved kan denne ulovlige Vareomsætning forhindres. Saasnart Snighandlerne ikke formaae at vinde mere, end den ordentlige Kjøbmand vinder ved

sin looblige Handel, tvinges hiin til at opgive sin usikre Næringsvei. Men, saalænge Handelsforbud og trykkende høie Afgifter ere ved Magt, er Saadant det Samme, som om man bød den Dumdriftige, den Trængende, den Ryggesløse høie Præmier for at besatte sig med Snighandel; og visseligen kan man antage, at hele Hære af Acciser og Told; Betjenter, forsynede med de strengeste Juldmagter og Love, ikke ere i Stand til at forhindre samme.

Mac Culloch er vel fornemmeligen ved de i England strenge Toldlove bragt til saa bestemt og skarpt, som i det Ovenstaaende er seet, at udtale sig imod samme. I intet Land er Toldafgifterne saa høie, Toldopsynet saa strengt som i England; paa intet Sted driver man Smugleriet paa en saa stor Fod. Medens man med væbnede Krydsere stræber at hæmme Smugleriet, drives dette selv med væbnede Fartøier. Den nye engelske Toldlov, der er traadt i Kraft den 5^{te} Januar 1826, er en vidtløftig Forordning, som godtgjør, med hvilken Omhu og Strengthed den engelske Regering betragter denne Gjenstand; men den viser tillige, hvor lidet man følger de simple Grundsaetninger, som Mac Culloch har udtalt. Det Samme træffe vi næsten overalt, om ogsaa i lavere Grad,

og derfor er ogsaa Toldsvig almindeligen udbredt. Erfaringen maa og bør her tale; den høie Told indbringer ingenlunde de forhøiede Statsindtægter, som i andre Henseender skulde lette Borgernes Afgifter. Ethvert Lands Toldhistorie godtgjør, at ved forhøiet Told formindskedes Toldindtægten, ved en nedsat Told enten forøgedes den, eller i det Mindste formindskedes den ikke. Vi behøve ei blot fra fremmede Lande at hente Beviser for denne Sætning; ogsaa vort eget overbeviser os derom. Nathan David anfører i den forhen nævnte Afhandling, efter Oluffen, at Dyentolden, der, paa Jyllands Grændse, var for Aaret 1788 2 Rbd. 40 Sk. Courant for hvert Hoved, indbragte aarlig i Aarene 1786 og 1787 omtrent 14,500 Rbd.; efter at Tolden var nedsat, ved Forordningen af 11^{te} Jan. 1788, til 1 Rbd. for hver Dyr, 4 Mk. D. C. for en Ko eller Kalv, var Indtægten for Aarene 1794—1795 aarlig 28,500 Rbd., næsten det Dobbelte. I Aaret 1774 var Tolden paa Brændeviin, som førtes fra Hertugdømmene til Norge, 4 Sk. for Potten; Indtægten beløb sig da til 8328 Rbd.; 1778 nedsattes Tolden til 1 Sk. for Potten; den afgav da 18,302 Rbd.

Stundom har Hensigten med Indførselsforbud eller høi Told været den, ikke at spørge Statsind-

tægten, men at begunstige de indenlandske Fabricanter. Disse have vel ogsaa, blændede af Tanken om de Fordele, som herved vilde tilflyde dem, aftryglet Regjeringen. saadanne Lovbestemmelser. Men Resultaterne heraf og af det Tryk, der saaledes paalagdes Folket, vare ingenlunde Fabricernes Flor. Det gaaer her, som stedse, den Skade, som Forbudene afftedkomme, er vis; den Fordeel, de medføre, tvivlsom. Og mindst er ei Skaden, de tillige medføre, forsaavidt de omtaage ofte det frie Blik, ja, vi nægte det ikke, vanskeliggjøre Overgangen til den ønskelige Frihed. Strengte Baand, de være af Toldlove, Monopoler, Lauge, kunne ikke sonderstjæres pludseligen; de maae med en varlig Haand løsnes og gjøres uskadelige. Alle pludselige Spring, ere de endog til det Sande og Rigtige, medføre en Rystelse, som Statsleget med ikke kan taale. Det er saaledes vi Alle ønske, at det Rigtige maa have stadigen for sig, og Overgangen hertil sikkert beredes. Vi ville haabe, at i det Statens Fordeel saaledes fremmes, ogsaa den retskafne Handlendes Velstand ikke nedbrydes, Statens Borgere ikke fristes til et lovstridigt Forhold, lige skadeligt for deres Borgerpligt, som deres Moralitet i Almindelighed.

Blandinger.

„Cromwel,” siger Voltaire, „levede fattig og med et uroligt Sind, indtil en Alder af 43 Aar; han badede sig dernæst i Blod, tilbragte sit Liv i Angst og døde, førend Alderen kaldte ham, 57 Aar gammel. Man sammenligne hermed Newton, der har levet 84 Aar, stedse et Lyk for alle tænkende Væsner, som hver Dag har seet sin Fortjeneste, sine Medlevendes Erkjendtlighed, sit Rygte stige, uden nogenensinde at have enten Bekymringer eller Nag. Man domme nu, hvo, der har havt den bedste Lod.

Profesfor Taubmann, der var Protestant, var ved Churfyrsten af Sachsen's Hof en Gang til Taffels med Cardinal Clæsel; denne vilde spotte ham, men havde ingen ret Lykke dermed. Endeligen, i det Taubmann gik over fra Forsvar til Angreb, spurgte han Cardinalen: ”Men kan deres Eminence sige mig, hvor Gud ikke er?” Cardinalen, efter at have betænkt sig nogen Tid, svarer: ”„Gud er ikke i Helvede””. — „Nei! det er i Rom”, svarer Profesforen; „han ikke er; thi der har han sin Vicar”.

Gretry og Bonaparte. Bonaparte kunde ikke lide Gretry, den berømte Componist, som vi skyldte Operaen Zemire og Azor o. fl. a.. Saa ofte han fik ham eet eller andet Sted at see, stilsede han sig an, som om han havde forglemt ham og tilkjendegav saaledes, hvor lidet han satte Priis paa ham. Da Bonaparte vendte tilbage fra et Felttog, viste Gretry sig ogsaa i Epidfen for en Deputation, som onskede Seierherren til Lykke. Saasnart Bonaparte blev ham vaer, foer han ind paa ham med det sædvanlige Spørgsmaal: „Hvad hedder De?“ — „Bestandigen Gretry, Deres Majestæt!“ var Svaret.

G. F. Ursin.
